

HİZMET-SİYASET İKİLİĞİNDEN
DİYARBAKIR'A BAKMAK

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
DENEYİMİ (2015-2018)

Cuma ÇİÇEK

HİZMET-SİYASET İKİLİĞİNDEN
DIYARBAKIR'A BAKMAK
DIYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ DENEYİMİ
(2015-2018)

CUMA ÇİÇEK

HİZMET-SİYASET İKİLİĞİNDEN DİYARBAKIR'A BAKMAK: DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ DENEYİMİ (2015-2018)

DİSA YAYINLARI

Yazar: Cuma Çiçek

Program Yönetimi: Atalay Göçer

Kapak Tasarımı: Şendoğan Yazıcı

Sayfa Düzeni: Şendoğan Yazıcı

Kapak Fotoğrafı: Sertaç Kayar

Redaksiyon: Ebru Aydın

Basım Tarihi: Kasım 2019

Basım Yeri: Fotokitap Fotoğraf Ürünleri Paz. Ve Tic. Ltd. Şti.

Tevfikbey Mahallesi Dr. Ali Demir Cad. No.51 Giriş Kat 34290 Sefaköy – İstanbul

Tel. 0212 407 0506 – 0541 231 1887 Sertifika No. 33623

ISBN: 978-605-5458-39-3

Copyright © Kasım 2019

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Yayının hiçbir bölümü Diyarbakır Siyasal ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü'nün (DiSA) izni olmadan çoğaltılamaz.

DİYARBAKIR SİYASAL VE SOSYAL
ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ

ENSTİTUYA DİYARBEKİRÊ BO
LÊKOLÎNÊN SİYASÎ Û CIVAKÎ

DİYARBAKIR INSTITUTE FOR POLITICAL
AND SOCIAL RESEARCH

Mimar Sinan Cad. Aslan Apt. B Blok No: 12

21100 YENİŞEHİR/ DİYARBAKIR

Tel: 0412 228 1442

Faks: 0412 224 1442

www.disa.org.tr

disa@disa.org.tr

facebook.com/disadiyarkir

twitter.com/disadiyarkir

“Hizmet-Siyaset İkililiğinden Diyarbakır’a Bakmak: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Deneyimi (2015-2018)” başlıklı bu çalışma Diyarbakır Siyasal ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü (DİSA) Diyarbakır İçin Sürdürülebilir Yaşam ve Mekân Araştırma Programı “Yerel Yönetimlerin Sivil Denetimi Projesi” çerçevesinde Friedrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye temsilciliğinin desteğiyle yapılmıştır.

Çalışmada yer alan görüşler, DİSA ve Friedrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'nin görüşleriyle örtüşmeyebilir.

Cuma ÇİÇEK 1980 yılında Diyarbakır'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Diyarbakır'da gördükten sonra 2004 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü'nü tamamladı. Aynı üniversitede 2005-2008 yılları arasında Şehir ve Bölge Planlama Yüksek Lisans Programı'nı bitirdi. Tezinde Diyarbakır'da yönetim sürecini eleştirel bir perspektifle ele aldı. 2009-2014 yılları arasında Paris Politik Etütler Enstitüsü'nde (*Institut d'Etudes politiques de Paris – Sciences Po.*) Siyaset Bilimi Anabilim dalında, siyaset sosyolojisi ve kamu politikaları/eylemleri alanında doktorasını tamamladı. *Birikim, Praksis, İktisat Dergisi, Turkish Studies, Dialectical Anthropology, Middle East Report* dergilerinde Kürt meselesi, Kürt İslamcılığı, yerel yönetimler, bölgesel eşitsizlik, sınıf ve kimlik ilişkileri, çatışma çözümü ve toplumsal barış inşası konularında makaleleri yayımlandı. Barış Vakfı'nın kurucuları arasında yer alan Çiçek, Diyarbakır Siyasal ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü (DİSA) üyesidir.

Yayımlanan kitapları:

- *Quest for Peace in Turkey in the Light of International Experience* [Uluslararası Deneyimler Işığında Türkiye'de Barış Arayışları] (Diyarbakır, DİSA, 2018)
- *Süreç: Kürt Çatışması ve Çözüm Arayışları* (İstanbul: İletişim, 2018)
- *2013-2015 Çözüm Süreci'nde Sivil Toplum Kuruluşları* (İstanbul: Barış Vakfı, 2017)
- *The Kurds of Turkey: National, Religious and Economic Identities* [Türkiye Kürtleri: Ulusal, Dinsel ve İktisadi Kimlikler] (London: I.B. Tauris, 2017),
- *Ulus, Din, Sınıf: Türkiye'de Kürt Mutabakatının İnşası* (İstanbul: İletişim, 2015),
- *Zımanek Çima Tê Qedexekirin: Polîtîkayên Zimanî û Rewşa Kurdî li Tirkiyeyê* [Bir Dil Neden Yasaklanır: Dil Politikaları ve Türkiye'de Kürtçenin Durumu] (İstanbul: Peywend Yayınları, 2013),
- *Küreselleşme ve Yerel Demokrasi: Liberal Katılımın Söyleminin Sınırlar & Diyarbakır Örneği* (İstanbul: Vate Yayınları, 2011),
- *Demokratikleşme Süreçlerinde Sivil Toplum Örgütleri: Bir Alan Araştırması Örneği Olarak Güneydoğu* (İstanbul: Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı Yayınları, 2004).

İÇİNDEKİLER

Önsöz	11
Giriş	13
Birinci Bölüm	
Diyarbakır'a İlişkin Şehir Tahayyülleri: 2015-2019 Stratejik Planı ile	
2017-2021 Stratejik Planı Kıyaslamaları.....	17
Giriş.....	17
1. Planlama Süreçleri	18
2. Belediye Hizmetlerinin Kapsamına Dair Algı ve Tercihler	23
3. Stratejik Öncelikler	26
3.1. Ulaşım hizmetleri	27
3.2. Çevre hizmetleri	30
3.3. İmar ve şehircilik.....	34
3.4. Halk sağlığı ve sosyal hizmetler	38
3.5. Kadın politikaları ve toplumsal cinsiyet eşitliği.....	44
3.6. Yerel ekonomiyi güçlendirme	46
3.7. Kırsal bölgenin gelişimi	49
3.8. Kültür, dil, inanç ve turizm çalışmaları.....	51
3.9. Afet yönetimi, kent denetimi ve güvenlik hizmetleri	54
3.10. Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve kurumsal yapının	
güçlendirilmesi	55
3.11. Halkın belediye hizmetlerine katılımı ve yönetim süreçleri	58
4. Bütçe dağılımı açısından stratejik amaç ve hedefler	60
5. İzleme-değerlendirme yapıları ve mekanizmaları	65
Sonuç ve Değerlendirme	67
İkinci Bölüm - Plandan Eyleme:	
Kışanak ve Anlı Dönemi 2015 Yılı Belediye Hizmetleri	71
Giriş.....	71
1. 2015 Performans Programı.....	73

1.1. Planlama süreci	73
1.2. Stratejik amaç ve hedefler	73
1.3. Bütçe dağılımı	75
1.4. İzleme ve değerlendirme	77
2. Genel Performans Sonuçları	77
3. Öne Çıkan Çalışmalar/Faaliyetler/Projeler	80
4. Stratejik Alanlara Göre Performans Sonuçları	84
4.1. Demokratik özyönetim	84
4.2. İmar ve şehircilik	85
4.3. Sosyal hizmetler/sosyal politikalar	87
4.4. Diyarbakır'ın çoklu kimliği: Diller, kültürler ve inançlar	88
4.5. Kadın politikaları ve toplumsal cinsiyet eşitliği	90
4.6. Çevre, ekoloji ve yeşil alanlar	92
4.7. Yerel ekonomiyi güçlendirme	94
4.9. Ulaşım	97
4.10. Halk sağlığı	99
4.11. Tarihî ve kültürel varlıklarımız ve turizm	101
4.12. Afet yönetimi, güvenlik ve denetim	101
4.13. Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi	102
Sonuç ve değerlendirme	105

Üçüncü Bölüm - Plandan Eyleme:

Kışanak ve Anlı Dönemi 2016 Yılı Belediye Hizmetleri..... 109

Giriş	109
1. 2016 Performans Programı	109
1.1. Planlama süreci	109
1.2. Stratejik amaç ve hedefler	110
1.3. Bütçe dağılımı	111
1.4. İzleme ve değerlendirme	112
2. Genel Performans Sonuçları	113
3. Öne Çıkan Çalışmalar/Faaliyetler/Projeler	115
4. Stratejik Alanlara Göre Performans Sonuçları	118
4.1. Demokratik özyönetim	118

4.2. İmar ve şehircilik.....	119
4.3. Sosyal hizmetler/sosyal politikalar	120
4.4. Diyarbakır'ın çoklu kimliği: Diller, kültürler ve inançlar.....	121
4.5. Kadın politikaları ve toplumsal cinsiyet eşitliği.....	123
4.6. Çevre, ekoloji ve yeşil alanlar	124
4.7. Yerel ekonomiyi güçlendirme	126
4.8. Kırsal bölgenin gelişimi	127
4.9. Ulaşım.....	129
4.10. Halk sağlığı.....	131
4.11. Tarihî kültürel varlıklarımız ve turizm.....	132
4.12. Afet yönetimi, güvenlik ve denetim.....	133
4.13. Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi	133
Sonuç ve Değerlendirme	135

Dördüncü Bölüm - Plandan Eyleme:

Kayyum Dönemi 2017 Yılı Belediye Hizmetleri 139

Giriş.....	139
1. 2017 Performans Programı.....	141
1.1. Planlama süreci	141
1.2. Stratejik amaç ve hedefler	141
1.3. Bütçe dağılımı.....	142
1.4. İzleme ve değerlendirme	144
2. Genel Performans Sonuçları	144
3. Öne Çıkan Çalışmalar/Faaliyetler/Projeler	146
4. Stratejik Alanlara Göre Performans Sonuçları	148
4.1. Ulaşım hizmetleri	148
4.2. Çevre hizmetleri	150
4.3. İmar ve şehircilik.....	152
4.4. Sağlık ve sosyal hizmetler.....	152
4.5. Kültür ve turizm.....	155
4.6. Afet yönetimi ve kent denetimi	156
4.7. Kurumsal yapının güçlendirilmesi	157
Sonuç ve Değerlendirme	160

Beşinci Bölüm - Plandan Eyleme:

Kayyum Dönemi 2018 Yılı Belediye Hizmetleri 165

Giriş.....	165
1. 2018 Performans Programı	165
1.1. Planlama süreci	165
1.2. Stratejik amaç ve hedefler	165
1.3. Bütçe dağılımı.....	166
1.4. İzleme ve değerlendirme.....	168
2. Genel Performans Sonuçları	168
3. Öne Çıkan Çalışmalar/Faaliyetler/Projeler	170
4. Stratejik Alanlara Göre Performans Sonuçları	172
4.1. Ulaşım hizmetleri.....	172
4.2. Çevre hizmetleri	173
4.3. İmar ve şehircilik.....	175
4.4. Sağlık ve sosyal hizmetler.....	176
4.5. Kültür ve turizm.....	180
4.6. Afet yönetimi ve kent denetimi	181
4.7. Kurumsal yapının güçlendirilmesi	182
Sonuç ve Değerlendirme	185

Altıncı Bölüm 189

Altyapı Hizmetlerinin Karşılaştırmalı Analizi (2015-2016 / 2017-2018) 189

Giriş.....	189
1. DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı	190
1.1. Planlama süreci	190
1.2. Stratejik amaç ve hedefler	191
1.3. Bütçe dağılımı.....	194
1.4. İzleme ve değerlendirme.....	194
2. Yıllık Kıyaslamalar İçin Esas Alınan Çerçeve	194
3. 2015 Yılı Uygulamaları ve Sonuçları	197
3.1. Bütçe analizleri.....	197
3.2. Altyapı yatırımları ve performans sonuçları	198
3.3. Planlama, izleme ve değerlendirme sürecine katılım	205

4. 2016 Yılı Uygulamaları ve Sonuçları.....	207
4.1. Bütçe analizleri.....	207
4.2. Altyapı yatırımları ve performans sonuçları	208
4.3. Planlama, izleme ve değerlendirme sürecine katılım	214
5. 2017 Yılı Uygulamaları ve Sonuçları	216
5.1. Bütçe analizleri.....	216
5.2. Altyapı yatırımlar ve performans sonuçları	218
5.3. Planlama, izleme ve değerlendirme sürecine katılım	223
6. 2018 Yılı Uygulamaları ve Sonuçları	224
6.1. Bütçe analizleri	224
6.2. Altyapı yatırımlar ve performans sonuçları.....	226
6.3. Planlama, izleme ve değerlendirme sürecine katılım	233
7. Kışanak/Anlı – Kayyum Dönemi Kıyaslamaları.....	235
7.1. Bütçe kıyaslamaları	235
7.2. Altyapı yatırımlarına ilişkin kıyaslamalar	236
7.3. Planlama, izleme ve değerlendirme süreçlerine katılım konusundaki kıyaslamalar	240
Sonuç ve Değerlendirme	242
Sonuç ve Değerlendirme	
Yerel Demokrasinin Gelişimi İçin Politika Önerileri	245
Temel Bulgular	246
Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi İçin Öneriler	251
Sivil Toplum Aktörleri İçin Öneriler	253
EK: Çalışma Kapsamında İncelenen Temel Belgeler.....	255

ÖNSÖZ

Kürt meselesi söz konusu olduğunda akla ilk gelen şehir hiç kuşkusuz Diyarbakır. Meseleyi anlamak isteyen birçok kişinin ilk uğrağı.

Gültan Kışanak'ın hikâyesi ise Kürt meselesi ve onun kalbi olan Diyarbakır'ın özeti gibi. 12 Eylül 1980 Askerî Darbesi sonrası bir vahşet mekânına dönüşen Diyarbakır Cezaevi'nde tutuklu olan Gültan Kışanak, 31 Mart 2014 tarihinde bu şehrin büyükşehir belediye başkanı seçildi. 12 Eylül'den 34 yıl sonra belediye başkanı seçilen Kışanak, iki yıldan biraz uzun süren bir belediye başkanlığı deneyiminden sonra eşbaşkan Fırat Anlı'yla birlikte 31 Ekim 2016 tarihinde yeniden tutuklandı. Tahliye olan Anlı özgürlüğüne kavuştu. Buna karşın, Kışanak aradan üç yıldan daha uzun bir süre geçmesine rağmen hâlâ cezaevinde.

Kayyum olarak atanan Cumali Atilla'ya karşı Kışanak ve Anlı'nın mirasını devralarak 31 Mart 2019 tarihinde yerel seçimlerine giren ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi başkanı seçilen Selçuk Mızraklı da İçişleri Bakanlığı emriyle görevden alındı. Mızraklı'nın yerine Diyarbakır valisi, kayyum olarak atandı. Seçimlerin üstünden daha beş ay geçmeden görevden alınan Mızraklı daha sonra önceki belediye başkanları gibi tutuklandı.

Elinizdeki araştırma-inceleme kitabı 2019 yılının başında, 31 Mart seçimlerinin arifesinde tasarlanan “Diyarbakır'da Yerel Hizmetlerin Sivil Denetimi” adlı proje kapsamında hazırlandı.

Diyarbakır Siyasal ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü DİSA olarak söz konusu projeyi tasarlarırken seçimle birlikte bir “normalleşme”nin olacağını varsayıyorduk. Geçmiş dönemin bir tür muhasebesini yaparak normalleşmeye katkı sunmak istiyorduk.

Yeni seçilen belediye yönetiminin ilk altı ay içerisinde hazırlayacağı 2020-2024 Stratejik Planı'yla Diyarbakır'ın gelecek beş yılının yerel yönetim ve sivil toplum ortaklığıyla planlanması için alan açmayı hedefliyorduk. Ötesi, sivil toplum ile yerel yönetimler arasında eleştirel bir ilişki kurmaya ve yerel demokrasinin derinleştirilmesine katkı sunmayı umuyorduk.

Tekrar atanan kayyumlarla normalleşme arayışları önemli bir darbe ardı. Buna rağmen normalleşme arayışları sürecektir. Hayatın akışını korumak, siyasete sahip çıkmak, siyasi tercihlerde bulunmak, bunların takibini yap-

mak, yönetme yetkisini verdiğimiz ve vergilerle kaynak aktardığımız yerel ve/veya merkezî kurumlardan hesap sormak bu normalleşme arayışlarının birer parçası.

Türkiye’de Kürt meselesinin çözümü ve şiddetin sonlanması için yerel yönetimlerin kritik bir yere sahip olduğu söylenebilir. Kürt kimliğinin tanınması, Kürtlerin yönetime katılması ve kaynakların adil dağılımında yerel yönetimler hem uygun alanlar ve hem de etkin araçlar olarak işlev görebilir.

Kuşkusuz Türkiye’de yerel yönetim meselesi Kürt meselesine indirgenemez. Türkiye’de gerçek anlamda katılımcı demokratik siyasetin gelişmesi, toplumsal alanda çoğulculuğun hâkim kılınması, farklı toplumsal grupların yönetime katılımı, kamu yönetiminde etkinlik ve verimliliğin artışı, hesap verebilir ve şeffaf yönetimlerin inşası yerel yönetimlerle doğrudan ilişkili. Ötesi, yerel yönetimler denge ve denetleme mekanizmalarının da önemli bir parçası.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi’nin 2015-2018 dönemine odaklanan ve seçilmiş yönetimle atanmış kayyum yönetiminin şehir tahayyülleri ve eylemlerinin kıyaslandığı elinizdeki araştırma-inceleme çalışması, hem yerel yönetimleri ve yerel hizmetleri hem de hizmet ve siyaset ikiliğine sıkışmış Kürt meselesini Diyarbakır örneğinde anlamak için önemli veriler sunuyor.

Çalışma aynı zamanda Kürt meselesinden öteye Türkiye ölçeğinde yerel demokrasiyi derinleştirmeye de katkı sunma potansiyeli taşıyor. Zira, Diyarbakır örneği üzerinden farklılaşan şehir tahayyüllerine, altyapıdan üstyapıya, çevreden sosyal politikaya yerel ölçekte farklılaşan ve ortaklaşan stratejik önceliklere, amaç, hedef ve projelere eleştirel bir gözle bakma olanağı sunuyor.

Yerel hizmetlerin sivil aktörler tarafından denetlenmesine, yerel yönetimlerde sivil toplum aktörleri ile vatandaşların katılabildiği iyi işleyen demokratik yapı ve mekanizmaların inşasına sadece Diyarbakır’ın ihtiyacı yok. Ankara, İstanbul, Antalya, Gaziantep, Bursa da benzer bir ihtiyaç içerisinde.

Çalışmanın Kürt coğrafyasından öteye Türkiye genelinde yerel ölçekte demokrasiyi derinleştirmeye; başka yerelliklerin mümkün olduğunu göstermeye ve bu alanda özgün deneyimler inşa etmeye katkı sunacağını umuyorum.

Son olarak, DİSA ve Friedrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye temsilciliğine sundukları kurumsal katkılar için şükranlarımı sunuyorum.

Cuma Çiçek

12 Kasım 2019, Diyarbakır

GİRİŞ

Türkiye’de yerel ölçekte kamu hizmetlerinde planlanma, uygulanma ve denetlenme süreçleri yeterince kapsayıcı değildir. Çoğu durumda yerel halkın ve sivil toplumun katılımı olmaksızın, kamu kurumlarının kapalı kapıları arkasında, sadece bürokrasinin katılımıyla kısa ve uzun vadeli planlar yapılıyor. Uygulama ve denetleme süreçleri şeffaf ve hesap verebilir yapılar ve mekanizmalar içermekten uzaktır.

Türkiye genelinde yaşanan bu durum büyük oranda Diyarbakır için de geçerlidir. 2000’li yılların başında Avrupa Birliği (AB) süreciyle birlikte kent konseyi gibi yapılar gelişti ve görece olarak belediyeler ve sivil toplum kuruluşları arasında diyalog kurma ve işbirliği yapma konusunda ilerleme sağlandı. Bununla birlikte, söz konusu deneyimde sivil toplum eleştirel pozisyonunu koruyarak yerel hizmetlerin planlanması, uygulanması ve denetlenmesi süreçlerinde etkili olmadı. Belediye-sivil toplum kuruluşları (STK) işbirliği büyük oranda belediyenin yönlendirdiği bir yapı olarak işledi.¹ Kent Konseyi denetim ve katılım alanında zengin bir bileşene sahip olmasına rağmen, kayyumlardan çok önce büyük oranda marjinalize oldu. 2016 yılında Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerine atanan kayyumlarla birlikte halkın ve sivil toplumun belediye hizmetlerine katılımı çok daha sınırlı hale geldi.

Kamu yönetiminde katılımcı yapı ve mekanizmaların inşası, vatandaşların ve sivil toplum aktörlerinin karar alma süreçlerine katılımı sadece yerel demokrasinin gelişimine katkı sunmayacaktır. Bununla birlikte, yerel ölçekteki kamu hizmetlerinin etkinliği ve verimliliğini iyileştirecek ve yerel kalkınma için daha fazla yerel kaynağın mobilizasyonunu mümkün kılacaktır.

Bu araştırma-inceleme çalışması Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi’nin (DBB) çalışmalarının yerel halk ve sivil toplum tarafından denetiminin güçlendirilmesine ve katılımcı bir yönetim yapısının gelişimine katkı sunmayı amaçlıyor. Bu amaç kapsamında, araştırmanın dört hedefi bulunuyor:

İlk olarak, yerel kamu hizmetlerinin sivil toplum aktörleri tarafından denetimini sağlamak ve kamuda planlama, uygulama ve denetleme süreçlerinin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini desteklemek hedefleniyor.

¹ Diyarbakır’da belediye hizmetlerine vatandaşların katılımı ve kentsel yönetim süreçlerinin detaylı bir analizi için bkz. Cuma Çiçek, *Küreselleşme ve Yerel Demokrasi, Liberal Katılım Söyleminin Sınırları: Diyarbakır Örneği*, Vate Yayınları, İstanbul, 2011.

İkinci olarak, araştırmanın Diyarbakır'da bulunan sivil toplum aktörleri içerisinde yerel kamu hizmetleri, yurttaş hakları ve kentli hakları gibi kamusal haklar konusunda farkındalığın gelişimine katkı sunması bekleniyor.

Üçüncü olarak, araştırmanın Diyarbakır'da kamu ile sivil toplum arasındaki diyalogu güçlendireceği ve sivil toplum aktörlerinin kamu yönetimine katılımını artıracakı öngörülüyor. Beş yıllık stratejik planlar ve yıllık faaliyet planları (performans programları) sivil toplum aktörlerinin katılımını güçlendirici kritik araçlar olarak değerlendiriliyor.

Son olarak, araştırma kapsamında geçmiş dört yılın muhasebesini yaparak 2020-2024 stratejik planlama süreçlerine katkı sunmak hedefleniyor. 31 Mart 2019 tarihinde seçilen yeni belediye yönetimi altı ay içerisinde hem DBB'nin hem de Diyarbakır Su ve Kanalizasyon İdaresi'nin (DİSKİ) beş yıllık stratejik planını hazırlayacaktır. Söz konusu araştırmayla birlikte ortaya çıkan analizler ve bilgiler, yeni planlama dönemi için önemli bir girdi işlevi göreceklerdir.

Araştırma kapsamında, DBB'nin 2015-2018 yılları arasında hazırladığı planlar ve uygulamalar ayrıntılı inceleniyor. Bu kapsamda, esas olarak stratejik planlar, yıllık performans programları ve faaliyet raporları analiz ediliyor. Yine, söz konusu belgelerinin yanı sıra stratejik plan izleme raporları gibi destekleyici belgeler de dikkate alınıyor.

Stratejik plan esas olarak 2015 yılı itibarıyla uygulamaya girdiği için araştırma 2015 yılı öncesini içermiyor. Yine, yerel seçimler 31 Mart 2019 tarihinde yapıldığı için, 2019 yılı da çalışmanın kapsamı dışında tutuluyor. Özetle, araştırma zamansal olarak 2015-2018 dönemini kapsıyor.

Araştırma yöntemi olarak, kurumsal belgelerin incelenmesi ve kıyaslanması esas alınıyor. Bu kapsamda, üç düzeyde kıyaslamalar yapılıyor: (1) beş yıllık stratejik planlar, (2) beş yıllık stratejik ve yıllık planlar olan performans programları ve (3) yıllık performans programları ile uygulama sonuçlarının değerlendirildiği yıllık faaliyet raporları.

Altı bölüm altında planlanan çalışma, esasında üç kısımdan oluşuyor. Birinci bölümden oluşan ilk kısımda, DBB'nin 2015-2019 ve 2017-2021 stratejik planları kıyaslanarak seçilmiş belediye başkanlarının yönettiği belediye ile kayyum yönetiminin Diyarbakır'a ilişkin şehir tahayyülleri, şehre dair vizyonları ve stratejik öncelikleri karşılaştırılıyor.

Dört bölümden oluşan ikinci kısımda, Büyükşehir Belediyesi'nin uygulamaları detaylı olarak inceleniyor. Bu kapsamda, her bir yıl için beş yıllık stratejik

planlar ile yıllık performans programları karşılaştırılıyor. Bu karşılaştırmayla, beş yıllık stratejik planların yıllık faaliyetleri ne ölçüde belirlediği analiz ediliyor. Başka bir ifadeyle, DBB'de stratejik planın ilgililiği ve etkinliği inceleniyor. Daha sonra, yine her bir yıl için performans programları ile faaliyet raporları karşılaştırılarak performans sonuçları değerlendiriliyor.

Son bölümden oluşan üçüncü kısımda, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi meclisi ve başkanına bağlı olan, bununla birlikte ayrı bir kurumsal örgütlenmeye sahip DİSKİ bünyesinde yürütülen altyapı çalışmaları ele alınıyor. Söz konusu bölümde yıl bazlı analizler yapıldıktan sonra seçilmiş yönetim ile kayyum yönetimi dönemleri karşılaştırmalı olarak analiz ediliyor.

BİRİNCİ BÖLÜM

DİYARBAKIR'A İLİŞKİN ŞEHİR TAHAYYÜLLERİ:

*2015-2019 Stratejik Planı ile
2017-2021 Stratejik Planı Kıyaslamaları*

GİRİŞ

Stratejik planlar kolektif aktörlerin yol haritalarıdır. Aktörlerin mevcut duruma dair algılarını; geleceğe ilişkin amaç ve hedeflerini; bu amaç ve hedeflere hangi araç ve yöntemlerle varacaklarını; yine, bu süreç içerisinde kimlerle nasıl bir ilişki içerisinde olacaklarını gösterir. Bu anlamda, ilgili aktörlerin buldukları alana ilişkin gelecek tahayyüllerini yansıtır.

Türkiye’de 2005 yılında yapılan düzenlemeyle birlikte kamu kurumlarında stratejik planlama dönemi başladı. Bu konuda ilk düzenleme 10 Aralık 2003 tarih ve 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nda yapıldı ve 01 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni düzenlemeyle kamu idarelerine stratejik plan hazırlama zorunluluğu getirildi. Söz konusu kanunda stratejik plan, “kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan” olarak tanımlanıyor.

Yasada yapılan tarif ve 2005 yılından bu yana hazırlanan farklı stratejik planlar, söz konusu belgelerin kurumsal değerleri, temel ilkeleri ve politik öncelikleri, mevcut duruma dair algıları, geleceğe dair amaç ve hedefleri, tercih edilen yol ve yöntemleri içerdiğini gösteriyor. Bu anlamda stratejik plan, ilgili kurumun ya da aktörün kim olduğunu, kimler için ve kiminle çalıştığını, nasıl bir gelecek inşa etmek istediğini anlamaya önemli ölçüde imkân tanır.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi (DBB), söz konusu hukuksal düzenlemeyle birlikte ilk stratejik planını 2005 seçimlerinden hemen sonra 2006-2010 dönemi için hazırladı. 2006-2010 Stratejik Planı’nı, sırasıyla 2010-2014, 2015-2019 ve 2017-2021 planları izledi.

Bu bölümde, 2015-2019 ve 2017-2021 stratejik planları kıyaslanarak Diyarbakır’a ilişkin şehir tahayyülleri karşılaştırılıyor. Seçilmiş belediye başkanlarının yö-

nettiği Büyükşehir Belediyesi ile belediye eşbaşkanları Gültan Kışanak ve Fırat Anlı'nın tutuklanması sonrası 2016 yılı Kasım ayında atanan kayyum liderliğinde oluşan yeni yönetimin Diyarbakır'a ilişkin toplumsal tahayyülleri, şehre dair vizyonları ve stratejik öncelikleri karşılaştırmalı bir şekilde analiz ediyor.

2015-2019 Stratejik Planı ile 2017-2021 Stratejik Planı kıyaslaması beş ana başlık üzerinden yapılmıştır. Bu başlıklar şunlardır:

1. Planlama süreçleri
2. Belediye hizmetlerinin kapsamına dair algı ve tercihler
3. Stratejik öncelikler
4. Mali kaynakların stratejik amaç ve hedefler bazında dağılımı
5. Stratejik planların öngördüğü izleme-değerlendirme yapıları ve mekanizmaları.

1. PLANLAMA SÜREÇLERİ

Stratejik planların içeriği kadar hazırlanma süreci, ilgili aktörün toplumsal tahayyülünü anlamaya olanak tanır. Bu durum dikkate alınarak ilk olarak 2015-2019 Stratejik Planı ile 2017-2021 Stratejik Planı planlama süreçleri bazında kıyaslandı.

2015-2019 Stratejik Planı'nda, planın hazırlanma süresi detaylı olarak tarif edilmiştir. Toplam 149 sayfalık planda "Yöntem: Katılım, Diyalog ve Müzakereler" başlığıyla 11 sayfa içerisinde planlama süreci oldukça detaylı bir şekilde tarif edilmiştir. Söz konusu planda, planlama sürecinin Büyükşehir Belediyesi'nden öteye şehirdeki diğer kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum aktörleri ile vatandaşların bir kolektif öğrenme süreci olarak ele alındığı belirtilmiştir. Sonuçtan daha fazla sürece odaklanan yani, ortaya çıkan somut ürün olarak stratejik planın kendisinden çok daha fazla stratejik planlama sürecine odaklanan bu yaklaşım planda şöyle değerlendirilmiştir:

[...] süreç odaklı planlama yaklaşımı paydaşların katılımını, sorunların doğru tespitini, maddî, kurumsal ve insanî kapasitenin görülmesini ve dikkate alınmasını, aktörlerin süreci sahiplenmesini ve sorumluluk almasını mümkün kılarak bir yandan üretilen hizmet ya da ürünün kalitesini artırırken, öte yandan en az bunun kadar önemli olan ikinci bir gelişmeye odaklanır: Kurumsal öğrenme ve kurumsal kapasite gelişimi.¹

¹ "2015-2019 Stratejik Planı", Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Diyarbakır, 2014, s. 7.

Planlama sürecinde belediyenin kurumsal bilgisinin yanı sıra altı ana bilgi/ tecrübe kaynağına başvurulmuştur. (1) kentte bulunan örgütlü gruplar, (2) muhtarlar, (3) vatandaşlar, (4) ilçe belediyeleri, (5) Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı Alan Yönetimi Planı ve (6) seçim beyannamesi. Söz konusu bilgi kaynaklarını stratejik plan hazırlama sürecine katmak için aşağıda detayları verilen yedi ana çalışma yapılmıştır.

1. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi kurumsal bilgi ve tecrübesini planlama sürecine katmak için kurum içi anketler, birim toplantıları ve yöneticilerin katıldığı ortak arama konferansı,
2. Diyarbakır'da bulunan sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri, kamu kurum ve kuruluşları ve üniversite gibi örgütlü grupların bilgi ve tecrübesini planlama sürecine katmak için her birine ortalama 100 kişinin katıldığı 15 tematik forum ve bu forumlarda katılımcılarla yapılan toplam 500 kişilik örgütlü gruplar anketi,
3. En alt kademe yerel yöneticiler olan muhtarların eleştiri, görüş, öneri ve beklentilerini planlama sürecine dahil etmek için 17 ilçede ayrı ayrı yapılan ve toplamda 778 muhtarın katıldığı muhtar toplantıları,
4. Vatandaşların eleştiri, görüş ve öneri ve beklentilerini doğrudan planlama sürecine dahil etmek için, Diyarbakır genelinde 17 ilçede yapılan 7.800 kişilik hane halkı anketi,
5. İlçe belediyeleriyle bilgi paylaşımı,
6. Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri'nin UNESCO Dünya Kültür Miras Listesi'ne alınması kapsamında hazırlanan ve ilgili alanı kapsayan bir tür stratejik plan olan Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı Alan Yönetimi Planı,
7. Diyarbakır halkına deklare edilen seçim beyannamesi.

2015-2019 Stratejik Planı hazırlama sürecinde, Tablo 1.1.'de detayları görülen 188 toplantı yapılmış ve yaklaşık 11 bin kişinin sürece katılımı sağlanmıştır. Ön hazırlık çalışmalarının Aralık 2013 tarihinde başladığı 2015-2019 Stratejik Planı hazırlama süreci, esas olarak Nisan 2014 başında başlamış ve sekiz aylık bir çalışma sonrasında tamamlanmıştır.

Tablo 1.1: 2015-2019 Stratejik Planı hazırlama sürecinde yapılan toplantılar ve katılımcı sayıları²

Sayı	Çalışmanın Adı	Katılımcı Sayısı	Toplantı Sayısı	Rapor Sayısı (x+1)	Rapor Sayfa Sayısı
1	Mevcut Durum Analizi		15	16	102
2	Diyarbakır İli ve İlçeleri Sektörel Veri Analizi		15	18	78
3	6360 Sayılı Yasa'nın Analiz Raporu		15	10	23
4	Mardin Arama Konferansı Raporu	42	11	1	64
5	Alan Yönetim Planı Raporu		2	1	357
6	2010-2014 Stratejik Planı Değerlendirme Raporu	17	17	18	17
7	Birim Sorun Analizi Raporları	245	25	21	56
8	Amed Forumları Raporları	1.547	15	16	133
9	Amed Forumları Anketi Raporu	481	15	1	1.535
10	İlçe Belediyeleri Mahalle Toplantıları Raporu		11	1	14
11	Muhtar Toplantıları Raporları	845	17	18	381
12	Yurttaş Anketi Raporu	7.800	15	18	2.360
13	Birim GZFT Analizi Raporu	12	15	1	12
14	Bütçe Projeksiyonu			1	30
	TOPLAM	10.989	188	141	5.162

Yurttaşların, kentte bulunan farklı örgütlü grupların katılımına önem atfedilen ve bu konuda farklı mekanizmalar inşa eden 2015-2019 Stratejik Planı hazırlama sürecine kıyasla, 2017-2021 Stratejik Planı büyük oranda kurum içi bilgiye dayalı olarak hazırlanmıştır. Bununla birlikte sınırlı da olsa kurum dışı aktörlerin görüş ve önerileri alınmıştır. Bu kapsamda, iki anket formuyla yurttaşların ve diğer kamu kurum ve kuruluşların görüş ve önerileri planlama sürecine dahil edilmiştir.

Kurumsal bilgi ve tecrübelerin planlama sürecine katılımını sağlamak amacıyla, kurum içi planlama süreci tasarlanmış ve ön hazırlık çalışmalarıyla mevcut durum analizi yapılmıştır. Bu kapsamda, mevzuat taraması, 2015-2019 Stratejik Planı değerlendirmesi, birimlerin mevcut durum analizleri yapılmıştır. Kurumsal bilgi ve tecrübelerin planlama sürecine katılımını sağlamak amacıyla ayrıca kurum personellerinin görüş ve önerileri bir anket formu aracılığıyla alınmıştır. Yapılan anket çalışmasına 3.677 belediye çalış-

² "2015-2019 Stratejik Planı", s. 7.

nı içerisinde rasgele örneklem yönetimiyle seçilen 342 personel katılmıştır. Üç ana bölümden oluşan anket çalışmasında ilk bölümde 16 soruyla kurumsal memnuniyet, ikinci bölümde dört soruyla kurumsal yapı ve işleyiş ve son bölümde açık uçlu tek soruyla görüş ve öneriler alınmıştır.

Kurum dışı aktörlerin görüş ve önerilerinin stratejik planlama sürecine katılımını sağlamak için iki ana çalışma yapılmıştır. İlk olarak, belediyenin resmî internet sitesi ve sosyal medya hesapları üzerinden bir anket çalışması yapılmıştır. 24 Şubat-10 Mart 2017 tarihleri arasında yapılan anket çalışmasına 1.329 kişi katılım sağlamıştır. Toplam 66 sorudan oluşan anket formunda, ilk bölümde katılımcıların demografik ve sosyoekonomik bilgilerine, ikinci bölümde belediyenin hizmet alanları ve hizmetleriyle ilgili sorulara, üçüncü bölümde ise vatandaşların beklentilerini, isteklerini ve proje önerilerini yazabilecekleri açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Söz konusu anket çalışması raporlanarak planlama sürecinde bir girdi olarak değerlendirilmiştir.

Kurum dışı aktörlerin planlama sürecine katılımını konusunda ikinci olarak Dış Paydaş Anketi yapılmıştır. Belediyenin resmî internet sitesinde 1 Mart-10 Mart 2017 tarihleri arasında yapılan anket çalışmasına 80 kamu kurum ve kuruluşu erişim sağlasa da, 53 kurum anket çalışmasına katılmıştır. Söz konusu anket formunda, katılımcı kuruma dair genel bilgilerin yanı sıra, belediye hakkındaki genel düşünceleri, yönetim ve liderlik soruları ve 2017-2021 Stratejik Planı kapsamında belirlenen yedi hizmet eksenine için beklenti, görüş, öneri ve proje teklifleri talep edilmiştir. Yurttaş Anketi gibi Dış Paydaş Anketi de raporlanarak stratejik planlama sürecinde bir girdi olarak değerlendirilmiştir.

15 Kasım 2016 tarihinde başlayan 2017-2021 Stratejik Planı hazırlama çalışmaları yaklaşık dört aylık bir süre sonra 08 Mart 2017 tarihinde tamamlanarak Belediye Meclisi'ne sunulmuş ve 13 Nisan 2017 tarihinde onaylanmıştır. Tablo 1.2.'de 2015-2019 ve 2017-2021 stratejik planları hazırlama sürecinde değerlendirilen ana mekanizmalar karşılaştırmalı olarak verilmiştir:

Tablo 1.2.: 2015-2019 Stratejik Planı ile 2017-2021 Stratejik Planı'nın planlama süreci açısından kıyaslanması

Bilgi Kaynakları ve Mekanizmaları	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
Kurum İçi	Ulusal ve bölgesel planların değerlendirilmesi	Ulusal ve bölgesel planların değerlendirilmesi
	2010-2014 Stratejik Planı'nın değerlendirmesi	2015-2019 Stratejik Planı'nın değerlendirmesi
	Birimlerin mevcut durum analizleri	Birimlerin mevcut durum analizleri
	Diyarbakır şehrinin demografik, sosyokültürel, sosyoekonomik ve sosyo-politik analizi	Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin tarihsel gelişimi
	Diyarbakır kurumsal yapı analizi	Diyarbakır kurumsal yapı analizi
	Kent geneli sektörel bazda veri analizi	Kent geneli veri analizi
	6360 Sayılı Yasa'nın değerlendirilmesi	Yasal yükümlülükler ve mevzuat analizi
	Paydaş analizi	Paydaş analizleri
	Üst yönetimin katıldığı iki günlük arama konferansı	
	Birim çalışanlarıyla yapılan sorun analizi toplantıları	342 kişilik personel anketi
	Birim GZFT analizleri	Birim GZFT analizleri
	2015-2019 bütçe projeksiyonları	2012-2016 Bütçe Değerlendirme Raporu
	UNESCO süreci ve Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj Alan Yönetim Planı	
	Kurum Dışı	15 tematik forum
500 kişilik forum anketi		İnternet aracılığıyla 53 kamu kurumuyla anket
17 muhtar toplantısı (778 muhtar katılımı)		
Muhtar anketi		
7.800 kişilik hane halkı anketi (yüz yüze görüşme)		İnternet aracılığıyla 1.329 kişilik yurttaş anket
İlçe belediyeleriyle bilgi paylaşımı		
Seçim beyannamesi		

2. BELEDİYE HİZMETLERİNİN KAPSAMINA DAİR ALGI VE TERCİHLER

İki yönetimin Diyarbakır'a ilişkin şehir tahayyüllerini kıyaslamak için planlama sürecinin usulüne ilişkin yapılan kıyaslamadan sonra, çalışma kapsamında ikinci olarak esasa dair kıyaslamalar yapıldı. Bu kapsamda ilk olarak, belediye hizmetlerinin kapsamına dair algı ve tercihler karşılaştırıldı.

2015-2019 Stratejik Planında 13 stratejik alan belirlenmiş ve tüm kurumsal amaç, hedef ve faaliyetler/projeler bu stratejik alanlar etrafında planlanmıştır. Buna karşın, 2017-2021 Stratejik Planında yedi stratejik alan belirlenmiştir. Tablo 1.3'te her iki planda yer alan stratejik alanlar planlardaki sıralarına göre karşılaştırmalı olarak yer alıyor.

Tablo 1.3: Stratejik alan kıyaslamaları

2015-2019 Stratejik Planı		2017-2021 Stratejik Planı	
1	Demokratik Özyönetim	1	Ulaşım Hizmetleri
2	İmar ve Şehircilik	2	Çevre Hizmetleri
3	Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar	3	İmar ve Şehircilik
4	Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar	4	Sağlık ve Sosyal Hizmetler
5	Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	5	Kültür ve Turizm
6	Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar	6	Afet Yönetimi ve Kent Denetimi
7	Yerel Ekonomiyi Güçlendirme	7	Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi
8	Kırsal Bölgenin Gelişimi		
9	Ulaşım		
10	Halk Sağlığı		
11	Tarihî ve Kültürel Varlıklarımız ve Turizm		
12	Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim		
13	Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi		

Belediye hizmetlerinin kapsamına dair algılar ve yapılan tercihleri yansıtan stratejik alanlar açısından 2015-2019 ve 2017-2021 stratejik planları kıyaslandığında, öne çıkan en önemli husus şudur: Kayyum tarafından hazırlatılan planda esas olarak belediye hizmetlerine ilişkin mevzuat sınırlarında kalan, geleneksel bir belediye algısının olduğu görülüyor. Bu geleneksel belediye algısı özetle belediyeleri merkezî mülki idarenin yerel idari uzantısı olarak değerlendiriyor ve belediye hizmetlerini su, kanalizasyon gibi altyapı çalışmaları ile ulaşım, park, bahçe ve yeşil alan, sosyal hizmetler gibi üstyapı çalışmalarıyla sınırlandırıyor.

Buna karşın, 2015-2019 Stratejik Planı'nda geleneksel belediye hizmetlerinden öteye bir algının ve tercihin olduğu dikkat çekiyor. Bu tercih özetle, Türkiye'deki yerel yönetim deneyiminden ve bilgisinden öteye daha çok Avrupa'da gelişen yerel yönetim olgusunu merkeze alıyor ve bu anlamda yerel yönetimleri "geleneksel hizmet alanlarından öteye" bir siyaset alanı olarak değerlendiriyor. Ayrıca, Kürt meselesi ile yerel yönetimler ve yerel hizmetler arasında doğrudan bir ilişki kuruyor. Bu kapsamda, belediye hizmetlerini kentli hakları, yerindenlik, ademimerkezleşme, kimlik politikaları, toplumsal cinsiyet rolleri, sosyoekonomik eşitsizlikler, fırsat eşitliği gibi konuları içerecek şekilde genişletiyor.

Kayyum yönetimi tarafından hazırlanan 2017-2021 Stratejik Planı'nda ulaşım birinci stratejik alan olarak tercih edilmiştir. Ulaşım Hizmetleri'ni Çevre Hizmetleri ile İmar ve Şehircilik takip ediyor. Bu üç alandan sonra stratejik alan olarak belirlenen hizmet alanları sırasıyla Sağlık ve Sosyal Hizmetler, Kültür ve Turizm, Afet Yönetimi ve Kent Denetimi ile Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi'dir.

Kayyum tarafından hazırlanan planda tercih edilen yedi stratejik alanın tamamı adlandırmada farklı tercihler olsa da esas olarak 2015-2019 Stratejik Planı'nda da yer alıyor. Buna karşın, 2017-2021 Stratejik Planı'na kıyasla 2015-2019 Stratejik Planı, belediye hizmetlerine ilişkin geleneksel algıları aşan, mevzuattan öteye kapıları zorlayan, yerel siyasi tercihleri yansıtan bir çerçeve sunuyor. Bu konuda özellikle üç stratejik alanın altını çizmek gerekir: Demokratik Özyönetim, Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar, Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. Söz konusu tercihler, Türkiye'de belediye hizmetlerine ilişkin geleneksel eğilimin dışında bir şehir tahayyülünün olduğunu gösteriyor.

Kuşkusuz bu farklılaşmayı yaratan en temel dinamik Kürt meselesidir. Kürt meselesi konusunda öne çıkan "idare" ve "kimlik" sorunlarının söz konusu stratejik plana yansıdığı ve yerel yönetimler üzerinden her iki alanda yol alınmak istendiği görülüyor. Kürt meselesinin idari ve kimliğe ilişkin boyutlarının yanı sıra, bugün Halkların Demokratik Partisi'nin (HDP) temsil ettiği ana akım Kürt siyasetinde kurucu bir öge olan toplumsal cinsiyet eşitliği konusu da stratejik plana yansımıştır. Kayyum yönetimiyle birlikte yenilenen stratejik planda söz konusu üç alan da belediye hizmetleri alanının dışında bırakılmıştır.

2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alıp da 2017-2021 Stratejik Planı'nda yer almayan iki stratejik alan daha vardır: Yerel Ekonomiyi Güçlendirme ve Kırsal

Bölgenin Gelişimi. 2017-2021 Stratejik Planı'nda söz konusu iki alan stratejik alanlar içerisinde çıkarılmış, bu alanlarda öngörülen faaliyetler yedi stratejik alana dağıtılmıştır.

Bu iki alan da görece olarak Kürt meselesiyle ilgilidir. Bununla birlikte, Kürt meselesinden öte boyutlar da içermektedir. Yerel ekonominin güçlenmesi bir yönüyle Kürt meselesinin "ekonomi" boyutu olarak değerlendirilebilir. Zira Türkiye'de bölgeler arası gelişmişlik farkı ve Kürt coğrafyasının ülkenin en yoksul ve en yoksun bölgesini oluşturması uzun yıllardır devam eden kronikleşmiş bir sorundur. Yerel yönetimler üzerinden bir yerel kalkınma arayışının olması bu anlamıyla Kürt meselesinin ekonomik boyutlarının yerel yönetimlere yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Yine, 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 Sayılı Yasa'yla birlikte büyükşehir belediyelerinin yetki alanının şehir merkezinden il sınırlarına genişlemesi, belediyelerin kırsal yolların yapımı, tarım ve hayvancılığı destekleme gibi yeni yetkilerle donatılması, bir yönüyle yerelleşme yönünde bir adım olarak değerlendirilebilir. Bu anlamda, 2015-2019 Stratejik Planı'nda Kırsal Bölgenin Gelişimi'nin stratejik alanlardan biri olarak tercih edilmesi, 6360 Sayılı Yasa'nın yerelleşmeyi güçlendirmeye dönük bir okuması/değerlendirmesi olarak görülebilir ve bu anlamda Kürt meselesiyle ilişkilendirilebilir.

Tüm bunlara karşın, Yerel Ekonomiye Güçlendirme ve Kırsal Bölgenin Gelişimi'nin stratejik alanlar içerisinde yer alması Kürt meselesinden öteye, ilgili yönetimin belediye hizmetlerine ilişkin algısını ve stratejik tercihini de yansıtıyor. Bu tezi destekleyen en önemli husus, 2015-2019 Stratejik Planı'nda stratejik alanın yanı sıra üç başlıkta stratejik eksenlerin belirlenmesidir. Söz konusu planda, 13 stratejik alan içerisinde beş alan "müdahale alanı açısından stratejik plan eksenleri" olarak, başka bir ifadeyle bir tür stratejik öncelikler olarak belirlenmiştir. Buna göre, (1) haklar, sosyal adalet ve sosyal politika, (2) anadil ve kültürlerin yeniden üretimi, (3) toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın özgürlüğü, (4) çevre ve ekoloji (5) yerel ekonominin güçlendirilmesi, hizmet üretimi ve sunumunda "öncelikli müdahale alanları" olarak tercih edilmiştir.

"Süreç açısından stratejik plan eksenleri" ile "mekânsal gelişim açısından stratejik plan eksenleri" olarak tercih edilen hususlar da 2015-2019 Stratejik Planı'nın bir yandan Kürt meselesi ile belediye hizmetleri arasında bir ilişki kurulduğunu, öte yandan Kürt meselesiyle ilişkili olmakla birlikte ondan öteye anlamlar içeren stratejik tercihlerin yapıldığını gösteriyor. Süreç açısından ka-

tılımcılık, yerindenlik, çok dillilik, yerel kaynakların mobilizasyonu, ölçülebilirlik ve izleme-değerlendirme ile sürekli kurumsal gelişim ana eksenler olarak tercih edilmiştir. Mekânsal gelişim açısından ise çok ölçekli bir ademimerkezileşme ve denge hedeflenmiştir. Buna göre, mekânsal gelişimler planlanırken kır-kent, şehir merkezi-çevre ilçeler, şehir merkezindeki dört ilçe arasında, yine kurumsal yapıların mekânsal dağılımında denge kuran çok merkezli bir mekânsal gelişim esas alınmıştır. Tablo 1.4'te "müdahale alanları", "süreçler" ve "mekânsal gelişim" açısından belirlenen stratejik plan eksenleri görülmüyor.

Tablo 1.4: Stratejik plan eksenleri

Müdahale alanı açısından	Süreçler açısından	Mekânsal gelişim açısından
Haklar, Sosyal Adalet ve Sosyal Politika	Demokratik Özyönetim ve Katılımcılık	Kır-Kent Dengesi
Anadil ve Kültürlerin Yeniden Üretimi	Yerinden Hizmet Üretimi	Çok Merkezli Diyarbakır Şehir ya da Şehir Merkezi ile İlçeler Dengesi
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadın Özgürlüğü	Anadillerde Hizmet Sunumu	Çok Merkezli Diyarbakır Kenti
Çevre ve Ekoloji	Kent Ölçeğinde Yerel Kaynakların Mobilizasyonu İçin Kurumsal Liderlik	Çok Merkezli Kurumsal Yapı
Yerel Ekonomiye Güçlendirme	Ölçülebilirlik ve İzleme-Değerlendirme	Çevreden Merkeze Doğru Planlama ve Uygulama Yaklaşımı
	Sürekli Kurumsal Gelişim	

Yukarıda özetlenen durumlar dikkate alındığında, kayyum yönetimiyle birlikte yeniden hazırlanan 2017-2021 Stratejik Planı'nda belediye hizmetlerine ilişkin geleneksel sahaların korunduğu, buna karşın Kürt meselesinin ve ana akım Kürt siyasetinin politik tercihlerinin yansımaları olan stratejik alanların plandan çıkarıldığı görülmüyor.

3. STRATEJİK ÖNCELİKLER

Stratejik plan kıyaslamaları kapsamında, üçüncü olarak, 2015-2019 ve 2017-2021 planlarının öncelikleri stratejik alanlar bazında kıyaslandı. Yukarıda özetlendiği gibi 2015-2019 Stratejik Planı'nda 13 stratejik alan, 2017-2021 Stratejik Planı'nda yedi stratejik alan belirlenmiştir. Adlandırmada belirli bir farklılaşma olsa da ikinci planda yer alan stratejik alanlar, birinci planda da yer alıyor.

İkinci planda stratejik alanlar belirlenirken, belediye hizmetlerine ilişkin geleneksel işlevlerin dışında kalan ve belli ölçülerde Kürt meselesi ve ana akım Kürt siyasetinin önceliklerini yansıtan stratejik alanlar elenmiştir. Aşağıda her iki planda yer alan stratejik alanlar birlikte ele alınarak karşılaştırılıyor.

Söz konusu karşılaştırmalar yapılırken esas olarak ortak stratejik alanlar kıyaslandı. Bununla birlikte, farklılaşan stratejik alanlar mümkün olduğunda kıyaslamalara dahil edildi. Katılım, demokratik yönetim, kimlik politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliği, yerel ekonomiyi güçlendirme, farklılaşan ana başlıkları oluşturuyor.

13 stratejik alanı içeren 2015-2019 Stratejik Planı ile yedi stratejik alanı içeren 2017-2019 Stratejik Planı ortak farklı yönler dikkate alınarak kıyaslamalı olarak 11 başlıkta ele alındı.

3.1. Ulaşım hizmetleri

Ulaşım Hizmetleri alanında belirlenen stratejik amaçlar ve her bir amaç altında belirlenen stratejik hedefler bakımından 2015-2019 ile 2017-2021 stratejik planları kıyaslandığında dikkate değer bir farklılaşmanın olmadığı görülüyor. Tablo 1.5'te detayları görüldüğü üzere, birinci planda yer alan "Erişilebilir, ekolojik, ekonomik, güvenli ve konforlu bir toplu ulaşım sistemini geliştirmek" ve "İnsan odaklı bir ulaşım altyapısını kente sunmak" stratejik amaçları ikinci planda tek bir stratejik amaç altında birleştirilmiştir: "Erişilebilir, çevre dostu, ekonomik, güvenli ve konforlu bir toplu ulaşım sistemini geliştirmek." Burada dikkat çeken tek husus "ekolojik" kavramı yerine "çevre dostu" kavramının tercih edilmesidir.

Tablo 1.5: Stratejik planlarda ulaşım hizmetleri

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
Stratejik Amaç	Erişilebilir, ekolojik, ekonomik, güvenli ve konforlu bir toplu ulaşım sistemini geliştirmek	Erişilebilir, çevre dostu, ekonomik, güvenli ve konforlu bir toplu ulaşım sistemini geliştirmek
Stratejik Hedef	Toplu ulaşımında alternatif ulaşım türlerinin hayata geçirilmesi	Çevreci, ekonomik, alternatif ulaşım sistemli ve toplu ulaşım türlerinin hayata geçirilmesi
	Çevreci, ekonomik ve yenilenebilir bir toplu ulaşım sisteminin geliştirilmesi	
	Toplu ulaşım sisteminin, uluslararası ulaşım kriterlerine uygun bir şekilde iyileştirilmesi, düzenlenmesi ile güvenli, konforlu ve erişilebilir hale getirilmesi	Toplu ulaşım sisteminin, uluslararası ulaşım kriterlerine uygun bir şekilde iyileştirilmesi, düzenlenmesi ile güvenli, konforlu ve erişilebilir hale getirilmesi
	Toplu ulaşım sisteminde teknolojik altyapının geliştirilerek erişilebilirliğinin artırılması	Toplu ulaşım sisteminde teknolojik altyapının geliştirilerek erişilebilirliğinin artırılması
	Akıllı elektronik ücret toplama sisteminin yaygınlaştırılması ve toplu taşıma talebinin artırılmasının sağlanması	
	Ticari toplu taşımacılığın yasal altyapısının oluşturulması, plaka tahdit sayılarının belirlenmesi, düzenlenmesi ve yönetilmesi	Ticari toplu taşımacılığın yasal altyapısının revize edilerek yönetilmesi ve ulaşımda faydalanıcıların farklı eğitim materyalleri ile bilinçlendirilerek memnuniyetlerinin artırılması
	Yolcuların, şoförlerin, öğrencilerin ve kent sakinlerinin ulaşım hakkında bilinçlendirilerek yurttaşların ulaşım memnuniyetlerinin artırılması	
Stratejik Amaç	İnsan odaklı bir ulaşım altyapısını kente sunmak	
Stratejik Hedef	Yayalaştırma ve bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak	
Stratejik Amaç	Şehir içi trafik akışını iyileştirmek	Ergonomik bir ulaşım altyapısını planlamak ve uygulamak
Stratejik Hedef	Akıllı teknolojik sistemler ile trafiğin yönetilmesi ve yönlendirilmesi	
	Kent trafiğinin düzenlenmesi ve yönetsel iyileştirmeler yoluyla rahatlatılması	Kent trafiğinin düzenlenmesi, yayalaştırmanın sağlanması ve yönetsel iyileştirmeler yoluyla rahatlatılması
	Kentteki ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin trafik konusunda bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi	
Stratejik Amaç	Ulaşım sisteminin fiziki altyapısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi	Ulaşım sisteminin fiziki altyapısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
Stratejik Hedef	Şehir içi ve kırsal mahalle yolları ile çevre yollarının imalatı ve mevcut yolların daha kaliteli ve etkin bir hizmet anlayışıyla bakım ve onarımlarının yapılması	Akıllı teknolojik sistemlerin oluşturulması, trafiğin yönetilmesi ve yönlendirilmesi
		Şehir içi, kırsal mahalle ve çevre yollarının imalatı, mevcut yolların bakım ve onarımlarının yapılması, ulaşım hizmetlerinin iyileştirilmesi

Stratejik amaçların birleşimi gibi stratejik hedeflerde de birleşimlerin yapıldığı görülüyor. Sadece ilk planda stratejik hedefler içerisinde yer verilen “bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak”, ikinci planda “çevreci, ekonomik, alternatif ulaşım sistemleri ve toplu ulaşım türlerinin hayata geçirilmesi” stratejik hedefi altında “bisiklet yollarının yapılması ile belediyemize ait bisikletlerin tahsisi ve bisiklet istasyonları projelerinin hayata geçirilmesi” başlığıyla proje/faaliyet olarak yer almıştır.

Stratejik amaç ve stratejik hedeflerin yanı sıra, ulaşım alanındaki yatırım projeleri bakımından stratejik planlar incelendiğinde, 2015-2019 Stratejik Planı’nda öne çıkan yatırım projeleri şunlardır:

1. Kent içi 15 kilometrelik raylı sistem için uygun kaynak bulunarak projenin uygulanması
2. Ergani-Bismil Banliyö Hattı için uygun kaynak bulunarak projenin uygulanması
3. Kent içi raylı sistem hattını dik kesecek otobüs yolu projesinin uygulanması
4. Kent geneli için belediye otobüslerinin sayısının artırılması
5. Toplu taşıma duraklarında akıllı durak uygulamasının hayata geçirilmesi
6. Ekinciler Caddesi ve çevresindeki caddelerin yayalaştırılması, Sur içindeki arterlerin kademeli olarak yayalaştırılması, uygulama projelerinin hazırlanması, Hevsel Bahçeleri’nde gezinti yaya yollarının planlanması
7. Kent merkezinde 40 kilometrelik bisiklet yolu ve bisiklet parkları planlarının, uygulama projelerinin yapılması ve uygulanması
8. Eko-Pisqilet Projesi’nin (Belediye Bisikletleri) uygulanması
9. Kavşaklar, trafik sinyalizasyon ve yolların akıllı ulaşım sistemleriyle yönetilmesi için Trafik Kontrol Merkezi’nin kurulması

10. Meya Farqin Caddesi'nin (Bağıvar-Silvan yol bağlantısı) yapılması
11. Ahmet Arif Bulvarı'nın (Elazığ Bulvarı ve Dr. Sıtkı Göröl Caddesi arası) yapılması

2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan ve yapımına başlanmayan "Ergani-Banlıyö Hattı", "Meya Farqin Caddesi'nin yapılması" ve "yayalaştırma projeleri" ile yapımı devam eden "Ahmet Arif Bulvarı'nın yapılması" dışındaki tüm yatırım projelerinin isimlendirmede küçük değişikliklerle birlikte 2017-2021 Stratejik Planı'nda da yer aldığı görülüyor. Bunlara ek olarak, 2015-2019 Stratejik Planı'ndan farklı olarak, 2017-2021 Stratejik Planı'nda "Teleferik Projesi" ile "ilçelere otogar yapılması" faaliyetlerine yer verilmiştir.

3.2. Çevre hizmetleri

Stratejik planlar Çevre Hizmetleri alanında kıyaslandığında her şeyden önce altı çizilmesi gereken husus Çevre Hizmetleri'nin kapsamı konusunda yaşanan farklılaşmadır. 2015-2019 Stratejik Planı'nda Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar başlığı altında planlanan faaliyetler esas olarak iki alanı kapsamaktadır: (1) çevre koruma ve kontrol ile (2) park, bahçe ve yeşil alanlar. 2017-2021 Stratejik Planı'nda bu iki alanın yanı sıra tarım ve hayvancılığın desteklenmesi ve kırsal kalkınma konuları da bu başlık altında ele almıştır. Öte yandan, kırsal kalkınma meselesi, 2015-2019 Stratejik Planı'nda Kırsal Bölgenin Gelişimi ve Yerel Ekonomiye Güçlendirme başlığı altında görece olarak daha detaylı ve kent ekonomisiyle birlikte değerlendirilmiştir.

Tablo 1.6: Stratejik planlarda çevre hizmetleri

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
Stratejik Amaç	Doğanın ve doğal kaynakların korunduğu; hava, su, toprak ve gürültü kirliliğinin giderildiği; park, bahçe ve yeşil alanlarıyla yaşanılabilir bir şehir geliştirmek	Doğayı ve doğal kaynakları korumak, çevre kirliliğini önlemek, kentteki atıkları uygun yöntemlerle toplamak, taşımak ve bertaraf etmek
Stratejik Hedef	Ekolojik hayatın korunması, ormanlık ve mesire alanlarının oluşturulması	
	Belediyenin kullandığı enerjinin en az %20'sinin yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanması	Kurumun enerji tüketiminin yenilenebilir kaynaklardan sağlanması, yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının yaygınlaştırılması, iklim değişikliğiyle ilgili planlamalar yaparak enerjinin etkin kullanımının sağlanması
	Entegre Katı Atık Yönetim Sistemi'nin 2017 yılında hayata geçirilmesi	Kentteki atıkların kaynağında ayrıştırılarak bertaraf edilmesi, çıkan atık miktarının azaltılması için farkındalık çalışmalarının yürütülmesi
	Kişi başına düşen yeşil alan miktarının artırılması (kişi başına düşen yeşil alan miktarının 3,4 metrekareden en az 3,8 metrekareye yükseltilmesi)	
	Mevcut yeşil alanların korunmasının sürdürülmesi ve daha modern yaşam alanlarına dönüştürülmesi	
	Şehir genelinde görüntü, gürültü ve hafriyattan kaynaklı kirliliklerin etkin ve verimli denetimlerinin yapılması	İl genelinde çevresel kirliliklerle mücadelede etkin ve verimli kontrollerin yapılması, önleyici faaliyetleri hayata geçirerek, denetimlerin gerçekleştirilmesi
	Ana arterlerde temizlik çalışmalarının standartlarını yükseltmek amacıyla temizlik altyapısının modernizasyonunun sağlanması	Ana arterlerde temizlik hizmetlerinin altyapı modernizasyonunun sağlanması, temizlik eğitimlerinin verilmesi ve hizmetlerin yürütülmesi
	Çevre ve ekoloji konusunda başta öğrenciler arasında olmak üzere toplumsal farkındalığın artırılması	

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
Stratejik Amaç		Modern park, bahçe ve yeşil alanlarıyla yaşanılabilir bir şehir geliştirmek
Stratejik Hedef		Kişi başına düşen yeşil alan miktarının artırılması
		Mevcut yeşil alanların korunmasının sürdürülmesi ve daha modern yaşam alanlarına dönüştürülmesi
		Bitki üretiminin canlandırılması ve teşvik edilmesi
Stratejik Amaç		Kırsal kalkınma için tarımsal ve hayvansal üretime katma değer kazandırmak
Stratejik Hedef		Tarım sektöründe üretimin teşvik edilerek canlandırılması, çeşitlendirilmesi, tarımsal araştırma, geliştirme, mekanizasyon, altyapı çalışmalarının yapılması, organik ve iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, sürdürülebilirliğinin sağlanması
		Hayvancılık sektörünün canlandırılması, organik ürün üretiminin desteklenmesi

Her iki planın ortak iki sahası kıyaslandığında stratejik amaç ve hedefler kapsamında dikkate değer bir farklılaşma görülüyor. Tablo 1.6'da detayları görüldüğü üzere 2015-2019 Stratejik Planı'nda bir stratejik amaç etrafında planlanan çevre koruma çalışmaları ile park, bahçe ve yeşil alan çalışmaları, 2017-2021 Stratejik Planı'nda farklılaştırılarak iki stratejik amaç altında sınıflandırılmıştır. Bununla birlikte, stratejik hedefler düzeyinde iki plan kıyaslandığında sınıflandırmadan öteye dikkate değer bir farklılaşmanın olmadığı görülüyor. İlk planda yer alan "Ekolojik Hayatın Korunması, Ormanlık ve Mesire Alanlarının Oluşturulması" başlıklı birinci stratejik hedef ikinci planda yer almamıştır. Söz konusu stratejik hedef altında belirlenen faaliyetler/projeler her iki planda da yer alan "kişi başına düşen yeşil alan miktarının artırılması" stratejik hedefi altında gruplandırılmıştır.

Park, bahçe ve yeşil alan konusunda planlanan yatırım projeleri bakımından her iki stratejik plan kıyaslandığında, 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan ve yatırım projesi niteliği taşıyan ana çalışmalar şunlardır:

1. Barış Ormanı'nın bir bölümünün (337.600 metrekare) donatılarak mesire alanına dönüştürülmesi
2. Kent Ormanı Projesi'nin tamamlanması
3. Eğil Su Havzası Ormanı'nın oluşturulması
4. Meşe Ormanı Projesi'nin yapılması
5. Tren Rayı Rehabilitasyon Projesi
6. Şehir girişlerinin rehabilitasyonu
7. Ergani Makam Dağı Ormanlığı'nın oluşturulması
8. Fiskaya Parkı'nın yapılması
9. 13 ilçeye 13 Park Projesi
10. Quca Mahallesi Parkı'nın yapılması
11. Dokuz Dikey Bahçe Projesi'nin yapılması
12. Dicle Vadisi'nin Silvan Köprüsü ile Mervani Köprüsü arasında kalan alanın çevre düzenlemesinin yapılması
13. Dicle Nehri yatağında işletmeye açılan ve atıl durumda bırakılan kum ocaklarının uygun malzemeyle ıslah edilmesi
14. Gülistan Parkı'nın oluşturulması
15. Coğrafik Park Projesi
16. Jeopark Projesi
17. Yeni Fidanlık ve Sera Üretim Alanı'nın oluşturulması

Park, bahçe ve yeşil alan konusunda yatırım niteliği taşıyan yukarıdaki 17 proje içerisinde 10, 12, 13, 14 ve 16 numaralı projeler ikinci planda yer almamıştır. Öte yandan kalan projeler ikinci planda korunmuştur. İkinci planda, söz konusu beş proje yerine Tema Park, Ahmet Arif Parkı, Safari Parkı, Engelsiz Yaşam Parkı, yaşlılara dönük Yaşam Parkı, Kent Meydanı ve Hobi Bahçeleri adıyla sekiz park, bahçe ve yeşil alanın yapımına yer verilmiştir. Dikkat çeken en önemli husus ikinci planda farklı sosyal gruplara yönelik tematik park yaklaşımının öne çıkmasıdır.

Çevre koruma ve kontrol çalışmaları bakımından her iki plan kıyaslandığında, esas olarak atık yönetimi alanında yatırım projelerinin planlandığı görülmüyor. 2015-2019 Stratejik Planı bu konuda daha detaylı ve somut bir eylem planı sunuyor. Planda yer alan ana yatırımlar şunlardır:

1. Büyükşehir Belediyesi'nin mevcut katı atık aktarma istasyonunun rehabilite edilmesi, Ergani, Bismil, Hani ve Dicle ilçe transfer istasyonlarının yapılması
2. Büyükşehir, Ergani, Dicle, Bismil katı atık depolama sahalarının rehabilite edilmesi
3. Çınar, Hani ve Eğil katı atık sahalarının atıklarının rehabilite edilmek üzere Bismil ve Dicle depolama sahalarına taşınması
4. Atık Ayırma Tesisi'nin kurulması
5. Düzenli depolama alanlarında elektrik enerjisi üretiminin altyapısının oluşturulması
6. 11 ilçeye hizmet verecek Düzenli Depolama Sahası inşasının yapılması ve işletmeye açılması
7. Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi'nin inşa edilmesi

Katı atık aktarma istasyonlarının yapımı, vahşi depolama alanlarının rehabilitasyonu, düzenli depolama alanı, tıbbi atıkların yönetimi ve geri dönüşüm başlıklarının 2017-2021 Stratejik Planı'nda da yer aldığı görülüyor. Bununla birlikte ilk plana kıyasla, ikinci planda sınıflandırmanın farklılaştığı ve proje başlıklarının yeterince detaylı olmadığı görülüyor.

İkinci plandaki en önemli farklılık tarım ve hayvancılığı destekleme ve kırsal kalkınma başlığının çevre hizmetleri kapsamında değerlendirilmesidir. Bu başlıkta iki stratejik hedef belirlenmiştir:

1. Tarım sektöründe üretimin teşvik edilerek canlandırılması, çeşitlendirilmesi, tarımsal araştırma, geliştirme, mekanizasyon, altyapı çalışmalarının yapılması, organik ve iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, sürdürülebilirliğinin sağlanması
2. Hayvancılık sektörünün canlandırılması, organik ürün üretiminin desteklenmesi

Söz konusu her iki stratejik hedef de 2015-2019 Stratejik Planı'nda Kırsal Bölgenin Gelişimi ve Yerel Ekonomiye Güçlendirme stratejik alanları altında ele alınıyor. Aşağıda ilgili başlıkta bu konudaki kıyaslamalar ele alınıyor.

3.3. İmar ve şehircilik

Ulaşım ve Çevre hizmetleri alanlarında büyük oranda benzer olan 2015-2019 ve 2017-2021 stratejik planları İmar ve Şehircilik alanında önemli oranda farklılaşıyor. Tablo 1.7'de detayları görüldüğü üzere, 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan "Kent planlı gelişiminin; dengeli, desantralize, bütünsel, sürdürülebilir, çağdaş ve ye-

nilikçi olmasını sağlamak” adlı bir numaralı stratejik amacıyla yer alan “desant-ralize” ve “çağdaş” ibarelerinin 2017-2021 Stratejik Planı’ndan çıkarıldığı görülüyor.

Bu değişikliğe paralel olarak, bu stratejik amaç altında yer alan “İl sınırlarını kapsayan üst ölçekli planların kırt-kent, şehir merkezi ve ilçeler, şehir merkezindeki dört ilçe arasında dengenin gözetilerek desantralize bir şehir perspektifiyle yapılması ve diğer planlarla bütünlüğünün ve tutarlığının sağlanması” adlı stratejik hedef 2017-2021 Stratejik Planı’nda “Üst ölçekli planların hazırlanmasında kentsel altyapı plan, proje ve uygulamalarının diğer planlarla bütünlüğünün ve tutarlığının sağlanması ile numarataj işlemlerinin gerçekleştirilerek kamusal hizmetlere erişimin kolaylaştırılması” olarak değiştirilmiştir. Burada dikkat çeken en önemli husus stratejik hedef içeri- sindeki “kır-kent, şehir merkezi ile ilçeler, şehir merkezindeki dört ilçe ara- sında dengenin gözetilerek desantralize bir şehir perspektifiyle yapılması” hedefinin çıkarılmasıdır. Diyarbakır’a ilişkin yeni bir şehir tahayyülü sunan bu hedefler yeni stratejik plan içerisinde yer almamıştır.

2015-2019 Stratejik Planı’nda söz konusu stratejik hedef altında yer alan ka- mulaştırma faaliyetleri 2017-2021 Stratejik Planı’nda kamulaştırma konulu ayrı bir stratejik hedef altında sınıflandırılmıştır.

2015-2019 Stratejik Planı’nın İmar ve Şehircilik alanındaki birinci stratejik amacı altında yer alan kent estetiğinin geliştirilmesi başlıklı ikinci stratejik he- def ise içerdiği projeler/faaliyetlerle birlikte tamamen plandan çıkarılmıştır.

2015-2019 Stratejik Planı’nın İmar ve Şehircilik alanındaki “Tarihî, kültürel ve doğal varlıkları korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamak” başlıklı ikinci stratejik amacı ikinci planda da yer almıştır. Bununla birlikte bu stratejik amaç altında belirlenen üç stratejik hedefe yeni planda yer verilmemiştir. Bu stratejik hedefler şunlardır:

1. Tarihî Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj Alanı Alan Yönetim Planı’nın uygulanması
2. Koruma Amaçlı İmar Planı’nın uygulanmasının sağlanması
3. Tarihî ve kültürel dokuya uygun yeşil alanların oluşturulması ve mevcut alanların rehabilitasyonu

Suriçi çevresine ilişkin bağlayıcı planlara uyulacağına ilişkin stratejik hedefle- rin yeni planda yer almaması dikkat çekicidir. Kuşkusuz bu düzenleme, Suriçi ve çevresinde devam eden hukuksal düzenlemeler, mekânsal yıkımlar ve ye- niden inşalarla birlikte değerlendirilmelidir. Yapılan düzenleme ile stratejik planda yer alan bağlayıcı ya da sınırlandırıcı hükümler ortadan kaldırılmıştır.

Tablo 1.7: Stratejik planlarda imar ve şehircilik çalışmaları

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
Stratejik Amaç	Kentin planlı gelişiminin; dengeli, desantralize, bütünsel, sürdürülebilir, çağdaş ve yenilikçi olmasını sağlamak	Kentin planlı gelişiminin; dengeli, bütünsel, sürdürülebilir ve yenilikçi olmasını sağlamak
Stratejik Hedef	İl sınırlarını kapsayan üst ölçekli planların kırt-kent, şehir merkezi ve ilçeler, şehir merkezindeki dört ilçe arasında dengenin gözetilerek desantralize bir şehir perspektifiyle yapılması ve diğer planlarla bütünlüğünün ve tutarlığının sağlanması	Üst ölçekli planların hazırlanmasında kentsel altyapı plan, proje ve uygulamalarının diğer planlarla bütünlüğünün ve tutarlığının sağlanması ile numarataj işlemlerinin gerçekleştirilerek kamusal hizmetlere erişimin kolaylaştırılması
	Kent estetiğinin geliştirilmesi	Kurumsal proje yapımlarının gerektiği alanlarda kamulaştırma faaliyetlerinin yapılması
Stratejik Amaç	Tarihî, kültürel ve doğal varlıkları korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamak	Kültürel mirasın yaşatılması amacıyla, tarihî ve kültürel varlıkları korumak, tanıtmak, sürdürülebilirliğini sağlamak
Stratejik Hedef	Tarihî Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj Alanı Alan Yönetim Planı'nın uygulanması	Kültürel miras öğelerinin korunması ve günlük hayata kazandırılması
	Koruma Amaçlı İmar Planı'nın uygulanmasının sağlanması	
	Tarihî ve kültürel dokuya uygun yeşil alanların oluşturulması ve mevcut alanların rehabilitasyonu	
	İlçelerdeki kültürel mirasın canlandırılması ve gün yüzüne çıkarılması	
Stratejik Amaç	İl genelinde, gecekondulaşmanın engellenmesi, afet riski taşıyan alanların rehabilite edilmesi ve sağlıklı yaşam koşullarının iyileştirilmesi için çalışmalar yapmak ve kent merkezinin estetik, tarihî ve doğal değerlerine uygun çalışmalar yapmak	Afet riski taşıyan, kentsel dönüşüm gerektiren alanların rehabilite edilmesi ve sağlıklı yaşam koşullarının iyileştirilmesi için çalışmalar yapmak, düzenli yaşam alanlarının oluşturulmasına katkı sunmak
Stratejik Hedef	Kentin alt ve orta sınıflarına yönelik sosyal konutların yapılması	
	Mekânsal ve sosyal dönüşüme ihtiyaç duyulan alanların düzenlenmesi	Mekânsal dönüşüme ihtiyaç duyulan alanların düzenlenmesi

İmar ve Şehircilik alanındaki ikinci stratejik amaç altında yer alan “İlçelerdeki kültürel mirasın canlandırılması ve gün yüzüne çıkarılması” başlıklı stratejik hedefe faaliyetler düzeyinde yeni planda yer verilmiştir.

Son olarak, üçüncü stratejik amaçta dikkate değer bir değişim olmamıştır. Bununla birlikte stratejik hedefler düzeyinde yapılan değişiklikler not etmeye değerdir. İlk olarak “Kentın alt ve orta sınıflarına yönelik sosyal konutların yapılması” başlıklı stratejik hedefe yeni planda yer verilmemiştir. Öte yandan “Mekânsal ve sosyal dönüşüme ihtiyaç duyulan alanların düzenlenmesi” başlıklı stratejik hedefte “mekânsal ve sosyal dönüşüm” yerine sadece “mekânsal dönüşüm”e yer verilmiştir. Bu durum, Türkiye’de kentsel dönüşüm projelerine hâkim yaklaşımla uyumludur. Çoğu kentsel dönüşüm projesinde mekânların belli bir sosyal ve ekonomik çevre içerisinde yer aldığı göz ardı ediliyor ve söz konusu alanda yaşayan insanların ekonomik ve sosyal dönüşüm ihtiyaçları dikkate alınmadan sorun sadece bir mekânsal dönüşüm sorununa indirgeniyor.

Yukarıdaki karşılaştırmalar dikkate alındığında imar ve şehircilik konusunda farklı şehir tahayyüllerinin olduğu söylenebilir. Şehrin mekânsal gelişimi, şehirde yer alan farklı kentsel ve kırsal alanlar arasındaki ilişki ve ilişkisizlikleri düzenleme ile şehir ve şehir halkının tarihî ve kültürel yapılarla ilişkisi konularının imar ve şehircilik konusunda farklılaşan iki temel alan olduğu söylenebilir.

İmar ve şehircilik faaliyetleri yatırım planları açısından değerlendirildiğinde, çalışmaların büyük oranda planlamayı kapsadığı görülüyor. Bununla birlikte, 2015-2019 Stratejik Planı’nda yatırım projelerinin büyük oranda Suriçi ve çevresi bölgesine ilişkin olduğu görülüyor. Söz konusu planda öne çıkan yatırım planları şunlardır:

1. İlçelerde kent meydanlarının oluşturulması
2. Suriçi’nde kamulaştırılmış sekiz adet tescilli yapının restore edilmesi
3. Mehmed Uzun evinin restorasyonunun yapılması
4. Mardinkapı Değirmen Parkı’nın yapılması
5. Saraykapı Parkı’nın (Keçi Burcu ve Saraykapı arası) rehabilitasyonunun yapılması
6. Saraykapı Surdışı rehabilitasyonunun yapılması
7. Keçi Burcu ile 63 Numaralı Burç arası düzenlemenin yapılması
8. 1.500 sosyal konutun yapımı
9. Sento Caddesi ve Kuruçeşme Rehabilitasyon Projesi

10. Tren Garı Alanı ve Çevresi Rehabilitasyon Projesi

2017-2021 Stratejik Planı'nda Suriçi ve çevresine ilişkin "Çiftehan Canlandırma Projesi'nin hayata geçirilmesi" dışında spesifik bir düzenlemeye yer verilmemiştir. 2015-2016 yılında Sur ilçesinin altı mahallesinde meydana gelen çatışmalar ve sonrasında alanda yapılan büyük ölçekli yıkımlar ve yeniden inşalar dikkate alındığında, söz konusu alanın yönetiminin Büyükşehir Belediyesi yönetimi ve denetiminden ziyade merkezî hükümet tarafından ele alındığı söylenebilir. Zira 2017-2021 Stratejik Planı'nda hem tarihî ve kültürel değeriyle kentin en önemli alanlarından biri olan hem de kent çatışmalarında büyük ölçekli yıkımlar yaşamış olan Sur bölgesine ilişkin not etmeye değer bir yatırım projesine yer verilmemiştir.

3.4. Halk sağlığı ve sosyal hizmetler

Sağlık ve Sosyal Hizmetler alanında iki stratejik plan kıyaslandığında dikkati çeken en önemli husus belediye hizmetlerine ilişkin sınıflandırma ve ilgili alana verilen stratejik önemde meydana gelen farklılaşmadır. 2015-2019 Stratejik Planı'nda Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar, Halk Sağlığı, Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet ile Yerel Ekonomiyi Güçlendirme başlıklı stratejik alanlar, 2017-2021 Stratejik Planı'nda Sağlık ve Sosyal Hizmetler adıyla tek bir başlık altında ele alınmıştır.

Söz konusu alanlar kıyaslandığında 2015-2019 Stratejik Planı'nda Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar alanında yer alan stratejik amaç ve hedeflerin sınıflandırılmasında dikkate değer bir farklılaşma olduğu görülüyor. Bununla birlikte, ilgili faaliyetlerin 2017-2021 Stratejik Planı'nda büyük oranda korunduğu görülüyor.

Tablo 1.8'de görüldüğü üzere Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar alanında 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan ilk üç stratejik amaç ve altlarındaki sekiz stratejik hedef, 2017-2021 Stratejik Planı'nda sadeleştirilerek bir stratejik amaç ve dört stratejik hedef altında gruplandırılmıştır. Burada dikkat çeken birinci husus şu: Çocuklara ve engellilere dönük faaliyetlere birinci planda stratejik amaç düzeyinde önem atfedilirken, ikinci planda bunlar stratejik hedefler düzeyinde ele alınmıştır. İkinci olarak, hem çocuklar hem de engelliler konusunda "hak", "eşitsizlik" ve "fırsat eşitliği" vurguları öne çıkarken, ikinci planda "hizmetle" sınırlı bir yaklaşım tercih edilmiştir. Çocuklar ve engelliler konularına atfedilen stratejik önem ve konuya yaklaşım farklılaşsa da faaliyetler büyük oranda değişmeden kalmıştır.

Spor ve madde bağımlılığıyla mücadele konusundaki stratejik amaç ve hedefler ise her iki planda yer almıştır.

Tablo 1.8: Stratejik planlarda sosyal hizmetler/sosyal işler

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
	Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar	Sağlık ve Sosyal Hizmetler
Stratejik Amaç	Dezavantajlı kişi ve grupların ekonomik, sosyal ve kültürel alanda gelişimine katkı sağlayarak toplumsal eşitsizlikleri gidermek ve sosyal refah ile toplumsal dayanışmayı geliştirmek	Dezavantajlı gruplara yönelik koruyucu ve önleyici çalışmalar yürüterek, ilgililerin yaşam kalitelerini, sosyal refahlarını, hak ve fırsat eşitliği temelinde artırılmasına katkı sağlamak
Stratejik Hedef	Acil yardıma ihtiyaç duyan ailelerin, aynı ve nakdi yardımlar vasıtasıyla sosyal ve ekonomik açıdan desteklenmesi	İhtiyaç sahiplerinin aynı ve nakdi yardımlarla ekonomik açıdan desteklenmesi, sağlık, sosyal ve kültürel hizmetlerle yaşam kalitelerinin artırılması
	Temel ihtiyaçlarını karşılamayan veya karşılamada zorlanan dar gelirlili, yoksul ve muhtaç yaşlıların sağlık, sosyal ve kültürel hizmetlerle yaşam kalitelerinin artırılması	Sosyal, mesleki ve teknik eğitimlerin verilmesi, bilinçlendirme çalışmalarının yapılması ve eğitim altyapısının desteklenmesi
	Güzel sanatlar alanında çalışan ya da çalışmak isteyen dezavantajlı durumda bulunan gençlerin desteklenmesi	Çocuk, genç ve ailelerine yönelik koruyucu ve önleyici hizmetlerin sunulması, sosyal ve kültürel etkinliklerle kişisel gelişimlerine katkı sağlanması
		Engelli bireylerin sosyal ve kültürel hayata katılımları için gerekli hizmetlerin sunulması
Stratejik Amaç	Çocuk haklarını esas alan; koruyucu, önleyici, geliştirici ve farkındalık yaratıcı çalışmalarla 0-18 yaş arası tüm çocukların uğradığı ya da uğrayabileceği her türlü sosyal, psikolojik, ekonomik ve kültürel tahribatı gidermek, fırsat eşitliğini sağlamak	
Stratejik Hedef	Risk altındaki çocuklar ve aileleri öncelikli olmak üzere koruyucu önleyici çocuk hizmetlerinin sunulması	
	Okul öncesi eğitim, kreş, ders destek hizmetleri ve atölye çalışmalarıyla dezavantajlı konumda bulunan çocukların gelişimine katkıda bulunulması	
	Çocuklar ile gençlere yönelik sosyal ve kültürel etkinlikler düzenleyerek kişisel gelişimlerine katkı sağlanması, toplumsal iletişimin ve dayanışmanın güçlendirilmesi	
Stratejik Amaç	Hak ve fırsat eşitliği temelli bir yaklaşımla engellilerin hayatın her alanına katılımını kolaylaştırmak	

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
Stratejik Hedef	Mesleki rehabilitasyon, psikolojik danışmanlık, eğitim ve istihdama yönelik çalışmalarla engellilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlanarak sosyoekonomik hayata katılımlarının desteklenmesi	
	Engellilerin sosyal ve kültürel hayata katılımlarının artırılması	
Stratejik Amaç	“Herkes için spor”, “yaşam boyu spor” ilkeleriyle, şehirde yaşayan tüm vatandaşların beden ve ruh sağlıklarının gelişimi için spor olanağı sunmak; spor alanında bireysel ve toplumsal bilincin, uygulamanın yaygınlaştırılmasını sağlamak	“Herkes için spor”, “yaşam boyu spor” ilkeleriyle, şehirde yaşayan tüm vatandaşların bedensel sağlıklarının gelişimi için spor olanağı sunmak
Stratejik Hedef	Sağlıklı yaşam yolundaki ilk basamak olan spor faaliyetlerinin erişilebilir hale getirilmesi	Spor faaliyetlerinin erişilebilir hale getirilmesi
	Düzenli spor kurslarının, eğitim-uygulama programlarının ve yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası spor organizasyonlarının düzenlenerek başta dezavantajlı gruplar olmak üzere il genelinde sporun gelişimini ve yaygınlaşmasını sağlanması	
Stratejik Amaç	Evrensel ilkeler doğrultusunda madde kullanımının önüne geçmek ve bağımlıların sosyal hayata katılımını güçlendirmek	Madde kullanımının önüne geçerek bağımlılık oranını düşürmek ve bağımlıların sosyal hayata katılımını sağlamak
Stratejik Hedef	Madde bağımlılığı riskinin ve kullanımının tespit edilmesi, madde bağımlılığıyla mücadelede kamuoyu yaratılması, farkındalık ve görünürlüğün artırılması	
	Koruyucu ve önleyici faaliyetler, eğitim, meslek edindirme ve psiko-sosyal destek hizmetleriyle madde bağımlılığı riskinin azaltılması	Madde bağımlılığıyla mücadelede kamuoyu oluşturulması, madde bağımlılarına yönelik gerekli eğitim ve psiko-sosyal desteğin verilmesi
	Psiko-sosyal danışmanlık, yönlendirme ve sağlık hizmetleri sunarak çocuk, ergen ve gençler öncelikli olmak üzere bağımlıların tedavilerinin desteklenmesi	
	Hayvan refahını artırmak ve haklarını korumak amacıyla ilgili STK'larla ve meslek odalarıyla birlikte eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının yapılarak yurttaşlarda farkındalık yaratılması	

Yatırım projeleri açısından stratejik planlar kıyaslandığında, 2015-2019 planında sosyal hizmetler/işler alanında rutin işler dışında, kurumsal kapasite artışına olanak tanıyacak yatırım niteliği taşıyan temel projeler şunlardır:

1. Giysi bankası oluşturulması
2. İlçelerde belediye misafirhanelerinin açılması
3. Çocuk oyun odalarının ve kreş sayılarının artırılması
4. Çocuk kompleksi ve spor yaşam merkezinin kurulması
5. Çok amaçlı spor kompleksi ve sosyal tesislerin yapılması

İlk planda olduğu gibi ikinci planda da yatırım projelerine yer verilmiştir. Sosyal hizmetler/işler alanında 2017-2021 Stratejik Planı'nda yer alan yatırım projeleri şunlardır:

1. Semt spor sahaları ve yüzme havuzlarının yapımı
2. Kreş ve çocuk oyun evlerinin yapılması
3. Misafirhane hizmetinin verilmesi

İlk plan, daha detaylı yatırım projeleri içerse de kapsam olarak, her iki plan arasında dikkate değer bir fark bulunmamaktadır.

2015-2019 Stratejik Planı'nda Halk Sağlığı, 2017-2021 Stratejik Planı'nda Sağlık ve Sosyal İşler başlığı altında sınıflandırılan sağlığa ilişkin çalışmalar kıyaslandığında, söz konusu çalışmaların gıda denetimi, koruyucu sağlık hizmetleri, ilaçlama hizmetleri, mezarlık ve defin hizmetleri ile hayvan hakları ve hayvanların bakımı alanında olduğu görülüyor. Tablo 1.9'da detayları görüldüğü üzere, stratejik amaçlar düzeyinde paralelliğin olduğu planlarda, stratejik hedefler farklı gruplandırılmıştır. Bununla birlikte faaliyetler düzeyinde dikkate değer bir farklılık bulunmamaktadır.

Halk Sağlığı alanında 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan yatırım projeleri şunlardır:

1. Hayvan pazarı ve mezbahası olmayan ilçelere standartlara uygun hayvan pazarı ve mezbaha yapılması
2. İlçe belediyelerle birlikte semt pazarlarının kurulması ve rehabilitasyonu
3. İlçe belediyelerle birlikte sağlık merkezlerinin kurulması

Söz konusu yatırım projelerinden sağlık merkezlerinin kurulması dışında kalan yatırım projelerinin ikinci planda da yer aldığı görülüyor.

Tablo 1.9: Stratejik planlarda halk sağlığı

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
	Halk Sağlığı	Sağlık ve Sosyal İşler
Stratejik Amaç	Üretimden sofraya gıda güvenliğini sağlamak	Halkın sağlık ve yaşam konforu için üretimden sofraya gıda güvenliğini sağlamak
Stratejik Hedef	Var olan ve yeni oluşturulacak hayvan pazarı ve mezbahalarda günlük, haftalık ve aylık ve Kurban Bayramı da dahil yıllık kesim verilerinin tespit edilmesi, il merkezi ve tüm ilçelerde yapılan kaçak kesimlerin ve görüntü kirliliğinin ortadan kaldırılması	Halkın güvenli ve kaliteli gıda maddelerine erişiminin sağlanması için işyeri çalışma şartlarının uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi, semt pazarlarının rehabilite edilmesi, hayvan kesimlerinin ve satışlarının kontrol altına alınması
	Semt pazarlarının rehabilitasyonu ve yeni pazarların kurulması	İl genelinde tüketim bilincinin geliştirilmesi ve “Beyaz Bayrak” uygulamasının yaygınlaştırılması için eğitim ve farkındalık çalışmalarının yürütülmesi
	Halkın güvenli ve kaliteli gıda maddelerine erişimlerinin sağlanması için işyeri çalışma şartlarının uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi	
	İl genelinde tüketim bilincinin geliştirilmesi ve “Beyaz Bayrak” uygulamasının yaygınlaştırılması için eğitim ve farkındalık çalışmalarının yapılması	
Stratejik Amaç	Hastalıkların önünü almak için vatandaşların koruyucu sağlık alanında bilgi ve becerilerini geliştirmek	Sağlık alanında koruyucu, önleyici ve destekleyici hizmetler sunmak
Stratejik Hedef	İlgili belediyelerle birlikte ilçelerde kurulacak sağlık merkezleri ve temin edilecek gezici sağlık araçları ile koruyucu sağlık hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sunulması	Sağlık merkezî ve gezici sağlık araçları ile koruyucu sağlık hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulması
		İlaçlama faaliyetlerinin çevreci, güvenilir, doğru ilaç seçimleriyle yapılması; eğitim ve bilgilendirmelerin yürütülmesi
Stratejik Amaç	Halkın sağlık ve yaşam konforunu iyileştirmek	

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
	Halk Sağlığı	Sağlık ve Sosyal İşler
Stratejik Hedef	İlaçlama faaliyetlerinin çevreci, güvenilir, doğru ilaç seçimleriyle eşgüdüm içerisinde uygulanarak vektörlerden (haşere) kaynaklı sorunların bertaraf edilmesi	
	Vektör mücadelesindeki gelişmelerin yakında takip edilerek bu alandaki güncel verilerin ilgili kurum ve yurttaşlarla paylaşılması	
Stratejik Amaç	Defin ve mezarlık hizmetlerini etkin bir şekilde sunmak	Ölümden define kadar ve definden sonra mezarlık hizmetlerini, vatandaşların beklentilerini karşılayacak şekilde sunmak
Stratejik Hedef	Dini ve kültürel değerlere uygun defin hizmetlerinin sunulması ile mezarlıkların çevre düzenlemelerinin ve güvenliğinin sağlanması	Dini ve kültürel değerlere uygun defin hizmetlerinin sunulması, mezarlıklar, taziye evleri ve ibadethanelerin yapım bakım ve onarımlarının gerçekleştirilmesi
Stratejik Amaç	Kentte hayvan refahını sağlamak, hayvan sağlığını ve haklarını korumak, hayvanlardan insanlara geçen hastalıklarla mücadele etmek ve toplum sağlığını korumak	Hayvan hak ve refahını gözetmek, rehabilitasyon merkezinde hayvanların bakım, sağlık kontrolü ve tedavilerini yapmak
Stratejik Hedef	Kent içerisinde aşısı ve küpelenmesi yapılmamış sahihsiz hayvanların sayısının en aza indirilmesi, bakımının yapılması ve sahiplendirilmesi, sahipli hayvanların kayıt altına alınması	Kent içerisinde aşısı ve küpelenmesi yapılmamış sahihsiz hayvanların sayısının en aza indirilmesi, bakımının yapılması ve sahiplendirilmesi, sahipli hayvanların kayıt altına alınması ve farkındalık çalışmalarının yürütülmesi
	Hayvan refahını artırmak ve haklarını korumak amacıyla ilgili STK'larla ve meslek odalarıyla birlikte eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının yapılarak yurttaşlarda farkındalık yaratılması	

3.5. Kadın politikaları ve toplumsal cinsiyet eşitliği

Her iki stratejik planda esas farklılaşma Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile Yerel Ekonomiye Güçlendirme alanlarda görülüyor. Tablo 1.10'da detayları görüldüğü üzere, 2017-2021 Stratejik Planı'nda sağlık ve sosyal işlerin altında sınıflandırılan çalışmalar, 2015-2019 Stratejik Planı'nda beş öncelikli stratejik alandan biri olarak ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir. Söz konusu iki plan kıyaslandığında kadın politikaları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda tamamıyla farklılaşan bir toplumsal tahayyülün ve belediye hizmetleri algısının olduğu görülüyor.

2015-2019 Stratejik Planı'nda Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği 13 stratejik alan içerisinde öncelik verilen beş alandan biri olarak değerlendirilmiştir. Büyükşehir Belediyesi içerisinde ve şehir genelinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi; ulaşımdan mekânsal politikalara kadar belediye hizmetlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin esas alınması; kadınlara yönelik ayrımcı ve şiddet içeren yaklaşımlarla mücadele ve kadınları koruyucu uygulamaların geliştirilmesi; kadınların toplumsal sahada, ekonomi, kültür, sağlık gibi alanlarda güçlendirilmesi 2015-2019 Stratejik Planı'nda öne çıkan hususlar.

Buna karşın, 2017-2021 Stratejik Planı'nda kadınlara yönelik çalışmalar sağlık ve sosyal işler kapsamında değerlendirilmiştir. Bu alandaki çalışmalar "Kadının toplumsal ve ekonomik yaşama katılımının artırılmasını sağlamak" stratejik amacı altında planlanmıştır. Kadınların ekonomik ve toplumsal yaşama katılımı konusunda farkındalık oluşturmak, mekânsal planlamalarda kadınların ihtiyaçlarının ve kullanımlarının gözetilmesi, kadın istihdamı ve kadına yönelik şiddetle mücadele, söz konusu planda yer alan temel stratejik hedeflerdir.

Öte yandan, yatırım projeleri açısından her iki plan kıyaslandığında, 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan Kadın Yaşam Merkezi ile İlçe Kadın Danışma Merkezlerinin kurulması projelerinin ikinci planda da yer aldığı görülüyor.

Tablo 1.10: Stratejik planlarda kadın politikaları ve toplumsal cinsiyet

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
	Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Sağlık ve Sosyal İşler
Stratejik Amaç	Toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin geliştirilmesini sağlamak	
Stratejik Hedef	Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nde kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik kurumsal yapının oluşturulması ve güçlendirilmesi	
	Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda toplumsal duyarlılık yaratılması	
	Büyükşehir Belediyesi'nin sunduğu ve/veya sunacağı tüm hizmetlerin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçeleme esasına uygunluğunun sağlanması	
	Şehir planlaması ve yapı mimarisinde cinsiyete duyarlı yaklaşımların/politikaların benimsenmesinin sağlanması	
	Şehir içi trafikte ve toplu ulaşım sisteminde kadınlara yönelik indirim uygulamalarıyla toplumsal yaşama katılımlarının kolaylaştırılması	
	Şehircilik hizmetlerinde kadın yararına düzenlemelerle örnek uygulamalar gerçekleştirilerek toplumsal yaşama katılımlarının geliştirilmesi	
Stratejik Amaç	Kadınlara ayrımcı ve şiddet içeren yaklaşımları ortadan kaldırmak, koruyucu uygulamalarda bulunmak	
Stratejik Hedef	Kadınlara ayrımcı ve şiddet içeren yaklaşımları ortadan kaldırılması	
	Şiddete maruz kalmış, risk altındaki kadınların korunması, yeniden yaşama hazırlanmalarını kolaylaştırıcı özgür yaşam alanlarının geliştirilmesi	
Stratejik Amaç	Kadınların ekonomik, toplumsal, kültürel ve sağlık açılarından güçlendirmek	Kadının toplumsal ve ekonomik yaşama katılımının artırılmasını sağlamak

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
Stratejik Hedef	Kadınların toplumsal yaşama katılımını destekleyecek mekânların oluşturulması	Kadının toplumsal ve ekonomik yaşama katılımının artırılmasını sağlamaya yönelik duyarlılık oluşturulması
	Kadınların istihdam kapasitelerini artırmak ve iş hayatına hazırlamak amacıyla sürekli ve planlı eğitimler yapılması	Kadının toplumsal yaşama katılımının artırılması için il genelinde yapılacak şehir planlaması ve yapı mimarisinde kadına yönelik duyarlılık gösterilmesi
	Kadınların eğitim yoluyla bireysel kapasitelerinin güçlendirilmesi	Risk altındaki kadınların korunması, yaşama yeniden katılımlarının kolaylaştırılması ve kadınlara yönelik ayrımcı ve şiddet içeren yaklaşımların önlenmesi
	Şehrin kültür-sanat dünyasında kadının görünürlüğünün artırılması	Kadınların istihdam kapasitelerinin artırılması ve iş hayatına hazırlanması amacıyla planlı çalışmalar yürütülmesi
	Kadınların ekonomik ve toplumsal yaşamdaki durumlarının tespiti, analizi ve çözüm önerilerinin yapılması (AR-GE)	
	Kadınlara yönelik bilgilendirici ve önleyici sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması	

3.6. Yerel ekonomiyi güçlendirme

2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan 13 stratejik alandan biri olan Yerel Ekonomiyi Güçlendirme, 2017-2021 Stratejik Planı'nda sağlık ve sosyal işler bünyesinde "Kent ekonomisinin gelişimine, yönlendirmeler ve desteklemelerle katkı sağlamak" stratejik amacı altında yer almıştır. Söz konusu amaç altında "Ulusal ve uluslararası gelişmeler dikkate alınarak, ekonominin canlandırılmasına yönelik politika ve stratejilerin belirlenmesi" başlıklı stratejik hedefe yer verilmiştir.

Yerel ekonominin bir parçası olarak kırsal ekonomiyi güçlendirme 2017-2021 Stratejik Planı'nda Çevre Hizmetleri başlığı altında yer almıştır. Yukarıda, "3.2. Çevre Hizmetleri" başlığında ele alındığı üzere, kırsal kalkınma konusunda bir stratejik amaca ve dört stratejik hedefe yer verilmiştir. Buna göre, kırsal kalkınma için tarımsal ve hayvansal üretime katma değer kazandırmak amaçlanmıştır. Tarımsal üretimin teşvik edilmesi, çeşitlendirilmesi, altyapının güçlendirilmesi, iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, organik üretimin desteklenmesi bu başlık altında yer alan ana unsurlardır.

2017-2021 Stratejik Planı'ndan farklı olarak 2015-2019 Stratejik Planı'nda Yerel

Ekonomiyi Güçlendirme stratejik öncelikler içerisinde yer almıştır. Belirlenen 13 stratejik alan içerisinde Yerel Ekonomiyi Güçlendirme beş öncelikli alandan biri olarak değerlendirilmiştir.

2015-2019 Stratejik Planı'nda Yerel Ekonomiyi Güçlendirme başlığı altında "yerelde ekonomiyi güçlendirmek" ve "Diyarbakır ekonomisinin geliştirilmesine katkı sağlamak" stratejik amaçları altında beş stratejik hedef belirlenmiştir:

1. Üretimin canlandırılması ve teşvik edilmesi
2. Belediye şirketlerinin kurulması yoluyla öz gelirlerin artırılması, üretim ve istihdamın geliştirilmesi
3. Diyarbakır'ın sosyoekonomik yapısına dair araştırmaların yapılması; elde edilen bilgilerle alanda çalışan kamu kurum ve kuruluşları ile komün ve kooperatiflerin desteklenmesi ve geliştirilmesi
4. Nitelikli ve niteliksiz işgücünün mesleki kapasitesi geliştirilerek istihdamın artırılmasına katkı sağlanması
5. Tarım ve hayvancılığın desteklenmesi, kırsal ekonominin geliştirilmesi

Yerel ekonomi alanında her iki planda yer alan stratejik amaç ve hedefler aşağıdaki Tablo 1.11'de sunuluyor.

Tablo 1.11: Stratejik planlarda yerel ekonomiyi güçlendirme

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
	Yerel Ekonomiyi Güçlendirme	Sağlık ve Sosyal İşler
Stratejik Amaç	Yerelde ekonomiyi güçlendirmek	Kent ekonomisinin gelişimine, yönlendirmeler ve desteklemelerle katkı sağlamak
Stratejik Hedef	Üretimin canlandırılması ve teşvik edilmesi	Ulusal ve uluslararası gelişmeler dikkate alınarak, ekonominin canlandırılmasına yönelik politika ve stratejilerin belirlenmesi
	Belediye şirketlerinin kurulması yoluyla öz gelirlerin artırılması, üretim ve istihdamın geliştirilmesi	Çevre Hizmetleri
Stratejik Amaç	Diyarbakır ekonomisinin geliştirilmesine katkı sağlamak	Kırsal kalkınma için tarımsal ve hayvansal üretime katma değer kazandırmak
Stratejik Hedef	Diyarbakır'ın sosyoekonomik yapısına dair araştırmaların yapılması; elde edilen bilgilerle alanda çalışan kamu kurum ve kuruluşları ile komün ve kooperatiflerin desteklenmesi ve geliştirilmesi	Tarım sektöründe üretimin teşvik edilerek canlandırılması, çeşitlendirilmesi, tarımsal araştırma, geliştirme, mekanizasyon, altyapı çalışmalarının yapılması, organik ve iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, sürdürülebilirliğinin sağlanması
	Nitelikli ve nitelsiz işgücünün mesleki kapasitesi geliştirilerek istihdamın artırılmasına katkı sağlanması	Hayvancılık sektörünün canlandırılması, organik ürün üretiminin desteklenmesi
	Tarım ve hayvancılığın desteklenmesi, kırsal ekonominin geliştirilmesi	

Yatırım projeleri açısından yerel ekonominin geliştirilmesine ilişkin 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan temel öğeler şunlardır:

1. Meyve ve sebze bahçelerinin oluşturulması
2. Tıbbi Bitkiler Üretim Projesi
3. DİYULAŞ Belediye şirketinin kurulması
4. SİLVAN Gıda A.Ş'nin aktifleştirilmesi
5. Çermik'te termal tesisin inşa edilerek hizmete açılması
6. Halk Ekmek Fabrikası'nın kurularak mahallelerde ekmek büfeleri aracılığıyla satış yapılması
7. Yeni sebze halinin açılması

8. Et Entegre Tesisi'nin kurulması
9. Mesleki Eğitim Akademisi'nin oluşturulması
10. Yumrulu, soğanlı ve mevsim çiçekleri üretim kooperatiflerinin kurulması ve desteklenmesi
11. İpek Üretim Kooperatifi'nin desteklenmesi
12. Taş İşleme Kooperatifi'nin desteklenmesi
13. Her ilçede en az bir köy ürünleri sabit pazarının kurulması

Buna karşın, 2017-2021 Stratejik Planı'nda Yerel Ekonomiyi Güçlendirme'ye dair yer alan yatırım projeleri şunlardır:

1. Ekolojik Köy Projesi'nin hayata geçirilmesi
2. Meyve ve sebze bahçelerinin oluşturulması ve ihtiyaç sahiplerine fide/ fidan/tohum temin edilmesi
3. Kırsal alanda yumrulu, soğanlı ve mevsim çiçekleri üretiminin desteklenmesi
4. Kültür mantarı yetiştiriciliğinin desteklenmesi
5. Kestane ve fıstık ağaçlarının korunmaya alınması ve yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması
6. Tarım ve hayvancılık kooperatiflerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi
7. Tohum merkezinin oluşturulması ve tohum takas şenliklerinin yapılması
8. Organik ve köy yumurta tavukçuluğunun desteklenmesi ve geliştirilmesi
9. Arıcılığın desteklenmesi, organik bal üretiminin sağlanması ve geliştirilmesi
10. Su ürünleri yetiştiriciliğinin desteklenmesi ve geliştirilmesi
11. Mandıra işletmeciliğinin desteklenmesi ve geliştirilmesi
12. İpek böcekçiliğinin geliştirilmesi ve desteklenmesi

Her iki planda da tarım ve hayvancılık alanındaki girişimlerin desteklenmesi yer almaktadır. Bununla birlikte, 2015-2019 Stratejik Planı iki konuda dikkate değer ölçüde farklılaşmaktadır. Bunlardan birincisi, farklı sektörlerde faaliyet yürütecek belediye şirketlerinin kurulması öngörülmüştür. İkinci olarak, yerel ekonominin geliştirilmesinde kooperatif gibi kolektif girişimlerin desteklenmesi öne çıkıyor.

3.7. Kırsal bölgenin gelişimi

Kırsal Bölgenin Gelişimi 2017-2021 Stratejik Planı'ndan farklı olarak 2015-2019 Stratejik Planı'nda 13 stratejik alandan biri olarak değerlendirilmiştir. 6360 Sayılı Yasa'yla birlikte büyükşehir belediyelerinin yetki alanı şehir merkezinden il sınırlarına genişledi ve kırsal yolların yapımı, tarım ve hayvancılığı destekleme gibi yeni yetkiler belediyelere devredildi. Söz konusu düzenleme, büyükşehir belediyelerinin sadece daha geniş bir alanda hizmet üretmesini gerektirmiyor, bununla birlikte sorumluluk alanını kırsal hizmetleri içerecek bir şekilde genişletiyor. Hem hizmet alanının genişlemesi hem de kentsel ve kırsal alanlara birlikte hizmet etme ihtiyacı, büyükşehir belediyelerinde büyük ölçekli kurumsal genişlemeyi ve kapasite artışı gerektirdi.

Kırsal alanlara ilişkin hizmetler konusunda belediyenin yeni olması, ana birimlerin kırsal hizmetler konusunda kurumsal altyapısının zayıflığı, kırsal alanın coğrafik genişliği ve barındırdığı nüfus büyüklüğü gibi dinamikler dikkate alınarak, 2015-2019 Stratejik Planı'nda Kırsal Bölgenin Gelişimi ana stratejik alanlardan biri olarak değerlendirilmiştir. Tüm belediye hizmetlerini yataydan kesen kırsal bölge hizmetleri alanında Tablo 1.12'de görüldüğü üzere bir stratejik amaç altında beş stratejik hedef belirlenmiştir. Söz konusu hedeflerde kırsal bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan gelişimi öne çıkmaktadır.

Tablo 1.12: 2015-2019 Stratejik Planı'nda kırsal bölgenin gelişimi

2015-2019 Stratejik Planı	
Stratejik Amaç	Kırsal bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan gelişimine katkı sunmak
Stratejik Hedef	Zorla yerinden edilmiş yurttaşların köye dönüşlerinin desteklenmesi
	Kırsal bölgenin sosyoekonomik yapısı, tarım ve hayvancılıkla ilgili altyapının tespiti için araştırmaların yapılması ve kırsal ekonominin desteklenmesi
	Kırsal bölgenin içme suyu, kanalizasyon ve yol konusundaki sorunlarının tespiti ve giderilmesi
	İl genelinde tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi ve desteklenmesi
	Kırsal mahallelerin sosyal ve kültürel açıdan desteklenmesi
	Koruyucu sağlık hizmetlerinin kırsal bölgede yaygın ve sürekli bir şekilde sunulması

2017-2021 Stratejik Planı'nda Kırsal Bölgenin Gelişimi başlıklı özel bir bölüm yer almamaktadır. Bununla birlikte, belediye hizmetlerine ilişkin belirlenen yedi stratejik alanda/eksende kırsal bölgeye dönük hizmetler de bulunmaktadır. Bu hizmetler özellikle Ulaşım Hizmetleri, Çevre Hizmetleri ile Sağlık ve Sosyal İşler başlıkları altında yer almıştır.

3.8. Kültür, dil, inanç ve turizm çalışmaları

Kültür, dil, inanç ve turizm çalışmaları her iki stratejik planda da yer almaktadır. 2015-2019 Stratejik Planı'nda Tarihî ve Kültürel Varlıklarımız ve Turizm ile Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar başlıklarıyla yer alan çalışmalar, 2017-2021 Stratejik Planı'nda Kültür ve Turizm adı altında sınıflandırılmıştır.

Kültür, dil, inanç ve turizm çalışmaları alanında 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan stratejik amaç ve hedefler 2017-2021 Stratejik Planı'nda da yer almıştır. Bununla birlikte, isimlendirme ve sınıflandırmada stratejik tercihleri ve öncelikleri yansıtan önemli değişiklikler yapılmıştır. Tablo 1.13'te her iki plan, ilgili alan üzerinden kıyaslanıyor.

Stratejik amaçlar düzeyinde dikkat çeken en önemli husus şudur: 2015-2019 Stratejik Planı'nın birinci stratejik amacında yer alan "toplumsal hafızanın yeniden üretimi" ve "çok-kültürlü/çok kimlikli bir şehrin inşasını sağlamak" bölümlerinin çıkarılmasıdır. Söz konusu amaç altında yer alan birinci stratejik hedefteki "tarihsel ve kültürel miras" vurgusu, 2017-2021 Stratejik Planı'nda "kültürel miras" olarak düzenlenmiştir. Birinci stratejik amaç kapsamında yer alan hedeflerde yapılan bir diğer önemli değişiklik "Mezopotamya halkları" ifadesidir. Söz konusu değişimlerin projeleri/faaliyetleri de büyük oranda etkilediği görülüyor.

Tablo 1.13: Stratejik planlarda kültür, dil, inanç ve turizm çalışmaları

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
	Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar	Kültür ve Turizm
Stratejik Amaç	Şehirde bulunan farklı dil, kültür ve inançları korumak, canlandırmak, yeni nesillere aktarmak; toplumsal hafızanın yeniden üretimi; etkin, yaygın ve erişilebilir kültürel-sanatsal hizmetlerle çok kültürlü/çok kimlikli bir şehrin inşasını sağlamak	Kentteki farklı dil, kültür ve inançları korumak, canlandırmak, yeni nesillere aktarmak; etkin, yaygın, erişilebilir kültürel ve sanatsal hizmetler sunmak
Stratejik Hedef	Diyarbakır'da şehrin tarihsel ve kültürel mirasına yönelik kolektif hafızanın canlı tutulması ve yeni nesillere aktarılması	Kentin kültürel mirasına yönelik kolektif hafızanın canlı tutulması ve yeni nesillere aktarılması
	Mezopotamya haklarının dil, kültür ve edebî varlıklarını yansıtan, her türlü yayını kapsayan çağdaş bir kütüphanecilik hizmeti sunulması ve kapasitenin geliştirilmesi	Kentin, dil, kültür ve edebî varlıklarını yansıtan, modern kütüphanecilik hizmeti temelinde eğitim ve araştırma hizmetlerinin sunulması, kütüphane kapasitelerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması
	Çok dilli hizmet verilerek kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması	Kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması
	Şehir genelinde tiyatro sanatının ve tiyatro kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması	Tiyatro sanatının ve tiyatro kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması
	Eğitimler, etkinlikler, organizasyonlar aracılığıyla sanatsal ve kültürel açıdan canlı bir şehir yaratılması	Kentin sanatsal etkinlikler ve organizasyonlar aracılığıyla kültürel açıdan canlandırılması
	Kültür ve Turizm	Çok dilli hizmet verilerek kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması
Stratejik Amaç	Diyarbakır'ı bölgede bir turizm merkezi haline getirmek	Diyarbakır'ı bölgede bir turizm merkezi haline getirmek
Stratejik Hedef	Diyarbakır'ın yerel, ulusal ve uluslararası ölçekte tarihi, doğal ve kültürel değerleriyle tanıtılması	Diyarbakır'ın yerel, ulusal ve uluslararası ölçekte tarihi, doğal ve kültürel değerleriyle tanıtılması, rehberlik hizmeti sunulması
	Her yıl en az 35 bin yerli/yabancı ve kentliye rehberlik hizmeti sunulması ve bu alanda ihtiyaç duyulan tanıtım materyallerinin oluşturulması	

Dilsel tercihler ilgili aktörün değerlerini, şehre dair vizyon ve misyonunu yansıtır. Bu anlamıyla tercih edilen dil ve kavramlar önemli bir inceleme ve analiz aracı olarak kullanılabilir. Bununla birlikte, stratejik amaç ve hedeflerin esasına bakıldığında her iki stratejik plan büyük oranda benzerlik gösteriyor. Buna karşın, stratejik amaç ve hedefler altında planlanan faaliyetler/projeler incelendiğinde, söz konusu tercihlerin faaliyetler/projeler düzeyinde önemli değişimlere yol açtığı görülüyor.

Faaliyetler/projeler düzeyinde en önemli değişimler tarihsel/toplumsal hafızanın yeniden üretimi ile dil çalışmaları alanında olmuştur. 2015-2019 Stratejik Planı'nda "Diyarbakır'da şehrin tarihsel ve kültürel mirasına yönelik kolektif hafızanın canlı tutulması ve yeni nesillere aktarılması" başlıklı stratejik hedefe, yeni planda "tarihsel" vurgusu çıkarılarak yer verilmiştir. Bununla birlikte söz konusu stratejik hedef altında yer alan aşağıdaki projeler/faaliyetler yeni planda yer almamıştır.

1. Kurmancî ve Dimilkî çocuk oyunu kitabının basılması ve müzedeki (Cemil Paşa Konağı Diyarbakır Kent Müzesi) atölyede oynatılması
2. Amed Cezaevi'nin müzeye dönüştürülmesi
3. Kayıplar Duvarı Projesi
4. Amed Kadın Müzesi'nin kurulması
5. Mehmet Uzun Müzesi'nin kurulması
6. Resim Heykel Müzesi'nin kurulması
7. Kent Müzesi'ne bağlı "Ermeni Kültürü" ve "Süryani Kültürü" bölümlerinin oluşturulması.

İlgili stratejik hedef altında, her iki planda ortak yer alan "Cemil Paşa Konağı Kent Müzesi'nde süreli ve geçici sergilerin düzenlenmesi" faaliyeti/projesi dışında ikinci planda aşağıdaki üç çalışmaya da yer verilmiştir.

1. Kendi Oyuncağımı Kendim Yapıyorum Projesi
2. Geleneksel Diyarbakır Mutfak Müzesi
3. Kültürel mirasın yaşatılması, müze hizmetlerinin yürütülmesi, kent tanıtımı ve turizm alanlarına ilişkin hizmet alımlarının yapılması

Dil alanında planlanan çalışmalar kıyaslandığında, birinci planda yer alan "Çok dilli hizmet verilerek kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, yaşatılması

ve yeni nesillere aktarılması” stratejik hedefinin ikinci planda iki stratejik hedefe ayrıldığı görülüyor:

1. Kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması
2. Çok dilli hizmet verilerek kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması

Stratejik hedefler altında yer alan faaliyetler kıyaslandığında, dil politikaları ve uygulamaları alanında radikal bir farklılaşmanın olduğu görülüyor. 2015-2019 Stratejik Planı’nda bir yandan çok dilli belediye geçiş projeleri öngörülürken, öte yandan şehir genelinde Kürtçenin Kurmancî ve Dimilkî lehçelerinin yaygınlaştırılmasına ilişkin faaliyetler planlanmıştır. Ehmedê Xanî Dil Akademisi, Ödüllü Kurmancî ve Dimilkî Roman Yarışması, Yazarlar Evi, Çok Dilli Masal Evi, ALO 153 Belediye hattının çok dilli hale getirilmesi, yabancı dilden kitapların Kürtçeye çevrilmesi, belediye hizmetlerine ilişkin “dil kullanımı ve geliştirme strateji belgesi”nin hazırlanması, çok dilli kamu spotlarının hazırlanması, mahalle okullarının açılması söz konusu stratejik hedef altında yer alan belli başlı faaliyetler/projelerdir. Söz konusu faaliyetlere/projelere 2017-2021 Stratejik Planı’nda yer verilmemiştir.

Çok dilli belediye hizmetleri alanında 2017-2021 Stratejik Planı’nda sadece iki faaliyet yer almaktadır: (1) dil çalıştayının yapılması (2) belediye personelinin dille ilgili algı ve tutumları anketinin yapılması, dille ilgili materyallerin bastırılması.

Dil alanındaki “negatif hassasiyet”in tiyatro, kütüphane ve müzik alanındaki faaliyetlere/projelere de yansıdığı görülüyor. Söz konusu alanlarda yer alan faaliyetler/projeler dilsel değişimlerle birlikte büyük oranda korunurken, Kürtçeye doğrudan vurgu yapan faaliyetlere/projelere yeni planda yer verilmemiştir.

Stratejik planlar, dil, kültür ve toplumsal hafıza alanında önemli farklılıklar arz ederken, turizm alanında büyük oranda benzer yaklaşımlar içeriyor. Stratejik amaç ve hedefler düzeyinde planlar arasında dikkate değer bir farklılık bulunmuyor. Bununla birlikte, faaliyetler/projeler alanında 2015-2019 Stratejik Planı’nın daha detaylı olduğu görülüyor.

3.9. Afet yönetimi, kent denetimi ve güvenlik hizmetleri

İtfaiye hizmetleri ile zabıta hizmetleri her iki planda da afet yönetimi, kent denetimi ve güvenlik kapsamında değerlendirilmiştir. Faaliyetler düzeyinde kıyaslama yapıldığında her iki stratejik plan arasında anlamlı bir farklılık bulunmuyor. Diğer alanlara kıyasla en fazla benzerlik bu alanda görülüyor.

Tablo 1.14'te görüldüğü üzere, itfaiye hizmetleri alanında planlanan faaliyetler/projeler 2017-2019 Stratejik Planı'nda farklı sınıflandırılmıştır. İlk planda bir stratejik amaç ve iki stratejik hedef altında planlanan çalışmalar, ikinci planda bir stratejik amaç ve dört stratejik hedef altında sınıflandırılmıştır.

Tablo 1.14: Stratejik planlarda afet yönetimi, kent denetimi ve güvenlik hizmetleri

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
Stratejik Amaç	İnsanlardan kaynaklı ya da doğal afetlere karşı önleyici tedbirler almak ve afet durumlarında uluslararası standartlarda müdahale ederek can ve mal kaybını en aza indirmek	Afetlere karşı önleyici tedbirler almak ve afet durumlarında uluslararası standartlarda müdahale ederek can ve mal kaybını en aza indirmek
Stratejik Hedef	Doğal afetler öncesi tedbirler geliştirerek oluşabilecek zararların en aza indirmek	Doğal afetler öncesi ve sonrasında tedbirler geliştirerek oluşabilecek zararların en aza indirmek
	Yangın konusunda önleyici tedbirler geliştirerek oluşabilecek can ve mal kaybının en aza indirmek	İtfaiye teşkilatının modernize edilmesi
		Yangın konusunda önleyici tedbirler alınması amacıyla, eğitim ve denetim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi
		İtfaiye müdahale hizmetlerinin uluslararası standartlarda yerine getirilmesi
Stratejik Amaç	Halkın esenliğini, huzurunu, sağlığını ve düzenini temin eden huzurlu bir ortam oluşturmak	Halkın kamusal alanda esenliğini, huzurunu, sağlığını ve düzenini temin eden huzurlu, konforlu bir ortam oluşturmak
Stratejik Hedef	Denetim ve kontrol faaliyetlerinin kent genelinde etkinleştirilmesi	Kent genelinde denetim ve kontrol hizmetlerinin zamanında ve etkili bir şekilde yürütülmesi

3.10. Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve kurumsal yapının güçlendirilmesi

Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi ve Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi her iki stratejik planda en son stratejik alan olarak yer almıştır. Bu alanda stratejik planlar arasında iki dikkat çekici farklılık bulunuyor. Birincisi, stratejik hedefler büyük oranda aynı iken, bunların sınıflandırılmasında bir farklılaşma ortaya çıkıyor. 2015-2019 Stratejik Planı'nda tek bir stratejik amaç altında toplanan hedefler, 2017-2021 Stratejik Planı'nda iki stratejik amaç altında sınıflandırılıyor. Bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin stratejik hedefler, ikinci planda ayrı bir stratejik amaç altında toplanmıştır.

İkinci olarak, 2017-2021 Stratejik Planı'nda Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi başlığı altında "yurttaşları belediye hizmetleri hakkında bilgilendirmek, karar ve denetim süreçlerine katmak, kurumun halkla ilişkiler standartlarını yükseltmek" amacına yer verilmiştir. Bu stratejik amaç altında esas olarak belediye çalışmalarının kamuoyuna duyurulması ve halkın belediye çalışmalarına ilişkin yazılı ve görsel olarak bilgilendirilmesi konularında hedefler belirlenmiştir. Buna karşın, 2015-2019 Stratejik Planı'nda belediyenin halkla ve dış paydaşlarla ilişkisi birinci stratejik alan olarak belirlenmiş ve detaylandırılmıştır.

Tablo 1.15: Stratejik planlarda kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve kurumsal yapının güçlendirilmesi

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
Stratejik Amaç	Yönetmelik süreçleri iyileştirmek; planlama yaklaşımını güçlendirmek; bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanarak mali, insani, mekânsal ve donanımsal iyileştirmeler yoluyla kurumsal kapasitenin geliştirilmesi	Yönetmelik süreçleri iyileştirmek, planlama yaklaşımını güçlendirmek, kurumsal kapasiteyi idari, mali, mekânsal ve donanımsal açıdan yapılan iyileştirmelerle geliştirilmesi
Stratejik Hedef	Yönetmelik süreçlerin sürekli yenilenmesi ve iyileştirilmesi	Ulusal kalkınma strateji ve politikaları, yıllık program ve hükümet programları çerçevesinde kurumun orta ve uzun vadeli stratejilerinin belirlenmesi, izlenmesi, değerlendirilmesi ve kamuoyuyla paylaşılması
	Kamu hizmetlerinde planlamayı esas alan kurumsal yapının geliştirilmesi amacıyla planların yapılması, izlenmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması	Etkin ve verimli bütçe planlaması, takibi, denetimi ve muhasebeleştirilmesi işlemleri ile, mali disiplinin sağlanması, şeffaf ve hesap verebilir kurumsal yapının güçlendirilmesi
	Kurumsal kaynakların korunup geliştirilmesi ve yeni kaynakların yaratılarak öz gelirlerin artırılması	Öz gelirleri artırma faaliyetleri kapsamında belediye gelir ve alacaklarının tahakkuk ettirilmesi, takip ve tahsilat işlemlerinin yürütülmesi
	Etkin ve verimli bir bütçe planlamasıyla mali disiplinin sağlanması	Kurumun destek hizmetleri standartlarının yükseltilmesi, tedarik sürecinin etkin yönetilmesi
	Etkin ve verimli bir personel yönetim sisteminin kurulması	Etkin ve verimli bir personel yönetim sisteminin kurulması, iş analizleri çerçevesinde gerekli insan kaynağının sağlanması, motivasyonun artırılması
	Sürekli eğitim programlarıyla öğrenen bir kurumun inşa edilmesi	İnovatif yapıya sahip bir kurumun inşa edilmesi
	Birimlerin ihtiyaçları doğrultusunda yeterli nitelikte ve nicelikte personelin istihdam edilmesi	Çalışana ve çalışma ortamına yönelik koruyucu, önleyici tedbirlerin alınması

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
	Kurumsal yeniden yapılanmaya paralel olarak ortaya çıkan yeni hizmet birimlerinin mekânsal ihtiyaçlarının giderilmesi	Belediye iştiraki hizmet tesislerinin çoğaltılmasıyla öz gelirlerin artırılması, üretim ve istihdamın geliştirilmesi
	Kurumsal yeniden yapılanmaya paralel olarak ortaya çıkan yeni hizmet birimlerinin araç ve ekipman ihtiyaçlarının giderilmesi	
	Bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanımının sağlanarak e-belediye sistemine geçilmesi	
Stratejik Amaç		Bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanımını sağlamak, kurumun bilişim alanındaki altyapı ihtiyaçlarını karşılamak; teknolojik açıdan kurumsal yönetim sistemini geliştirmek, hizmet alanlarıyla ilgili doğru bilgiye hızlı erişim sağlamak
Stratejik Hedef		Bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanılması için otomasyon sisteminin yenilenmesi
		Kurumun iletişim ve teknoloji tedariklerinin sağlanması
Stratejik Amaç		Kurumsal yapının koordinasyonunu sağlamak, yurttaşları belediye hizmetleri hakkında bilgilendirmek, karar ve denetim süreçlerine katmak, kurumun halkla ilişkiler standartlarını yükseltmek, hizmet üretiminde sürekliliği sağlamak için araç makine ihtiyaçlarını karşılamak
Stratejik Hedef		Etkin ve verimli bilgilendirme sistemi kurularak, meclis ve encümen faaliyetleri hakkında duyuruların yapılması, posta ve arşiv işlemlerinin gerçekleştirilmesi
		Belediye faaliyetlerinin koordine edilmesi, tanıtım, ağırlama ve etkinliklerle halka duyurulması, ihtiyaçların çözüme kavuşturulmasının sağlanması
		Belediye faaliyetlerinin yazılı ve görsel olarak vatandaşlara iletilmesi
		Kurumsal yeniden yapılanmayla ortaya çıkan, mekân, araç ve ekipman ihtiyaçlarının giderilmesi

3.11. Halkın belediye hizmetlerine katılımı ve yönetim süreçleri

2017-2021 Stratejik Planı'ndan farklı olarak, 2015-2019 Stratejik Planı'nda, halkın belediye hizmetlerine katılımı ile yönetim mekanizmaları ve süreçlerinin inşasına stratejik bir önem atfedilmiştir. Planda belirlenen 13 stratejik alandan ilkinin oluşturan Demokratik Özyönetim başlığı altında bir stratejik amaca ve dört stratejik hedefe yer verilmiştir. Buna göre, "Yurttaşların kamu hizmetlerini planlama, uygulama ve denetleme süreçlerinde söz ve karar sahibi olduğu kurumsal bir yapıyı geliştirmek" ana stratejik amaç olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda katılımcı yönetsel süreçlerin ve mekanizmaların inşa edilmesi; kurum içi demokratik katılım mekanizmalarının güçlendirilmesi; hem kurumsal yapı içerisinde hem de vatandaşlar arasında katılım ve yönetim konusunda farkındalık artırıcı çalışmaların yapılması; etkin ve verimli bir bilgilendirme sistemiyle şeffaf ve hesap verebilir bir kurumsal yapının inşası olmak üzere dört stratejik hedef belirlenmiştir.

Katılımcı yönetim süreçleri ve mekanizmaları olarak, mahalle, ilçe ve il ölçeklerinde demokratik halk meclislerinin, Belediye Meclisi ihtisas komisyonlarının her biri için STK ve kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan tematik danışma meclislerinin ve muhtar meclislerinin oluşturulması, yıllık katılımcı bütçe forumları ve halk toplantılarının organizasyonu planlanmıştır.

Kurum içi demokratik katılım mekanizmaları kapsamında, ana hizmet birimlerinde (daire başkanlıkları) meclislerin kurulması, kurum üst yönetimi ile çalışanlar arasında düzenli toplantıların yapılması, Etik Kurulu'nun aktif hale getirilmesi gibi faaliyetlere yer verilmiştir.

Katılımcı bir yönetsel yapının inşası, demokratik özyönetim, yurttaş hakları ve sorumlulukları konusunda hem kurum içinde hem de il genelinde farkındalığın artırılması için büyükşehir ve ilçe belediyelerinin çalışanları, yöneticileri, meclis üyeleriyle muhtarlara dönük eğitim çalışmalarının yapılması, halka dönük farkındalık artırıcı programların düzenlenmesi planda yer alan ana faaliyetlerdir.

Son olarak, etkin ve verimli bir bilgilendirme sisteminin kurulması ve şeffaf ve hesap verebilir bir kurumsal yapının geliştirilmesi için planda çeşitli araçlara yer verilmişti. İç Kontrol Eylem Planı'nın revizyonu ve hayata geçirilmesi, yıllık faaliyet raporu, bütçe gelir ve gider gerçekleştirme raporu gibi dokümanların kamuoyu ile paylaşılması, vatandaş memnuniyet anketleri, aylık basın bültenleri, belediye eşbaşkanlarının aylık televizyon programla-

rıyla halkla bir araya gelmesi, Belediye Meclisi toplantılarının *online* olarak halk açık yapılması, encümen kararlarının kamuoyuna duyurulması belediye hizmetlerinin vatandaşlarla paylaşılması konusunda öngörülen temel araç ve mekanizmalardır.

Tablo 1.16: Stratejik planlarda halkın belediye hizmetlerine katılımı ve yönetim süreçleri

	2015-2019 Stratejik Planı	2017-2021 Stratejik Planı
	Demokratik Özyönetim	Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi
Stratejik Amaç	Yurttaşların kamu hizmetlerinin planlama, uygulama ve denetleme süreçlerinde söz ve karar sahibi olduğu kurumsal bir yapıyı geliştirmek	Kurumsal yapının koordinasyonunu sağlamak, yurttaşları belediye hizmetleri hakkında bilgilendirmek, karar ve denetim süreçlerine katmak, kurumun halkla ilişkiler standartlarını yükseltmek, hizmet üretiminde sürekliliği sağlamak için araç makine ihtiyaçlarını karşılamak
Stratejik Hedef	Yurttaşların kamu hizmetlerinin planlama, uygulama ve denetleme süreçlerinde söz ve karar sahibi olduğu yönetim süreçleri ve mekanizmaları inşa etmek	Etkin ve verimli bilgilendirme sistemi kurularak, meclis ve encümen faaliyetleri hakkında duyuruların yapılması, posta ve arşiv işlemlerinin gerçekleştirilmesi
	Kurum içi demokratik katılım mekanizmalarını güçlendirmek	Belediye faaliyetlerinin koordine etmek, tanıtım, ağırlama ve etkinliklerle halka duyurmak, ihtiyaçların çözüme kavuşturulmasının sağlanması
	Hem kurum içinde hem de il genelinde demokratik özyönetim kültürünü geliştirmek	Belediye faaliyetlerini yazılı ve görsel olarak vatandaşlara iletmek
	Etkin ve verimli bir bilgilendirme sistemi kurarak, şeffaf ve hesap verebilir bir kurumsal yapı geliştirmek	Kurumsal yeniden yapılanmayla ortaya çıkan, mekân, araç ve ekipman ihtiyaçlarını gidermek

2015-2019 Stratejik Planı vatandaşların belediye hizmetlerine katılımı ve yönetim yapıları konusunda iki önemli farklılık daha içeriyor. İlk olarak, stratejik plan içerisinde “Amed Kentli Hakları Deklarasyonu” adı altında Diyarbakır’da yaşayan yurttaşların hakları sıralanmıştır. Uluslararası antlaşmalar, sözleşmeler ve şartlar, Türkiye’deki demokratik ve halkçı yerel yönetim deneyimleri ile ana akım Kürt siyasetinin yerel yönetim alanındaki deneyimlerine atıfta bulunularak, belediyenin hizmet üretme ve sunma süreçlerinde

esas alacağı kentli hakları belirtilmiştir. Toplam 16 ana hakkın vurgulandığı deklarasyonun ilk maddesini özyönetim ve katılım hakkı oluşturuyor. Buna göre, vatandaşların “yerel yönetimlerin tüm hizmet alanlarındaki planlama, uygulama ve denetleme süreçlerine doğrudan katılma hakkı” vardır. Barış, sağlıklı bir çevre, içilebilir temiz su, temiz, yenilenebilir enerji, barınma, beslenme, çalışma, sağlık, eğitim, sosyokültürel kimlik, ulaşım, spor, sürdürülebilir kentsel mimari, doğal zenginlikler ve kaynaklar ile eşitlik deklarasyonunun içerdiği temel başlıkları oluşturuyor.

2015-2019 Stratejik Planı, ikinci olarak, yerel hizmetlerin yönetimine ilişkin ilkelerin belirlendiği “Demokratik Özyönetim Tutum Belgesi”ni içeriyor. Söz konusu belgede, esas olarak vatandaşların karar alma süreçlerine doğrudan katılımını öngören bir yerel yönetim modeli tarif ediliyor.

4. BÜTÇE DAĞILIMI AÇISINDAN STRATEJİK AMAÇ VE HEDEFLER

Şehir tahayyülleri ve belediye hizmetlerine ilişkin algılar stratejik alanlar, stratejik amaç ve hedefler kadar bütçe üzerinden de kıyaslanabilir. Yapılan ve yapılacak işlere dair asıl kısıtların bütçe tarafından belirlendiği dikkate alındığında, bütçenin stratejik amaç ve hedefler doğrultusunda dağılımının analizinin, şehir tahayyülü ve belediye hizmetlerine ilişkin ortak ve farklılaşan hususları kavramak için daha gerçekçi bir tablo sunduğu iddia edilebilir.

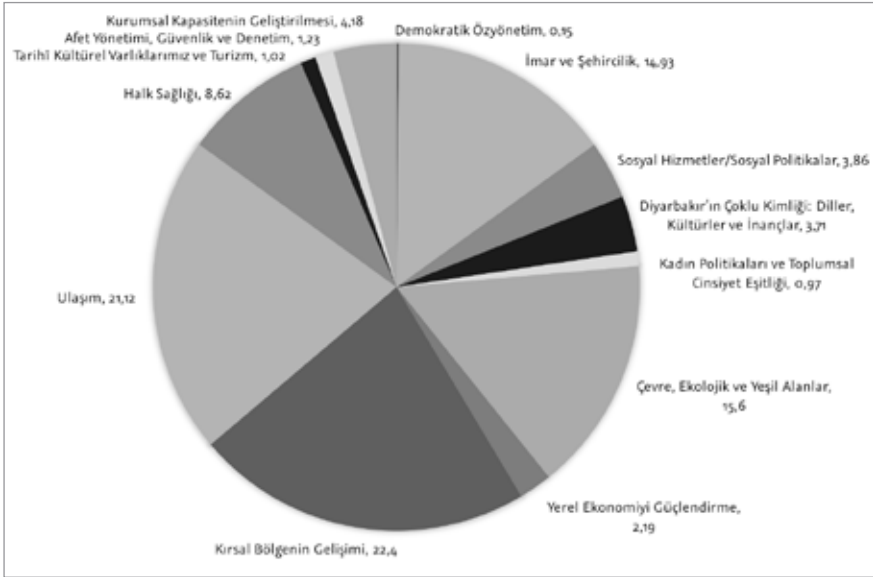
2015-2019 Stratejik Planı bütçe açısından analiz edildiğinde, 2014 yılı sonu itibarıyla beş yıllık dönem için belirlenen 30 stratejik amaca yönelik faaliyetler için toplam 1.874.808.000 TL (842.421.029 dolar³) tutarında bir bütçe öngörülmüştür. Söz konusu bütçenin 13 stratejik alana göre dağılımı Tablo 1.17 ve Grafik 1.1’de gösterilmiştir.

³ Stratejik Plan’ın Belediye Meclisi’nde kabul edildiği 26 Kasım 2014 tarihinde, Merkez Bankası kurlarına göre, dolar kuru alış değeri 2,2214, satış değeri 2,2255’tir.

Tablo 1.17: 2015-2019'da Stratejik Planı'nda stratejik alanlara göre bütçe dağılımı

Stratejik Alanlar	Bütçe (TL)	Pay (%)
Demokratik Özyönetim	2.842.000	0,15
İmar ve Şehircilik	280.000.000	14,93
Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar	72.451.000	3,86
Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar	69.600.000	3,71
Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	18.265.000	0,97
Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar	292.500.000	15,60
Yerel Ekonomiyi Güçlendirme	41.045.000	2,19
Kırsal Bölgenin Gelişimi	420.041.000	22,40
Ulaşım	396.020.000	21,12
Halk Sağlığı	161.602.000	8,62
Tarihî Kültürel Varlıklarımız ve Turizm	19.045.000	1,02
Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim	23.048.000	1,23
Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	78.349.000	4,18
TOPLAM	1.874.808.000	100,00

Grafik 1.1: 2015-2019 Stratejik Planı'nda stratejik alanlara göre bütçe dağılımı (%)

Toplam bütçe içerisinde en faz payın %22,40 oranıyla Kırsal Bölgenin Gelişimi'ne ayrıldığı görülüyor. Söz konusu stratejik alanı sırasıyla Ulaşım (%21,12), Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar (%15,60), İmar ve Şehircilik (%14,93) ile Halk Sağlığı (%8,62) takip ediyor.

2017-2021 Stratejik Planı bütçe açısından incelendiğinde, beş yıllık dönem için, 25 stratejik amaç etrafında planlanan faaliyetler için toplam 5.480.777.000 TL (1.496.221.771 dolar⁴) bütçe öngörülmüştür.

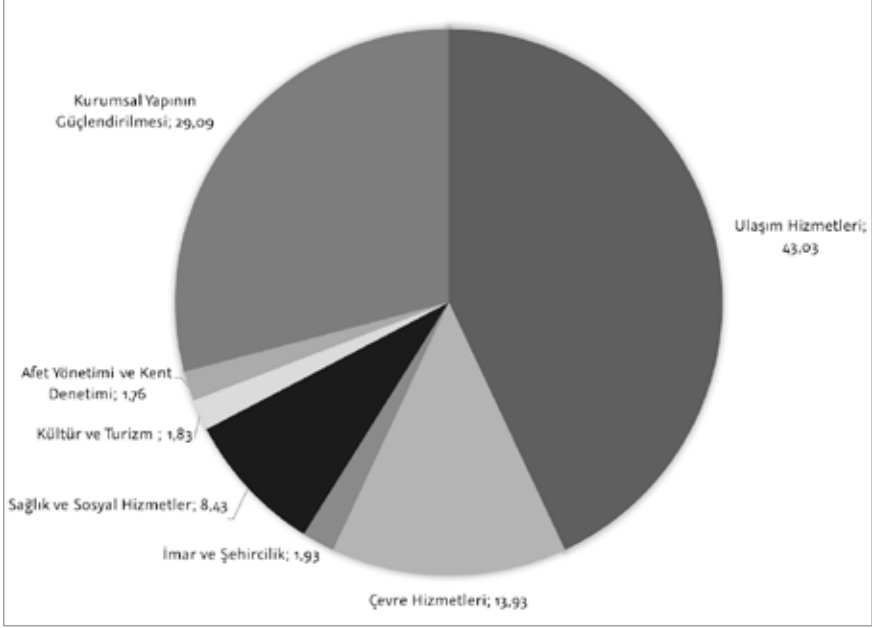
2017-2021 Stratejik Planında öngörülen bütçenin stratejik alanlar bazında dağılımına bakıldığında ulaşım ağırlıklı bir stratejik planın olduğu görülüyor. Tablo 1.18 ve Grafik 1.2'de detayları görüldüğü üzere, toplam bütçenin %43,03'ü Ulaşım Hizmetleri'ne ayrılmıştır. Ulaşım Hizmetleri'nden sonra bütçe payı en yüksek olan alan %29,09 oranıyla Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi'ne dönük çalışmalardır. Söz konusu iki alanı %13,93 oranıyla Çevre Hizmetleri ve %8,43 oranıyla Sağlık ve Sosyal Hizmetler takip etmektedir. Son olarak, İmar ve Şehircilik, Kültür ve Turizm ile Afet Yönetimi ve Kent Denetimi çalışmalarına ise sırasıyla %1,93, %1,83 ve %1,76 oranlarında payda ayrılmıştır.

Tablo 1.18: 2015-2019 Stratejik Planı'nda stratejik alanlara göre bütçe dağılımı

Stratejik Alanlar	Bütçe (TRY)	Pay (%)
Ulaşım Hizmetleri	2.358.425.000	43,03
Çevre Hizmetleri	763.234.000	13,93
İmar ve Şehircilik	105.830.000	1,93
Sağlık ve Sosyal Hizmetler	462.250.000	8,43
Kültür ve Turizm	100.292.000	1,83
Afet Yönetimi ve Kent Denetimi	96.629.000	1,76
Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi	1.594.117.000	29,09
TOPLAM	5.480.777.000	100,00

⁴ Stratejik Plan'ın Belediye Meclisi'nde kabul edildiği 13 Nisan 2017 tarihinde, Merkez Bankası kurlarına göre, dolar kuru alış değeri 3,6565, satış değeri 3,6631'dir.

Grafik 1.2: 2017-2021 Stratejik Planı'nda stratejik alanlara göre bütçe dağılımı (%)

Her iki stratejik plan kıyaslandığında, ilk dikkat çeken husus toplam bütçeler arasındaki farktır. İlk planın bütçesiyle kıyaslandığında, ikinci planın bütçesinde Türk lirası bazında %192,34, dolar bazında ise %77,61 oranında bir artışın olduğu görülüyor. Her iki planda öngörülen bütçeler arasındaki farkın bu derece yüksek oluşunun temel nedeni planlama yaklaşımının bütçeye yansımalarıdır. 2015-2019 Stratejik Planı'nda esas olarak yatırım/iş bazlı faaliyetler dikkate alınarak bir planlama yapılmıştır. Başka bir ifadeyle sadece sabit giderler dışında kalan sermaye giderleri ile iş bazlı mal ve hizmet alımları hesaba katılmıştır. Buna karşın, 2017-2021 Stratejik Planı'nda ise personel giderleri gibi sabit giderleri de içeren tüm kurumsal giderler dikkate alınarak stratejik plan yapılmıştır.

Uygulama süreçlerine bakıldığında (bkz. Tablo 1.19), 2015-2019 Stratejik Planı'ndan sonraki ilk iki yıl gerçekleşen toplam gelirin (1.028.116.475 TL) %66,65'i (685.247.100 TL) sermaye giderleri ile yatırım nitelikli mal ve hizmet alımlarına ayrılmıştır. Başka bir ifadeyle kurumsal gelirlerin üçte ikisi kadar bir yatırım bütçesi öngörülmüştür. Mevcut veriler dikkate alındığında, 2015-2019 Stratejik Planı'nın gelirlere denk bir yatırım planı olduğu ileri sürülebilir.

2017-2021 Stratejik Planı'nda yatırım bütçelerini ayrı olarak görmek mümkün değildir. Zira, söz konusu bütçe planlaması yatırım projeleri kadar personel gideri gibi sabit giderleri de içermektedir. Bütçe planlama ve gerçekleştirme düzeyleri açısından değerlendirildiğinde, plandan sonraki ilk iki yıl gerçekleşen toplam gelirin yaklaşık 1.4 milyar TL, buna karşın planlanan bütçenin ise 2,08 milyar TL civarında olduğu görülüyor. Başka bir ifadeyle reel gelirlerin %148,24'ü kadar bir bütçeye denk faaliyet planlanmıştır. Gerçekleşen bütçe giderlerine bakıldığında, iki yıl içerisinde gelirlerin yaklaşık %10,6'sı kadar fazla bir harcama yapılmıştır. Bu veriler dikkate alındığında, 2015-2019 Stratejik Planı'na kıyasla 2017-2021 Stratejik Planı'nda bütçe projeksiyonlarının yeterince iyi yapılmadığı görülüyor.

Tablo 1.19: Stratejik planların bütçe kıyaslamaları (TL)

Yıllar	2015-2019 Stratejik Planı			2017-2021 Stratejik Planı		
	Öngörülen Yatırım Giderleri	Net Gelir	Gider	Öngörülen Giderler	Gelir	Gider
2015	305.278.800	486.154.652	502.874.256			
2016	379.968.300	541.961.823	515.844.586			
2017	371.891.300			845.132.000	641.606.021	678.521.133
2018	411.726.150			1.239.038.000	764.343.778	876.350.378
2019	405.943.450			1.210.661.000		
2020				1.114.112.000		
2021				1.071.834.000		
TOPLAM	1.874.808.000	1.028.116.475	1.018.718.842	5.480.777.000	1.405.949.799	1.554.871.511

Stratejik alanlar bazında bütçe dağılımları incelendiğinde, ilk bakışta 2015-2019 Stratejik Planı'nda görece olarak daha dengeli bir bütçe dağılımının olduğu görülüyor. Bununla birlikte, detaylı bir inceleme, durumun farklı olduğunu gösteriyor. Mevcut verilere göre, (1) Kırsal Bölgenin Gelişimi, (2) Ulaşım, (3) İmar ve Şehircilik, (4) Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar, (5) Halk Sağlığı ve (6) Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar, 13 stratejik alan içerisinde bütçenin asıl olarak dağıldığı altı stratejik alanı oluşturuyor. Esas yatırım projelerinin yer aldığı bu altı stratejik alanın bütçe içerisindeki toplam payı %86,55'tir. Kalan altı stratejik alan içerisinde, Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi (%4,18) ile Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar ve Tarihî ve Kültürel Varlıklarımız ve Turizm (%4,73) alanlarına ayrılan bütçe de dikkate alındığında bu oran %95,46'a çıkmaktadır.

Bununla birlikte, 2015-2019 Stratejik Planı'nda kırsal bölge yollarına ayrılan bütçenin "kırsal bölge gelişimi" altında yer aldığını not etmek gerekir. Beş yıllık dönem için kırsal yolların yapımı, bakımı ve onarımı işlerine 400 milyon TL ayrılmıştır. Söz konusu rakam toplam bütçenin %21,34'üne, Kırsal Bölgenin Gelişimi'ne ayrılan bütçenin ise %95,27'si denk düşüyor. Özetle, 2015-2019 Stratejik Planı'nda kırsal yollarla birlikte Ulaşım alanında ayrılan gerçek bütçe oranı %42,46'dır. Ulaşım Hizmetleri'nin belediye hizmetleri içerisindeki ağırlığı 2017-2021 Stratejik Planı'nda da sürmüştür. 2015-2019 Stratejik Planı'nda olduğu gibi 2017-2021 Ulaşım Planı'nda da en büyük bütçe payı %43,03 oranıyla ulaşıma ayrılmıştır.

5. İZLEME-DEĞERLENDİRME YAPILARI VE MEKANİZMALARI

Çalışma kapsamında, son olarak stratejik planlar izleme ve değerlendirme mekanizmaları açısından karşılaştırıldı. 2015-2019 Stratejik Planı'nda özel olarak bir izleme-değerlendirme bölümü bulunmuyor. Bununla birlikte, stratejik planın izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin kimi yapı ve mekanizmalar öngörülmüştür. Önceki bölümde altı çizildiği üzere plan içerisinde "Amed Kentli Hakları Deklarasyonu" ile "Demokratik Özyönetim Tutum Belgesi" yer alıyor. Söz konusu belgelerde esas olarak yerel yönetim hizmetlerinde temel alınacak haklar ve yönetim süreçleri tanımlanıyor. Buna göre, vatandaşların planlama, uygulama ve denetleme süreçlerine doğrudan katılacağı bir yönetim yaklaşımı benimseniyor.

Söz konusu taahhütlerden öteye somut anlamda ne gibi yapı ve mekanizmaların öngörüldüğüne bakıldığında, 13 stratejik alan içerisinde ilk sırada yer alan Demokratik Özyönetim başlığı altında aşağıdaki hususlara yer verilmiştir.

1. Mahalle, ilçe ve il ölçeklerinde demokratik halk meclislerinin kurulması
2. Her bir belediye meclis ihtisas komisyonu için, büyükşehir ve ilçe belediye birimlerinin, kentteki diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinden oluşan tematik danışma meclislerinin oluşturulması
3. Muhtar meclislerinin oluşturulması
4. Bütçe forumlarının organize edilmesi
5. Halk toplantılarının düzenlenmesi
6. Birim meclislerinin oluşturularak yatay örgütlenme esaslı bir yönetime geçilmesi

7. İç Kontrol Eylem Planı'nın revizyonu ve hayata geçirilmesi
8. Yıllık Faaliyet Raporları'nın kamuoyuyla paylaşılması
9. Sosyoekonomik Etki Değerlendirme Raporları'nın hazırlanması ve kamuoyuyla paylaşılması
10. Bütçe Gelir ve Gider Gerçekleşme Raporu'nun kamuoyuyla paylaşılması
11. Kurum faaliyetlerinin aylık basın bülteniyle halka duyurulması
12. Yurttaşların katıldığı ve eşbaşkanlara doğrudan soru sorduğu yerel televizyon programlarının aylık olarak yapılması
13. Belediye Meclisi toplantılarının *online* kamera sistemi ile belediye web sayfası üzerinden yayınlanması
14. Encümen kararlarının bültenler, el ilanları ve benzeri diğer kitle iletişim araçları vasıtasıyla duyurulması

Buna karşın, 2017-2021 Stratejik Planı'nda "İzleme ve Değerlendirme" sekizinci ana bölüm olarak yer alıyor. Buna göre 2017-2021 Stratejik Planı'nın izlenmesi ve değerlendirilmesi yöneticiler, çalışanlar ve paydaşlar düzeyinde çeşitli mekanizmalar çerçevesinde gerçekleştirilecektir. Planda yer alan mekanizmalar şunlardır:

1. *Performans Programları*: Stratejik plana bağlı olarak her yıl Mayıs-Ağustos ayları içerisinde, sonraki yılın öncelikli stratejik amaç ve hedeflerinin, performans hedeflerinin, bu hedeflere ulaşmak için yürütülecek faaliyetler ile bunların kaynak ihtiyacı ve performans göstergelerini içeren programın hazırlanması
2. *Dönemsel Faaliyet Raporları*: Kurum içinde ve dışında hesap verebilirliğin önemli aracı olarak aylık ve üç aylık faaliyet raporlarının hazırlanması
3. *İdare Faaliyet Raporu*: Amaç ve hedeflere yönelik üretim ve hizmetlerin tümünün değerlendirildiği yıllık faaliyet raporunun hazırlanması
4. *Sektörel İzleme Raporları*: Stratejik planda yer alan Ulaşım, Çevre Hizmetleri, İmar ve Şehircilik, Sağlık ve Sosyal Hizmetler, Kültür ve Turizm, Afet Yönetimi ve Kent Denetimi ile Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi eksenlerinde sektörel izleme raporlarının hazırlanması
5. *Yönetim Bilgi Sistemi ve Web*: Kurum içi veri ve bilgilerin hızlı, kaliteli ve güvenli işlendiği bir yönetim bilgi sisteminin oluşturulması ve vatandaşların belediye hizmetleri hakkında ilgili bilgilere erişiminin sağlanması

6. *Değerlendirme Toplantıları*: Bütçe ve performans programlarının hazırlanması süreçlerinde vatandaşların ve sivil toplum kuruluşlarının görüş ve önerilerini almak üzere toplantılar ve bilgilendirme sunumlarının yapılması

2017-2021 Stratejik Planı'nda izleme ve değerlendirme bölümünde belirtilen hususların yanı sıra, Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi başlığı altında belediye hizmetlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesine dair bazı faaliyetler yer alıyor. Bu faaliyetler şunlardır:

1. Belediye Meclisi ve encümenin toplantı sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılması
2. Kurum faaliyetlerinin basın bülteni, Web TV, web sayfası ile yerel ve ulusal basın aracılığıyla halka duyurulması

Özetle, izleme ve değerlendirme mekanizmaları açısından her iki stratejik plan kıyaslandığında, 2017-2021 Stratejik Planı'nın bu hususa özel bir önem atfettiği ve ayrı bir bölümde konuyu ele aldığı görülüyor. Öte yandan rutin belediye çalışmaları olan performans programı, faaliyet raporu, basın bülteni gibi araç ve mekanizmalarla sınırlı bir yaklaşımın olduğu görülüyor. Burada izleme ve değerlendirme kapsamında dikkate çeken en önemli husus belediyenin yıllık performans programı ile bütçe hazırlama süreçlerinde vatandaşlar ve sivil toplum örgütleriyle değerlendirme toplantılarının planlanmasıdır.

2015-2019 Stratejik Planı'nda izleme ve değerlendirme başlığı bulunmuyor. Öte yandan stratejik planın içeriği kadar hazırlanma sürecinde katılım ve ortak sorumluluk stratejik bir yer tutuyor. Yönetim süreçlerinde esas alınacak temel prensiplerin ve vatandaşların haklarının belirlenmesi, 13 stratejik alandan birinin yönetsel süreçlere ayrılması, yine ayrıntılı ve çeşitlendirilmiş katılım araçlarının ve mekanizmalarının tasarlanması söz konusu planın izleme ve değerlendirme açısından güçlü yanlarını oluşturuyor.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin seçilmiş yönetiminin hazırladığı 2015-2019 Stratejik Planı ile 2016 Kasım ayında atanan kayyum liderliğindeki yönetim tarafından hazırlanan 2017-2021 Stratejik Planı kıyaslandı. Söz konusu kıyaslamayla Diyarbakır'a ilişkin iki şehir tahayyülü ve bu tahayyüllerin ortaklaşan ve farklılaşan yönleri ortaya konuldu. Söz konusu planlar hem hazırlama süreci hem de içerik olarak karşılaştırıldı.

Yapılan kıyaslamaların sonuçlarına dayalı olarak beş kritik hususun altı çizilebilir.

1. Yapılan iş kadar işin nasıl yapıldığı önem arz eder ve ilgili aktörü temsil eder. Her iki plan kıyaslandığında, 2015-2019 Stratejik Planı'nın katılımcı bir süreçle hazırlandığı ve planlama sürecinin şehir genelinde farklı toplumsal aktörler arasında bir katılım, diyalog, müzakere ve öğrenme süreci olarak değerlendirildiği görülüyor. Buna karşın, 2017-2021 Stratejik Planı büyük oranda ilk planın elden geçirilmesi ve bazı stratejik amaç, hedef ve faaliyetlerin öğelerin elenmesiyle oluşturulmuştur. Kısmi olarak kurum dışı paydaşlarla temas edilse de esas olarak kurumsal iç bilgi baz alınarak yapılmıştır.

2. Her iki plan arasındaki en önemli farklılık belediye hizmetlerinin kapsamına dair algı ve tercihlerde ortaya çıkıyor. 2015-2019 Stratejik Planı'nda belediye hizmetlerine ilişkin Türkiye'de belediyelerde hâkim olan geleneksel ve yaygın uygulamaların dışına çıkılmıştır. Çoğulcu kimlik politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kırsal bölgenin gelişimi, yerel ekonominin güçlendirilmesi ve yerleşme söz konusu planda öne çıkan temel özgünlüklerdir. Söz konusu alanlar HDP'nin temsil ettiği ana akım Kürt siyasetinin siyasi vizyonunu yansıtır ve yerel yönetimlerin Kürt meselesinin idari, kültürel ve ekonomik boyutlarıyla ilişkilendirilerek ele alındığını gösteriyor. Buna karşın, 2017-2021 Stratejik Planı'nda belediye hizmetleri söz konusu özgünlüklerden arındırılarak Ulaşım, Çevre, Sağlık ve Sosyal Hizmetler, İmar ve Şehircilik gibi geleneksel altyapı ve üstyapı çalışmalarını kapsayan işlevlerle sınırlandırılıyor.

3. Geleneksel belediye hizmetlerine ilişkin alanlarda her iki plan arasında hem ortaklaşmanın hem de farklılaşmaların olduğu görülüyor. Ulaşım, park, bahçe ve yeşil alanlar, halk sağlığı, sosyal hizmetler, zabıta ve itfaiye alanlarında planlar kısmi sınıflandırma farklılıklarıyla birlikte büyük oranda benzer stratejik amaç ve hedefleri içeriyor. Buna karşın, İmar ve Şehircilik alanında dikkat çekici farklılıklar bulunuyor. Diyarbakır şehrinin 17 ilçesinin mekânsal organizasyonu ve ilişkileri, kır-kent ilişkileri, dört ilçenin bulunduğu Diyarbakır şehir merkezinin mekânsal organizasyonu, kentsel dönüşüm, tarihî ve kültürel mirasın korunması farklılaşan ana hususlardır. Özetle, 2015-2019 Stratejik Planı kır-kent, merkez ile çevre ilçeler arası ve merkezdeki dört ilçe arasında çok ölçekli bir ademimerkezleşmeyi, tarihî ve kültürel mirasın korunmasını esas alan bir imar ve şehircilik yaklaşımını benimsiyor. Buna karşın, 2017-2021 Stratejik Planı ademimerkezleşmeye dönük hedefler, yine tarihî ve kültürel mirasın korunmasına dair bağlayıcı plan ve uygulamaları içermiyor ve bu konuda uygulayıcı aktöre esnek bir çerçeve bırakıyor.

4. Bütçe dağılımları açısından iki plan kıyaslandığında dikkate çeken en önemli husus şudur: Her iki planda da kaynakların yarısına yakını Ulaşım Hizmetleri alanındaki faaliyetlere/projelere ayrılmıştır. Başka bir ifadeyle iki stratejik plan şehir tahayyüllerine ilişkin dikkate değer farklılıklar içerirse de, bütçe dağılımları açısında ulaşım hizmetleri merkezli bir belediyecilik anlayışını içeriyor.

5. Stratejik planın uygulama süreçlerine ilişkin izleme ve değerlendirme yapıları ve mekanizmaları konusunda da önemli bir farklılaşma bulunuyor. 2015-2019 Stratejik Planı'nda bu husus özel olarak ele alınmamıştır. Bununla birlikte stratejik planın uygulama sürecinde geniş bir kamusal katılımı öngören stratejik amaç, hedef ve faaliyetler planlanmıştır. Buna karşın, 2017-2021 Stratejik Planı izleme ve değerlendirme çalışmalarına özel bir önem atfederek konuyu plan içerisinde ayrı bir ana başlık altında ele almıştır. Bununla birlikte, genel olarak performans programı, bütçeleme, faaliyet raporu gibi mevzuatta yer alan geleneksel araçların kullanımı öngörülmüştür. Bu konuda en dikkate çekici husus, yıllık planlama süreçlerinde vatandaşlar ve sivil toplum örgütleriyle değerlendirme toplantılarının planlanmasıdır.

Bu bölümde stratejik planlar üzerinden Diyarbakır'a ilişkin şehir tahayyülleri kıyaslandı. Planlamalar toplumsal tahayyülleri anlamak konusunda dikkate alınması gereken önemli araçlardır. Bununla birlikte esas olarak uygulama süreçlerine odaklanmak gerekir. Sonraki bölümlerde beş yıllık planlara bağlı olarak hazırlanan yıllık uygulama planları ve söz konusu yıllık planların sonuçları sırasıyla analiz ediliyor.

İKİNCİ BÖLÜM

PLANDAN EYLEME: KIŞANAK VE ANLI DÖNEMİ

2015 Yılı Belediye Hizmetleri

Giriş

Beş yıllık ve yıllık planlar kolektif bir aktörün toplumsal tahayyülünü, şehre ilişkin vizyonunu, politik tercihlerini, stratejik amaçlarını ve önceliklerini anlamak konusunda dikkate alınması gereken önemli araçlardır. Önceki bölümde tam da bu noktadan hareket edilerek Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin 2015-2019 ve 2017-2021 stratejik planları irdelendi.

Bu ve takip eden üç bölümde uygulamalar ele alınıyor. Yöntem olarak, belediyelerin hazırladığı ve kamuoyuyla paylaştıkları yıllık faaliyet raporları aynı yılın performans programlarıyla kıyaslanarak incelendi. Belediyelerin uygulamalarını izlemek ve değerlendirmek için kurum dışı aktörlerin ürettiği kaynakların değerlendirilmesi daha objektif sonuçlar ortaya çıkarabilirdi. Bununla birlikte başta sivil toplum örgütleri olmak üzere kurum dışı aktörlerin yerel hizmetler konusunda ürettikleri bilgiler çok sınırlı düzeyde olduğu için kurumsal dokümanlar esas alındı.

2013 yılında kabul edilen 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na göre, belediyeler temel ilke ve politikalarını, orta ve uzun vadeli amaçlarını, performans ölçütlerini ve bu amaçlara ulaşmak için faaliyetlerini ve kaynak dağılımını stratejik plan çerçevesinde hazırlamak zorundadır. Belediyelerde beş yıllık stratejik planlara bağlı olarak yıllık planlamalar yapılır. Plan hiyerarşisi dahilinde yapılan yıllık planlamalar uygulama süreçlerini belirleyen ana dokümanlardır.

Her yılın ikinci yarısında gelecek yılın planları ve bütçe çalışmaları yapılır. Somut olarak, kurumun stratejik planında yer alan kurumsal vizyon, misyon ve amaçlara bağlı olarak bir tür yıllık faaliyet planı olan "Performans Programı" hazırlanır. Söz konusu plana dayalı olarak da daha sonra kurumun yıllık bütçe planı çıkarılır. Başka bir ifadeyle performansa dayalı bir bütçeleme çalışması yapılır.

Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan *Performans Programı Hazırlama Rehberi*'ne göre, "performans programlarında, stratejik planlarda yer alan orta ve uzun vadeli amaç ve hedeflere ilişkin yıllık hedefler, söz konusu hedefleri gerçekleştirmek üzere belirlenen faaliyetler ile bunların kaynak ihtiyacı yer almaktadır." Programda ayrıca izleme ve değerlendirme çalışmaları için ölçülebilir başarı göstergeleri de yer alır.

Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan "Kamu İdarelerinde Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmelik" belgesine göre belediyeler yıllık faaliyet raporlarını takip eden yılın mart ayına kadar hazırlamak ve kamuoyuna açıklamak zorundadır. Buna göre saydamlık ve hesap verme sorumluluğu gereği belediyelerin de içinde olduğu kamu idareleri yıllık faaliyet raporlarını "doğru, güvenilir, önyargısız ve tarafsız" bilgilere dayalı olarak hazırlarlar. Yine kamuoyunun yapılan çalışmalardan bilgi sahibi olması için söz konusu raporların "açık, anlaşılır ve sade bir dil" kullanılarak hazırlanması gerekir.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi görece olarak iyi işleyen bir iç izleme ve değerlendirme mekanizmasına sahiptir. Zira, stratejik plan ve performans programına bağlı olarak aylık izleme ve raporlama çalışmaları sistematik ve istikrarlı bir şekilde yapılmıştır. Hem birimler hem de stratejik alanlar düzeyinde faaliyetler izlenmiş ve sonuçlar sayısal olarak raporlanmıştır. Söz konusu çalışmalarda ayrıca doğru ve güvenilir bilgiler üretilmiştir. Zira, düşük performansın olduğu stratejik amaç ve hedeflere açıkça yer verilmiştir.

Bu ve sonraki üç bölümde, 2015-2019 Stratejik Planı'na bağlı olarak hazırlanan 2015 ve 2016 performans programları ve uygulamalar ile 2017-2021 Stratejik Planı'na bağlı olarak hazırlanan 2017 ve 2018 performans programları ve uygulamalar ele alınıyor. Bu kapsamda, her bir bölümde sırasıyla performans programları planlama süreci, stratejik amaç ve hedefler, bütçe dağılımları ile izleme ve değerlendirme yapı ve mekanizmaları açısından irdeleniyor. Ardından, genel performans sonuçları ele alınıyor. Öne çıkan çalışmalar/faaliyetler/projeler özetlendikten sonra stratejik alanlara göre detaylı performans analizleri yapılıyor.

Söz konusu incelemelerle stratejik planların uygulama süreçlerini ne ölçüde belirlediği ortaya konuluyor. Başka bir ifadeyle, stratejik planlama süreçlerinin belediye hizmetlerini planlama, uygulama, izleme ve değerlendirme süreçlerinde etkisi irdeleniyor. Söz konusu analiz, belediyelerde stratejik

¹ Maliye Bakanlığı, *Performans Programı Hazırlama Rehberi*, 2019, s. 1, http://www.sp.gov.tr/upload/xSpKutuphane/files/dYRoq+4587_performansrehberfinalpdf.pdf, erişim tarihi: 14 Temmuz 2019.

planlama ve yıllık performans programı hazırlama süreçlerinin etkinliğinin artırılmasına katkı sunacaktır. Ayrıca, sivil toplum aktörleri için söz konusu planların belediye hizmetlerine ilişkin etkin bir katılım ve müzakere aracı olup olmadığını gösterecektir.

1. 2015 PERFORMANS PROGRAMI

1.1. Planlama süreci

2015-2019 Stratejik Planı sürecinin son dönemlerinde eşzamanlı olarak hazırlanan 2015 Performans Programı esas olarak kurum içi bilgilere dayalı olarak hazırlanmıştır. Stratejik plan sürecinde kapsamlı ve içerici bir planlama süreciyle vatandaşlar, sivil toplum örgütleri ve muhtarlar başta olmak üzere kurum dışı aktörlerin katılımı sağlandığı için aynı dönem içerisinde hazırlanan performans programı için ayrı katılım yapıları ve mekanizmaları öngörülmemiştir.

1.2. Stratejik amaç ve hedefler

2015-2019 Stratejik Planı'nda 13 stratejik alanda toplam 30 stratejik amaç ve 100 stratejik hedef belirlenmiştir. 2015 Performans Programı'nda yer alan stratejik amaç ve hedefler stratejik planda yer alan 13 stratejik alanda belirlenen stratejik amaç ve hedeflerle birebir örtüşmektedir. Aşağıdaki Tablo 2.1'de 13 stratejik alandaki stratejik amaç ve hedeflerin stratejik plan ile performans programındaki dağılımı görülmüyor.

Tablo 2.1: 2015-2019 Stratejik Planı ile 2015 Performans Programı'nda stratejik amaç ve hedefler

Stratejik Alanlar		2015-2019 Stratejik Plan		2015 Performans Programı	
		Stratejik Amaç	Stratejik Hedef	Stratejik Amaç	Stratejik Hedef
1	Demokratik Özyönetim	1	4	1	4
2	İmar ve Şehircilik	3	8	3	7
3	Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar	5	13	5	13
4	Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar	1	5	1	5
5	Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	3	14	3	14
6	Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar	1	8	1	8
7	Yerel Ekonomiyi Güçlendirme	2	5	2	5
8	Kırsal Bölgenin Gelişimi	1	6	1	6
9	Ulaşım	4	12	3	11
10	Halk Sağlığı	5	10	5	10
11	Tarihî ve Kültürel Varlıklarımız ve Turizm	1	2	1	2
12	Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim	2	3	2	3
13	Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	1	10	1	10
TOPLAM		30	100	29	98

Tabloda detayları görüldüğü üzere, 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan stratejik amaç ve hedefleri biri dışında tamamı 2015 Performans Programı'nda yer almıştır. Yıllık planlamada kurumsal stratejik plan esas alınmış ve buna uygun bir performans programı hazırlanmıştır.

Öte yandan, söz konusu performans programında stratejik amaçlar ve hedefler düzeyinde önceliklendirme yapılmamıştır. Zira, beş yıllık planda yer alan 30 stratejik amaç 100 stratejik hedef içerisinde 29 stratejik amaç ve 98 stratejik hedef yıllık planda yer almıştır. 2015-2019 Stratejik Planı'nda 661 faaliyet/proje yer alırken, 2015 Performans Programı'nda bu sayı 536 olmuştur. Başka bir ifadeyle stratejik planda yer alan stratejik amaç ve hedefler düzeyinde zamansal bir önceliklendirme yapılmamıştır. Burada Ulaşım Hizmetleri'nde bir istisna söz konusudur. Ulaşım Hizmetleri'nde "insan odaklı bir ulaşım altyapısını kente sunmak" başlıklı stratejik amaç ve altındaki "Yayalaştırma ve Bisiklet Kullanımının Yaygınlaştırılması" başlıklı stratejik hedef altındaki faaliyetler 2016 yılından itibaren planlanmıştır.

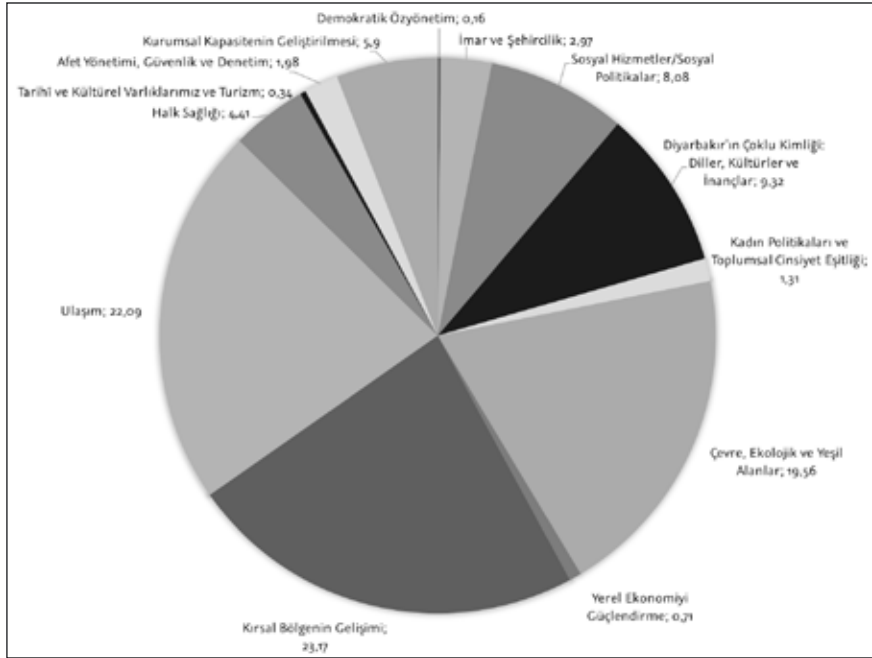
1.3. Bütçe dağılımı

Performans programı bütçe açısından incelendiğinde, 2015-2019 Stratejik Planı'nın bütçe dağılımına benzer bir tablonun olduğu görülüyor. Tablo 2.2'de detayları görüldüğü üzere beş yıllık planda olduğu gibi, 2015 Performans Programı'nda da Kırsal Bölgenin Gelişimi, Ulaşım ve Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar bütçe içerisinde en fazla payları alıyor.

Tablo 2.2: 2015 Performans Programı'nda stratejik alanlara göre bütçe dağılımı

Stratejik Alanlar	Bütçe (TL)	Pay (%)
Demokratik Özyönetim	502.000	0,16
İmar ve Şehircilik	9.150.000	2,97
Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar	24.859.800	8,08
Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar	28.652.000	9,32
Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	4.025.000	1,31
Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar	60.175.000	19,56
Yerel Ekonomiyi Güçlendirme	2.175.000	0,71
Kırsal Bölgenin Gelişimi	71.275.000	23,17
Ulaşım	67.940.000	22,09
Halk Sağlığı	13.571.000	4,41
Tarihî ve Kültürel Varlıklarımız ve Turizm	1.035.000	0,34
Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim	6.091.000	1,98
Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	18.136.000	5,90
TOPLAM	307.586.800	100,00

Grafik 2.1: 2015 Performans Programı'nda stratejik alanlara göre bütçe dağılımı (%)

Öte yandan 2015-2019 Stratejik Planı'nın bütçe dağılımıyla kıyasladığında dört stratejik alanın payının dikkate değer ölçüde arttığı görünüyor. Bunlardan ilkini Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi oluşturuyor. Beş yıllık bütçe içerisinde kurumsal kapasite gelişimine %4,18 ayrılırken, 2015 yılı için bu oran %5,9'0'a çıkmıştır. Görüldüğü kadarıyla beş yıllık uygulama döneminin ilk yılında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi'ne öncelik verilmiştir. Yine Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar'ın payı beş yıllık dönem için %15,60 iken, 2015 yılı için %19,56 olmuştur. Bu yaklaşık üçte birlik bir artışı ifade ediyor. Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar stratejik alanı beş yıl için %3,71 oranında pay alırken, 2015 Performans Programı'nda %9,32 pay almıştır. Son olarak "Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar" alanının payı beş yıllık dönem için %3,86 iken, 2015 yılı için %8,08 olmuştur.

Üç alanda bütçe payı artarken, özellikle İmar ve Şehircilik alanında dikkate değer bir düşüş söz konusudur. İmar ve şehirciliğin beş yıllık dönem için payı %14,93 iken, 2015 Performans Programı'nda bu oran %2,97'ye inmiştir. Bu durumun temel sebebi ilk yılın daha az bütçe gerektiren planlama çalışmalarına ayrılması ve daha fazla kaynak gerektiren uygulamaların sonraki yıllara bırakılmasıdır.

İmar ve Şehircilik alanında olduğu gibi Halk Sağlığı alanında da bütçe payının 2015 yılı için düştüğü görülüyor. Beş yıllık dönem için Halk Sağlığı'na ayrılan pay %8,62 iken, bu oran 2015 Performans Programı'nda %4,41'e inmiştir.

Yukarıda özetlenen değişimlere rağmen, 2015-2019 Stratejik Planı bütçe açısından da 2015 Performans Programı'nı büyük oranda belirlemiştir. Stratejik planda söz konusu alanlarda çalışmaların zamansal olarak görece olarak önceliklendirilmesi ortaya çıkan farklılaşmanın ana nedenidir.

1.4. İzleme ve değerlendirme

2015 Performans Programı'nın izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin kurum dışı aktörlerinin katılımına olanak tanıyacak herhangi bir yapı ve mekanizma öngörülmemiştir. Söz konusu program kamuoyuna da sunulmamış, kurum içerisinde tutulmuştur. 2015 Performans Programı strateji geliştirme birimi tarafından takip edilmiş ve birimlerin performansları yıllık olarak sayısal olarak değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler 2015 2015 Stratejik Planı Yıllık İzleme Raporu (1 Ocak-31 Aralık 2015) başlığıyla belediyenin üst yönetimine sunulmuştur.

2. GENEL PERFORMANS SONUÇLARI

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2015 Performans Programı'na göre 13 stratejik alanda yapılacak faaliyetler için öngörülen toplam bütçe yaklaşık 307,6 milyon TL'dir. Söz konusu bütçe, kurumun toplam gelirinden ziyade planda yer alan iş ve faaliyetlerin toplamı için gereken kaynağı ifade ediyor. Daha açık bir ifadeyle bütçe içerisindeki sermaye giderleri ile mal ve hizmet alımlarının iş bazlı kalemlerini kapsıyor. Personel giderleri gibi sabit giderler dışarıda bırakılmıştır.

Tablo 2.3'te detayları görüldüğü üzere, 2015 Faaliyet Raporu'na göre, 2015 yılı içerisinde toplam 486,2 milyon TL gelir elde edilmiş ve birimlere toplamda 583,2 milyon TL kaynak ayrılmıştır. Buna karşın, söz konusu kaynakların 502,9 milyon TL kısmı (%86,2) harcanmıştır.

Söz konusu harcamaların 13 stratejik alan bazında dağılımına ilişkin veri bulunmuyor. Bununla birlikte bütçe kalemlerinin türüne ve ana hizmet birimlerine (harcama kalemleri) göre dağılımı bilgisi bulunuyor. Buna göre, asıl yatırım kalemlerinin bulunduğu sermaye giderleri toplam giderlerin %39,18'sini oluşturmuştur. Yine iş/faaliyet bazlı harcamalarda önem arz eden mal ve hizmet alımlarının oranı ise %39,06 olmuştur. Söz konusu büt-

çe içerisinde personel giderlerinin oranı ise %14,37'dir. Kamu kurumları son yıllarda kamu yönetiminde yaşanan dönüşümle birlikte sadece iş yapan örgütler değil aynı zamanda işveren örgütlere dönüşmüştür. Özellikle mal ve hizmet alımları üzerinden park, bahçe, yeşil alan, çevre hizmetleri, ulaşım hizmetleri gibi birçok alanda çalışan personeller hizmet alımları üzerinden istihdam ediliyor. Bu anlamda mal ve hizmet alımları içerisinde dikkate değer oranda personel giderlerinin olduğu göz ardı edilmemelidir.

Tablo 2.3: 2015 yılı uygulamalarının genel performans göstergeleri

Performans Programı'nda öngörülen toplam bütçe (TL)	307.586.800,00
Birimlere ayrılan toplam bütçe (TL)	583.166.000,00
Net gelir (TL)	486.154.652,40
Birimlerin toplam harcaması (TL)	502.874.256,00
Bütçe gerçekleştirme oranı (%)	86,23
Planlanan faaliyet sayısı	536,00
Tamamlanan faaliyet sayısı (%100 ve üstü hedefle)	140,00
Tamamlanan faaliyetlerin oranı (%)	26,12
Başlayan ancak tamamlanmayan faaliyet sayısı	249,00
Başlayan ancak tamamlanmayan faaliyetlerin oranı (%)	46,46
Yapılmayan faaliyetlerin sayısı	147,00
Yapılmayan faaliyetlerin oranı (%)	27,43
Stratejik hedefler bazında genel başarı oranı (%)	47,33

Belediyenin hazırlamış olduğu 2015 Stratejik Planı Değerlendirme Raporu'na göre, 2015 yılı için 28 stratejik amaç ve 96 stratejik hedef altında 536 faaliyet öngörülmüştür. Söz konusu faaliyetlerin 134'ünde %100 hedefe ulaşılmıştır. Ayrıca altı faaliyette ise hedeflenenden öteye gidilmiştir. Buna karşın, 249 faaliyet başlandığı halde tamamlanamamış ve 147 faaliyete ise hiç başlanmamıştır. Stratejik hedefler düzeyinde performans hedeflerinin gerçekleştirme düzeyine göre kurumun 2015 yılı genel başarı oranı bu rapor kapsamında %47,33 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu hesaplama yapılırken, her bir faaliyetin gerçekleştirme oranlarının ortalaması hesaplanarak stratejik hedefler düzeyinde başarı oranı, her bir stratejik hedefte elde edilen başarıların genel ortalaması alınarak da kurumun genel başarı oranı belirlenmiştir.

Kurumun genel başarı performansının hesaplanma yöntemi sorunludur. Performans Programı'nda yer alan faaliyetler süre, bütçe, yarattığı toplumsal etki, aciliyet gibi çeşitli kriterlere göre önemli oranda farklılaşır. Bu anla-

mıyla stratejik alanlar, her bir alanda yer alan faaliyetler, yine her bir faaliyet için belirlenen performans göstergelerinde herhangi bir ağırlıklandırma olmadan bir başarı analizi yapmak gerçek tabloyu ortaya koymaz.

Faaliyet raporlarında genel olarak planlanan faaliyet sayısı ile gerçekleşen faaliyet sayısı kıyaslanmıştır. Stratejik alan ve faaliyet bazında bir ağırlıklandırma yapılmamıştır. Ayrıca her bir faaliyet için belirlenen performans hedefleri arasında da bir ağırlıklandırma yapılmamış, her bir performans hedefine eşit önem atfedilmiştir. Söz konusu yöntem genel başarı performansını bu anlamıyla doğru yansıtmıyor. Kimi durumlarda yanıltıcı bilgi de veriyor. Örneğin şehir için 30 yıllık bir yatırım anlamına gelen Entegre Katı Atık Yönetim Sistemi'yle, tıbbi atıkların rutin toplama ve bertaraf faaliyetine eşit ağırlık verilmiştir. Sayısallaştırma yönteminde yaşanan sorunla birlikte, birim performansına ilişkin genel bir eğilimi ifade etmesi bakımından hem bu bölümde hem de takip eden üç bölümde söz konusu verilere yer verilmiştir.

Ana hizmet birimleri bazında performans sonuçlarına bakıldığında, en başarılı birimler %94,3 ve %92,1 oranlarıyla sırasıyla itfaiye ve mali hizmetler olmuştur. Tali ve kurum içine dönük hizmet üreten birimler bir yana bırakıldığında, en yüksek başarı %84,1 oranıyla yol yapım, bakım ve onarım hizmetlerinden sorumlu birimde sağlanmıştır. Kültür ve sanat çalışmalarında %77,3 oranıyla dikkate değer bir başarı elde edilmiştir. Yine çevre koruma ve kontrol hizmetlerinde başarı oranı %64,7 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşın park, bahçe ve yeşil alanlarda %28,3, kadın politikaları biriminde %30,0 yerel ekonomi biriminde ise %33 oranında performans gösterilmiştir.

Stratejik alanlar bazında performans sonuçlarına bakıldığında en başarılı alanlar sırasıyla Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim (%65,36) ile Halk Sağlığı (%63,05) alanları olmuştur. Bu iki alanı Tarihî ve Kültürel Varlıklarımız ve Turizm (%59,75), Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar (57,85) ile Kırsal Bölgenin Gelişimi (%56,61) takip etmiştir.

Burada en dikkat çekici şey, 2015-2019 Stratejik Planı'nda geleneksel belediye hizmetleri dışında belirlenen ve önemli iddiaların yer aldığı Demokratik Özyönetim ile Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği sırasıyla %26,31 ve %26,37 oranlarıyla en düşük performansın sergilendiği stratejik alanlar olmasıdır. Ana akım Kürt siyasetinin farklılık yaratmak istediği ve iddialı söylemlere sahip olduğu stratejik alanlardaki düşük performans, paradoksal olarak engellerle karşılaşıldığı için değil, esasında politik paradigmayı yerel düzeyde uygulayamamasından kaynaklanmıştır. Yerel yönetimlerde demok-

ratik öncelikler aslında fizibilitesi olan faaliyetlerden ziyade bir halkla ilişkiler retoriği olarak kalmıştır.

İmar ve Şehircilik %36,91 oranıyla en başarısız üçüncü alanı, Yerel Ekonomiyi Güçlendirme ise %44,55 oranıyla en başarısız dördüncü alanı oluşturmuştur. Bütçenin neredeyse yarısının ayrıldığı Ulaşım Hizmetleri'nde genel başarı oranı %46,55'te kalmıştır. Stratejik alanlar bazında performans sonuçları bütçe payları dikkate alınarak Tablo 2.4'te sunulmuştur.

Tablo 2.4: Stratejik alanlara göre performans sonuçları, 2015

Stratejik Alanlar	Alana Ayrılan Bütçe Oranı (%)	Başarı Oranı (%)
Demokratik Özyönetim	0,16	26,31
İmar ve Şehircilik	2,97	36,91
Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar	8,08	53,14
Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar	9,32	49,64
Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	1,31	26,37
Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar	19,56	57,85
Yerel Ekonomiyi Güçlendirme	0,71	44,55
Kırsal Bölgenin Gelişimi	23,17	56,61
Ulaşım	22,09	46,55
Halk Sağlığı	4,41	63,05
Tarihî ve Kültürel Varlıklarımız ve Turizm	0,34	59,75
Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim	1,98	65,36
Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	5,90	54,88
Stratejik Hedefler Bazında Genel Başarı Oranı		47,33

3. ÖNE ÇIKAN ÇALIŞMALAR/FAALİYETLER/PROJELER

2015 Faaliyet Raporu'nda ikili bir veri seti oluşturulmuştur. İlk bölümde, yapılan faaliyetler ana hizmet birimleri bazında verilerken, performans sonuçları bölümünde 13 stratejik alana göre yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Ana hizmet birimleri bazında 2015 yılında öne çıkan çalışmalar/faaliyetler/projeler Tablo 2.5'te sunulmuştur.

2015 yılında, faaliyet sayısı bazında genel başarı oranı oldukça düşük çıkarırken, yatırım projeleri bağlamında önemli çalışmaların yapıldığı görülüyor. Sonraki bölümlerde de görüleceği üzere, 2015 yılında tamamlanan ya da

başlayan faaliyetler sonraki yıllarda yapılan çalışmaları büyük oranda belirlemiştir.

Diyarbakır Şehir TV'nin faaliyete geçmesi şeffaf ve hesap verebilir bir kurumsal yapının inşası kapsamında önemli bir ilerleme olmuştur.

Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar kapsamında Sümerpark Güneş Enerji Sistemi'nin kurulması, yine atıkların geri dönüşümüne yönelik yatırımlar not etmeye değerdir. Anıt Park ve Sanat Sokak'ın yenilenmesi, Sur Aydınlatma Projesi, Mardinkapı Parkı, Tahir Elçi Kent Ormanı, Barış Ormanı, Dikey Park uygulamaları bu alanda 2015 yılında öne çıkan yeniliklerdir.

"Kültür, Sanat ve Kültürel Miras" alanında yapılan çalışmalarla Diyarbakır'ın çoklu kimliğinin korunması alanında Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri'nin UNESCO Dünya Mirası kapsamında tescillenmesi, Kültürel Envanter ve Dokümantasyon Merkezi, Cemilpaşa Kent Müzesi, Müzik Hafıza Merkezi, ilçelerde oluşturulan Kültür ve Sanat Okulları, Kürtçe Animasyon Atölyesi, Kitap Fuarı, Kent Konservatuvarı, çok dilli kreşler ve çok dilli trafik levhaları şehrin geleceği için önemli birikimler oluşturmuştur.

"Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar" alanında, Dinî Kültür Merkezi, 1.000 kişilik spor salonu, Çocuk ve Gençlik Merkezi, Çorba Çeşmesi, Giysi Bankası, madde bağımlılığıyla mücadele kapsamında açılan Hevra Destek Merkezi gibi projeler rutin çalışmalar dışında yapılan önemli faaliyetlerdir.

"Ulaşım" ve yol yapımı alanında çevre dostu 69 otobüsün alınarak toplu taşıma kapasitesinin genişletilmesi, doğalgaz dolmuş tesisinin yapımı, ticari toplu taşıma alanını düzenlemeye dönük mevzuat çalışmalarının önemli oranda tamamlanması, 876 kilometre asfalt yol ve 410 kilometre stabilize yol yapımı sağlanmıştır.

Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği alanında, konuya dair kurumsal yapıların oluşturulması, şiddet gören kadınları korumak ve desteklemek üzere çağrı merkezi ve İlk Adım İstasyonu'nun kurulması, Kadın Sığınma Evi kapsamında hizmetlerin verilmesi, Hani Kadın Danışma Merkezi, kadın istihdamını teşvik etmeye dönük Mor Bayrak uygulaması, altı çizilmesi gereken temel faaliyetlerdir.

Son olarak 2016 yılında ayrıca kurumsal kaynakların geliştirilmesi ve öz gelirlerin artırılmasına dönük belediye şirketleri kurulmuş, kiralamada bulunan tesislerin kamu yararına belediye işletmesine alınmıştır.

Tablo 2.4: 2015 yılında öne çıkan çalışmalar/faaliyetler/projeler

<i>Basın Yayın ve Halkla İlişkiler</i>
Diyarbakır Şehir TV faaliyete geçti ve meclis toplantıları gibi belediye etkinlikleri canlı yayınlandı.
<i>Çevre Koruma ve Kontrol</i>
Kamu kurum ve kuruluşları ile eğitim kurumlarına 2020 geri dönüşüm kutusunun yerleştirildi (12 AVM, 317 Site, 224 kurum ve kuruluş).
Sümerpark Güneş Enerji Santrali faaliyete geçti.
<i>Fen İşleri</i>
Kültür ve Kongre Merkezi inşaatı çalışmaları devam etti.
Dinî Kültür Merkezi inşaatı tamamlandı ve hizmet vermeye başladı.
Mahabad Bulvarı ve Elazığ Caddesi'nde yol genişletme ve düzenleme çalışmaları yapıldı.
1.000 kişilik spor salonu yapıldı.
Koşuyolu Parkı Çocuk ve Gençlik Merkezi yapıldı.
450 Evler ve Bağcılar mahallelerinde iki kreş yapıldı ve hizmet vermeye başladı.
Hizmet alanlarında kullanılmak üzere planlanan 29 aracın (iş makinesi) 27'si alındı.
<i>İmar ve Şehircilik</i>
Hevsel Bahçesi ve Diyarbakır Surları Dünya Mirası olarak tescillendi.
1/25000 Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planları %30 oranında revize edildi.
İl geneli yerleşim merkezlerinin eski ve yeni isimleriyle idari haritaları hazırlandı. Jeolojik ve jeoteknik haritalar düzenlendi.
Bütün ilçelerin sayısal uydu fotoğrafları elde edildi.
<i>Kadın Politikaları</i>
Kadın Politikaları Koordinasyon Kurulu ve Büyükşehir Belediyesi Kadın Meclisi kuruldu.
72 kadına Kadın Sığınma Evi'nde destek verildi.
Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında Acil Çağrı Merkezi ve İlk Adım İstasyonu kuruldu.
Hani ilçesinde Kadın Danışma Merkezi açıldı.
Kadının istihdamını sağlayan ve destekleyen işyerlerine yönelik "Mor Bayrak" uygulaması başlatıldı.
12 dönümlük arazide kent bostanı oluşturuldu.
<i>Kaynak Geliştirme</i>
Gelirlerin artırılması, üretim ve istihdamın geliştirilmesi amacıyla Med A.Ş. aktifleştirildi
Hevsel Sosyal Tesisleri tadilatından geçirildi ve belediye şirketi tarafından işletilmeye başlandı.
Fiskaya Sosyal Tesisi ve Deve Geçidi Piknik ve Mesire Alanı işletmeleri devralındı.

Kültür ve Sanat
Kültürel Envanter ve Dokümantasyon Merkezi kuruldu, 280 sözlü tarih/derleme çalışması yapıldı. <i>Folklor</i> dergisi çıkarıldı.
Dicle, Ergani, Kulp ve Hani ilçelerinde Kültür Sanat Okulu açıldı.
72 yayınevının katıldığı Kitap Fuarı Sümerpark alanında gerçekleştirildi
Kent Konservatuvarı'nda beş sanat dalında 53 eğitim düzenlendi. Eğitimlerden 1.385 kişi yararlandı.
Müzik Hafıza Merkezi'nde 606 şarkı/eser kayıt altına alındı.
Kürtçe Animasyon Atölyesi açıldı.
Gezici Sahne aracıyla kırsal mahallelere hizmet verildi.
Diyarbakır "4 Mevsim Fotoğraf" çalışması tamamlandı.
6.000'e yakın çok dilli tabela ve trafik levhası üretildi ve yerleştirildi.
Kültürel Miras ve Turizm
Cemil Paşa Konağı Kent Müzesi olarak hizmete açıldı.
Park Bahçe ve Yeşil Alanlar
Anıt Park yenilendi.
Sanat Sokağı yeniden düzenlendi.
Sur Aydınlatma Projesi %40 oranında tamamlandı.
Mardinkapı Parkı hizmete açıldı
Tahir Elçi Kent Ormanı Birinci Etabı (100 bin metrekare) tamamlandı.
Barış Ormanı'nın 300 bin metrekare alanı mesire alanına dönüştürüldü.
Dikey Bahçe Uygulaması ilk kez yapıldı.
Kent merkezinde 40 bin metrekare alanda Meyve Bahçeleri oluşturuldu.
Sağlık İşleri
Üç adet Mobil Kurban Kesim Ünitesi hizmet vermeye başladı.
Hayvan Bakımevi'nde 8.521 hayvanın tedavisi yapıldı
Sosyal Hizmetler
Çorba çeşmeleriyle günlük 1.000 öğrenciyeye sıcak çorba sunuldu.
Giysi Bankası açıldı.
Mesleki Eğitim Merkezinde 39 branşta 81 eğitim düzenlendi. Kurslara 1.554 kişi katıldı.
Kreş ve gündüz bakımevleri ile oyun odalarında 920 çocuk faydalandı.
Engelli araçları için üç şarj istasyonu kuruldu
Madde bağımlılığıyla mücadele kapsamında Hevra Destek Merkezi kuruldu.

Ulaşım
59'u doğalgazlı olmak üzere 69 otobüs satın alınarak toplu taşıma hizmet kapasitesi genişletildi.
Doğalgaz Dolum Tesisi yapıldı.
Dış ilçelere 37 otobüsle ucuz ve konforlu toplu taşıma hizmeti götürüldü.
Eğil ilçesinde feribotla ulaşım hizmeti başladı.
İki adet katlı otopark hizmete açıldı.
Yerel Ekonomiye Güçlendirme
Lice Organik Tarımın Geliştirilmesi Projesi başlatıldı.
Organik ve yerel tohum envanteri oluşturma çalışması başladı.
Yol Yapım ve Altyapı Koordinasyonu
Kent merkezinde 170 kilometre yol asfaltlandı.
İl genelinde kırsal mahallelerde 2.000 kilometre yol çalışması yapıldı. 526 kilometre yolda bir kat, 180 kilometre yolda iki kat asfalt yapıldı. Ayrıca 12 kilometre yola parke döşendi, 410 kilometre stabilize yol ve 872 kilometre yolda asfalt yama gerçekleştirildi.
Yol yapımında kullanılan 270 bin ton asfaltın 115 bin tonu belediyenin Asfalt Şantiyesi'nde üretildi
Kayapınar'da 20, Yenişehir'de 7, Sur'da 12 ve Ergani'de 3 kilometre olmak üzere toplam 42 kilometre yeni imar yollarında altyapı ve üstü yapı işleri tamamlandı.
Hizmet kapasitesini genişletmek için 26 iş makinesi ve ekipman satın alındı.
İtfaiye
13 yeni itfaiye aracı alındı.
Afet Acil Eylem Planı hazırlandı.

4. STRATEJİK ALANLARA GÖRE PERFORMANS SONUÇLARI

2015-2019 Stratejik Planı'na uygun olarak 2015 Performans Programı'nda 13 stratejik alan belirlenmiştir. Performans programına bağlı olarak yıllık faaliyet raporunda performans göstergeleri de söz konusu 13 stratejik alan baz alınarak takip edilmiştir. Aşağıda her bir stratejik alana ilişkin detaylı analizler yapılmıştır.

4.1. Demokratik özyönetim

Demokratik Özyönetim alanında "yurttaşların kamu hizmetlerinin planlama, uygulama ve denetleme süreçlerinde söz ve karar sahibi olduğu kurumsal bir yapıyı geliştirmek" stratejik amacı altında üç stratejik hedef belirlenmiştir. Bununla birlikte şeffaf ve hesap verebilir bir kurumsal yapının

geliştirilmesi için vatandaşların bilgilendirilmeleri kısmi olarak sağlansa da genel olarak belirlenen faaliyetlerin gerçekleştirilmediği ve hedeflere ulaşılmadığı görülüyor.

Söz konusu stratejik amaca ulaşmak için katılımcı yönetim süreçleri ve mekanizmaları inşa etmek kapsamında belirlenen çoğu faaliyet yapılmamıştır. Kentte bulunan halk meclislerinin üçte biri ziyaret edilmiş, bir bütçe formu organize edilmiş ve hedeflenen altı halk toplantısının ikisi gerçekleştirilmiştir. Buna karşın, hedeflenen 14 tematik meclis kurma, beş muhtar meclisi oluşturma gibi faaliyetler yapılmamıştır. Yine 17 ilçe 1.047 muhtarın bulunduğu şehirde on muhtar toplantısı yapmak hedeflenirken sadece bir toplantı gerçekleştirilebilmiştir.

Kurum içi demokratik karar mekanizmalarının güçlendirilmesi stratejik hedefi altında sadece birimlerin karar alma süreçleri incelenmiş ve Etik Kurulu bir kez toplanmıştır. Birimlerde meclis oluşturma, eşbaşkanların personellerle bir araya gelip görüş alışverişinde bulunması gibi faaliyetler gerçekleştirilmemiştir.

Kurum içinde ve il genelinde demokratik özyönetim ve yerel hizmetlere katılım kültürünün geliştirilmesi hedefi kapsamında belirlenen hiçbir faaliyet yapılmamıştır. Demokratik özyönetim, yurttaş hakları ve sorumlulukları konularında belediye çalışanlarına ve yöneticilerine, belediye meclis üyelerine ve muhtarlara dönük eğitim programları planlansa da yapılmamıştır.

Son olarak etkin ve verimli bir bilgilendirme sistemi kurularak, şeffaf ve hesap verebilir kurumsal yapının kurulması hedefi kapsamında belirlenen faaliyetler kısmi olarak gerçekleştirilmiştir. İç Kontrol Eylem Planı'nın uygulanması, Sosyoekonomik Etki Değerlendirme Raporları'nın hazırlanması ve şehirdeki kurumlarla paylaşılması faaliyetleri yapılmamış, hedeflenen 12 basın bülteni- nin sadece ikisi hazırlanmıştır. Buna karşın, Faaliyet Raporu 1.116, Bütçe Gelir ve Gider Gerçekleşme Raporu ise beş kuruma gönderilmiştir. Bütçe Raporu ayrıca web sitesinde paylaşımına sunulmuş, 6.000 kişilik yurttaş memnuniyet anketi yapılmış, eşbaşkanların 26 televizyon programına katılımı sağlanmış ve sekiz meclis toplantısı web sitesi üzerinden *online* yayınlanmıştır.

4.2. İmar ve şehircilik

İmar ve Şehircilik alanında üç stratejik amaç doğrultusunda çalışmalar yapılmıştır. Söz konusu amaçlar altında belirlenen faaliyetler çok sınırlı düzeyde gerçekleştirilmiştir. Üst ölçekli planlama konusunda belirlenen çalışmalar kıs-

mi olarak yapılmıştır. Bununla birlikte, tarihî ve kültürel yapıların koruma ve kullanım prensibi çerçevesinde yönetimi, sosyal konut ve kentsel dönüşüm alanlarında planlanan çalışmalar yapılmamış ve hedeflere ulaşılmamıştır.

Kentin planlı gelişiminin; dengeli, desantralize, bütünsel, sürdürülebilir, çağdaş ve yenilikçi olmasını sağlamak amacı kısmi olarak gerçekleştirilmiştir. Zira, gelişim planlarında bütünlük ve tutarlılık hedefi altında 1/25.000 Nazım İmar Planı belirlenen oranda yenilenmiş, 17 ilçenin sayısal uydu görüntüleri temin edilmiş, hedeflenen altı jeolojik ve jeoteknik haritanın dördü hazırlanmıştır. Buna karşın, ilçe haritalarının güncellenmesi, afet haritalarının oluşturulması ve kum, maden ve taş ocaklarının tespiti amacıyla il sınırları içerisinde tarama yapılması faaliyetleri yapılamamıştır. Kent içinde sağlıklaştırma ve iyileştirme çalışmaları kapsamında Ahmet Arif Caddesi ile Rızvan Ağa Caddesi ile Turgut Özal Bulvarı aksında hedeflenen kamusal alanlar kısmi olarak gerçekleştirilmiştir. Bu stratejik amaç kapsamında son olarak Kent Estetik Kurulu oluşturulmuştur.

Tarihî, kültürel ve doğal varlıkları korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamak stratejik amacı altında “Tarihi Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri’ni Kültürel Peyzaj Alanı Alan Yönetim Planı’nın uygulanması” hedefi kısmi olarak gerçekleştirilmiştir. Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planları ve Dicle Vadisi Projesi’nin revize edilmesi, eşgüdüm denetleme ve danışma kurullarının periyodik olarak toplanması faaliyetleri önemli oranda gerçekleştirilmiştir. Buna karşın, Cemilpaşa Sokağı’nın sağlıklaştırılması, ilke standartlarının gerçekleştirilmesi faaliyetleri yapılmamıştır. “Suriçindeki tarihî yapıların kamulaştırılması ve restorasyonlarının yapılması” ile “tarihî ve kültürel dokuya uygun yeşil alanların oluşturulması ve mevcut alanların rehabilitasyonu” hedefleri bağlamında belirlenen hiçbir faaliyet gerçekleştirilememiştir.

Son olarak, il genelinde gecekondulaşmanın engellenmesi, afet riski taşıyan alanların rehabilite edilmesi ve sağlıklı yaşam koşullarının iyileştirilmesine dönük kentin alt ve orta sınıflarına dönük sosyal konutların yapılması ile mekânsal ve sosyal dönüşüme ihtiyaç duyan alanların düzenlenmesi hedefleri gerçekleştirilmemiştir. Bu kapsamda sosyal konut alanında belirlenen altı saha çalışması, kentsel dönüşüm alanında ise belirlenen altı saha çalışmasının üçü gerçekleştirilmiştir. Ancak uygulama aşamasında, sosyal konut alanında bir çalışma yapılmazken, kentsel dönüşüm alanında sadece yerinde dönüşüm konusunda 196 hane bilgilendirilmiştir.

4.3. Sosyal hizmetler/sosyal politikalar

“Sosyal Hizmetler” alanında genel olarak ekonomik açıdan dezavantajlı konumda bulunan vatandaşlara ve yaşlılara dönük çalışmalarda hedefler başarılmıştır. Bununla birlikte başta risk altındaki çocuklar olmak üzere, dezavantajlı çocuklara dönük çalışmalarda dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Engellilerin sosyokültürel hayata katılımı konusunda kısmi bir başarı sağlanırken, söz konusu grubun sosyoekonomik hayata katılımında çok sınırlı bir çalışma yapılmıştır. Spor alanında ise genel olarak planlanan çalışmaların yapılmıştır. Buna karşın, madde bağımlılığıyla ilgili farkındalık çalışmalarında belli bir mesafe alınsa da uygulama aşamasında sınırlı ilerleme kat edilmiştir. Bu konuda atılan en önemli adım Hevra Destek Merkezi'nin kurulmasıdır.

“Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar” alanında “dezavantajlı kişi ve grupların ekonomik, sosyal ve kültürel alanda gelişimine katkı sağlayarak toplumsal eşitsizlikleri gidermek ve sosyal refah ile toplumsal dayanışmayı geliştirmek” amacı altında belirlenen faaliyetler önemli oranda gerçekleştirilmiştir. İhtiyaç sahiplerinin gıda yardımı, nakdi yardım, çorba çeşmesi, mekânsal iyileştirmeler, giysi bankası, öğrenci yurdu gibi faaliyetlerle sosyal ve ekonomik açıdan desteklenmesi çalışmaları büyük oranda tamamlanmıştır.

Sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, kişisel bakım ve ev temizliği desteği, hastanelere erişimin sağlanması, gençlerle buluşturma, mekânsal iyileştirme gibi yaşlılara dönük faaliyetler önemli oranda tamamlanmıştır. Bu kapsamda, ayrıca güzel sanatlar alanında çalışan ya da çalışmak isteyen dezavantajlı durumda bulunan gençlerin desteklenmesine dönük faaliyetler yürütülmüştür.

Çocuklara yönelik sosyal hizmetler/sosyal politikalar incelendiğinde, risk altındaki çocuklar ve aileleri öncelikli olmak üzere koruyucu ve önleyici çocuk hizmetleri hedefi altında belirlenen faaliyetlerin büyük oranda yapılmadığı görülüyor. Bu alanda yapılan tek çalışma risk altındaki çocuk ve ailelerle yapılan sınırlı sayıdaki görüşmelerdir. Buna karşın, okul öncesi eğitim, kreş, ders destek hizmetleri ve atölye çalışmalarıyla dezavantajlı konumda bulunan çocukların gelişimine dönük faaliyetlerde dikkate değer düzeyde bir başarı sağlanmıştır. Ders destek modüllerinin ve atölyelerin oluşturulması, anadil eğitimleri, kreş ve oyun odalarının artırılması bu alanda yapılan temel çalışmalardır. Çocuklara yönelik kültürel çalışmalarda ise kısmi bir başarının sağlandığı görülüyor. Çocuk yaz kampı ve çocuklara yönelik kültürel etkin-

liklerin düzenlenmesi alanında belirlenen hedeflere önemli oranda ulaşılrken, planlanan çocuk kompleksi ve spor yaşam merkezi yapılmamıştır.

Engellilere dönük sosyal çalışmalar incelendiğinde, ilgili grubun sosyoekonomik hayata katılımının desteklenmesine dönük planlanan faaliyetlerin çok sınırlı düzeyde yapıldığı görülüyor. Buna karşın engellilerin sosyal ve kültürel hayata katılımı konusunda kısmi bir başarı sağlanmıştır. Tekerlekli sandalyelerin bakım ve onarımlarının yapılması, otizmli çocuklara yönelik “duyu bütünleme” atölyelerinin yapılması, engelli spor şenliği, engellilere dönük araç servisleri bu alanda yapılan temel çalışmalardır. Buna karşın, engelli veri tabanının oluşturulması, ilçelerde engelli masalarının oluşturulması, engelliler için yaz kampının düzenlenmesi gibi faaliyetler yapılmamıştır.

Sağlıklı yaşam yolundaki ilk basamak olan spor faaliyetlerinin erişilebilir hale getirilmesi konusunda planlanan faaliyetler önemli oranda başarılmıştır. Spor ve sosyal tesis kompleksinin yapımı, mahalle bazlı spor faaliyetleri, amatör spor kulüplerinin ve okulların desteklenmesi, halka açık alanlarda spor faaliyetlerinin yapılması bu alanda yapılan ana faaliyetleri oluşturuyor. Ayrıca, bu alanda düzenli spor kurslarının, eğitim-uygulama programlarının ve spor organizasyonlarının yapıldığı görülüyor.

Son olarak, madde bağımlılığıyla mücadele kapsamında farkındalık oluşturma çalışmalarında dikkate değer bir başarı sağlanırken, uygulama aşamasında oldukça sınırlı bir ilerleme kat edilmiştir. Farkındalık çalışmaları kapsamında saha araştırmaları, seminer/çalıştay/toplantı organizasyonu, ilçe belediyelerinin ilgili birileri ve ailelere dönük bilgilendirme çalışmaları, kurumlarla işbirliklerinin geliştirilmesi, yerel medyaya dönük çalışmalar, gönüllülük faaliyetlerini yaygınlaştırma çalışmaları yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda ayrıca madde bağımlılığıyla ilgili bir eylem planı da hazırlanmıştır. Bununla birlikte, eylem planının uygulamasına ilişkin oldukça sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Bu alanda 153 kişiye psikolojik destek sunulurken, 87 kişi ilgili kurumlara yönlendirilmiştir.

4.4. Diyarbakır'ın çoklu kimliği: Diller, kültürler ve inançlar

Diyarbakır'da bulunan “farklı dil, kültür ve inançları korumak, canlandırmak ve yeni nesillere aktarmak; toplumsal hafızanın yeniden üretimi; etkin, yaygın ve erişilebilir kültürel ve sanatsal hizmet ve üretimlerle çok kültürlü ve çok kimlikli bir şehrin” inşasına dönük stratejik amaç kapsamında yapılan çalışmalara bakıldığında, faaliyetlerin sınırlı düzeyde hayata geçtiği görülüyor. Toplumsal ve kültürel hafızanın oluşturulması, belediye hizmetlerinde

çok dilliliğe geçiş gibi alanlarda çok sınırlı faaliyetler yapılırken, tiyatro, sine- ma, kültürel etkinlikler alanında görece başarı sağlanmıştır.

Diyarbakır'da şehrin tarihsel ve kültürel mirasına yönelik kolektif hafızanın canlı tutulması ve yeni nesillere aktarılması hedefi kapsamında planlanan çalışmalara bakıldığında, Kürt kimliği odaklı çalışmalarda dikkate değer bir ilerleme sağlanırken, Ermeni ve Süryani kimliklerine ilişkin planlanan çalışmaların yapılmadığı görülüyor. Kent müzesinde sergilerin düzenlenmesi, Kurmançî ve Dimilkî kitapların basımı, Kültürel Envanter ve Dokümantasyon Merkezi'nin kurulması ve sözlü tarih/derleme çalışmaları, *Folklor* dergisinin çıkarılması, Mehmet Uzun Müzesi'nin kurulması gibi çalışmalarda belirlenen hedefler büyük oranda gerçekleştirilmiştir. Öte yandan Kent Müzesi'nde bağlı "Ermeni Kültürü" ve "Süryani Kültürü" bölümlerinin oluşturulması faaliyetleri yapılmamıştır. Yine, Amed Cezaevi'nin müzeye dönüştürülmesi ve Amed Kadın Müzesi'nin kurulmasına çok sınırlı bir ilerleme kat edilmiştir.

Kütüphanecilik hizmetlerinin Diyarbakır'ın çok kimlikli ve çok dinli yapısını yansıtan şekilde geliştirilmesine dair faaliyetler planlansa da bu alanda sınırlı düzeyde mesafe alınmıştır. Dört ilçede kütüphaneler kurulmuş ve küçük ölçekli kitaplıklar oluşturulmuştur. Buna karşın Türkçe dışındaki farklı dillerde kitapların bulunması hedeflense de ilgili faaliyetler başarılamamıştır. Örneğin Mezopotamya ve Kürt kültürünü içeren Türkçe kitap sayısı 71 iken, Kürtçe kitap sayısı dokuz, Türkçe ve Kürtçe dışındaki dillerdeki kitap sayısı ise ikiyle sınırlı kalmıştır. Bununla birlikte kütüphane hizmetlerinden yararlanmak üzere 3.275 kişi kayıt yaptırmıştır. Yeni kütüphanelere 4.600 kitap temin edilmiştir.

Çok dilli hizmet verilerek kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması stratejik hedefi kapsamında planlanan faaliyetlerin büyük bir kısmı yapılmamıştır. Basın-yayın, halkla ilişkiler, sosyal hizmetler, kadın politikaları ve kültür hizmetleri gibi belediyenin halkla doğrudan ve yoğun temas sağladığı alanlarda çalışan personele dönük dokuz dil eğitimi hedeflenmiş ancak ikisi gerçekleştirilmiştir. Yine, belediye genelinde toplam on birimden 450 personele dil eğitiminin verilmesi planlanmış, beş birimden sadece 17 personele eğitim verilmiştir. Bu dönemde dokuz Kürtçe kitap basılmıştır. Kürtçenin Zazaca lehçesinin korunması ve geliştirilmesi için eylem planı hazırlamak, yine 23 ana hizmet biriminde "Dil Kullanımı ve Geliştirme Strateji Belgesi" hazırlamak, mahalle bazlı "Dil Prestijini Yükseltme Merkezleri" oluşturmak hedeflense de söz konusu faaliyetler yapılmamıştır. ALO 153 belediye hizmet hattının Türkçe ve İngilizcenin yanı sıra iki

dille daha verilmesi, kurum personelinin Zazakî ve Kurmancî dil becerisini ölçmeye dönük anket çalışması bu alanda yapılan not etmeye değer faaliyetleri oluşturuyor.

Şehir genelinde tiyatro sanatının ve tiyatro kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması hedefi kapsamında planlanan faaliyetler büyük oranda gerçekleştirilmiştir. 2015 yılı içerisinde üçü yetişkin ikisi de çocuk olmak üzere beş oyun toplamda 74 kez sergilenmiştir. Söz konusu tiyatro oyunları şehir merkezinde olduğu gibi ilçelerde de sergilenmiştir. Bu konuda gezici sahne aracı temini hedeflense de başarılamamıştır. Oyunların sergilenmesinin yanı sıra, tiyatro festivallerine katılım, kent dışında gelen tiyatro gruplarının desteklenmesi, çocuk sokak tiyatrolarının düzenlenmesi, tiyatro eğitimleri, liseler arası tiyatro yarışması, Kürtçe (Kurmancî ve Dimilkî) çocuk ve yetişkin oyun metni yarışması gibi alanında faaliyetlerde hedeflere büyük oranda ulaşılmıştır.

Son olarak eğitimler, etkinlikler, organizasyonlar aracılığıyla sanatsal ve kültürel açıdan canlı bir şehrin yaratılması hedefi kısmi olarak başarılmıştır. Konservatuvar bünyesinde eğitimlerin verilmesi, folklorla dönük çalışmaların yapılması, sanatsal ürünlerin ortaya çıkarılması, Amed Kent Orkestrası'nın oluşturulması, Müzik Hafıza Merkezi'nde yüzlerce şarkının/eserin kayıt altına alınması, ilçelerde kültür ve sanat okullarının (*Dibistanên Hunerî*) açılması, yurtiçinde sergilerin açılması, sinema alanında sanatçılara teknik destek verilmesi, Kürtçe animasyon atölyesinin düzenlenmesi bu alanda not etmeye değer başarılardır. Bu dönemde Kültür ve Kongre Merkezi'nin yapımı sürmüş ve Dinî Kültür Merkezi tamamlanmıştır. Bununla birlikte yurtdışında sergilerin açılması, Uluslararası Amed Film Festivali'nin, Amed Müzik Festivali'nin, Ortadoğu Sinema Atölyesi'nin ve Mezopotamya Yemek ve Yöresel Ürünler Yarışması'nın düzenlenmesi, açık hava sinema gösterimlerinin yapılması gibi faaliyetler yapılmamıştır.

4.5. Kadın politikaları ve toplumsal cinsiyet eşitliği

Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği alanında çok sınırlı düzeyde bir ilerleme sağlanmıştır. Belediyenin kurumsal yapısının dönüşümü, toplumsal yapıda farkındalık oluşturma; park, bahçe, yeşil alan, ulaşım hizmetleri, imar ve şehircilik başta olmak üzere belediye hizmet alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının uygulanması, kadınların ekonomik, toplumsal, kültürel ve sağlık açılarından güçlendirilmesi gibi hedefler başarılamamıştır. Buna karşın, kadına yönelik şiddetle mücadelede dikkate değer

çalışmalar yapılmıştır. Yine belediye içerisinde toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyici yapılar kısmi de olsa oluşturulmuştur.

Toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin geliştirilmesi stratejik amacı altında Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nde kadın-erkek eşitliğini sağlamaya dönük bir kurumsal yapının oluşturulması hedeflenmiştir. Bu kapsamda, kurum çalışanlarına, yöneticilerine ve meclis üyelerine dönük toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinde sınırlı bir ilerleme kaydedilmiştir. Belirlenen hedeflerin yaklaşık dörtte biri başarılmıştır. Bununla birlikte toplumsal cinsiyet eşitliğine dair kurumsal yapıların oluşturulması sağlanmıştır. Büyükşehir Belediyesi Meclisi Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu kurulmuş ve mecliste Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi'nin (CEMR- *The Council of European Municipalities and Regions*) "yerel yaşamda kadın erkek eşitliği şartı" onaylanmıştır. Yine, Kadın Politikaları Koordinasyon Kurulu oluşturulmuş ve yönetmeliği hazırlanmıştır. Bununla birlikte, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Etki Değerlendirme Kurulu'nun oluşturulması ve aynı alanda raporların yazılması sağlanamamıştır. Yine Yerel Eşitlik Eylem Planı'nın hazırlanması öngörülse de yapılamamıştır.

Kamuya dönük planlanan çalışmalar büyük oranda tamamlanmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, çocuğu ihmal ve istismardan koruma konularında toplumsal farkındalık oluşturmaya dönük çalışmalarda belirlenen hedefler gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte söz konusu faaliyetlere katılan vatandaş sayısı il nüfusuna göre oldukça sınırlı düzeydedir. Örneğin toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimine katılım sağlayan kadın sayısı 897 iken bu rakam çocuğu ihmal ve istismardan koruma eğitimlerinde 120'dir.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme hedeflense de bu konuda sınırlı bir ilerleme kaydedilmiştir. Bütçe ve mali hazırlık toplantılarına kadın ve toplumsal cinsiyet alanında çalışan sekiz STK temsilcisi katılım sağlamıştır. Yine, şehir planlaması ve yapı mimarisinde cinsiyete duyarlı yaklaşımların/politikaların belirlenmesi; şehir içi trafikte ve toplu ulaşım sisteminde kadınlara yönelik indirim uygulamalarıyla kadının toplumsal yaşama katılımının kolaylaştırılması; şehircilik hizmetlerinde kadın yararına düzenlemelerle örnek uygulamaların gerçekleştirilerek kadının toplumsal yaşama katılımının geliştirilmesi hedefleri altında çeşitli faaliyetler planlansa da her üç alanda da kayda değer bir çalışma yapılmamıştır.

Kadınlara yönelik ayrımcı ve şiddet içeren yaklaşımları ortadan kaldırmak, koruyucu uygulamalarda bulunmak başlıklı stratejik amaç kapsamında belirlenen faaliyetler önemli oranda yapılmıştır. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü

ve 25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele ve Dayanışma Günü'nde yapılan etkinlikler, şiddet gören kadınların Acil Çağrı Merkezi, İlk Adım İstasyonu ve Kadın Sığınma Evi vasıtasıyla korunması, söz konusu alanlarda hizmet verilen kadınlara yönelik destek çalışmaları bu alanda not edilmesi gereken temel çalışmalardır. Buna karşın, Kadın Yaşam Merkezi planlansa da yapılmamıştır. Yine, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda toplumsal farkındalık artırıcı çalışmalar yıllık plan içerisinde yer alsada bu konuda dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır.

Son olarak kadınları ekonomik, toplumsal, kültürel ve sağlık açılarından güçlendirmek başlıklı stratejik amaç altında altı hedef belirlenmiştir. Bu hedeflerden kadınları destekleyecek mekânların oluşturulması kapsamında belirlenen faaliyetler oldukça sınırlı düzeyde gerçekleşmiştir. Kadınların ekonomik yaşama katılımını desteklemeye dönük planlanan faaliyetler çok sınırlı düzeyde yapılmıştır. Kooperatifçilik alanında toplamda 100 kişinin katıldığı beş eğitim programı, Kadın İstihdamını Geliştirme Merkezi'nin kurulmasına dönük çalışmalar, kadın istihdamına ilişkin saha araştırması ve raporlama bu konuda yapılan temel faaliyetlerdir.

Öte yandan, kadınların eğitim yoluyla bireysel kapasitelerinin geliştirilmesine dönük birinci ve ikinci kademe okuma yazma kursları, açık ilköğretim ve lise uygulamalarına devam eden ya da üniversiteye hazırlanan kadınların desteklenmesi alanlarından belirlenen faaliyetlerin hiçbiri yapılmamıştır. Kadınların kültür yaşamında görünürlüğünün artırılmasına ilişkin sınırlı düzeyde faaliyet öngörülmüştür. Bununla birlikte bu faaliyetler de çok sınırlı düzeyde yapılmıştır. Tek bir mahallede kültür sanat kursu ve atölyesi düzenlenmiş ve dokuz kişi etkinliğe katılım sağlamıştır. Kadınların ekonomik ve toplumsal yaşamdaki durumlarının tespiti, analizi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi için hedeflenen Amed Kadın Forumu gerçekleşmemiştir. Bununla birlikte 12 saha araştırması yapılarak bunların 10'u raporlanmıştır. Kadın örgütlerinin desteklenmesine dönük beş uygulama hedefi belirlense de bu konuda herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Yine, kadınlar için bilgilendirici ve önleyici sağlık hizmetlerinin sunumu hedeflense de bu konuda çok sınırlı bir çalışma yapılmıştır. Bu alanda dikkate değer tek çalışma 27 mahallede 1.387 kadına verilen eğitim hizmetidir.

4.6. Çevre, ekoloji ve yeşil alanlar

Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar konusunda doğanın ve doğal kaynakların korunduğu; hava, su, toprak ve gürültü kirliliğinin giderildiği; park, bahçe ve

yeşil alanlarıyla yaşanılabilir bir şehir geliştirmek amaçlanmış ve sekiz stratejik hedef altında faaliyetler planlanmıştır. Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar konusunda genel olarak başarısız bir tablonun olduğu görülüyor. Bu alanda belirlenen hedefler çok sınırlı düzeyde hayata geçirilmiştir. Yeni yeşil alanlar oluşturulsa da hedeflenenlerin çok gerisinde kalınmıştır. Yine, şehrin orta ve uzun vadeli geleceği için stratejik önemde olan Entegre Atık Yönetim Sistemi'nde dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Öte yandan, Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal hizmetlerinin yoğunlaştığı Sümerpark alanında Güneş Enerji Santrali'nin kurulması yenilenebilir enerji kaynakları konusunda dikkate değer bir örnek oluşturmuştur.

Ekolojik hayatın korunması, ormanlık ve mesire alanlarının oluşturulması hedefiyle Barış Ormanı'nın bir kısmı mesire alanına dönüştürülmüş ve 100 dönümlük Kent Ormanı tamamlanmıştır. Buna karşın, üç ilçede yaban hayatı koruma ve tarihî mekânların bakım ve onarımı faaliyetleri yapılmamıştır.

Belediyenin kullandığı enerjinin yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanması hedefi kapsamında, Sümerpark'ın güneş parkına dönüştürülmesi sağlanmıştır. Buna karşın, yeşil alanların sulaması için güneş enerjisinden faydalanma amaçlı sondaj ve su deposu yapma faaliyetleri gerçekleştirilmemiştir.

Entegre Katı Atık Yönetim Sistemi'nin hayata geçirilmesi hedefi kapsamında sınırlı düzeyde mesafe alınmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin mevcut aktarma istasyonunun rehabilite edilmesi ve beş ilçede transfer istasyonu yapımı ve atık ayırma tesisi ile tıbbi atık sterilizasyon tesisinin yapımı planda yer alsa da, söz konusu faaliyetler yapılmamıştır. Yine, Entegre Katı Atık Yönetim Projesi'nin %40 oranında tamamlanması hedeflenmiş, ancak uygulamada %26 oranında bir ilerleme sağlanmıştır. Buna karşın, bir ilçe için Atık Taşıma ve Bertaraf Projesi'nin hazırlanması, düzenli depolama sahasının inşasının %40 oranında tamamlanması, kamu kurum ve kuruluşlarına geri dönüşüm kutularının bırakılması faaliyetlerinde hedeflere ulaşılmıştır.

Kişi başına düşen yeşil alan miktarının 3,4 metrekareden 3,8 metrekareye artırılması hedefi kapsamında, çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Toplam 4.000 metrekareden oluşan Fisyaka Parkı %40 oranında tamamlanırken, her biri 25 bin metrekareden oluşan Quça Mahallesi Parkı ve Gülistan Parkı ile 80 bin metrekareden oluşan yeni fidanlık alanı yapılamamıştır. Buna karşın, 200 metrekare Dikey Bahçe Projesi ile Anıt Park'ın Rehabilitasyonu Projesi tamamlanmıştır.

Mevcut yeşil alanların korunması ve modernizasyonu hedefi büyük oranda gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, parklardaki çocuk ve fitness aletleri gibi ekipmanların yenilenmesi, yeni oyun gruplarının yerleştirilmesi, Sur diplesinin aydınlatılması, Sümerpark'ın aydınlatılması, ana arterlerde bulunan refüjlerin ve ormanlık alanların bakım ve onarım çalışmaları büyük oranda yapılmıştır.

Şehir genelinde görüntü, gürültü ve hafriyattan kaynaklı kirliliklerin denetimi hedefi kapsamında, görüntü kirliliğini önlemeye dönük denetim faaliyetlerinde hedeflere ulaşılmıştır. Buna karşın Görüntü Kirliliği Eylem Planı oluşturulmamıştır. Gürültü kirliliği konusunda gelen şikâyetler dikkate alınarak denetimler büyük oranda yapılmıştır. Görüntü ve gürültü kirliliğini önlemeye dönük denetim faaliyetlerindeki görelî başarıya rağmen hafriyat yönetimi alanında dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Yıllık planda yer alan Hafriyat Atıkları Eylem Planı hazırlanmamış, yeni hafriyat sahası ise ancak %20 oranında tamamlanmıştır.

Temizlik altyapısının modernizasyonunun sağlanması hedefi kapsamında bir adet yol süpürme aracının temini hedeflenirken, üç adet araç alınmıştır. Ayrıca, rutin temizlik işleri ana arterlerde 295 personelle sürdürülmüştür.

Son olarak, "Çevre ve Ekoloji" alanında toplumsal farkındalığın artırılması hedefi kapsamında tıbbi atık konusu dışında kalan faaliyetlerde hedeflere ulaşılmıştır. Güneş enerjisi hakkında 10 bine yakın kişiye eğitim verilmiştir. On ayrı kampanya kapsamında 14 farklı materyal oluşturularak 200 binden fazla kişiye ulaşılmıştır. Yine 108 okulda 36 bine yakın öğrenciye çevre eğitimleri verilmiş, 317 site, 12 AVM ve 224 kamu kurum ve kuruluşunda yerinde ayrıştırma çalışması başlatılmıştır. Buna karşın, tıbbi atıklar konusunda öngörülen 250 eğitimin sadece biri yapılmış, 250 sağlık çalışanına erişim hedeflenirken sadece 60 kişiye erişilmiştir.

4.7. Yerel ekonomiyi güçlendirme

Yerel Ekonomiyi Güçlendirme Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin 2015-2019 Stratejik Planı'nda öne çıkan iddialı başlıklardan birini oluşturuyor. Buna karşın, uygulama planları oldukça sınırlı kalmıştır. Ötesi, 2015 faaliyetleri irdelendiğinde planlanan sınırlı faaliyetlerin önemli bir kısmı da yapılmamıştır.

Yerel ekonomi alanında iki stratejik amaç altında faaliyetler planlanmıştır. Diyarbakır'da yerel ekonomiyi güçlendirmek amacı altında üretimin can-

landırılması ve teşvik edilmesi ile belediyenin öz gelirlerini artırmak hedeflenmiştir. Üretimin canlandırılması ve teşvik edilmesi çerçevesinde belirlenen kooperatiflerin kurulmasına dair faaliyetler yapılmamıştır. Planlanan 90 dönümlük meyve-sebze bahçelerinin ise 40 dönümlük kısmı yapılmıştır. Belediye öz gelirlerini artırmak, üretim ve istihdamı güçlendirmek için iki şirketin kurulumu planlanmış ve her ikisi de gerçekleştirilmiştir. Söz konusu şirketlerde 81 kişinin istihdamı sağlanmıştır.

Diyarbakır'ın ekonomisine katkı sağlamak amacı altında üç hedef belirlenmiştir. Şehrin sosyoekonomik yapısına dair araştırmaların yapılması; elde edilen bilgilerle alanda çalışan kamu kurum ve kuruluşları ile kooperatiflerin desteklenmesi ve geliştirilmesi hedefi kısmi olarak başarılmıştır. Bu kapsamında esnaf ve üreticiler için hibe ve fonların takibi ve başvuruların yapılması, şehrin yeraltı kaynaklarına ilişkin analiz çalışmalarının yapılması, doğal tarım pazarlarının desteklenmesi faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Buna karşın, ekonomi çalıştayının düzenlenmesi, takas pazarı ve sosyal pazarın desteklenmesi faaliyetleri yapılmamıştır.

İstihdamın artırılmasına ilişkin hedefler doğrultusunda Mesleki Eğitim Merkezi çalışmalarında dikkate değer bir başarı sağlanmıştır. Toplam 39 branşta çoğunluğunu nitelsiz işgücünün oluşturduğu 1.554 kişiye eğitim verilmiştir. Bununla birlikte eğitim gören kişilerin istihdam edilmesi ve ilgili kurumlarla istihdam konusunda işbirliklerinin geliştirilmesine dönük faaliyetlerde başarısız olunmuştur. Nitelikli işgücüne dönük çalışmalar planlansa da bu konuda herhangi bir faaliyet gerçekleştirilmemiştir. Yine kentteki zanaatların geliştirilmesine ilişkin faaliyetler de çok sınırlı düzeyde ilerleme sağlanmıştır. Kentin kültürel dokusuna uygun, unutulmaya yüz tutmuş mesleki ve geleneksel el sanatlarına yönelik iki atölyeden biri açılmış, 50 kursiyer hedeflenmekle birlikte 15 kişinin katılımı sağlanmıştır.

Son olarak tarım ve hayvancılığın desteklenmesi, kırsal ekonominin geliştirilmesi hedefi kapsamında belirlenen faaliyetler içerisinde köy ürünleri pazarının kurulması sağlanmıştır. Buna karşın, Diyarbakır'ın tarım potansiyelinin araştırılması, çiçek üretimi, ipek üretimi ve taş işleme kooperatiflerinin kurulması, var olan kooperatiflerin desteklenmesi, hayvan borsasında gübrelere fermante edilmesi ve özel çiftlikler, zirai alanlar vb. yerlere satılması gibi faaliyetler yapılmamıştır.

4.8. Kırsal bölgenin gelişimi

Diyarbakır'da kırsal bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan gelişimine katkı sunmak amacı altında altı stratejik hedef belirlenmiştir. Genel olarak yol yapımı alanında hedeflerin gerçekleştirildiği, buna karşın ekonomik, sosyal, kültürel ve sağlık alanında planlanan çalışmaların sınırlı düzeyde gerçekleştirildiği görülüyor. Bütçe dağılımları baz alındığında, kırsal bölgeye aktarılan kaynakların büyük oranda yol yapım, bakım ve onarım çalışmalarında değerlendirildiği görülüyor.

Zorla yerinden edilmiş yurttaşların köye dönüşlerinin desteklenmesi hedefi kapsamında belirlenen faaliyetlerde kısmi bir ilerleme sağlanmıştır. Çalışma gruplarının oluşturulması, zorunlu göç envanterinin çıkarılması, raporlama, çalıştay gibi çalışmalar çok sınırlı düzeyde yapılmıştır. Geri dönüş için seçilen dört pilot köyden birine dönüşler planlanmış ve uygulamada iki köye dönüş projesi tamamlanmıştır.

Kırsal bölgenin sosyoekonomik yapısı, tarım ve hayvancılıkla ilgili altyapısının tespiti için araştırmaların yapılması ve kırsal ekonominin desteklenmesi kapsamında planlanan faaliyetler kısmi olarak başarılıdır. Kırsal alanın sosyoekonomik gösterge veri tabanlarının hazırlanması, Hevsel Tarım Evi Projesi, koçerlik kültürüyle ilgili rapor hazırlanması, hibe çağrılarının takibi ve başvuruların yapılması gibi faaliyetlerde belirlenen hedefler gerçekleştirilmiştir. Buna karşın, kırsal alana ilişkin sosyoekonomik analiz raporunun hazırlanması, Çoban Evi Projesi, koçerlik kültürüne ilişkin haritalama, organik ürünlerin üretiminin desteklenmesi, tohum envanterinin hazırlanması ve raporlanması çalışmaları yapılmamıştır.

Kırsal bölgenin yol konusundaki sorunlarının tespiti ve giderilmesi hedefi kapsamında belirlenen faaliyetler büyük oranda tamamlanmıştır. Kırsal bölge yollarına ilişkin veri tabanları bir bütün olarak hazırlanmış, hedeflenen 200 mahallede 560 kilometre yol tamamlanmıştır. Ayrıca 560 kilometre yolun sathi kaplaması planlanmış ve bunun %94'ü bitirilmiştir.

Kırsal bölgede tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi ve desteklenmesi konusunda sınırlı bir ilerleme kaydedilmiştir. Bu alanda, kooperatiflerle işbirliği yapma, projelere danışmanlık sunma, kooperatifçilik eğitimleri verme, kooperatiflere teknik destek sunma, mera ve yayla alanlarını tespit etme ve ıslah etme çalışmaları yapılmamıştır. Buna karşın, beş adet sulama ve hayvan göleti ile altı adet bent ve tarımsal sulama kanalının bakım ve onarımı yapılmıştır.

Kırsal mahallelerin sosyal ve kültürel açıdan desteklenmesi kapsamında belirlenen faaliyetlerde kısmi bir başarı sağlanmıştır. 17 ilçenin tamamına gezici sahne aracıyla erişim sağlanmış ve hedeflenen 34 gösterinin 17'si yapılmıştır. İki ilçe hedeflenmekle birlikte bir ilçede Kadın Danışma Merkezi kurulmuştur. Yine kadın çalışmaları için gezici bir ekip oluşturulmuştur. Hedeflenen 200 mahallenin 61'i ziyaret edilmiş ve 25'i hakkında raporlama yapılmıştır.

Son olarak, koruyucu sağlık hizmetlerinin kırsal bölgede yaygın ve sürekli şekilde sunulması hedeflenmiştir. Bu kapsamdaki faaliyetlerde de kısmi bir başarı sağlanmıştır. Bir gezici sağlık aracı alınmış ve 18 sağlık taraması yapılmıştır. Söz konusu çalışmadan 10 bin kişinin faydalanması hedeflenmiş, ancak 1.225 kişiye ulaşılmıştır. Öte yandan, 288 mahallede, 13 eğitimle 3.000 kişiye ulaşmak planlanırken, 143 mahallede, 18 eğitimle 6.555 kişiye ulaşılmıştır.

4.9. Ulaşım

Sayısal göstergelere göre ulaşım alanında sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Zira, genel başarı performansı % 46,55 olarak hesaplanmıştır. Öte yanda, yapılan çalışmaların detaylı incelemesi bu alanda önemli çalışmaların yapıldığını gösteriyor. Toplu taşıma araç filosunda sağlanan genişleme, kent merkezi ve çevre ilçelerde yapılan yollar, yol bakım ve onarım çalışmaları, kent içi trafiğe ilişkin düzenlemeler ve sinyalizasyon çalışmaları en fazla başarı sağlanan alanlar olmuştur. Ulaşım sisteminde çok dilli tabelaların kullanılması hem çok dilli belediyecilik hem de Diyarbakır'ın çoklu kimliğinin korunması ve geliştirilmesine önemli bir katkı sunmuştur.

Ulaşım alanında üç stratejik amaç belirlenmiştir. Erişilebilir, ekolojik, ekonomik, güvenli ve konforlu bir toplu ulaşım sistemini geliştirmek amacı kapsamında ilk olarak toplu ulaşımında alternatif ulaşım türlerinin geliştirilmesi hedeflenmiş ve bu kapsamda kent içi 15 kilometrelik raylı sistemin %20 oranında tamamlanması planlanmıştır. Bununla birlikte söz konusu faaliyet yapılmamıştır.

Toplu ulaşım sisteminin standartlarını geliştirmeye dönük hedef kapsamında belirlenen kritik faaliyetler büyük oranda başarılmıştır. İl ve ilçe terminallerinin denetimleri, güzergâh iyileştirmeleri, yeni güzergâhların oluşturulması gibi faaliyetler çoğunlukla tamamlanmıştır. Yine 48 adet planlanırken, 69 adet toplu taşıma otobüsü alınmıştır. Satın alınan araçların 59'unun alternatif yakıtlı olması sağlanarak çevreci, ekonomik ve yenilenebilir bir toplu ulaşım sisteminin geliştirilmesi hedefine de katkı sağlanmıştır.

Toplu ulaşım sisteminde teknolojik altyapının güçlendirilmesi hedefi kapsamında, "Otobüsün Nerede" web ve mobil uygulaması büyük oranda tamamlanmış ve 50 binden fazla kişinin söz konusu araçlara erişimi sağlanmıştır. Ayrıca, yeni alınan araçların 22'sinde görsel ve işitsel yayınlarla yolcuların bilgilendirilmesi sağlanmıştır. Bu başarılarla karşın, 266 toplu taşıma otobüsüne Wi-Fi kurma hedefi başarılamamıştır. Yine Diyarkart'ın yaygınlaştırılması hedefi kısmi olarak başarılmıştır. 14 yeni Diyarkart bayisi oluşturularak 334,25 bin olan Diyarkart kullanıcısı 366,53 bine çıkarılmıştır.

Ticari toplu taşımacılığın yasal altyapısının oluşturulması, plaka tahdit sayılarının belirlenmesi, düzenlenmesi ve yönetilmesi hedefi kapsamında, servis araçları, ilçe taşımali eğitim araçları, ticari toplu taşıma araçları, ilçe merkezi ile il merkezi arasındaki ticari toplu taşıma hizmetlerine ilişkin ilgili mevzuatların hazırlanması tamamlanmıştır. Ticari toplu taşıma araçlarında güzergâh düzenlemeleri başarı sağlanan bir diğer faaliyettir. Buna karşın, baraj gölü bulunan ilçelerde suyolu taşımacılığa ilişkin mevzuat çalışmaları yapılmamıştır. Yine taşımali eğitim yapan araçlar ve ilçe merkezleri ile il merkezi arasında ticari taşıma yapan araçların kayıt altına alınması faaliyetleri yapılmamıştır.

Yolcuların, şoförlerin, öğrencilerin ve kent sakinlerinin ulaşım hakkında bilinçlendirilerek yurttaşların ulaşım memnuniyetinin artırılması hedefi kapsamında planlanan Yolcu Hakları Bildirgesi'nin hazırlanması ve 500 bin yurttaşla ulaştırılması faaliyet gerçekleşmemiştir. Buna karşın, 1.230 şoföre yolcu hakları konusunda eğitimler verilmiştir.

Şehir içi trafik akışını iyileştirmek amacı kapsamında, ilk olarak akıllı teknolojik sistemler ile trafiğin yönetilmesi ve yönlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu çerçevede trafik kontrol merkezinin kurulması sağlanamasa da 266 toplu taşıma otobüsünün 256'sına canlı izleme ve kayıt alma sistemleri kurulmuştur.

Kent trafiğinin iyileştirilmesi hedefi kısmi olarak başarılmıştır. Ulaşım master planının revize edilmesi, ilçelerin uygulama projelerinin hazırlanması gibi ulaşım planlamasına dönük faaliyetler yapılmamıştır. Yine, 720 araç kapasiteli otopark yapımı projesi ve kent içi nakliye araçlarının ruhsatlandırılması ve tek bir kooperatif çatısı altında toplanması faaliyeti başarılamamıştır. Buna karşın, planlanan trafik sinyalizasyon sisteminin revize edilmesi, sinyalizasyon sisteminin yeni kavşaklarda kurulması, trafik levhalarının üretimi ve yerleştirilmesi, yol çizgi çalışmaları gibi trafik akışını kolaylaştıran faaliyetlerde hedeflere %100 ulaşılmıştır. Bu konuda dikkate çeken bir diğer husus 17 ilçede 3.604 çok dilli trafik levhasının bu dönemde üretimi ve

yerleştirilmesidir. 50 toplu taşıma durağının yeniden düzenlenmesi hedeflenmiş ve uygulamada bu sayı 93'ü bulmuştur. Buna karşın 200 yeni durak yapımı hedeflenirken sadece on durak yapılabilmektedir.

Kentteki ilk ve orta öğretim öğrencilerinin trafik konusunda bilgi ve becerilerini geliştirmek hedefiyle Trafik Eğitim Merkezi'nin yapılması ve 50 okuldan 5.000 öğrencinin söz konusu merkezde yapılacak eğitimlere katılması planlansa da söz konusu faaliyetler gerçekleştirilmemiştir.

"Ulaşım" alanında son olarak, ulaşım sisteminin fiziki altyapısını iyileştirmek ve geliştirmek için şehir içi ve kırsal mahalle yolları ile çevre yollarının yapılması ve mevcut yolların kaliteli ve etkin bir hizmet anlayışıyla bakım ve onarımlarının yapılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda, merkez ilçelerde 10 kilometre yol yapımı hedeflenmiş ve 20 kilometre yol yapılmıştır. Kayapınar ilçesinde altyapı yapım işi tamamlanan yeni yolların tamamı yapılmıştır. Merkez ilçelerde 67 kilometre uzunluğunda yolun temel serimi planlanmış, uygulamada 86 kilometre yapılmıştır. Kaldırım onarımlarında 4.000 metre-kare hedeflenmiş ve tamamı yapılmıştır. Yine kent merkezindeki tüm kavşakların düzenlenmesi yapılmıştır. Son olarak, %60 oranında yapılması hedeflenen Ahmet Arif Bulvarı tamamlanmıştır.

Buna karşın, yeni yol yapımı ve kaldırım düzenlemelerinde planlanan bazı faaliyetler yapılamamıştır. Örneğin, toplam 40 kilometrelik Meva Farqin Caddesi'nin %30'nun tamamlanması planlanmış, ancak yapılamamıştır. Özdemir Viyadüğü hedeflendiği halde projelendirilmemiştir. Toplam 20 kilometre uzunluğunda 12 caddede kaldırım düzenlenmesi çalışmaları ancak %5 oranında yapılmıştır.

4.10. Halk sağlığı

Halk Sağlığı alanında genel olarak rutin yürütülen gıda güvenliği, koruyucu sağlık çalışmaları, mezarlık ve defin işlemleri, ilaçlama ve hayvan barınaklarına ilişkin çalışmalar sürdürülmüştür. Bununla birlikte belirlenen hedefler orta düzeyde gerçekleştirilmiştir. Halk Sağlığı alanında en fazla başarı koruyucu sağlık çalışmalarında sağlanmıştır.

Halk Sağlığı alanında beş stratejik amaç belirlenmiştir. İlk olarak, üretimden sofraya gıda güvenliğini sağlamak amacı kapsamında planlanan hayvan pazarları ve mezbaha yapımı, bakım ve onarımları ortalama üçte iki oranında tamamlanmıştır. Semt pazarları alanında ise başarı oranı %50 olmuştur. Dört semt pazarının rehabilitasyonu ve iki yeni pazarın yapımı hedeflenir-

ken, uygulamada iki pazar rehabilite edilmiş ve yeni bir pazar kurulabilmiştir. Yine, halkın güvenli ve kaliteli gıda maddelerine erişiminin sağlanması için işyeri denetim çalışmalarında hedefler büyük oranda başarılmıştır. Bu alanda, akredite gıda analiz laboratuvarının tamamlanması planlansa da, çalışmalar başlamış ancak tamamlanamamıştır. Gıda güvenliği kapsamında son olarak tüketim bilinci ve Beyaz Bayrak uygulamasına dönük farkındalık çalışmaları planlanmış ve büyük oranda yapılmıştır.

İkinci olarak, hastalıkları önlemek için vatandaşların koruyucu sağlık alanındaki bilgi ve becerilerini geliştirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda, ilgili ilçe belediyeleriyle birlikte, anne ve çocuk sağlığı ve aile planlaması taramaları, laboratuvar, radyoloji, pansuman, enjeksiyon aşısı vb. sağlık hizmetleri, dış muayenesi, ihtiyaç sahiplerinin ilaç reçetelerinin karşılanması, il içi ve il dışı ambulans hizmetleri, koruyucu halk sağlığı eğitimleri gibi alanlarda belirlenen hedefler önemli oranda gerçekleştirilmiştir. Buna karşın, madde kullanımına ilişkin belirlenen faaliyetler yapılmamıştır.

Üçüncü olarak, dinî ve kültürel değerlere uygun defin hizmetinin sunulması ile mezarlıkların çevre düzenlemelerinin ve güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, iki cenaze aracı alımı hedeflenirken dört araç alınmıştır. Bununla birlikte, mezarlık alanlarının güvenliğini sağlama, çevre düzenlemesi gibi çalışmalar yapılmamıştır. Örneğin 13 ilçede 100 mezarlığın çevre düzenlemesi hedeflenirken sadece bir alanda bu yapılabilmektedir.

Dördüncü olarak, ilaçlama ve haşere kaynaklı sorunların bertaraf edilmesi kapsamında 296 araçla 1.039 mahallede hizmet sunumu hedeflenirken, 128 araçla 236 mahallede hizmet sunulmuştur. Buna karşın, 20 mahallede akrep vb. canlılara, 60 mahallede bitki zararlılarına karşı ilaçlama çalışması planlanmış, uygulamada ise sırasıyla 63 ve 112 mahalleye hizmet verilmiştir. Öte yandan dış paydaşlarla işbirliği ve ortaklık çalışmaları planlansa da yapılamamıştır. Bu konuda altı çizilmesi gereken bir diğer önemli çalışma mobil kesim ünitesidir. Üç adet ünitenin kurulması ve on bin hayvan kesiminin yapılması hedeflenmiştir. Uygulamada üç kesim ünitesi kurulmuş ve sekiz bin kesim yapılmıştır. Vektörlerle mücadele ve ilaçlama faaliyetleri konusunda hem büyükşehir hem ilçe belediye personelinin hem de vatandaşların eğitimine dönük çalışmalar büyük oranda başarılmıştır. Hizmet içi eğitimler, ilgili materyallerin basımı ve dağıtımı, yüz yüze bilgilendirmeler bu alanda yapılan temel çalışmalardır.

Son olarak, kentte hayvan refahını sağlamak, hayvan sağlığını ve haklarını korumak, hayvanlardan insanlara geçen hastalıklarla mücadele etmek ve toplum sağlığını korumak amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Hayvan Bakıme-

vi'nde aşı, iç dış parazit, kısırlaştırma gibi rutin çalışmalar yapılırken, bakımevinin modernizasyonu yapılamamıştır. Yine 100 sitede hayvanların sahiplendirilmesine ilişkin bir faaliyet öngörülse de bu konuda bir mesafe alınamamıştır. Hayvan haklarına ilişkin farkındalık çalışmalarında, ev ve süs hayvanı satışı yapan kişilere dönük eğitim çalışmaları yapılmış, planlanan 50 okulun 43'ünün Hayvan Bakımevi'ne ziyareti sağlanmış, söz konusu ziyaretlerde hayvan hakları ve sevgisi konusunda öğrencilere eğitimler verilmiştir.

4.11. Tarihi ve kültürel varlıklarımız ve turizm

Tarihi ve Kültürel Varlıklarımız ve Turizm alanında Diyarbakır'ın tanıtılması ve bu amaçla uygun materyallerin üretilmesi gibi sınırlı hedefler öngörülmüştür. Hedefler sınırlı olsa da, her iki alanda belirlenen çalışmalar önemli oranla gerçekleştirilmiştir.

Diyarbakır'ı bölgede bir turizm merkezi haline getirmek amacıyla şehrin yerel ulusal ve uluslararası ölçekte tarihi, doğal ve kültürel değerleriyle tanıtılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda, yurtiçinde iki ve yurtdışında bir fuara katılım planlanmıştır. Uygulamada beş yurtiçi fuara katılım sağlanırken, uluslararası fuarlara katılım sağlanmamıştır. Yine bu alanda planlanan Turizm ve Fuarlık Çalıştayı, 15-22 Nisan Turizm Haftası etkinlikleri yapılmıştır. Buna karşın en az bir şehirde Diyarbakır Tanıtım Günleri'nin organizasyonu planlanmış ancak gerçekleşmemiştir.

Rehberlik hizmetlerinin sunulması ile tanıtım materyallerinin oluşturulması hedefi kapsamında Gönüllü Turizm Elçileri Projesi, doğal ve kültürel mirasın tanıtımına ilişkin turistik gezilerin düzenlenmesi, tematik turizm alanları (eko, agro, gastro vb.) için uygulama rehberlerinin hazırlanması, doğa turlarının düzenlenmesi, Diyarbakır'daki turizm potansiyelini tanıtan çok dilli materyallerin üretimi ve dağıtımı, Diyarbakır 4 Mevsim Fotoğraf Arşivi gibi çalışmalar büyük oranda yapılmıştır. Buna karşın, Suriçi esnafına yönelik turizm bilinçlendirme çalışmaları, turistik ürünler envanteri ve Amed Kent Atlası için alan araştırmalarının yapılması faaliyetleri yapılmamıştır.

4.12. Afet yönetimi, güvenlik ve denetim

İtfaiye ve zabıta hizmetlerini kapsayan Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim alanında rutin çalışmalar yapılmıştır. İtfaiye hizmetleri, yıllık plan içerisinde faaliyetlerin en fazla gerçekleştiği alanlardan biri olmuştur. Zabıta alanında rutin çalışmalar dışında not etmeye değer en önemli çalışma planlanan 15 caddenin sekizinde kaldırım işgallerine son verilmesidir.

Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim alanında iki stratejik amaç belirlenmiştir. İnsanlardan kaynaklı ya da doğal afetlere karşı önleyici tedbirler almak ve afet durumlarında uluslararası standartlarda müdahale ederek can ve mal kaybını en aza indirmek amacı kapsamında belirlenen faaliyetler %100 başarı oranına yakın bir düzeyde gerçekleştirilmiştir. İl ve bölge bazında afet acil eylem planının hazırlanması, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliğinin geliştirilmesi, itfaiye personeline yönelik arama kurtarma eğitimlerinin düzenlenmesi, teknolojik ve lojistik arama kurtarma malzemelerinin tamamlanması, gönüllü arama kurtarma ekibinin oluşturulması, sualtı arama ve kurtarma eğitimlerinin düzenlenmesi, Kent Konseyi bünyesinde hekim ve yardımcı sağlık personellerin tespit edilmesi ve oranlarının artırılması gibi faaliyetler büyük oranda tamamlanmıştır. Bu dönemde ayrıca bir adet yemek tırı satın alınmış ve 5.000 kişiye yemek hizmeti verilmiştir.

Doğal afetler alanında alınacak tedbirler kapsamında, yangınlara müdahale süresinde uluslararası standartlara (sekiz dakika) ulaşılmış, itfaiye araç ihtiyaçları giderilmiş, 17 ilçede 19 okulda toplam 5.580 öğrenciye itfaiye eğitimleri verilmiştir. Yine 17 ilçede, 50 kurumda toplam 170 personele eğitim vermek hedeflenmiş ve 29 kurumda 591 personelin eğitimlere katılımı sağlanmıştır. Hedeflenen on tarihi yapıda ve bir site alanında yangın tedbirleri alınmış, ayrıca 453 işyeri ruhsat başvurusunda itfaiye açısından denetimler yapılmıştır.

Halkın esenliğini, huzurunu, sağlığını ve düzenini temin etmek üzere denetim ve kontrol faaliyetlerinin kent genelinde etkinleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda, işyerleri, toplu taşıma araçları, hal alanları, akaryakıt ve LPG otagaz istasyonları ile kum ocakları, maden ocakları ve beton santrallerinde planlanan denetimler büyük oranda yapılmıştır. Buna karşın, planlanan çevre denetimi için iki araç alımı yapılamamış ve hal dışı toptan satış alanlarının denetimi sağlanamamıştır. Öte yandan, 15 caddede kaldırım işgallerine son verilmesi planlanmış, ancak sadece sekiz caddede bu sağlanmıştır. Kaldırım işgalleri kapsamında 571 işyerine ve 1.022 seyyar satıcı ve işportacıya müdahale edilmiştir.

4.13. Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi

Son olarak, Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi alanında dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Bu alanda not etmeye değer en önemli ilerleme beş yıllık ve yıllık planlama ve izleme-değerlendirme kapasitesinde sağlanmıştır. Buna karşın, personel yönetimi, kurumsal öğrenme kapasitesi, tek-

nolojik altyapı, e-belediyecilik hizmetleri gibi alanlarda sınırlı çalışmalar yapılmıştır.

Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi kapsamında dokuz hedef altında faaliyetler planlanmıştır. İlk olarak, yönetsel süreçlerin sürekli yenilenmesi ve iyileştirilmesi kapsamında kurum personellerine dönük proje döngüsü eğitimi düzenlenmiş ve 50 kişinin katılımı sağlanmıştır. Buna karşın birimlerin iş süreçleri analizlerinin yapılması ve yönetim bilgi sisteminin kurulması çalışmaları yapılmamıştır.

İkinci olarak, belediye planlarının yapılması, izlenmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması çalışmalarında yüksek bir başarı elde edilmiştir. Belediye hizmetlerine ilişkin dört adet memnuniyet anketi yapılmış ve raporlanmış, 23 birim stratejik plana uygunluk çerçevesinde incelenmiş, bu kapsamda 49 tematik toplantı organize edilmiş ve birimlerin stratejik plana uygunluğu konusunda yıl içinde iki adet rapor hazırlanmıştır. Buna karşın, İç Kontrol Standartları Eylem Planı hayata geçirilmemiştir.

Üçüncü olarak, kurumsal kaynakların korunup geliştirilmesi ve yeni kaynakların yaratılarak öz gelirlerin artırılması kapsamında dikkate değer ilerlemeler sağlanmıştır. İlan reklam mükelleflerinin kayıt altına alınması ve tahsilatların gerçekleştirilmesi, gelir kalemlerinin borç taramasına yönelik denetimlerin yapılması, belediyeye ait taşınmazların kayıt altına alınması ve denetimlerin yapılması, belediyeye yeni tesislerin devredilmesi, belediye gelirlerine ilişkin vatandaşların bilgilendirilmesi gibi alanlarda planlanan çalışmalar tamamlanmıştır. Buna karşın, terminallerin işletmesinin belediyeye devri, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sosyal Tesisi'nin hayata geçirilmesi ve istihdam olanaklarının yaratılması, hayvan pazarı misafirhanesinin yapım işi gibi çalışmalarda herhangi bir ilerleme sağlanamamıştır.

Dördüncü olarak, kurumda mali disiplinin sağlanması kapsamında bütçe gelir ve gider gerçekleştirmeleri üzerinden finansal analizlerin yapılması, bütçe gerçekleşme oranının en az %85 oranında sağlanması hedefleri sağlanmıştır. Buna karşın, hizmet alımı araçlar, her türlü tüketime yönelik mal ve malzeme alımında bir önceki yıla oranla %5 maliyet düşüşü hedefi sağlanamamıştır. Aksinde, söz konusu maliyetler %23 artmıştır. Bununla birlikte, %5'lik düşüş hedefinin gerçekçi olmadığı söylenebilir. Zira, 2014 yılında kabul edilen 6360 Sayılı Yasa'yla birlikte Büyükşehir Belediyesi'nin yetki sahası şehir merkezinden il sınırlarına genişlemiş, bu da kurumsal harcamalarda öngörülmeyen bir genişlemeye neden olmuştur.

Beşinci olarak, etkin ve verimli bir personel yönetim sisteminin kurulması kapsamında belirlenen hedefler kısmi olarak sağlanmıştır. Tüm birimlerin personel ihtiyaç analizlerinin yapılması, personel özlük bilgilerinin elektronik ortama aktarılması, personele dönük sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi, stajyer öğrencilerin performanslarının veri tabanının oluşturulması, hizmet alımı yoluyla belediye hizmeti yürüten personellerin mali ve sosyal haklarını takibi, söz konusu personellere dönük memnuniyet anketlerinin yapılması gibi çalışmalarda hedefler önemli oranda başarılmıştır. Buna karşın, birimlerde performans ölçüm sistemlerinin kurulması, personel ödül-ceza sisteminin geliştirilmesi gibi kritik faaliyetler yapılmamıştır.

Altıncı olarak, sürekli eğitim programlarıyla öğrenen bir kurumun inşası hedeflenmiştir. Bu kapsamda bir eğitim akademisi kurulması planlanmış ancak gerçekleştirilmemiştir. Bununla birlikte, 26 birimle görüşmeler sağlanarak eğitim ihtiyaçları belirlenmiştir. Belirlenen 95 başlıktan 34 başlık için eğitimler düzenlenmiş ve 1.749 personelin eğitimlere katılımı sağlanmıştır. Kurum yöneticilerine dönük 15 eğitim hedeflenirken, bunların dördü gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte 100 yöneticinin eğitimlere katılımı planlanırken, uygulamada 130 yönetici programlara dahil edilmiştir. İtfaiye ve zabıta personeline dönük eğitimlerde de hedefler büyük oranda başarılmıştır. İş sağlığı ve güvenliği alanında eğitimlerde belirlenen hedefler gerçekleştirilirken, 1.200 personelin sağlık kontrolünden geçirilmesi çalışması yapılmamıştır.

Yedinci olarak, birimlerin ihtiyaçları doğrultusunda yeterli nitelikte ve nicelikte personelin istihdamı hedeflenmiştir. Bu kapsamda 300'e yakın personelin istihdamı planlanmış, bununla birlikte, uygulamada 81 personel istihdam edilmiştir.

Sekizinci olarak, 6360 Sayılı Yasa'yla birlikte Büyükşehir Belediyesi'nin yetki alanı şehir merkezinden il sınırlarına genişlemiştir. Bu kapsamda, kurumsal yeniden yapılanmaya paralel olarak ortaya çıkan yeni hizmet birimlerinin mekânsal ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmiştir. Bununla birlikte bu konuda, sadece üç çevre ilçede Büyükşehir Belediyesi hizmet koordinasyon binası yapılmıştır. Yine, halkla ilişkiler ve danışmanlığın mekânsal olarak yeniden düzenlenmesi, Plent İşletme Binası'nın yapılması gibi faaliyetler gerçekleştirilmemiştir. Buna karşın, yeni hizmet alanları için planlanan 29 araç alımının 27'si sağlanmıştır.

Son olarak, bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanımını sağlayarak e-belediye sistemine geçiş kapsamında belirlenen faaliyetler kısmi olarak gerçekleştirilmiştir. Mobil uygulamaların geliştirilmesi, elektronik şikâyet/

görüş/öneri sisteminin geliştirilmesi, veri yedekleme, araç takip sistemlerinin kurulumu gibi faaliyetler önemli oranda yapılmıştır. Buna karşın, elektronik doküman yönetim sistemi ve e-imza sisteminin oluşturulması, kurum içi dijital santral sisteminin geliştirilmesi, park ve meydan gibi alanlara Wi-Fi sistemlerinin kurulması faaliyetlerinde dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, belediyeye ait kurumsal belgeler incelenerek 2015 yılında yapılan belediye hizmetleri analiz edilmiştir. Bu kapsamda, 2015-2019 Stratejik Planı'na bağlı olarak hazırlanan 2015 Performans Programı ve 2015 Faaliyet Raporları irdelenerek, belediye hizmetlerinin performans sonuçlarının tablosu ortaya çıkarılmıştır. Bu kapsamda, yine kurum tarafından hazırlanan 2015 yılına ilişkin Stratejik Plan İzleme ve Değerlendirme Raporu da dikkate alınmıştır. Yapılan analizler sonucunda en az on ana meselenin altını çizmek gerekir:

1. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nde hazırlanan 2015-2019 Stratejik Planı yıllık faaliyet planlarını büyük oranda belirlemiştir. Bu anlamıyla, stratejik planlar yerel ölçekteki kamu hizmetlerinin planlanması, uygulanması ve denetlenmesi süreçlerinde etkin araçlar olarak işlev görmektedir. Yerel ölçekte katılımcı bir yönetsel yapının inşasında stratejik planlama süreçleri ve stratejik planların kendisi uygun alan ve araç olarak işlev görebilirler.
2. Beş yıllık stratejik planlarda yer alan neredeyse tüm stratejik amaç ve hedefler beş yıllık dönem boyunca süreklilik arz etmiş, bu konuda bir zamansal önceliklendirmeye gidilmemiştir. Toplam 13 stratejik alanlarda belirlenen stratejik amaç ve hedefler yıllar içerisinde farklılık arz edebilirdi, bu konuda bir önceliklendirmeye gidilebilirdi. Bununla birlikte, söz konusu planlarda böylesi bir çalışmanın yapılmadığı ya da yapılamadığı görülüyor. Yıllık faaliyet planları olan performans programları zamansal önceliklendirme için uygun araçlar olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte, 2015 Performans Programı'nda da bir zamansal önceliklendirme yapılmamıştır. 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan stratejik amaç ve hedefler bir bütün olarak 2015 Performans Programı'nda yer almıştır. Performans Programı asıl olarak 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan faaliyetlerde kısmi bir eleme yapılarak ve ölçek küçültülerek hazırlanmıştır. Bu durum genel olarak bütçe dağılımlarına da yansımıştır.

3. Performans Programı sadece kurum içi bilgiyle hazırlanmış, şehrin diğer aktörlerinin katılımı sağlanmamıştır. 2015-2019 Stratejik Planı'nda yıllık planlama süreçleri için bütçe forumları, muhtar toplantıları gibi detaylı mekanizmalar tarif edilmiştir. Anlaşıldığı kadarıyla 2014 yılı içerisinde stratejik plan ve 2015 Performans Programı eşzamanlı hazırlandığından yeni bir katılım mekanizmasına ihtiyaç duyulmamıştır. Zira, stratejik plan hazırlama sürecinde kapsayıcı bir planlama süreci tasarlanmış ve vatandaşların, sivil toplum örgütlerinin ve muhtarların katılımı sağlanmıştır. Bununla birlikte, stratejik plan katılımcı bir süreçle hazırlanmasına ve hem stratejik planda hem de performans programında katılımcı yapı ve mekanizmalar tanımlanmasına rağmen, performans programının izlenmesi ve değerlendirilmesi içi kurum dışı yapı ve mekanizmalar kurulmamıştır. Kurumsal performans yine kurum içi bir yapı ve mekanizmayla izlenmiş ve değerlendirilmiştir.

4. 2015 Performans Programı için sabit giderler dışında yapılacak işler için öngörülen toplam bütçe yaklaşık 307,6 milyon TL'dir. Buna karşın, 2015 Faaliyet Raporu'na göre 2015 yılı içerisinde 486,2 milyon TL gelir elde edilmiştir. Birimlere ayrılan bütçe ise 583,2 milyon TL iken, bunun 502,9 milyon TL'si harcanmıştır. Söz konusu rakamlar mali disiplin, planlama ve bütçeleme ile bütçe yönetimi anlamında iyileşme ihtiyacını ortaya koyuyor. Performans Programı'nın bütçe dağılımında en fazla bütçe paylarının sırasıyla Kırsal Bölgenin Gelişimi (%23,17), Ulaşım (%22,09), Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar (%19,56) ve Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar (%9,32) alanlarına aktarıldığı görülüyor. Bu dört alana ayrılan toplam bütçe oranı %74,14'tür. Bu üç alanı, Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar (%8,08), Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi (%5,90) ve Halk Sağlığı (%4,41) alanları takip etmiştir. Yukarıdaki rakamlar dengeli bir bütçe dağılımı olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, Kırsal Bölgenin Gelişimi'ne ayrılan payın neredeyse tamamı kırsal yol yapım, bakım ve onarım çalışmalarına ayrılmıştır. Bu anlamıyla ulaşım alanına ayrılan kaynakların oranı %40'ın üstündedir.

5. Uygulama sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, başarı düzeyinin oldukça düşük olduğu görülüyor. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nde stratejik planın ve yıllık performans programlarının hazırlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinden sorumlu Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü'nün verilerine göre faaliyet sayısı bazında kurumun 2015 yılı performansı %56,30 olarak hesaplanmıştır. Her ne kadar faaliyetler süre, bütçe ve toplumsal etki anlamında farklılıklar içerse ve bu anlamıyla tek başına faaliyet sayısı doğru bir sonucu göstermese de, mevcut izleme yöntemi genel bir eğilimi anlamaya olanak ta-

nımadır. Yapılan detaylı incelemeler de performans sonuçlarının iyi olmadığını teyit etmektedir.

6. 2015-2019 Stratejik Planı'nın bir yansıması olarak 2015 Performans Programı'nda geleneksel belediye hizmetlerinin yanı sıra farklı alanlarda iddialı özgün amaç ve hedefler belirlenmiştir. Demokratik özyönetim ve yurttaşların yerel yönetimlere katılımı, kadın özgürlüğü ve toplumsal cinsiyet eşitliği, çoğulcu kültürel, dilsel ve dinsel kimlik politikaları ve yerel ekonomiyi güçlendirme bu konuda öne çıkan dört temel alan olmuştur. Bununla birlikte, genel olarak bu iddialara denk düşecek faaliyetlerin planlanmadığı görülmektedir. Başka bir ifadeyle amaç ve hedef belirleme alanında sağlanan başarı, operasyonel planlamalara yansıtılamamıştır. Ötesi, uygulama aşamasında planlanan sınırlı faaliyetler bile çok düşük düzeyde gerçekleştirilmiştir. Kadınlara yönelik şiddetle mücadele ve Kürtçeye sınırlı da olsa alan açan çoğulcu kimlik politikalarında sınırlı da olsa bir ilerleme sağlanmıştır. Trafik levhalarının çok dilli hale getirilmesi gibi mekânsal alanda Kürtçeyi görünür kılan çalışmalar ve Kürtçe kreş hizmetleri bu alanda not edilmesi gereken çalışmalardır. Buna karşın, yurttaşların yerel hizmetlere katılımı ve yerel ekonomi alanında iddiaların aksine çok sınırlı çalışmalar yapılmıştır.

7. Belediyenin en başarılı olduğu alan yol yapımıdır. Hem kırsal bölgelerde hem de kent merkezinde yol yapımı, bakımı ve onarımı alanında planlanan faaliyetler %100'e yakın oranlarda gerçekleşmiştir. Kırsal Bölgenin Gelişimi alanında planlanan çalışmalarda da asıl başarı yol yapımında sağlanmıştır. Söz konusu alana ayrılan bütçe de büyük oranda yol yapım, bakım ve onarım çalışmalarını ayrılmıştır. Diğer alanlarda dikkate değer bir başarısızlık yaşanırken, bu alanda planlanan faaliyetlerin yüksek oranda başarıyla tamamlanması, Türkiye genelinde olduğu gibi Diyarbakır'da da belediye hizmetlerinde yol ağırlıklı bir kurumsal yapının ve yaklaşımın hâkim olduğunu gösteriyor. Belediye hizmetlerinde kurumsal kaynaklar önemli oranda yol hizmetlerine ayrılıyor.

8. Yol yapımı bir tarafa bırakıldığında, 2015 yılı içerisinde öne çıkan çalışmalar irdelendiğinde kültür ve sanat; park, bahçe ve yeşil alanlar, sosyal hizmetler ve ulaşım alanında önemli yatırımların ve çalışmaların yapıldığı görülüyor. Kültür ve Kongre Merkezi'nin yapımına başlanması, Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınması ve bu kapsamda hazırlanan Alan Yönetimi Planı 2015 yılında öne çıkan en önemli çalışmalardır. Yine, toplu taşımada kullanılmak üzere satın alınan 69 otobüs önemli bir yatırım olmuştur.

9. Yurttaşların yerel yönetimlere katılımı, Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile Yerel Ekonomiye Güçlendirme alanlarının yanı sıra, özellikle evre koruma ve kontrol, imar ve şehircilik ve kaynak geliştirme alanlarında hedeflerin çok gerisinde kalmıştır. Bu alanlarda üretilen hizmetler sınırlı düzeyde kalmıştır.

10. Belediyenin yenilikçilik ve yaratıcılık kapasitesi oldukça sınırlıdır. Kültür ve sanat alanında çok dilli çalışmalarla farklı şehirlere örnek oluşturacak uygulamalar geliştirilmiştir. Bununla birlikte ulaşım, evre, park, bahçe ve yeşil alanlar, sosyal hizmetler, turizm gibi geleneksel belediye hizmetleri başta olmak üzere, yerel yönetim alanında yenilikçi ve yaratıcı uygulamalar geliştirilememiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PLANDAN EYLEME: KIŞANAK VE ANLI DÖNEMİ

2016 Yılı Belediye Hizmetleri

Giriş

2016 Performans Programı da önceki yıl olduğu gibi büyük oranda 2015-2019 Stratejik Planı'nda belirlenen stratejik amaç ve hedeflere bağlı olarak hazırlanmıştır. Amaç ve hedefler düzeyinde bir önceliklendirme yapılmadan, faaliyetler düzeyinde kimi elemeler ve ölçek küçültmeler yapılarak söz konusu yılın planı hazırlanmıştır.

2016 yılında yapılan çalışmalar, önceki yıl olduğu gibi Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü tarafından yılsonu hazırlanan faaliyet raporuyla takip edilmiştir. Yine, aynı birim tarafından 2015-2019 Stratejik Planı'nın yıl bazlı bir izleme raporu kaleme alınmıştır.

Bu bölümde, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin, 2016 Performans Programı, 2016 Faaliyet Raporu ve 2016 Stratejik Plan İzleme Raporu baz alınarak, yapılan çalışmaların bir değerlendirilmesi yapıldı. Bu kapsamda, ilk olarak, 2016 Performans Programı planlama süreci, stratejik amaç ve hedefler, bütçe dağılımı ile izleme ve değerlendirme süreçleri açısından irdelendi. Daha sonra, uygulama sürecinin genel performans sonuçları değerlendirildi ve 2016 yılında öne çıkan çalışmalar/faaliyetler/projeler ana hizmet alanları bazında özetlendi. Ardından, 2016 Performans Programı'nda yer alan 13 stratejik alan ekseninde yapılan faaliyetlere ilişkin detaylı analizler yapıldı. Bölüm, 2016 yılı performans sonuçlarına ilişkin değerlendirmelerle tamamlandı.

1. 2016 PERFORMANS PROGRAMI

1.1. Planlama süreci

2016 Performans Programı kurumsal bilgiler baz alınarak hazırlanmıştır. Vandaşlar, muhtarlar, STK'lar, diğer kamu kurum ve kuruluşları gibi kentte yaşayan bireysel ve kolektif aktörlerin katılımı konusunda herhangi bir yapı ve mekanizma kurulmamıştır. Önceki yıl yapılan yıllık planlamaya benzer şekilde, beş yıllık stratejik plan baz alınarak 2016 Performans Programı hazırlanmıştır.

1.2. Stratejik amaç ve hedefler

2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da performans programı hazırlama sürecinde 2015-2019 Stratejik Planı'nın 13 stratejik alanı etrafında planlanan stratejik amaçları ve hedefleri gözetilmiştir. Tablo 3.1'de 2015-2019 Stratejik Planı ile 2016 Performans Programı'ndaki stratejik amaç ve hedeflerin 13 alandaki dağılımı görülmüyor. Söz konusu veriler incelendiğinde, 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da performans programının stratejik planda belirlenen stratejik amaç ve hedefler baz alınarak hazırlandığı görülmüyor.

Stratejik amaç ve hedefler İmar ve Şehircilik ile Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği alanlarındaki küçük değişimler dışında korunmuştur. Bu durum, 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da stratejik amaç ve hedefler düzeyinde bir sürekliliğin olduğunu ve zamansal önceliklendirmenin yapılmadığını gösteriyor. Stratejik planda yer alan stratejik amaçların tamamı 2016 Performans Programı'nda yer almıştır. Yine, 100 stratejik hedefin 96'sı beş yıllık dönemin ikinci yılında da sürmüştür. 2015-2019 Stratejik Planı'nda toplamda 661 faaliyet yer alırken, 2016 Performans Programı toplamda 485 faaliyeti kapsamıştır.

Tablo 3.1: 2015-2019 Stratejik Planı ile 2016 Performans Programı'nda stratejik amaç ve hedefler

Stratejik Alanlar		2015-2019 Stratejik Planı		2016 Performans Programı	
		Stratejik Amaç	Stratejik Hedef	Stratejik Amaç	Stratejik Hedef
1	Demokratik Özyönetim	1	4	1	4
2	İmar ve Şehircilik	3	8	3	6
3	Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar	5	13	5	13
4	Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar	1	5	1	5
5	Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	3	14	3	12
6	Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar	1	8	1	8
7	Yerel Ekonomiyi Güçlendirme	2	5	2	5
8	Kırsal Bölgenin Gelişimi	1	6	1	6
9	Ulaşım	4	12	3	11
10	Halk Sağlığı	5	10	5	10
11	Tarihî ve Kültürel Varlıklarımız ve Turizm	1	2	1	2
12	Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim	2	3	2	3
13	Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	1	10	1	10
TOPLAM		30	100	30	96

1.3. Bütçe dağılımı

Performans programı bütçe açısından incelendiğinde, dikkate çeken en önemli husus kurum bütçesinde meydana gelen artıştır. 2016 yılı için toplam bütçe 646,32 milyon TL olarak öngörülmüştür. Söz konusu bütçe içerisinde doğrudan faaliyetlere ayrılan toplam bütçe yaklaşık 265 milyon TL olarak planlanmıştır.

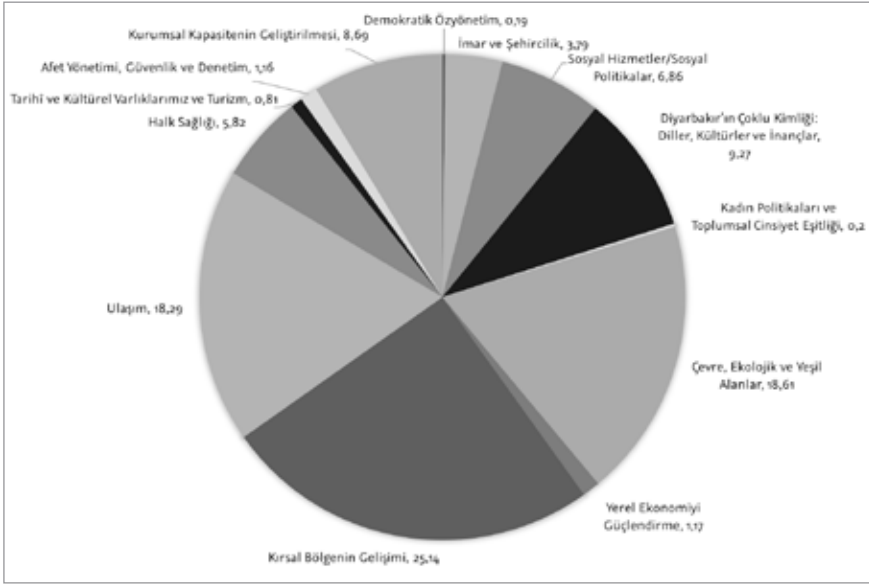
Bütçenin stratejik alanlardaki dağılımına bakıldığında, önceki yıla benzer bir tablonun olduğu görülüyor. Kırsal Bölgenin Gelişimi, Ulaşım hizmetleri ile Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar en fazla bütçe payına sahip üç alan olarak yerini korumuştur. Halk Sağlığı ve Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar alanlarına ayrılan paylar benzer oranlarda kalmıştır.

Dikkat çeken en önemli farklılık Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi alanına ayrılan payda meydana gelen artıştır. Beş yıllık dönem için söz konusu alana ayrılan toplam bütçe payı %4,18 iken, bu oran 2015 yılında %5,90'a yükselmiştir. 2016 yılında artış devam ederek, Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi'ne ayrılan pay %8,69'u bulmuştur. Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar alanına ayrılan pay 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da beş yıllık payın çok üstünde kalmıştır. Beş yıllık dönem için ayrılan payın oranı %3,71 olmasına rağmen, 2015 yılında %9,32; 2016 yılında ise %9,27 oranında bütçe ayrılmıştır.

Tablo 3.2: 2016 Performans Programı'nda stratejik alanlara göre bütçe dağılımı

Stratejik Alanlar	Bütçe (TL)	Pay (%)
Demokratik Özyönetim	513.000	0,19
İmar ve Şehircilik	10.040.000	3,79
Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar	18.185.100	6,86
Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar	24.572.800	9,27
Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	525.000	0,20
Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar	49.320.000	18,61
Yerel Ekonomiyi Güçlendirme	3.090.000	1,17
Kırsal Bölgenin Gelişimi	66.630.000	25,14
Ulaşım	48.465.000	18,29
Halk Sağlığı	15.419.000	5,82
Tarihî ve Kültürel Varlıklarımız ve Turizm	2.145.000	0,81
Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim	3.061.000	1,16
Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	23.032.000	8,69
TOPLAM	264.997.900	100,00

Grafik 3.1: 2016 Performans Programı'nda stratejik alanlara göre bütçe dağılımı (%)

1.4. İzleme ve değerlendirme

Önceki yılda olduğu gibi 2016 Performans Programı'nın izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin kurum dışı aktörlerinin katılımına olanak tanıyacak herhangi bir yapı ve mekanizma öngörülmemiştir. 2015-2019 Stratejik Planı'nı planlama döneminde oluşturulan katılımcı planlama mekanizmalarına olan katılımın da gösterdiği üzere vatandaşların ve sivil toplum kuruluşlarının kent politikalarına katılım konusunda açık talepleri ve motivasyonları olmasına rağmen, izleme ve değerlendirme mekanizması olarak sadece kurum içi süreçler öngörülmüştür.

2016 Performans Programı'nın önceki programdan tek farkı kamuoyuyla paylaşılmış olmasıdır. Önceki yıl olduğu gibi, 2016 yılında da Performans Programı sadece kurum içi bir izleme ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Program, strateji geliştirme birimi tarafından takip edilmiş ve birimlerin performansları yıllık olarak sayısal olarak değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler "Stratejik Plan İzleme Raporu 4. Dönem (1 Ocak-31 Aralık 2016)" başlığıyla belediyenin üst yönetimine sunulmuştur.

2. GENEL PERFORMANS SONUÇLARI

Belediyenin 2016 Performans Programı'na göre 13 stratejik alanda yapılacak faaliyetler için toplam bütçe 646,32 milyon TL öngörülmüştür. Bu bütçe içerisinde doğrudan faaliyetlere ayrılan kısım ise yaklaşık 265 milyon TL'dir. Buna karşın, 2016 Faaliyet Raporu'na göre, elde edilen toplam gelir 541,96 milyon TL olurken, 515,84 milyon TL harcama yapılmıştır.

Bütçe harcamalarının stratejik alanlar bazında dağılımı mevcut değildir. Bununla birlikte ana hizmet birimleri ve bütçe kalemlerine göre gerçekleşen bütçe dağılımları bulunmaktadır. Buna göre, en yüksek payı %44,66 oranıyla mal ve hizmet alım giderleri oluşturmuştur. İkinci sırada %32,09'la sermaye giderleri yer almıştır. Personel giderleri ise %15,13 oranında gerçekleşmiştir.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü tarafından hazırlanan Stratejik Plan İzleme Raporu 4. Dönem (1 Ocak-31 Aralık 2016) belgesine göre, stratejik amaç ve hedefler kapsamında 2016 yılı için toplam 478 faaliyet planlanmıştır. Bu faaliyetlerin 123'ünde (%25,73) hedefe ulaşılmış, 209'unda (%43,72) ise hedefe ulaşılamamıştır. Söz konusu faaliyetlerin 146'sı (%30,54) ise yapılmamıştır. Stratejik hedefler düzeyinde genel başarı oranı ise bu çalışma kapsamında %51,68 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.3'te 2016 yılı uygulamalarının genel performans sonuçları görülmüyor.

Tablo 3.3: 2016 yılı uygulamalarının genel performans göstergeleri

Performans Programı'nda öngörülen toplam bütçe (TL)	646.315.320,00
Net gelir (TL)	541.961.823,07
Birimlerin toplam harcaması (TL)	515.844.585,59
Bütçe gerçekleşme oranı (%)	79,81
Planlanan faaliyet sayısı	478
Tamamlanan faaliyet sayısı (%100 ve üstü hedefle)	123
Tamamlanan faaliyetlerin oranı (%)	25,73
Başlayan ancak tamamlanmayan faaliyet sayısı	209
Başlayan ancak tamamlanmayan faaliyetlerin oranı (%)	43,72
Yapılmayan faaliyetlerin sayısı	146
Yapılmayan faaliyetlerin oranı (%)	30,54
Stratejik hedefler bazında genel başarı oranı (%)	51,68

Ana hizmet birimleri bazında performans sonuçlarına bakıldığında, halka doğrudan hizmet üreten birimler içerisinde en başarılı birimler %85,2 ve %81,2 oranlarıyla sırasıyla yol yapım bakım ve altyapı koordinasyon ile çevre koruma ve kontrol daire başkanlıkları olmuştur. Bu birimleri kırsal bölge hizmetleri (%74,8), itfaiye (%67,7), zabıta (%66,2), sağlık işleri (%65,0) ve fen işleri (%63,9) takip etmiştir. En başarısız birimler %14,6'yla kültür ve sosyal işler birimi olmuştur. Bu birimi, ulaşım (%24,6), kent tarihi ve tanıtımı (%24,7), park ve bahçeler (%36,9) ve sosyal hizmetler (%43,7) takip etmiştir.

Stratejik alanlar bazında duruma bakıldığında, 2015 yılına kıyasla kısmi bir ilerleme olduğu görülüyor. Tablo 3.4'te detayları görüldüğü üzere, stratejik hedefler düzeyinde genel başarı oranı 2015 yılında %47,33 oranında gerçekleşirken, 2016 yılında %51,68'e çıkmıştır. Stratejik alanlar içerisinde en fazla başarı sırasıyla %70,26 oranıyla Halk Sağlığı ve %67,61 oranıyla Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim alanında sağlanmıştır. Söz konusu iki alanı Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar (%64,14), Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi (%61,70) ve Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar (%60,40) takip etmiştir. En başarısız stratejik alanlar ise sırasıyla Demokratik Özyönetim (%28,24), İmar ve Şehircilik (%32,97), Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (%38,44) ve Ulaşım (%40,06) olmuştur.

Tablo 3.4: Stratejik alanlara göre performans sonuçları, 2016

Stratejik Alanlar	Alana Ayrılan Bütçe Oranı (%)	2015 Başarı Oranı (%)	2016 Başarı Oranı (%)
Demokratik Özyönetim	0,19	26,31	28,24
İmar ve Şehircilik	3,79	36,91	32,97
Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar	6,86	53,14	60,40
Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar	9,27	49,64	46,99
Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	0,20	26,37	38,44
Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar	18,61	57,85	64,14
Yerel Ekonomiyi Güçlendirme	1,17	44,55	52,91
Kırsal Bölgenin Gelişimi	25,14	56,61	57,74
Ulaşım	18,29	46,55	40,06
Halk Sağlığı	5,82	63,05	70,26
Tarihî ve Kültürel Varlıklarımız ve Turizm	0,81	59,75	44,64
Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim	1,16	65,36	67,61
Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	8,69	54,88	61,70
Stratejik Hedefler Bazında Genel Başarı Oranı		47,33	51,68

Önceki bölümde de ifade edildiği gibi mevcut sayısallaştırma yöntemi, stratejik alanlar, her bir alandaki faaliyetler ve her faaliyet için belirlenen performans hedeflerinde herhangi bir ağırlıklandırma olmadan hesaplanmıştır. Çoğu durumda stratejik önemdeki yatırımlar ile rutin çalışmalar eşit ağırlıkta değerlendirilmiştir. Performans hedefleri içerisinde başarıyı ölçmeye uygun olmayan ya da yanlış yönlendirici birçok öge bulunmaktadır. Bu anlamıyla mevcut oranlar büyük oranda planlanan işlerin önceliklendirme ve ağırlıklandırma olmadan sayısal olarak yüzde kaçının yapıldığını ifade etmektedir. Bu noktada daha gerçekçi bir değerlendirme yapmak için her bir stratejik alana detaylı bakmak gerekir. Aşağıdaki bölümde söz konusu değerlendirmeler yapılmıştır.

3. ÖNE ÇIKAN ÇALIŞMALAR/FAALİYETLER/PROJELER

2015 Faaliyet Raporu'nda olduğu gibi 2016 Faaliyet Raporu'nda da ikili bir veri seti oluşturulmuştur. İlk bölümde, yapılan faaliyetler ana hizmet birimleri bazında verilerken, performans sonuçları bölümünde 13 stratejik alana göre yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Ana hizmet birimleri bazında 2016 yılında öne çıkan çalışmalar/faaliyetler/projeler Tablo 3.4'te sunulmuştur.

Tabloda detayları görüldüğü üzere, 2016 yılında rutin belediye hizmetlerinin yanı sıra önemli yatırımlar yapılmıştır. Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi alanında en dikkat çekici yatırım e-belediye otomasyon sisteminin uygulamaya sokulmasıdır. Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar'da Güneş Enerjili Otopark Projesi ve Çevresel Gürültü Eylem Planı not etmeye değer başarılardır. Bu alanda ayrıca Fiskaya Parkı büyük oranda yapılmış, Lice ilçe merkezinde bir park yapılmış ve Diyarbakır kent merkezinde bir adet meyve bahçesi oluşturulmuştur.

Kültür, sanat çalışmaları ve kültürel mirasın korunmasıyla Diyarbakır'ın çoklu kimliğinin geliştirilmesi kapsamında Kültür ve Kongre Merkezi ve Surlar ve Suriçi Maketi yapılmış, 2015 yılında organize edilen Kitap Fuarı'nın ikincisi yapılmıştır.

Sosyal Hizmetler ve Sosyal Politikalar alanında belediye misafirhanesi, spor kompleksi ve yarı olimpik yüzme havuzu, Kız Öğrenci Yurdu, Silvan Mesleki Eğitim Atölyesi, 2016 yılında rutin işler dışında sağlanan yeniliklerdir.

Ulaşım alanında, on otobüs alımı sağlanmış, Trafik Kontrol Merkezi büyük oranda tamamlanmış, 9 kilometre bisiklet yolu yapılmış 54 akıllı kavşak düzenlemesi tamamlanmıştır. Yine, yol yapım bakım ve onarım çalışmaları önemli oranda sürmüştür. Bu kapsamda, 848,65 kilometre asfalt yol ve 424,5 kilometre stabilize yol yapılmıştır. Ayrıca 15 yeni iş makinesi alınarak yol yapım, bakım ve onarım kapasitesi güçlendirilmiştir.

Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği alanında önceki yıldan devam eden işler dışında dikkate çeken en önemli çalışma Kadın İstihdamını Güçlendirme Merkezi'nin (KİGEM) kurulmasıdır. Yine, önceki yıl Hani ilçesinde oluşturulan Kadın Danışma Merkezi bu yıl Çermik'te açılmıştır.

2016 yılında, belediye hizmetleri içerisinde rutin işler dışında yapılan temel yenilikler Tablo 3.4'te sunulmuştur.

Tablo 3.4: 2016 yılında öne çıkan çalışmalar/faaliyetler/projeler

Bilgi İşlem
Toplam 29 programdan oluşan e-belediye otomasyon sistemi uygulamaya geçti
Çevre Koruma ve Kontrol
Türkiye'nin en büyük Güneş Enerjili Otopark Projesi hayata geçirildi. Yıllık 939,224 kWh elektrik enerjisi üretilmektedir.
Çevresel Gürültü Eylem Planı ve gürültü haritası 75% oranında tamamlandı.
Fen İşleri
Kültür ve Kongre Merkezi inşaatı tamamlandı.
Açık otopark yapım işi tamamlandı.
400 kişi kapasiteli Belediye Misafirhanesi tamamlandı.
Spor Kompleksi ve TOKİ Yarı Olimpik Yüzme Havuzu tamamlandı.
Asfalt Şantiye Hizmet Binası tamamlandı.
İmar ve Şehircilik
Dicle ilçesi imar planına esas jeolojik ve jeoteknik haritalar hazırlandı.
Eğil ve Lice ilçelerinin 1/5.000 Nazım İma Planları tamamlandı.
Kadın Politikaları
128 ve 91 çocuğa İlk Adım İstasyonu ve Kadın Sığınma Evi'nde destek verildi.
Kadın İstihdamı Geliştirme Merkezi (KİGEM) kuruldu.
Çermik ilçesinde Kadın Danışma Merkezi kuruldu.
Kaynak Geliştirme
Gelirlerin artırılması, üretim ve istihdamın geliştirilmesi amacıyla Şehirlerarası Terminal işletmesi devralındı.
Kültürel Miras ve Turizm
Mardin Kapı Turizm bürosunda yer alan Surlar ve Suriçi Maketi 21. yılında tamamlandı.
Kırsal Hizmetler
Lice Organik Tarımın Geliştirilmesi Projesi 3.400 dekarlık tarımsal alanda uygulandı.
Kayapınar ilçesinde Organik Tarım Pazarı inşa edildi.
Doğduğum Yerde Doymak İstiyorum Projesi çerçevesinde 80 aileyle tarımsal üretim faaliyetleri yapıldı.

Her Eve İki Meyve Fidanı Projesi'yle 15.750 haneye 31.500 aşılı ve sertifikalı meyve fidanları dağıtıldı.
Çermik ilçesinde 25 bin küçükbaş hayvan içme suyu ve 146 dekar arazi sulama kapasitesine sahip gölet yapımı tamamlandı.
Büyükşehir Belediyesi'ne ait 5 parselde toplam 270 dekar alan taşlardan temizlenerek tarıma kazandırıldı.
Kültür ve Sanat
72 yayınevinin katıldığı 2. Kitap Fuarı Sümerpark alanında gerçekleştirildi
Kent Konservatuvarı'nda altı sanat dalında 27 eğitim düzenlendi. Eğitimlerden 728 kişi yararlandı.
Park Bahçe ve Yeşil Alanlar
Fiskaya Parkı %80 oranında tamamlandı.
Lice ilçesinde Kent Meydanı Parkı yapıldı.
Araştırma Hastanesi yolu üzerinde 1.100 adet meyve ağacının dikildiği Meyve Bahçesi oluşturuldu.
Sağlık İşleri
11.033 hayvanın tedavisi yapıldı
Sosyal Hizmetler
Kız Öğrenci Yurdu hizmete açıldı.
Mesleki Eğitim Merkezi'nde 26 branşta eğitim düzenlendi. Kurslara 739 kişi katıldı.
Silvan ilçesinde Mesleki Eğitim Atölyesi kuruldu.
Ulaşım
9 kilometre bisiklet yolu yapıldı.
Trafik Kontrol Merkezi %70 oranında tamamlandı.
54 akıllı kavşak düzenlemesi yapıldı.
10 adet otobüs alınarak toplu taşıma kapasitesi geliştirildi.
Otobüsün Nerede web ve mobil uygulama projesi tamamlandı.
Yol Yapım ve Altyapı Koordinasyon
15 ilçede toplam 376,35 kilometre 1. kat asfalt sathi kaplama yol yapıldı.
13 ilçede toplam 472,30 kilometre 2. kat asfalt sathi kaplama yol yapıldı.
Kırsal bölgelerde 424,50 kilometre stabilize yol yapıldı.
Kırsal bölgelerde 3.675 kilometre yol düzeltme (reglaj) işlemleri gerçekleştirildi.
Kırsal bölgelerde 2.515 kilometre yolda asfalt yama yapıldı.
21,96 kilometre yeni yol açıldı.
İl merkezi imar yollarında 31 kilometre sathi kaplama yol yapıldı.
Serimi yapılan 264 bin ton asfaltın 139 bini Büyükşehir Asfalt Şantiyesi'nde üretildi.
15 yeni araç alımı yapılarak makine parkı güçlendirildi.
İtfaiye
Yedi yeni itfaiye aracı alındı.

4. STRATEJİK ALANLARA GÖRE PERFORMANS SONUÇLARI

2016 Faaliyet Raporu, Performans Programı'nda belirlenen 13 stratejik alanda yapılan çalışmaların performans sonuçları üzerinden hazırlanmıştır. Aşağıda her bir stratejik alana ilişkin detaylı analizler yapılmıştır.

4.1. Demokratik özyönetim

Demokratik Özyönetim alanında yurttaşların kamu hizmetlerinin planlama, uygulama ve denetleme süreçlerinde söz sahibi olduğu kurumsal bir yapıyı geliştirmek amaçlanmıştır. Bununla birlikte, buna uygun yönetim süreçleri ve mekanizmaları inşa ederek kamu hizmetlerinde katılımcılığın artmasına dönük faaliyetler çok sınırlı düzeyde yapılmıştır. Halk meclislerini ziyaret etme, kentte oluşturulmuş tematik meclisleri ziyaret etme, muhtar meclisleri oluşturma, bütçe forumu organize etme gibi faaliyetlerin hiçbiri yapılmamıştır. Bu dönemde bir kez muhtarlarla bir araya gelinmiş ve planlanan 24 halk toplantısının sekizi gerçekleştirilmiştir. Yine 59 aile ve on esnaf ziyareti gerçekleştirilmiştir.

Kurum içi katılım mekanizmalarını güçlendirmek amacıyla 21 birimle toplantıların yapılması ve 1.200 personelle görüş alışverişi hedeflenmiştir. Ancak dört birimde toplantı yapılmış ve 600 personel söz konusu toplantılara katılmıştır.

Hem kurum içinde hem de il genlinde demokratik özyönetim kültürünün geliştirilmesi hedefiyle meclis üyeleri, muhtarlar, ilçe belediye yöneticileri, tematik meclis üyelerine dönük toplantı ve farkındalık çalışmaları planlansa da bunların hiçbiri yapılmamıştır.

Demokratik Özyönetim alanında, önceki üç stratejik hedeften farklı olarak, etkin ve verimli bir bilgilendirme sistemi kurularak, şeffaf ve hesap verebilir bir kurumsal yapının geliştirilmesi hedefi altında belirlenen faaliyetler önemli oranda gerçekleştirilmiştir. İç Kontrol Eylem Planı'nın belirlenen oranda hayata geçirilmesi, faaliyet raporunun kurumlara gönderilmesi ve web sitesi üzerinden kamuoyuyla paylaşılması ve indirilme oranları, bütçe gelir ve gider gerçekleştirme raporunun kamuoyuyla paylaşılması, 7,500 kişiyle yapılan memnuniyet anketi bu alanda yapılan temel faaliyetlerdir. Bununla beraber "sosyoekonomik etki değerlendirme raporları"nın yazılması, web sitesi üzerinden aylık memnuniyet anketlerinin yapılması faaliyetleri yerine getirilmemiştir.

4.2. İmar ve şehircilik

İmar ve Şehircilik alanında iki stratejik amaç etrafında çeşitli faaliyetler planlanmıştır. Planlanan faaliyetlerin çok sınırlı olarak gerçekleştirildiği görülmüyor. İmar ve şehircilik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, oran bakımından en başarısız alanların başında geliyor.

Kentin planlı gelişiminin; dengeli, desantralize, bütünsel, sürdürülebilir, çağdaş ve yenilikçi olmasını sağlamak amacıyla belirlenen “kentsel gelişim planlarında bütünlük ve tutarlılık sağlama, kent içinde sağlıklılaştırma ve iyileştirme” çalışmalarında kısmi bir başarı sağlanmıştır. İlçe haritalarının güncellenmesi, ilçelerin uydu görüntülerinin güncellenmesi, ilçe belediyelerinin imar uygulamalarının denetimi, jeolojik ve jeoteknik haritaların hazırlanması çalışmalarında başarı elde edilmiştir. Bununla birlikte planlama çalışmalarında kritik önemde olan 1/25.000 Nazım İmar Planı'nın %30 oranında revize edilmesi faaliyeti yapılmamıştır. Yine, beş ilçede 1/5.000 Nazım İmar Planı'nın tamamlanması planlanmış, ancak iki ilçede gerçekleştirilmiştir. Ahmet Arif ve Rızvan Ağa caddelerinde ise kamulaştırma çalışmaları sınırlı düzeyde sağlanmıştır.

Tarihî, kültürel ve doğal varlıkları korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla Tarihî Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj Alanı, Alan Yönetim Planı'nın uygulanmasına dönük faaliyetlerde eşgüdüm denetleme ve danışma kurullarının planlanan üç toplantısının ikisinin gerçekleştirilmesi dışında bir faaliyet yapılmamıştır. Koruma Amaçlı İmar Planı'nın uygulanması hedefiyle belirlenen faaliyetler de hemen hemen hiç yapılmamıştır. Toplam 16 tescilli yapının kamulaştırılması ve sekiz tescilli yapı konusunda anlaşma sağlanması planlanmış, ancak sadece bir tescilli yapı kamulaştırılmış ve bir anlaşmaya varılabılmıştır. Tarihî ve kültürel dokuya uygun yeşil alanların oluşturulması ve mevcut alanların rehabilitasyonu hedefi kapsamında Mardinkapı Değirmen Parkı ve Saraykapı Surdışı Parkı'nın yapımları planlansa da yapılamamıştır.

Son olarak, sosyal konut ve kentsel dönüşüm alanında planlanan faaliyetlerde sosyal konut alanında başarısız olunurken, kentsel dönüşüm alanında dikkate değer bir başarı sağlanmıştır. Sosyal konut alanında ekip oluşturma, dört saha belirleme ve 150 sosyal konut üretme faaliyetlerinin hiçbir yapılmamıştır. Buna karşın, yerinde dönüşüm hedefiyle dört sahada çalışma yapılması planlanmış, uygulamada 11 sahada çalışma tamamlanmıştır. Yine, sahada 1.000 yapının tespiti planlanmış, 9.294 yapı tespit edilmiştir. Alana ilişkin mülkiyet, kadastral veriler %100 oranında tamamlanarak imar plan-

ları hazırlanmıştır. Bu konuda bir imar planı hazırlama planlanmış, bununla birlikte sekiz imar planı hazırlanmıştır. Tren Garı Alanı ve Çevresi Rehabilitasyon Projesi'nin hazırlanmasında ise %55 oranında mesafe alınmıştır.

4.3. Sosyal hizmetler/sosyal politikalar

Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar alanında beş stratejik amaç etrafında planlanan faaliyetler kısmi olarak gerçekleştirilmiştir. Ayni ve nakdi yardımların dağıtımı, yaşlılara ve dezavantajlı gençlere dönük çalışmalar ve kreş faaliyetlerinde başarı oranı yüksekken, madde bağımlılığıyla mücadele, anne ve çocuklar, dezavantajlı çocuk ve gençlere dönük kültürel ve sosyal faaliyetler, engelliler ve spor alanlarında kısmi bir ilerleme sağlanmıştır.

İhtiyaç sahiplerine ayni ve nakdi yardım konusunda belirlenen hedefler büyük oranda başarılmıştır. Ayrıca Çorba Çeşmesi, Giysi Bankası, Kız Öğrenci Yurdu, mültecilere dönük yardımlar bu alanda not etmeye değer faaliyetlerdir.

İhtiyaç sahibi yaşlıların sosyal ve kültürel açıdan yaşam kalitelerinin artırılması çalışmalarında yüksek oranda başarı elde edilmiştir. Sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, kişisel bakım hizmeti desteği, ev temizliği ve tadilatı desteği, gıda yardımı, sağlık ve refakat hizmeti, ev ziyareti bu alanda başarı sağlanan temel faaliyetlerdir. Buna karşın, yaşlılarla sözlü tarih çalışması yapma ve kayıt tutma çalışmalarında başarı elde edilememiştir.

Risk altındaki çocuklar ve aileleri öncelikli olmak üzere koruyucu ve önleyici çocuk hizmetleri alanında sınırlı bir ilerleme kat edilmiştir. Rodi Çocuk ve Gençlik Merkezi çalışmaları ile çocuk yaz kampı çalışmalarında dikkate değer başarılar elde edilse de, kadın sağlığı, çocuk işçiliği, çocuk ihmali ve istismarı ile aile ve toplum bağları zayıflamış çocuklara dönük faaliyetlerde belirlenen çalışmalar çok sınırlı düzeyde yapılmıştır.

Okul öncesi eğitim, kreş, ders destek hizmetleri ve atölye çalışmalarıyla dezavantajlı konumda bulunan çocukların gelişimine katkıda bulunulması hedefi kapsamındaki faaliyetlerin neredeyse tamamı belirlenen hedeflerin üzerinde başarı oranlarıyla yapılmıştır. Bu dönemde, sekiz adet ders destek modülü oluşturulmuş ve 1.011 çocuğa hizmet verilmiştir. Oluşturulan 22 atölyede 2.164 çocuğa destek sunulmuştur. Üç adet anadilde eğitim programı düzenlenmiş ve 2.475 çocuk söz konusu eğitimlere katılmıştır. Bu alanda yapılmayan tek faaliyet kırsal ilçe belediyeleriyle işbirliği kapsamında kreş ve oyun odası kurma faaliyetidir. Bu alanda dört ilçede faaliyetler planlansa da herhangi bir ilerleme kat edilmemiştir.

Çocuk ve gençlere dönük sosyal ve kültürel etkinliklerde büyük oranda gerçekleştirilmiştir. Toplam yedi etkinlikle (gezi, tiyatro, sirk, vb.) 3.000 çocuğa erişim planlanmış, uygulamada 27 etkinlikle 2.911 çocuğa ulaşılmıştır. Söz konusu etkinliklere kırsal bölgeden katılan çocuk sayısı 740'tır.

Engellilere dönük hizmetlerde kısmi bir başarı sağlanmıştır. Genel olarak engelli vatandaşların sosyoekonomik hayata katılımı konusunda planlanan çalışmalarda çok sınırlı bir ilerleme kat edilirken, sosyal ve kültürel etkinliklerle engellilerin toplumsal hayata katılımına dönük çalışmalarda görece olarak mesafe alınmıştır.

Spor alanında sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Spor kompleksinin yapımında hedeflenen %40'lık oran başarılsa da spor faaliyetlerine beklenen katılım sağlanamamıştır. Çalışmalarda 10 bin kişiye erişim hedeflenirken uygulamada bu sayı 1.741'de kalmıştır. Bununla birlikte, amatör kulüp ve okullara malzeme desteği sunulması, spor yapan bireylerin desteklenmesinde hedefler büyük oranda başarılmıştır. 57 kulüp ve okula ve 4.810 kişiye malzeme desteği sağlanmıştır.

Son olarak, madde kullanımının önüne geçmek ve bağımlıların sosyal hayata katılımını güçlendirmek amacı kapsamında farkındalık çalışmaları ile koruyucu ve önleyici çalışmalarda dikkate değer bir ilerleme kat edilmemiştir. Buna karşın, psikolojik ve sosyal destek ile sağlık hizmetleriyle madde bağımlıların tedavilerine dönük çalışmalarda görece bir başarı elde edilmiştir. Örneğin, 2016 yılı içerisinde 50 madde bağımlısının tedavi kurumlarına yönlendirilmesi ve takibi planlanmış, 39'u gerçekleştirilmiştir.

4.4. Diyarbakır'ın çoklu kimliği: Diller, kültürler ve inançlar

Şehirde bulunan farklı dil, kültür ve inançları korumak, canlandırmak ve yeni nesillere aktarmak; toplumsal hafızanın yeniden üretimi; etkin, yaygın ve erişilebilir kültürel ve sanatsal hizmet ve üretimlerle çok kültürlü ve çok kimlikli bir şehrin inşası amaçlanmıştır. Bu kapsamda, tarihî ve kültürel hafızanın canlı tutulması hedefinde dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Kütüphanecilik hizmetlerinde rutin hizmetler sürmüş ancak planlanan kapasite artırımı sağlanamamıştır. Çok dilli belediyecilik ve tiyatro alanında çok sınırlı bir ilerleme sağlanırken, kent konservatuarı alanında planlanan işler büyük oranda başarılmıştır. Kültür ve Kongre Merkezi bu yıl tamamlanarak kültür ve sanat alanında önemli bir yatırım tamamlanmıştır.

Diyarbakır'ın tarihsel ve kültürel mirasına yönelik kolektif hafızanın canlı tutulması ve yeni nesillere ulaştırılması hedefine dönük çalışmalarda çok

sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Kültürel Envanter ve Dokümantasyon Merkezi bünyesinde planlanan sözlü tarih derlemeleri ve folklor çalışmalarında ilerleme sağlanmıştır. Bununla birlikte, Amed 5 No'lu Cezaevi'nin müzeye dönüştürülmesi, Amed Kadın Müzesi, Mehmet Uzun Müzesi, Kent Müzesi'nde "Ermeni" ve "Süryani" bölümlerin tamamlanması gibi faaliyetlerin bir kısmı hiç yapılmamış bir kısımda ise çok sınırlı ilerleme sağlanmıştır.

Kütüphanecilik hizmeti alanında belirlenen faaliyetler içerisinde rutin hizmetler devam etmiş ve toplamda 70 bine yakın kişiye hizmet verilmiştir. Bununla birlikte hizmet kapasitesini genişletmeye dönük hedefler başarılamamıştır. Örneğin, kütüphaneye 50 Kürtçe ve 500 Türkçe kitap eklemek hedeflenirken, uygulamada 1 Kürtçe ve 17 Türkçe kitap eklenmiştir. Yine, iki ilçede kütüphane kurmak ve belediyeye ait ticari kafe ve çay bahçelerinde kütüphane veya okuma salonu oluşturmak planlanmış ancak gerçekleştirilememiştir.

Çok dilli hizmet verilerek kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması hedefi kapsamında Diyarbakır Kitap Fuarı'nın düzenlenmesi, Diyarbakır Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları'ndan dokuz kitabın yayımlanması ile Masal Evi ve Kendi Oyunağımı Kendim Yapıyorum atölyesi için masal derlemesi planlanmıştır. Son faaliyet dışında faaliyetler büyük oranda başarılmıştır. Bununla birlikte planlanan faaliyetlerle stratejik hedef arasında bir uyumsuzluk bulunmaktadır. Yapılan çalışmaların çok dilli belediyeciliğe geçişe doğrudan bir katkısı söz konusu değildir.

Şehir genelinde tiyatro sanatının ve tiyatro kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması kapsamında belirlenen faaliyetlerin büyük çoğunluğu ya yapılmamış ya da yapılsa da çok sınırlı oranda hedeflere ulaşılmıştır. Örneğin 50 yetişkin oyunu sergilemek hedeflenmiş ancak 8 oyun sergilenmiştir. Yine iki çocuk oyununun prömiyeri planlanmış ancak bu konuda bir çalışma yapılmamıştır. Oyunlarda ortalama 20 bin kişiye ulaşmak hedeflenirken bu sayı 2.770'te kalmıştır.

Kültür ve sanat alanında en etkin çalışmalar Kent Konservatuvarı bünyesinde yapılmıştır. Altı bölümde 50 ders verilmesi ve 300 kişiye ulaşılması planlanmıştır. Uygulamada altı bölümde 728 kişiye ulaşılmıştır. Yine 18 kurs planlanırken 43 kurs gerçekleştirilmiş, 350 kişiye ulaşmak hedeflenirken 1.048 kişi kurslara katılım sağlamıştır. Müzik Hafıza Merkezi'ndeki çalışmalar da önemli oranda gerçekleştirilmiştir. Önceki yıl olduğu gibi bu yıl da Kürtçe Animasyon Atölyesi düzenlenmiş ve üç eser hedeflenirken, 12 eser oluşturulmuştur. Bununla birlikte yeni bir Kültür ve Sanat Okulu açma, üç ilçe-

de sanatsal mekân oluşturma, büyükşehir sanatçı stüdyolarının yer alacağı bir merkez kurma, Uluslararası Amed Film Festivali, Mezopotamya Yöresel Ürünler Fuarı gibi faaliyetler yapılamamıştır.

2015 yılında yapımı başlayan Kültür ve Kongre Merkezi bu dönemde tamamlanmıştır. Bununla birlikte El Cezeri Bilim ve Teknoloji Merkezi'nin yapımına başlanması hedeflense de başarılamamıştır.

4.5. Kadın politikaları ve toplumsal cinsiyet eşitliği

Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği alanında çok sınırlı bir ilerleme kat edilmiştir. Genel olarak şiddete maruz kalmış kadınların korunması ve desteklenmesi konusunda önemli çalışmalar yapılsa da kurum içinde ve şehir genelinde toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyici, kadınların ekonomik, sosyal ve kültürel hayata katılımını geliştirici faaliyetler oldukça sınırlı düzeyde kalmıştır.

Hem kurum içinde hem de şehir genelinde toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirme hedefi çok sınırlı düzeyde sağlanmıştır. Belediye içinde kadın erkek eşitliğini tesis etmeye dair beş faaliyetin üçü, kısmi olarak yapılırken, iki faaliyet hiç yapılmamıştır. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmaları kapsamında beş hedef belirlenmiş ancak hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Cinsiyet eşitliğine duyarlı İmar ve Şehircilik alanında dört faaliyet belirlenmiş ancak, ilgili alana dair rapor yazma dışında kalan üç faaliyet yapılmamıştır. Ulaşım hizmetlerinde cinsiyet eşitliğine duyarlı yaklaşımın geliştirilmesi için meydan, bulvar, cadde ve sokaklardaki kaldırım ve yaya geçiş yollarının uygunluğunun tespiti için denetimlerin yapılması ve mahallerdeki durak noktalarının ulaşılabilirliği hakkında raporlama çalışmaları kısmi olarak yapılmıştır. Yine, parkların, yürüyüş parkurlarının, sokakların aydınlatılması, spor aletlerinin yerleştirilmesi, spor kompleksi gibi alanlarda çocuk oyun alanı ve etüt mekânlarının oluşturulması, bebek bakım ve emzirme istasyonlarının yapımı gibi iyileştirmelerle toplumsal mekânların kadınların kullanımına daha uygun hale getirilmesi kapsamında örnek uygulamalar sınırlı da olsa geliştirilmiştir. Şehir genelinde toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratma çalışmaları önemli oranda gerçekleşmiştir. Farkındalık oluşturma amaçlı çok dilli materyaller hazırlama, kadınlara dönük toplumsal cinsiyet eşitliği ile çocuğu ihmal ve istismardan koruma konulu eğitimlerin organizasyonu bu alanda yapılan temel çalışmalardır.

Şiddete maruz kalan kadınların ve çocuklarının İlk Adım İstasyonu ve Kadın Sığınma Evi çalışmalarıyla korunma altına alınması, tedavi, psikolojik destek,

farklı konularda (toplumsal cinsiyet, çocuk eğitimi, çocuklarla iletişim vb.) sağlanan eğitim desteği gibi alanlarda hizmet sunulması sağlanmıştır.

Kadınların ekonomik, toplumsal, kültürel ve sağlık açılarından güçlendirmek amacıyla çeşitli faaliyetler planlanmıştır. Kadınların ekonomik yaşamda görünürlüğü ve istihdamı amaçlı faaliyetler kısmi olarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan mesleki eğitim ve danışmanlık hizmetleriyle 86 kadının istihdamı sağlanmıştır. Yine, kadın istihdamını desteklemek amaçlı başlatılan Mor Bayrak uygulaması kapsamında 20 işletmeye bayrak verilmiştir. Öte yandan, kadınların kültürel yaşamda görünürlüğüne artırılması amaçlı iki sanat kursunun düzenlenmesi ve 20 kadının katılımının sağlanması planlanmış ancak yapılamamıştır. Sağlık alanında bilgilendirici ve önleyici sağlık hizmetleri konusunda materyaller hazırlanmış ve dağıtılmıştır. 35 mahallede 525 kişinin konuya dair eğitimi hedeflene de yedi mahallede 312 kişiye ulaşılmıştır. Hijyen ve aile planlaması konusunda planlanan eğitimler ise yapılmamıştır. Son olarak, kadınların ekonomik ve toplumsal yaşamdaki konumları konusunda veri ve bilgi üretmek, çözüm önerileri geliştirmek üzere AR-GE çalışmaları hedeflenmiştir. Bu amaçla kamu ve sivil toplum örgütlerinin katılımının sağlanacağı Kadın Amed Forumu ve dört ilçenin 40 mahallesinde 1.400 kişilik bir saha araştırması planlanmıştır. Uygulamada Kadın Amed Forumu düzenlenmemiştir. Buna karşın, saha araştırması yedi ilçe, 22 mahalle ve 1.337 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

4.6. Çevre, ekoloji ve yeşil alanlar

Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar'da, doğanın ve doğal kaynakların korunduğu; hava, su, toprak ve gürültü kirliliğinin giderildiği; park, bahçe ve yeşil alanlarıyla yaşanılabilir bir şehir geliştirmek amacıyla sekiz stratejik hedef altında faaliyetler planlanmıştır. Katı atık yönetimi, hafriyat yönetimi, yeşil alan üretimi gibi alanlarda planlanan faaliyetlerin çoğu yapılmamıştır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi, mevcut park, bahçe ve yeşil alanların bakım ve onarımlarının yapılması, görüntü ve gürültü kirliliğini önlemeye dönük denetim çalışmaları sınırlı düzeyde yapılmıştır. Buna karşın, kentsel alanların temizliği gibi rutin çalışmalar büyük oranda sürdürülmüştür. Bununla beraber temizlik alanında yapılan memnuniyet anketleri bu konuda kurumsal hizmetlerin geliştirilmesi gerektiğini gösteriyor. Son olarak, Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar alanında planlanan toplumsal farkındalık çalışmalarında hedefler önemli oranda başarılmıştır.

Ekolojik hayatın korunması, ormanlık ve mesire alanların oluşturulması kapsamında Barış Ormanı'nın II. Etabı'nın mesire alanına dönüştürülmesi,

Kent Ormanı ve Hamza Baba Tepesi'nin ağaçlandırılması, Silvan Yolu ile Şanlıurfa Yolu'nun peyzajının tamamlanması ve Hilar Mağaraları'nın bakım ve düzenlemelerinin yapılması çalışmaları büyük oranda yapılmıştır.

Belediyenin enerjisini yenilenebilir enerji kaynaklarından elde etmesi konusunda da planlanan faaliyetler yapılmıştır. Bu kapsamda Sümerpark alanında uygulanan Yenilenebilir Enerji Santrali'nden sonra İl Otogarında Güneş Santrali kurulmuştur.

Öte yandan, çevre koruma ve kontrol anlamında şehrin en önemli yatırımı Entegre Katı Atık Yönetim Sistemi'nin bileşenleriyle birlikte kurulması yönünde planlanan faaliyetlerin neredeyse hiçbiri yapılmamıştır. Mevcut katı atık aktarma istasyonunun rehabilite edilmesi, Ergani, Bismil, Hani, Dicle transfer istasyonlarının yapımı, Büyükşehir, Ergani, Bismil, Dicle katı atık depolama sahalarının rehabilitasyonu, Atık Ayırma Tesisi'nin yapımı gibi faaliyetler planlandığı halde yapılmamıştır. Yine, Diyarbakır Entegre Katı Atık Yönetim Projesi ve Düzenli Depolama Sahası İnşası çalışmaları sadece %9 oranında gerçekleştirilmiştir.

Kişi başına düşen yeşil alan miktarını artırma hedefiyle planlanan çalışmalarda sınırlı düzeyde ilerleme sağlanmıştır. Bu alanda başarı sağlanan temel çalışmalar Fiskaya Parkı'nın yapımı ve dikey bahçe uygulamalarıdır. İlçelerde park yapımı, şehir genelinde ağaçlandırma çalışmaları, Gülistan Parkı'nın yapımı, Yeni Fidanlık ve Sera Üretim Alanı'nın yapımında %20-36 arasında oranlarla ilerleme sağlanmıştır. Park, bahçe ve yeşil alanlarda esas olarak mevcut alanların bakımı, onarımı ve modernizasyonu yapılmıştır.

Şehir genelinde görüntü, gürültü ve hafriyattan kaynaklı kirliliklerin denetimi ve giderilmesi hedeflenmiştir. Görüntü kirliliğini önleyici denetleme çalışmalarında başarı sağlanmış, ancak bu konudaki eylem planı hazırlanmamıştır. Buna karşın, gürültü kirliliğini önlemeye dönük denetimler yapılırken, ayrıca Çevresel Gürültü Eylem Planı %75 oranında tamamlanmıştır. Öte yandan, hafriyat çalışmalarında sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Bu konuda denetimler yapılsa da Hafriyat Atıkları Eylem Planı hazırlanmamış, Yeni Hafriyat Sahası'nın inşasında ise sadece %2'lik bir ilerleme sağlanmıştır.

Ana arterlerde temizlik çalışmalarının standartlarını yükseltmek amacıyla temizlik altyapısının modernizasyonu hedefiyle çeşitli çalışmalar planlanmıştır. Bu alanda üç araç alımı hedeflenmiş, iki araç satın alınmıştır. Tüm caddelerde günlük olarak temizlik çalışmaları yapılmış ve günlük ortalama 800 ton katı atık bertaraf edilmiştir. Bununla birlikte yapılan memnuni-

yet anketlerinde söz konusu hizmet kalitesine dair vatandaşların memnun olmadığı ortaya çıkmıştır. Vatandaşların belediye temizlik hizmetlerinden memnuniyet oranı %18 olarak tespit edilmiştir.

Son olarak, çevre ve ekoloji konusunda toplumsal farkındalığa dönük çalışmalar önemli oranda tamamlanmıştır. Yenilenebilir enerji kaynakları, çevre temizliği, gürültü, görüntü ve hava kirliliği, atık azaltma ve kaynağında ayrıştırma konulardan farkındalık çalışmalarında planlanan faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Örneğin, 50 okulda, 50 bin öğrenciye çevre eğitimi planlanmış, uygulamada 71 okulda, 34 binden fazla öğrenciye ulaşılmıştır. Yine, 100 site, yedi AVM ve 250 kamu kuruluşunda yerinde ayrıştırma planlanmış, uygulamada 698 site, yedi AVM ve 280 kurum ve kuruluşta ayrıştırma sistemine geçilmiştir.

4.7. Yerel ekonomiyi güçlendirme

Yerel ekonomi alanında belediye şirketlerinin kurulması yoluyla üretimin geliştirilmesi ve istihdam olanaklarının yaratılması ile mesleki eğitimlerin düzenlenmesi alanlarında görece ilerleme sağlanmıştır. Buna karşın, kooperatifçiliğin desteklenmesi, sosyoekonomik araştırmalar ve danışmanlık hizmetleri yoluyla yerel ekonominin geliştirilmesi, tarım ve hayvancılığın desteklenmesi çalışmalarında dikkate değer sonuçlar elde edilmemiştir.

Yerel ekonomiyi güçlendirme amacıyla üretimin canlandırılması ve teşvik edilmesi; belediye şirketlerinin kurulması yoluyla öz gelirlerin artırılması, üretim ve istihdamın geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda kooperatiflerin geliştirilmesine dair fizibilite raporu hazırlanmış, 17 mahalle/köyde 145 kişinin katılımıyla toplantılar yapılmıştır. Çalışmalar kapsamında planlanan bir adet meyve bahçesi oluşturulmuştur. Buna karşın, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Eğitim ve Araştırma Parkı sadece %20 oranında tamamlanmıştır. Toplam 30 kişiye bahçevanlık eğitimi verilmesi planlansa da yapılamamıştır.

Belediye öz gelirlerini artırmak, üretimi ve istihdamı güçlendirmek için Diyulaş belediye şirketini kurma ve on kişiyi istihdam etme ile Çermikte Termal Tesis Projesi yapılmamıştır. Öte yandan Silvan Gıda A.Ş (MED A.Ş.) bünyesinde dört işletme kurulması ve 100 kişinin istihdam edilmesi hedeflenmiş, uygulamada beş işletme kurulmuş ve 147 kişi istihdam edilmiştir.

Diyarbakır ekonomisinin geliştirilmesine katkı sağlanması amacıyla sosyoekonomik araştırmalar yapmaya dair faaliyetlerde kısmi bir ilerleme sağlanmıştır. Diyarbakır'ın sosyoekonomik göstergelerine ilişkin analiz raporunun hazırlanması; toplumcu ekonomi alanında yerel, bölgesel, ulusal ve ulusla-

rarası ölçekte örneklerin incelenmesi ve raporlanması; esnaf ve üreticilere dönük hibe ve fon kaynaklarına başvuru desteği; ekonomi alanında çalıştay, atölye ve konferansların düzenlenmesi faaliyetleri büyük oranda gerçekleştirilmiştir. Buna karşın, şehirde sosyoekonomik alanda faaliyet yürüten kurum ve kuruluşlara ilişkin veri tabanı oluşturma ve raporlama; belediye için hibe ve fon kaynaklarından destek temin etme; projelerde yeni istihdam olanakları yaratma gibi alanlarda sınırlı ilerlemeler sağlanmıştır.

Nitelikli ve nitelsiz işgücünün mesleki kapasitesini artırarak istihdamına katkı sağlamak hedefi kapsamında planlanan faaliyetlerde hedefler sınırlı düzeyde gerçekleştirilmiştir. Örneğin, Mesleki Eğitim Merkezi'nde 26 dalda 85 kurs düzenleyip 1.750 kişiye ulaşmak hedeflenmiştir. Uygulamada, 26 dalda 34 kurs düzenlenmiş ve 739 kişi bu kurslara katılmıştır. Bununla birlikte kurslara katılanların %2'sinin istihdam edilmesi hedefi başarılamamıştır. İstihdam amaçlı kentte bulunan kurum ve kuruluşlarla işbirliği geliştirmeye dönük faaliyetler planlanmış ancak ilerleme sağlanamamıştır. İki ilçede mesleki eğitim atölyesinin kurulması, ilçe mesleki eğitim merkezlerinde on kursun düzenlenmesi ve 200 kişiye ulaşılması planlanmıştır. Öte yandan, sadece bir ilçede mesleki eğitim atölyesi kurulmuş, üç kurs düzenlenmiş ve 40 kişiye ulaşılmıştır. Diyarbakır mutfağı ve yöresel yemeklerin öğretilmesi için iki dönemde 40 kursiyere ulaşmak hedeflense de söz konusu çalışmalar yapılmamıştır.

Son olarak, tarım ve hayvancılığın desteklenmesi ve kırsal ekonominin geliştirilmesi hedefi kapsamında planlanan faaliyetlerde dikkate değer bir sonuç alınamamıştır. Diyarbakır'ın bölge ve Türkiye içerisinde tarım ve hayvancılık sektöründe üretim oranlarının analizine yönelik raporlar hazırlanmış, yumrulu, soğanlı ve mevsim çiçekleri, ipek üretimi, taş üretimi ve fermente gübre üretimi alanlarında kooperatiflerin kurulması, üretimin desteklenmesi amacıyla çeşitli kurum ve kuruluşlarla görüşmeler yapılmış ve köyler ziyaret edilmiştir. Ancak söz konusu girişimler sonucunda herhangi bir ilerleme sağlanamamıştır.

4.8. Kırsal bölgenin gelişimi

Kırsal Bölgenin Gelişimi, diğer stratejik alanlara kıyasla görece başarısının sağlandığı bir alandır. Bu kapsamda kırsal bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan gelişimine katkı sunmak amaçlanmış ve altı stratejik hedef etrafında faaliyetler planlanmıştır. Zorunlu göç, kırsal bölge ekonomisi hakkında araştırmalar yapma ve kırsal bölgelerde sağlık hizmetlerinin sunumu

alanlarında dikkate değer bir başarı sağlanamamıştır. Bununla birlikte tarım ve hayvancılığın desteklenmesi; yol yapımı, bakımı ve onarımı ve kırsal mahallerde sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi çalışmalarında belirlenen hedefler büyük oranda başarılmıştır.

Zorla yerinden edilmiş yurttaşların köye dönüşlerinin desteklenmesi kapsamında planlanan çalışmalarda, zorunlu göçe ilişkin envanter çıkarma, raporlama, köye dönüş eylem planı çıkarma, bu amaçla toplantı, konferans vb. etkinlikler organize etme gibi çalışmalar yapılmamıştır. Bununla birlikte köye dönüş için dört köy pilot köy olarak tespit edilmiş ve dönüş çalışmaları başlatılmıştır. Bu köylerde dönüş eylem planları hazırlanmış, tarımsal altyapı ve altyapı sulama tesisleri inşa edilmiştir.

Kırsal bölgenin sosyoekonomik yapısı, tarım ve hayvancılıkla ilgili altyapısının tespiti için araştırmalar yapılması ve kırsal ekonominin desteklenmesi kapsamında planlanan faaliyetler sınırlı düzeyde gerçekleştirilmiştir. Çoban Evi Projesi, Hevsel Tarım Evi Projesi, koçerlik kültürü, göç yollarıyla ilgili haritalama ve raporlama çalışmaları, hibe programlarından faydalanma, hammadde, yerel kaynaklar, tarım ve hayvancılık alanlarında üretim envanteri raporu hazırlama gibi faaliyetler yapılmamıştır. Buna karşın, kırsal alanın sosyoekonomik gösterge veri tabanları %70 oranında hazırlanmış, 20 tohumun envanteri çıkarılmış ve beş organik ürünün üretimi desteklenmiştir.

Öte yandan tarım ve hayvancılığın desteklenmesi kapsamında belirlenen faaliyetler büyük oranda başarılmıştır. Kooperatiflerle işbirliği yapma ve teknik destek sunma, kooperatifçilik alanında eğitimler ve bilgilendirme çalışmalarını organize etme, projelere danışmanlık desteği verme, tarım ve hayvancılığı geliştirmeye dönük eğitimler organize etme, mobil bilgilendirme ekipleriyle köylerde tarım, hayvancılık ve kooperatifçilik alanında danışmanlık ve bilgilendirme çalışmaları yapma, sulama tesisleri ve hayvan içme suyu göletlerinin yapımı, yapım için malzeme ve teknik destek sunma bu alanda başarıyla tamamlanan belli başlı faaliyetlerdir.

Kırsal bölge yollarının yapımı, bakımı ve onarımı çalışmalarında ise planlanan çoğu çalışmada hedeflenenlerden öteye gidilmiştir. Bu dönemde, kırsal bölge mahalle yol ağlarının veri tabanı tamamıyla güncellenmiş ve etüt, proje ve maliyetlendirme çalışmaları tamamlanmıştır. Kırsal bölge yollarında 397 kilometre birinci kat sathi kaplama, 520 kilometre ikinci kat sathi kaplama, 412 kilometre stabilize yol, 34 köprü ve menfez, 107 bin metrekare kilitli parke yapımı tamamlanmıştır.

Kırsal mahallelerin sosyal ve kültürel açıdan desteklenmesi kapsamında gezici sahne aracıyla 17 ilçede gösteriler sergileme planlanmış, ancak yapılmamıştır. Buna karşın planlanan bir ilçede Kadın Danışma Merkezi'nin kurulması, kadın çalışmaları kapsamında gezici ekibin kırsal bölgelerde haneleri ziyaret etmesi ve eğitimler organize etmesi, yapılan çalışmaların raporlanması sağlanmıştır.

Sosyal ve kültürel alanda planlanan faaliyetlerde görece başarı sağlansa da, sağlık hizmetlerinde dikkate değer bir ilerleme yaşanmamıştır. Gezici sağlık aracıyla 60 mahallede 18 sağlık taraması yapıp 5.000 kişiye ulaşmak planlanmıştır. Ancak söz konusu çalışmalar yapılmamıştır. Koruyucu Halk Sağlığı alanında 80 mahallede 3.000 kişiye eğitim vermek amaçlanmış, ancak yapılamamıştır. Bu alanda not etmeye değer tek çalışma ilaçlama faaliyetleridir. Oluşturulan 27 ekiple 813 kırsal mahallenin her birinde yıl içinde yedi kez ilaçlama faaliyeti yapılmıştır.

4.9. Ulaşım

Ulaşım Hizmetleri kapsamında dört stratejik amaç etrafında faaliyetler planlanmıştır. Erişilebilir, ekolojik, ekonomik, güvenli ve konforlu bir toplu ulaşım sisteminin geliştirilmesi ile yayalaştırma ve bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması yoluyla insan odaklı bir ulaşım altyapısının oluşturulması amaçları çok sınırlı düzeyde gerçekleşmiştir. Şehir içi trafik akışını iyileştirmede kısmi başarı sağlanırken, yol yapım bakım ve onarımlarda hedeflerden öteye gidilmiştir.

Erişilebilir, ekolojik, ekonomik, güvenli ve konforlu bir toplu ulaşım sistemine dair planlanan çalışmalarda çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Alternatif ulaşım türlerini geliştirmek hedefiyle planlanan raylı sistemler projesi 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da başarılamamıştır.

Toplu ulaşım standartlarını iyileştirmek hedefi kapsamında planlanan çalışmalardan il ve ilçe terminallerinin denetimi sağlanmıştır. Bununla birlikte, minibüslerin dönüşümü, kent merkezindeki güzergâhların iyileştirilmesi ve yeni güzergâhların oluşturulması faaliyetleri yapılmamıştır. Çevreci, ekonomik ve yenilenebilir bir toplu ulaşım sisteminin geliştirilmesi için planlanan Doğalgaz Dolu İstasyonu tamamlanmıştır.

Toplu ulaşım sisteminde teknolojik altyapının geliştirilmesi kapsamında planlanan Otobüsüm Nerede web ve mobil uygulaması tamamlanmış ve 59 binden fazla kişi uygulamayı kullanmaya başlamıştır. Bununla birlikte beş

akıllı durak uygulaması ve Diyarkart bayi sayısını artırma çalışmaları planlandığı halde yapılamamıştır.

Ticari toplu taşımacılığın yasal altyapısının oluşturulması, plaka çerçevesinin belirlenmesi, düzenlenmesi ve yönetilmesi hedefiyle planlanan çalışmalar da çok sınırlı düzeyde yapılmıştır. İlçelerde taşımali eğitim yapan araçların kayıt altına alınması, su yolu taşımacılığı ve ilçe merkezleri ile il merkezi arasında toplu taşıma hizmeti veren araçlara ilişkin mevzuatın tamamlanması sağlanamamıştır. Bu konuda yapılan tek çalışma ilçe merkezleri ile mahallelerden il merkezine doğru toplu taşıma yapan 625 aracın kayıt altına alınmasıdır.

Bu kapsamda, son olarak toplu ulaşım şoförlerine dönük iki eğitim planlanmış ve 800 şoförün katılımı hedeflenmiştir. Bununla birlikte bir eğitim planlanmış ve 250 şoför katılmıştır.

İnsan odaklı bir ulaşım altyapısı oluşturmak amacıyla yayalaştırma ve bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması kapsamında planlanan faaliyetler büyük oranda yapılmamıştır. Ekinciler Caddesi ve çevresinin yayalaştırılmasına ilişkin projelendirme çalışmaları, Suriçi ve Hevsel Bahçeleri'nin gezinti yaya yollarının projelendirilmesi çalışmaları planda yer almış, ancak yapılmamıştır. Bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak kapsamında 25 kilometre yol yapımı planlanmış, bunun 9 kilometrelik kısmı tamamlanmıştır. Beş adet bisiklet parkının yapımı ve 100 adet bisiklet alımı hedeflenmiş ancak hiçbir yapılamamıştır.

Şehir içi trafik akışını iyileştirmek amacıyla akıllı teknolojik sistemlerinin kullanımı kapsamında planlanan Trafik Kontrol Merkezi %70 oranında tamamlanmıştır. 50 akıllı kavşak düzenlemesi planlanmış, 54 düzenleme yapılmıştır. 130 otobüste canlı olarak izleme ve kayıt etme özelliği taşıyan kamera sistemi kurmak hedeflenmiş, uygulamada 164 otobüste sistem kurulmuştur. Buna karşın, Alo Ulaşım hattının kurulması ve kavşakların akıllı telefonlarda canlı olarak izlenmesinin altyapısı planlansa da yapılamamıştır.

Kent trafiğinin düzenlenmesi ve yönetsel iyileşmelerle rahatlatılması kapsamında planlanan faaliyetlerde kısmi bir ilerleme sağlanmıştır. Ulaşım mastır planının revize edilmesi, 13 ilçenin ulaşım mastır planının yapılması, 15 toplu taşıma durağının düzenlenmesi, 35 durakta ceplerin yapılması, 20 durakta ceplerin düzenlenmesi, kent içi nakliye araçlarının tek çatı altında toplanması ve bu amaçla ilgili mevzuatın oluşturulması çalışmaları yapılmamıştır. Buna karşın, on kavşakta sinyalizasyon sisteminin kurulması, 3.864 trafik

levhasının üretimi, 390 km uzunluğunda yolda çizgi çalışmalarının yapılması hedefleri büyük oranda başarılmıştır. Yine 150 yeni durak yapımı planlanmış, 53'ü gerçekleştirilmiştir. İlk ve orta öğretim öğrencilerinin trafik konusunda bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla Trafik Eğitim Merkezi planlanmış, ancak yapılamamıştır.

Son olarak, şehir içi ve kırsal mahalle yolları ile çevre yollarının yapılması ve mevcutların iyileştirilmesi faaliyetleri hedeflerden öteye bir başarı oranıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, merkez ilçelerde 22 kilometre yeni yol açılmış, yeni açılan 30 kilometre imar yoluna alt temel ve kaplama işlemi yapılmıştır. Merkez ilçelerde 20 kilometre yeni yolun sathi kaplaması tamamlanmıştır. Bu dönemde ayrıca kent merkezinde 15 bin metrekare ve yeni yollarda 25.380 metrekare kaldırım yapılmış ve 8.111 metrekare alanda kaldırım onarımı tamamlanmıştır.

4.10. Halk sağlığı

Halk Sağlığı'na ilişkin çalışmalar beş stratejik amaç etrafında planlanmıştır. Üretimden sofraya gıda güvenliğini sağlamak, koruyucu ve önleyici sağlık hizmetleri ve hayvanların bakımı kapsamında planlanan çalışmalar büyük oranda tamamlanmıştır. İlaçlama çalışmalarında rutin çalışmalar ve kapasite oluşturmaya dönük çalışmalar yapılırken, kurumsal işbirlikleri geliştirme ve yenilikler sağlama alanında planlanan faaliyetler yapılamamıştır. Buna karşın, defin ve mezarlık hizmetlerinde çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır.

Üretimden sofraya gıda güvenliğini sağlamak amacıyla hayvan pazarları ve mezbaha alanında iki ilçede mezbaha yapımı planlanmış, biri gerçekleşmiştir. Buna karşın, semt pazarlarında denetim faaliyetleri büyük oranda yapılmıştır. Yine, halkın güvenli ve kaliteli gıdaya erişimi için planlanan işyeri denetimleri %100'e yakın bir başarı oranıyla gerçekleştirilmiş ve tüketim bilincini artırmak ve işyerlerinde hijyen standartlarını artırmak amacıyla Beyaz Bayrak uygulaması sürdürülmüştür.

Hastalıkların önünü almak için vatandaşların koruyucu sağlık alanında bilgi ve becerilerini geliştirmek amacı kapsamında planlanan faaliyetler önemli oranda tamamlanmıştır. Anne ve çocuk sağlığı ve aile planlamasına ilişkin eğitimler, laboratuvar, radyoloji, pansuman, enjeksiyon, aşı vb. sağlık hizmetleri, bedelsiz ilaç desteği, il içi hasta nakil desteği, ambulans ve gezici sağlık aracı desteği gibi çalışmalar tamamlanmıştır. Buna karşın, gebe kadınlara dönük süt desteği planlanmış ancak yapılmamıştır.

Defin ve mezarlık hizmetleri konusunda planlanan çalışmalar büyük oranda yapılamamıştır. Yeniköy mezarlık alanında kiosk sistemi kurulması, Alo 188 mezarlık hattının kullanımının yaygınlaştırılması, mezarlık alanlarında parke taşı döşeme çalışmaları yapılamamıştır. Buna karşın, yeni mezarlık alanı %92 oranında tamamlanmıştır.

İlaçlama alanında kent merkezinde rutin çalışmalar sürdürülmüştür. Yine hem Büyükşehir Belediyesi'nde hem de ilçe belediyelerinde konuya dair toplumsal farkındalığı artırmak ve belediyelerin kapasitesini geliştirmek için eğitimler yapılmıştır. Buna karşın, kurumsal işbirlikleri geliştirme ve alanda yenilikler sağlamaya dönük "tür tayini", "direnc gelişimi" gibi faaliyetler yapılamamıştır.

Son olarak, kentte hayvan refahını sağlamak, hayvan sağlığı ve haklarını korumak, hayvanlardan insanlara geçen hastalıklarla mücadele etmek ve toplum sağlığını korumak amacıyla Hayvan Bakımevi çalışmaları sürdürülmüş, bu konuda belirlenen hedefler büyük oranda başarılmıştır. Hayvan Bakımevi'nde 2.609 hayvanın kaydı yapılmış, 11 binden fazla hayvana aşı, iç dış parazit, kısırlaştırma ve cerrahi müdahale gibi hizmetler sunulmuştur. Hayvan Bakımevi'nde ameliyathane, mobil araç ve kulübeler yenilenmiş ve karantina bölümü tamamlanmıştır. Sokak hayvanlarının sahiplendirilmesi için 50 siteye hayvan kulübesi verilmesi planlanmış ancak yapılamamıştır. Hayvan hakları konusunda toplumsal farkındalık oluşturmak amacıyla okulların bakımevini ziyaret etmesi sağlanmıştır. Buna karşın ev ve süs hayvanı satışı yapan yerlerde çalışanlara dönük eğitimler planlansa da yapılmamıştır.

4.11. Tarihi kültürel varlıklarımız ve turizm

Diyarbakır'ı bölgede bir turizm merkezi haline getirme amacıyla planlanan çalışmalar kısmi olarak yapılmıştır.

Diyarbakır'ın yerel, ulusal ve uluslararası ölçekte tarihî, doğal ve kültürel değerleriyle tanıtılması çalışmaları kapsamında Turizm Master Planı'nı hazırlama, yurtdışı fuarlara katılma, il dışında Diyarbakır Tanıtım Günleri organize etme ve Uluslararası Newroz Maratonu (Sur bandı) düzenleme faaliyetleri yapılmamıştır. Buna karşın, planlanan Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri Sempozyumu organize edilmiş, 50 binin üzerinde ziyaretçisi olan yurtiçindeki iki uluslararası fuara katılım sağlanmış, uluslararası fuarlarda 34 kuruluşla işbirliği geliştirilmiştir. Yine 15-22 Nisan Turizm Haftası'nda planlanan etkinlikler üçte bir oranında yapılmıştır.

Rehberlik hizmetlerinin sunulması ve tanıtım materyallerin hazırlanması kapsamında belediye çalışanları, öğrenciler ile yerli ve yabancı turistlere dönük turistik geziler ve doğa turları organize edilmiş ve mevcut turistik/hediye eşya envanteri çıkarılmıştır. Buna karşın, Amed Kent Atlası çalışmaları, Dünya Mirası Temalı Kent Estetiği Tasarım Çalıştayı, Suriçi esnafına dönük eğitim faaliyetleri yapılmamıştır. Altı dilde 50 bin materyal basımı hedeflenmiş, ancak iki dilli 3.500 materyal basılmıştır.

4.12. Afet yönetimi, güvenlik ve denetim

Afet Yönetimi, Güvenlik ve Denetim alanında itfaiye ve zabıta hizmetleri planlanmıştır. Bu kapsamda, doğal afetlerle ilgili tedbirlerin alınmasına dair faaliyetlerde orta düzeyde bir ilerleme sağlanmıştır. Hidrantların kurulması, arama kurtarma ekipmanlarının alımı, arama kurtarma konusunda personellerin eğitimi, gıda denetim ve dağıtım ekiplerinin kurulması alanlarında hedefler önemli oranda başarılmıştır. Yine, seyyar yemek tırından 157 binden fazla kişiye hizmet verilmiştir. Buna karşın gönüllü personelin arama kurtarma eğitimleri alması, sualtı arama kurtarma alanında personel eğitimi, Kent Konseyi bünyesinde hekim ve yardımcı sağlık personeline ilişkin havuz oluşturma çalışmaları yapılmamıştır.

Bu dönemde ayrıca, iki itfaiye binası yenilenmiş, yedi itfaiye aracı alınmış, 56 okulda 9.237 öğrenciye ve 18 kurumda 562 çalışana eğitim verilmiş, umuma açık 735 işyerinde yangın güvenliği konusunda denetleme yapılmıştır.

Zabıta hizmetleri kapsamında, planlanan denetim çalışmaları büyük oranda yapılmıştır. Bu kapsamda, işyerleri, toplu taşıma araçları, ticari taksiler, ağır tonajlı araçlar, hal kompleksleri, akaryakıt ve LPG otogaz istasyonları ile kum ocakları, maden ocakları, beton santralleri ve kent üzerinde kirletici etkileri olan işyerleri denetlenmiştir. Ayrıca, kentteki hurda araçlar çekilmiş, kaçak büfelere, seyyar satıcılara, kaçak yapılara ve dilencilere müdahale edilmiştir. Zabıta alanında iki çekici araç ve iki denetim aracı alınması planlansa da yapılmamıştır.

4.13. Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi

Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi amacıyla yönetsel süreçleri iyileştirmek, planlama yaklaşımını güçlendirmek, kurumsal öz gelirleri artırmak, mekân ve araç-ekipman kapasitesini geliştirmek amaçlarında dikkate değer bir ilerleme sağlanmıştır. Bununla birlikte, e-belediyeye geçiş amacıyla not etmeye değer mesafe alınamamıştır.

Yönetmelik süreçlerin sürekli yenilenmesi ve iyileştirilmesi hedefi kapsamında planlanan faaliyetler büyük oranda yapılmıştır. Bu kapsamda, stratejik planın birim bazlı takibi ve raporlanması, performans programına dönük toplantıların düzenlenmesi, birim faaliyetlerinin aylık izlenmesi ve değerlendirilmesi, üç aylık ara raporların hazırlanması, yıllık faaliyet raporunun hazırlanması, çalışma yönetmeliklerinin revize edilmesi ya da yeniden hazırlanması gibi çalışmaların tamamı yapılmıştır. Bu alanda ilerleme kat edilmeyen tek çalışma iş süreçleri analizleri ve raporlama çalışmalarıdır. 24 ana hizmet biriminde iş süreçleri analizi yapıp raporlama hedeflenmiş de, beş birimde analizler tamamlanmış ve sadece bir birimde raporlama yapılmıştır.

Belediyenin öz gelirlerinin artırılması hedefiyle planlanan faaliyetler çoğunlukla tamamlanmıştır. İlan reklam mükelleflerinin kayıtlarının tutulması, yenilenmesi, tahakkuk ve tahsilatların yapılması; üç ayda bir gelir kalemlerinin borç taramalarının yapılması ve raporlanması, icra takiplerinin yapılması; hedeflenen bir terminal ve üç tesisin belediye işletmesine alınması; 6360 Sayılı Yasa'yla genişleyen sorumluluk alanında bulunan belediyeye ait taşınmazların kontrolü ve denetimi; belediye gelirlerine dair yapılan farkındalık ve bilgilendirme çalışmaları bu dönemde tamamlanan temel faaliyetlerdir. Belediye alacaklarının internet ortamında tahsisi sağlanamasa da mükelleflere SMS yoluyla bilgi mesajı gönderilmesi için altyapı oluşturulmuştur.

Kurumda mali disiplinin sağlanmasına dönük bütçe gelir ve gider gerçekleştirmeleri üzerinden finansal analizlerin yapılması, bütçe gerçekleştirme oranlarının yüksek düzeyde sağlanması, yedek ödenek bütçesinin azaltılması hedeflerine ulaşılmıştır. Bununla birlikte, belediye bünyesinde kiralanmış araçların maliyetlerinin %20 oranında düşürülmesi başarılamamıştır. Yine 72 aracın %20 oranında azaltılması hedeflenmiş de sadece %3 oranında başarı elde edilmiştir.

Etkin ve verimli bir personel yönetim sisteminin kurulması kapsamında, personel ihtiyaç analizlerinin yapılması, performans bilgileri veri havuzunda stajyer öğrencilerin verilerinin kayıt altına alınması, hizmet alımı personellerin ekonomik koşullarının takibi, iş sağlığı ve güvenliği konusunda personel istihdamı gibi faaliyetler başarılmıştır. Bununla birlikte, personellere dönük kültürel ve sosyal aktivitelerin düzenlenmesi, personel memnuniyet anketlerinin yapılması gibi faaliyetler yapılmamıştır. Öte yandan, sürekli öğrenen bir kurumsal yapının inşasına dönük faaliyetler büyük oranda yapılmıştır. Bu alanda personellere dönük planlanan eğitimler önemli oranda tamamlanırken, yöneticilere dönük eğitimlerde ise hedefler ortalama %18

oranlarında başarılıdır. Bu dönemde farklı birimlerde görevlendirilmek üzere 92 personelin istihdamı planlanmış ancak bu konuda herhangi bir ilerleme sağlanmamıştır.

6360 Sayılı Yasa sonrası belediyenin yetki alanının genişlemesiyle birlikte yeni hizmet birimlerinin mekân ve araç-ekipman ihtiyaçlarını karşılanması kapsamında planlanan faaliyetlerde başarı sağlanmıştır. Halkla ilişkiler biriminin mekânı düzenlenmiş, iki ilçede Büyükşehir Belediyesi hizmet koordinasyon binalarının yapımına girilmiştir. Yine, Asfalt Şantiye Hizmet Binası tamamlanmıştır. Ayrıca, 22 yeni araç alınmış ve 450 aracın bakım ve onarımları gerçekleştirilmiştir.

Son olarak, e-belediyeye geçiş hedefi kapsamında planlanan faaliyetlerde çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Mobil uygulamaların güncellenmesi sağlansa da, otomasyon veri tabanı mimarisinin oluşturulması, muhasebe, personel, bütçe, satın alma gibi modüllerin oluşturulması, elektronik doküman yönetim sistemine geçilmesi, e-imza sisteminin kullanımı, veri depolama kapasitesinin artırılması gibi çalışmalar yapılmamıştır. Buna karşın cadde, sokak ve bulvar bilgileri güncellenerek ulusal adres veri tabanına işlenmiş, kurum binalarına kamera sistemleri yerleştirilmiş, yeni satın alınan 50 aracın tamamına takip sistemi kurulmuştur.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Önceki bölümde olduğu gibi bu bölümde de Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'ne ait kurumsal belgeler incelenerek 2016 yılında yapılan belediye hizmetleri analiz edilmiş ve performans sonuçlarına ilişkin bir tablo ortaya konulmuştur. Yapılan analizler sonucunda dokuz ana hususun altı çizilebilir:

1. 2015 Performans Programı gibi 2016 Performans Programı da büyük oranda 2015-2019 Stratejik Planı'na bağlı olarak oluşturulmuştur. 2015-2019 Stratejik Planı'nda yer alan stratejik amaç ve stratejik hedefler bir zamansal önceliklendirme yapılmadan 2016 Performans Programı'nda da yer almıştır. Stratejik planda yer alan faaliyetlerde bir eleme ve ölçek küçültme yapılarak performans programı hazırlanmıştır. Bu anlamda, stratejik planda yer alan stratejik alanlar performans programında yer almış ve stratejik alan bazındaki bütçe dağılımları büyük oranda performans programını da belirlemiştir.
2. Önceki yılda olduğu gibi yıllık planlama çalışmaları kurumsal bilgilerle sınırlı bir süreçle hazırlanmış, şehirde bulunan farklı aktörlerin katılımına

ilişkin dikkate değer bir yapı ve mekanizma inşa edilmemiştir. Buna bağlı olarak, kurum dışı bir performans programı izleme ve değerlendirme yapısı ya da mekanizması kurulmamıştır.

3. 2016 yılında 541,96 milyon TL gelir sağlanırken, yaklaşık 646,32 milyon TL gidere denk düşen bir eylem planı çıkarılmıştır. Başka bir ifadeyle, gerçekleştirilen gelirlerinden %19,25 oranında fazla bir gider öngörülmüştür. Bütçe dağılımında en fazla kaynak sırasıyla Kırsal Bölgenin Gelişimi, Ulaşım Hizmetleri ile Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar'a aktarılmıştır. Bütçenin %62,04'ü bu üç alana ayrılmıştır. Bununla birlikte Kırsal Bölgenin Gelişimi bütçesi esas olarak kırsal yolların yapımı, bakımı ve onarımı faaliyetlerine ayrılmıştır. Bu anlamıyla tek başına Ulaşım alanına ayrılan bütçe payı %40'ların üstündedir. Bu üç alanı Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği (%9,27), Sosyal Hizmetler/Sosyal Politikalar (%6,68) ve Halk Sağlığı (%5,82) takip etmiştir.

4. Uygulama sonuçlarına bakıldığında genel olarak belirlenen hedeflerin yarısına yakınının yapıldığı görülmektedir. Stratejik hedefler kapsamında belirlenen performans hedeflerinin gerçekleştirme oranı kurum geneli için %51,68 olarak hesaplanmıştır. Kurumun kullandığı performans hesaplama sistemi faaliyet sayısını baz almıştır. Bu anlamda kurumsal başarıyı yansıtıp yansıtmadığı tartışmalıdır. Zira faaliyetler süre, bütçe ve toplumsal etki açısından farklılık arz eder ve bu anlamda ağırlıklandırmayı gerektirir. Bununla birlikte, yapılan detaylı incelemeler de performans sonuçlarının iyi olmadığını teyit ediyor.

5. 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da geleneksel belediye hizmetlerinin yanı sıra farklı alanlarda iddialı özgün amaç ve hedefler belirlenmiştir. Bununla birlikte, iddialı amaç ve hedeflere rağmen operasyonel düzeyde sınırlı faaliyetler belirlenmiştir. Ayrıca planlanan faaliyetler de oldukça sınırlı düzeyde gerçekleştirilmiştir. Kadınlara yönelik şiddetle mücadele ve Kürtçeye kısmi de olsa alan açan çoğulcu kimlik politikalarında sınırlı da olsa bir ilerleme sağlanmıştır. Buna karşın, yurttaşların yerel hizmetlere katılımı, yerel ekonomi, çok düzeyli ademi merkezileşmeye dayalı bir İmar ve Şehircilik uygulaması alanında iddiaların aksine çok sınırlı çalışmalar yapılmıştır.

6. 2015 yılından farklı olarak, kültür-sanat çalışmaları ile tarihi ve kültürel mirası korumaya dönük çalışmalarda dikkate değer bir düşüş meydana gelmiştir. Bu durum 2015 yılının sonu ve 2016 yılının ilk altı aylık dönemini kapsayan Suriçi'nde meydana gelen kent çatışmalarının özellikle söz konusu iki alandaki çalışmaları olumsuz yönde etkilediği gösteriyor. Tüm alanlardaki

çalışmalara olumsuz yönde yansıyan kent çatışmaları kültür, sanat ve turizm alanında yapılan çalışmaları durma noktasına getirmiştir.

7. Belediyenin en başarılı olduğu alan 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da yol yapımıdır. Hem kırsal bölgelerde hem de kent merkezinde yol yapımı, bakımı ve onarımı alanında planlanan faaliyetler %100'e yakın oranlarda gerçekleşmiştir. 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da Diyarbakır'da belediye hizmetlerinde yol ağırlıklı bir kurumsal yapı ve yaklaşım hâkim olmuştur. Yine, kurumsal kaynaklar büyük oranda yol yapım, bakım ve onarım çalışmalarına aktarılmıştır.

8. Çevre, Ekoloji ve Yeşil Alanlar hem belediyenin söylemlerinde hem de stratejik planda öncelikli hizmet alanları içerisinde yer almasına rağmen, belediyenin 2016 yılında bu alandaki başarısı oldukça sınırlı düzeyde kalmıştır. Yatırım bütçesinin %18,61'i bu alana ayrılmasına rağmen mevcut yeşil alanların yönetimi ve yenilenmesi dışında, yeni yeşil alan oluşturma konusunda çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Öte yandan, çevrenin korunması konusunda katı atık yönetimi stratejik öneme sahipken, 2016 Performans Programı'nda en az ilerleme bu alanda sağlanmıştır. Katı atık yönetimi alanında planlanan çalışmaların çoğu yapılmamıştır.

9. 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da belediyenin yenilikçilik ve yaratıcılık kapasitesi oldukça sınırlı bir düzeyde kalmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PLANDAN EYLEME: KAYYUM DÖNEMİ

2017 Yılı Belediye Hizmetleri

Giriş

31 Mart 2014 Yerel Seçimleri'nde, Halkların Demokratik Partisi (HDP) bileşeni olan Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) adayları olarak %55,1 oyla seçilen Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Eşbaşkanları Gültan Kışanak ve Fırat Anlı 31 Ekim 2016 tarihinde tutuklandılar. Eşbaşkanların tutuklanmalarının hemen ardından, 1 Kasım 2016 tarihinde, Ankara Etimesgut Kaymakamı Cumali Atilla, İçişleri Bakanlığı tarafından Büyükşehir Belediyesi'ne kayyum olarak atandı.

Kürt meselesinin barışçıl ve demokratik yollarla çözümü konusunda toplumda büyük umutlar yaratan 2013-2015 Çözüm Süreci'nin başarısızlıkla sonuçlanmasından sonra, şiddet yeniden meselenin formasyonunu belirleyen temel dinamik haline geldi. 2015 Temmuz ayı sonunda yeniden başlayan çatışmalar 16 Ağustos 2015 tarihinde Muş'un Varto ilçe merkezinden başlayarak kentsel alanlara yayıldı ve söz konusu kentsel çatışmalar 2016 Mayıs ayına kadar devam etti. Bununla birlikte sokağa çıkma yasakları çoğu ilçede kısmi düzeylerde aylarca devam etti.

Diyarbakır'da kent çatışmaları ilk olarak 2015 Ağustos ayında şehir merkezine yaklaşık 80 kilometre mesafede bulunan Silvan ilçesi kent merkezinde başladı ve dönem dönem yoğunlaşarak 14 Kasım 2015 tarihine kadar sürdü. Silvan'daki çatışmalar çeşitli arabulucuların girişimleri sonucu büyük ölçekli yıkımlar yaşanmadan sonlandı. Silvan'dan sonra ikinci büyük kent çatışması Diyarbakır'ın tarihî merkezi olan Sur ilçesinde yaşandı. Diyarbakır Barosu Başkanı Tahir Elçi'nin öldürüldüğü 28 Kasım 2015 tarihinde başlayan sokağa çıkma yasağıyla yoğunlaşan çatışmalar 102 gün sürdü. 09 Mart 2016 tarihinde çatışmalar sonlandı ve 13 Mart 2016 tarihinde sokağa çıkma yasakları kısmi olarak kaldırıldı. Çatışmalardan sonra aylarca süren sokağa çıkma yasakları döneminde, çatışmaların yoğunlaştığı altı mahalle tamamen yıkıldı. Söz konusu alanda yeni yapılaşma projeleri merkezî hükümetin tasarrufunda, yerel aktörlerin katılımına kapalı bir şekilde devam ediyor.

Diyarbakır ve çevre illerinde kent çatışmalarının neden olduğu can kayıplarının, toplumsal ve siyasal depremin etkileri ağır bir şekilde devam ederken, 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî darbe girişimi meydana geldi. Darbe girişimi halkın ve seçilmiş yönetimin direnciyle başarısız kılındı. Bununla birlikte, 20 Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen ve iki yıl süren Olağanüstü Hal Yönetimi (OHAL) Türkiye'nin zaten sınırlı olan demokratik birikimine büyük bir darbe vurdu. Bu dönemde, siyaset alanı ve sivil alan büyük oranda ortadan kaldırıldı ve Kürt meselesi devletin geleneksel “terör” ve “güvenlik” politikaları çerçevesinde yeniden kuruldu.

OHAL kapsamında yayınlanan 674 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile cumhurbaşkanına, belediyelere kayyum atama yetkisi verildi. Bu yetkiyle birlikte, 11 Eylül 2016 tarihinden itibaren içinde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin de yer aldığı Demokratik Bölgeler Partisi'nin (DBP)¹ yönetiminde olduğu 102 belediyenin 94'üne kayyum atandı. HDP Eşbaşkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ, Diyarbakır, Mardin ve Van Büyükşehir Belediye eşbaşkanlarının da içinde olduğu onlarca seçilmiş siyasetçi tutuklandı.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'ne atanan kayyum liderliğindeki yeni yönetim 15 Kasım 2016 tarihinde, yeni bir stratejik plan hazırlama sürecini başlatarak 2017-2021 Stratejik Planı'nı 09 Mart 2017 tarihinde tamamladı. Söz konusu plan, Belediye Meclisi tarafından 4 Nisan 2017 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girdi. 2017 ve 2018 yılı performans programları da yeni stratejik plana bağlı olarak hazırlandı.

Bu ve sonraki bölümde sırasıyla kayyum yönetiminin 2017 ve 2018 yıllarında yaptığı çalışmalar ele alınıyor. Söz konusu çalışmalar, Kışanak ve Anlı dönemleri ele alınırken kullanılan aynı yöntemle incelendi. Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü'nün stratejik plana bağlı olarak hazırladığı performans programı, faaliyet raporu ve yıllık stratejik plan izleme raporu baz alınarak her bir yıla ilişkin belediye hizmetlerinin performans sonuçları değerlendirildi.

Bu kapsamda, ilk olarak, belediyenin kurumsal amaçlarıyla ilişkilendirilmiş ve bütçelendirilmiş yıllık planı olan performans programı planlama süreci, stratejik amaç ve hedefler, bütçe dağılımları ve izleme ve değerlendirme mekanizmaları açısından incelendi. İkinci olarak, genel performans sonuçları analiz edildi. Üçüncü olarak, söz konusu yılda öne çıkan çalışmalar/fa-

¹ Barış ve Demokrasi Partisi daha sonra ismini Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) olarak değiştirdi.

aliyetler/projeler özetlendi. Son olarak, belediye tarafından belirlenen yedi stratejik alan esas alınarak performans sonuçları ayrıntılı ele alındı.

1. 2017 PERFORMANS PROGRAMI

Stratejik planın 2017 yılı içerisinde yenilenmesiyle birlikte, 2017 yılı için daha önce hazırlanan performans programı yürürlükten kaldırılarak yeni bir program hazırlanmıştır. Hem 2017 hem de 2018 performans programlarında 2017-2021 Stratejik Planı baz alınmıştır. 2017 Performans Programı aşağıda planlama süreci, stratejik amaç ve hedefler, bütçe dağılımları ile izleme ve değerlendirme süreci çerçevesinde incelenmiştir.

1.1. Planlama süreci

2017 Performans Programı 2015 ve 2016 yıllarında olduğu gibi dış paydaşların katılımı olmaksızın sadece kurum içi bilgiye dayalı olarak hazırlanmıştır. Önceki planlama dönemlerinde olduğu gibi stratejik planda yer alan stratejik amaç ve hedefler doğrultusunda faaliyetlerde yapılan kısmi bir elemeyle performans programı oluşturulmuştur. Bununla birlikte hazırlanan performans programı kamuoyuyla paylaşılarak kamusal denetim için alan açılmıştır.

1.2. Stratejik amaç ve hedefler

Stratejik amaç ve hedefler düzeyinde 2017 Performans Programı incelendiğinde, Tablo 4.1'de görüldüğü üzere, 2017-2021 Stratejik Planı'nda yer alan 25 stratejik amacın ve 63 stratejik hedefin tamamı 2017 Performans Programı'nda yer almıştır. Faaliyetler düzeyinde kısmi bir eleme yapılmıştır. Beş yıllık plan içerisinde yer alan 459 faaliyetin 391'i 2017 Performans Programı'nda yer almıştır. Bu durum, 2015-2019 Stratejik Planı ve takip eden iki yıllık performans programlarında olduğu gibi 2017-2021 Stratejik Planı ve 2017 Performans Programı'nda da stratejik amaç ve hedefler düzeyinde zamansal önceliklendirmenin yapılmadığını gösteriyor. Başka bir ifadeyle planda yer alan stratejik amaç ve hedefler beş yıllık dönem boyunca herhangi bir önceliklendirme olmaksızın süreklilik arz etmiştir.

Tablo 4.1: 2017-2021 Stratejik Planı ile 2017 Performans Programı'nda stratejik amaç ve hedefler

	Stratejik Alanlar	2017-2021 Stratejik Planı		2017 Performans Programı	
		Stratejik Amaç	Stratejik Hedef	Stratejik Amaç	Stratejik Hedef
1	Ulaşım Hizmetleri	3	7	3	7
2	Çevre Hizmetleri	3	9	3	9
3	İmar ve Şehircilik	3	4	3	4
4	Sağlık ve Sosyal Hizmetler	9	17	9	17
5	Kültür ve Turizm	2	7	2	7
6	Afet Yönetimi ve Kent Denetimi	2	5	2	5
7	Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi	3	14	3	14
TOPLAM		25	63	25	63

1.3. Bütçe dağılımı

2017 Performans Programı için öngörülen toplam bütçe 845,13 milyon TL'dir. Bu rakam sadece performans programında yer alan faaliyetlerin bütçesini değil, idari giderler, personel maaşları gibi diğer kalemlerin toplamını içermektedir. Bu anlamıyla önceki yıldan farklı olarak faaliyet bazlı ayrı bütçeleme yapılmamıştır.

Bütçenin yedi stratejik alan bazındaki dağılımına bakıldığında, 2017-2021 Stratejik Planı'nın bütçe dağılımına benzer bir tablonun olduğu görülüyor. 2017-2021 Stratejik Planı'nda yedi stratejik alan/eksen belirlenmiştir. Buna göre, toplam bütçe içerisinde Ulaşım Hizmetleri %43,03; Kurumsal Yapının güçlendirilmesi %29,09; Çevre Hizmetleri %13,93; Sağlık ve Sosyal Hizmetler %8,43; İmar ve Şehircilik %1,93; Kültür ve Turizm %1,83 ve Afet Yönetimi ve Kent Denetimi %1,76 oranında pay almıştır. En yüksek oranda pay ayrılan Ulaşım Hizmetleri'nde de kaynaklar esas olarak yol yapımı, bakımı ve onarımı çalışmalarına ayrılmıştır.

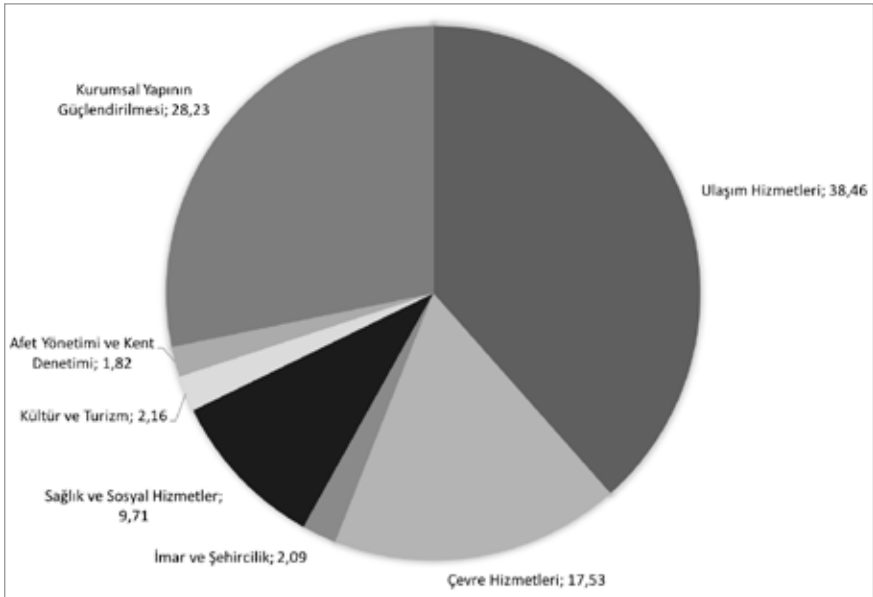
Tablo 4.2 ve Grafik 4.1'de görüldüğü üzere, 2017-2021 Stratejik Planı bütçesindeki tablo 2017 Performans Programı bütçesine de yansımıştır. 2017 yılı için öngörülen faaliyetlerde esas bütçe yine Ulaşım Hizmetleri'ne ayrılmıştır. Ulaşım Hizmetleri'ne ayrılan pay %43,03'ten %38,46'a düşse de belediye çalışmaları içerisinde Ulaşım Hizmetleri'nin ağırlıklı yeri korunmuştur. Ulaşım Hizmetleri'ni Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi, Çevre Hizmetleri, Sağlık ve

Sosyal Hizmetler takip etmiştir. Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi alanına ayrılan bütçe oranının diğer alanlara oranla yüksek olması esas olarak personel giderlerini de kapsamasından kaynaklanmaktadır. Çevre Hizmetleri ile Sağlık ve Sosyal Hizmetler'e ayrılan paylarda artan kısmı artış büyük oranda Ulaşım Hizmetleri'ne ayrılan payda meydana gelen düşüşle mümkün olmuştur.

Tablo 4.2: 2017 Performans Programı'nda stratejik alanlara göre bütçe dağılımı

Stratejik Alanlar	Bütçe (TL)	Pay (%)
Ulaşım Hizmetleri	325.077.000	38,46
Çevre Hizmetleri	148.112.000	17,53
İmar ve Şehircilik	17.655.000	2,09
Sağlık ve Sosyal Hizmetler	82.040.000	9,71
Kültür ve Turizm	18.240.000	2,16
Afet Yönetimi ve Kent Denetimi	15.416.000	1,82
Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi	238.592.000	28,23
TOPLAM	845.132.000	100,00

Grafik 4.1: 2017 Performans Programı'nda stratejik alanlara göre bütçe dağılımı (%)

1.4. İzleme ve değerlendirme

Önceki iki performans programında olduğu gibi 2017 Performans Programı'nda da izleme ve değerlendirme mekanizması olarak sadece kurum içi süreçler öngörülmüştür. Strateji geliştirme birimi önceki yıllarda olduğu gibi 2017 yılı için de bir stratejik plan izleme raporu kaleme almıştır. Bununla birlikte, vatandaşlar, muhtarlar ve sivil toplum örgütleri gibi şehrin diğer aktörlerinin performans programını izlemesi ve değerlendirmesi için herhangi bir katılım mekanizması öngörülmemiştir. İzleme ve değerlendirme konusu 2015-2019 Stratejik Planı'ndan farklı olarak 2017-2021 Stratejik Planı'nda ayrı bir başlık altında ele alınmıştır. Söz konusu planda yıllık performans programlarının hazırlanma süreçlerinde vatandaşların ve sivil toplum örgütlerinin görüş ve önerilerini almak üzere değerlendirme toplantıları öngörülmüştür. Bununla birlikte stratejik planda yer alan bu husus 2017 planlama sürecinde dikkate alınmamıştır.

2. GENEL PERFORMANS SONUÇLARI

2017 Performans Programı için planlanan toplam bütçe 845,13 milyon TL'dir. Bununla birlikte 2017 yılı içerisinde gerçekleşen gelir 641,61 milyon TL olmuştur. Başka bir ifadeyle gelirlerin %31,72'si kadar fazla bir gider öngörülmüştür. Uygulamada ise yapılan toplam harcama 678,52 milyon TL olmuştur.

Önceki iki yılda olduğu gibi, 2017 yılında da bütçe gerçekleştirmeleri stratejik alanlara göre tutulmamıştır. Bununla birlikte ana hizmet birimleri ve bütçe kalemleri bazında bütçe gerçekleştirmelerinin takibi ve kaydı tutulmuştur. Bütçe harcamaları içerisinde mal ve hizmet alımları %43,32 ve sermaye giderleri %38,00 oranına sahiptir. Personel giderleri ise %12,06 oranında gerçekleşmiştir. Daha önceki bölümlerde de altı çizildiği üzere, mal ve hizmet alımları içerisinde personel giderleri önemli bir yer tutmaktadır. Zira park, bahçe ve yeşil alanlar, çevre koruma ve kontrol, ulaşım, destek hizmetleri gibi çoğu birimde belediye hizmeti üreten personeller hizmet alımları yoluyla istihdam edilmektedir. Örneğin, 2017 yılında belediye personel sayısı 692 memur ve 447 işçi olmak üzere toplam 1.139 kişi iken, hizmet alımı yoluyla istihdam edilen personel sayısı 2.538 kişidir. Başka bir ifadeyle belediye personelinin iki katından fazla çalışan hizmet alımı yoluyla özel işletmeler aracılığıyla belediye hizmet sunuyor.

2017-2021 Stratejik Planı'nın içinde yer alan 25 stratejik amaç ve 63 stratejik hedefin tamamı 2017 Performans Programı'nda da yer almıştır. Buna karşın stratejik planda 459 faaliyet bulunurken, performans programında

391 faaliyete yer verilmiştir. Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü tarafından hazırlanan 2017 Yılı Stratejik Plan Değerlendirme Raporu'na göre söz konusu 391 faaliyetin 215'i (%54,99) tamamlanmış, 106 (%27,11) faaliyete başlanmış ancak tamamlanamamış, 70 (%17,90) faaliyet ise yapılmamıştır. Bu çalışmada stratejik hedefler bazında genel başarı oranı %65,49 olarak hesaplanmıştır. Tablo 4.3'te 2017 yılı uygulamalarının genel performans sonuçları görülmüştür.

Tablo 4.3: 2017 yılı uygulamalarının genel performans göstergeleri

Performans Programı'nda öngörülen toplam bütçe (TL)	845.132.000,00
Net gelir (TL)	641.606.021,37
Birimlerin toplam harcaması (TL)	678.521.133,30
Bütçe gerçekleştirme oranı (%)	80,29
Planlanan faaliyet sayısı	391
Tamamlanan faaliyet sayısı (%100 ve üstü hedefle)	215
Tamamlanan faaliyetlerin oranı (%)	54,99
Başlayan ancak tamamlanmayan faaliyet sayısı	106
Başlayan ancak tamamlanmayan faaliyetlerin oranı (%)	27,11
Yapılmayan faaliyetlerin sayısı	70
Yapılmayan faaliyetlerin oranı (%)	17,90
Stratejik hedefler bazında genel başarı oranı (%)	65,49

2017 Faaliyet Raporu ve Stratejik Plan İzleme ve Değerlendirme Raporu, ana hizmet birimleri bazında faaliyet sayısına göre performans ölçümü yapmaya uygun veri içermiyor. Bununla birlikte belirlenen her bir stratejik alanda stratejik hedef bazlı bir performans ölçümü yapılmıştır. Buna göre, stratejik alanlar içerisinde en başarılı alan %81,60 oranıyla Afet Yönetimi ve Kent Değerlendirme olmuştur. Bu alanı %75,5 ve %75 oranıyla sırasıyla Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi ile Sağlık ve Sosyal Hizmetler alanı takip etmiştir. İmar ve Şehircilik alanında başarı oranı %61,75 iken, Çevre Hizmetleri'nde %61,89 ve Ulaştırma Hizmetleri'nde %48,14 başarı sağlanmıştır. 2017 yılında başarı oranı en düşük alan %35,00 oranıyla Kültür ve Turizm alanı olmuştur. Stratejik alanlar bazında performans sonuçları bütçe payları dikkate alınarak Tablo 4.4'te sunulmuştur.

Tablo 4.4: Stratejik alanlara göre performans sonuçları, 2017

Stratejik Alanlar	Alana Ayrılan Bütçe Oranı (%)	Başarı Oranı (%)
Ulaşım Hizmetleri	38,46	48,14
Çevre Hizmetleri	17,53	60,50
İmar ve Şehircilik	2,09	61,75
Sağlık ve Sosyal Hizmetler	9,71	75,00
Kültür ve Turizm	2,16	35,00
Afet Yönetimi ve Kent Denetimi	1,82	81,60
Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi	28,23	75,50
Stratejik Hedefler Bazında Genel Başarı Oranı		65,49

3. ÖNE ÇIKAN ÇALIŞMALAR/FAALİYETLER/PROJELER

Önceki iki yılda kullanılan faaliyet raporu formatı küçük değişikliklerle 2017 yılında da kullanılmıştır. İkili bir veri seti kullanılarak, ilk önce birimler bazında yapılan faaliyetler özetlenmiş, daha sonra performans sonuçları yedi stratejik alan bazında değerlendirilmiş ve sayısallaştırılmıştır. 2015 ve 2016 yılından farklı olarak, 2017 Faaliyet Raporu'nda faaliyetlerin performans sonuçları dört kategoride (düşük, normal, başarılı, yüksek) kodlanmış ve stratejik hedefler düzeyinde sayısallaştırılmıştır. 2015 ve 2016 yıllarında da söz konusu hesaplamalar yapılmakla birlikte, kamuoyuna sunulan faaliyet raporlarında ilgili sonuçlara yer verilmemiştir. Tablo 4.5'te birimler bazında 2017 yılında öne çıkan çalışmalar/faaliyetler/projeler sıralanmıştır.

Tablo incelendiğinde, önceki iki yıla oranla rutin işlerden öte yeni alanlar açma ve yatırımlar yapma düzeyinin sınırlı olduğu görülüyor. Bununla birlikte birçok alanda önemli ilerlemeler sağlanmıştır.

Ulaşım Hizmetleri alanında en önemli çalışma satın alınan 22 otobüsle toplu taşıma filosunun kapasitesinin artırılmasıdır. Bu dönemde ayrıca bisiklet kullanımını yaygınlaştırmak için TEOG sınavında başarılı olan öğrenciler başta olmak üzere çocuklara ve gençlere 2.063 bisiklet dağıtılmıştır. Ulaşım Hizmetleri'nde dikkat çeken en önemli yatırım yol yapımıdır. 2017 yılı içerisinde önceki yıllara oranla daha fazla yol çalışması yapılmıştır. Toplamda 1.239 kilometre asfalt yol (birinci ve ikinci kat sathi kaplama) ve 172 kilometre stabilize yol yapılmıştır. Bu kapsamda, Ahmet Arif Caddesi tamamlanarak açılmış, yine Mezopotamya Bulvarı tamamlanmıştır. Ayrıca, asfalt laboratuvarı kurulmuştur.

Çevre Hizmetleri alanında dikkate değer bir ilerleme sağlanmıştır. Ahmet Arif Parkı, Kent Meydanı, Tema Park, Yeşil Kuşak projeleri bu dönemde tamamlanan en önemli projelerdir. Söz konusu projelerle, özellikle Diyarbakır şehir merkezinde sosyal donatıları içeren yeşil alanlarda önemli bir artış sağlanmıştır.

Çevre Hizmetleri kapsamında ele alınan kırsal kalkınma faaliyetleri çerçevesinde yapılan ve 1.184 haneye hizmet veren 50 kilometre sulama kanalı belediye hizmetleri alanında yeni bir çalışma örneği oluşturmuştur.

Sosyal Hizmetler alanında 46 spor tesisin yapılması, Ben ü Sen ve Yeniköy Kadın Yaşam merkezleri ile Ana-Çocuk Sağlık Merkezi'nin açılması, Çocuk Sokağ'ının oluşturulması ve Hoş Geldin Bebek Projesi not etmeye değerdir.

Son olarak İmar ve Şehircilik alanında 1/25.000 Nazım İmar Planı'nı tamamlanması önemli bir başarı olarak not edilmelidir.

Tablo 4.5: 2017 yılında öne çıkan çalışmalar/faaliyetler/projeler

<i>Basın Yayın ve Halkla İlişkiler</i>
Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı bünyesinde STK'lar ve Muhtarlıklar Şube Müdürlüğü kuruldu.
<i>Fen işleri</i>
Ofis Altgeçidi yenilendi.
46 spor tesisi yapıldı
<i>Gençlik ve Spor Hizmetleri</i>
Uluslararası medeniyetler bisiklet turu gerçekleştirildi.
<i>İmar ve Şehircilik</i>
1/25.000 Nazım İmar Planı tamamlandı.
<i>Kadın ve Aile Hizmetleri</i>
Ben ü Sen Kadın Yaşam Merkezi açıldı.
Yeniköy Kadın Yaşam Merkezi açıldı.
<i>Kırsal Hizmetler</i>
37 dönümlük alanda meyve bahçesi kuruldu.
Lice ilçesinde 11.805 adet ceviz, badem, kiraz ve fıstık fidanı dağıtılarak 350 dekarlık organik meyve bahçesi kuruldu.
15 mahallede 50,4 kilometre uzunluğunda ve toplamda 1.183 haneye hizmet edecek tarımsal sulama amaçlı sulama suyu kanalı yapıldı.

<i>Park ve Bahçeler</i>
50 bin metrekare alana sahip Ahmet Arif Parkı yapıldı.
67 bin metrekare alana sahip Kent Meydanı yapıldı.
34 bin metrekarelik Tema Park çalışmaları başladı.
80 bin metrekarelik Yeşil Kuşak Projesi başladı.
<i>Sağlık İşleri</i>
Ana Çocuk Sağlığı Merkezi açıldı.
<i>Sosyal Hizmetler</i>
Çocuk Sokağı tamamlandı.
23.312 aileye "Hoş Geldin Bebek" desteği sunuldu.
Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Mesleki Kursları (DİSMEK) bünyesinde 52 kurs açıldı ve 826 kursiyer çalışmalardan yararlandı.
<i>Ulaşım</i>
22 adet otobüs alınarak toplu taşıma araç filosu genişletildi.
Cadde ve bulvarlarda bisiklet yolları yapıldı ve TEOG sınavında başarılı olan öğrencilere başta olmak üzere çocuklara ve gençlere toplamda 2.063 bisiklet dağıtıldı.
<i>Yol Yapım ve Altyapı Koordinasyon</i>
17 ilçede 1.239 kilometre yolun 1. ve 2. kat sathi kaplaması yapıldı.
173 kilometre stabilize yol yapıldı.
Ahmet Arif Caddesi tamamlanarak kullanıma açıldı.
Mezopotamya Bulvarı tamamlandı.
Asfalt Laboratuvarı kuruldu.

4. STRATEJİK ALANLARA GÖRE PERFORMANS SONUÇLARI

2017 Faaliyet Raporu, performans programında belirlenen yedi stratejik alanda yapılan çalışmaların performans sonuçları üzerinden hazırlanmıştır. Aşağıda her bir stratejik alana ilişkin detaylı analizler sunulmuştur.

4.1. Ulaşım hizmetleri

Sınırlı bir ilerlemenin kat edildiği Ulaşım Hizmetleri alanında faaliyet sayısı bazında genel başarı performansı %48,14 olarak hesaplanmıştır. Başka bir ifadeyle planlanan faaliyetlerin yaklaşık yarısı yapılmıştır.

Ulaşım alanında üç stratejik amaç etrafında faaliyetler planlanmıştır. Erişilebilir, çevre dostu, ekonomik, güvenli ve konforlu ulaşım hizmeti sunma amacı kapsamında üç hedef belirlenmiştir. Çevreci, ekonomik, alternatif ulaşım sistemleri ve toplu ulaşım türlerinin hayata geçirilmesi hedefi doğrudan-

sunda planlanan faaliyetlerde çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Hafif Raylı Sistem Projesi'nin hayata geçirilmesi amaçlanmış, ancak bu konuda sadece teknik şartname hazırlanabilmiştir. Belediye otobüsleri için bir adet CNG ve fosil kayıt istasyonu yapılması planlanmış, ancak bu konuda da bir mesafe alınamamıştır. Bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması için 14 bisiklet istasyonu hedefi başarılamazken, planlanan 3.000 bisikletin 2.063'ü dağıtılmıştır. Ayrıca 38 otobüs alımı hedeflenmiş ancak 22 araç satın alınmıştır.

Toplu ulaşım sisteminde standartların yükseltilmesi ve güvenli, konforlu ve erişilebilir hizmet sunumunda dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Rutin hizmetler dışında, kent merkezinde çalışan minibüslerin dönüşümü sağlanamamıştır. Toplu ulaşım güzergâhlarının düzenlenmesi ve yeni güzergâhların oluşturulmasında hedefler yarı yarıya başarılmıştır.

Ulaşım Hizmetleri'nde teknolojik altyapının modernizasyonu kapsamında iki klimalı durak ve 25 akıllı durak yapımı hedeflenmiştir. Uygulamada, sekiz durağa klima yerleştirilirken, akıllı durak yapımında herhangi bir mesafe alınamamıştır. 35 otobüste internet hizmeti vermek hedeflenirken, 90 otobüste söz konusu sistem kurulmuştur. Buna karşın, Diyakart kullanımını yaygınlaştırmaya dönük çalışmalarda 23 yeni bayi kurmak hedeflenmiş, 12'si gerçekleştirilmiştir. Ulaşım Hizmetleri'nde yasal altyapının düzenlenmesi ve hizmetten faydalanan vatandaşların farkındalıklarının artırılması hedefiyle planlanan çalışmalar ise yapılmamıştır.

Ergonomik bir ulaşım altyapısı planlamak ve uygulamak amacı kapsamında kent trafiğinin düzenlenmesi, yayalaştırma ve trafik yönetiminde iyileşmeler hedeflenmiştir. Bununla birlikte bu alanda dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Planlamada, yedi sinyalizasyon sisteminin ve 150 durağın düzenlenmesi hedeflenmiş, buna karşın uygulamada dört sinyalizasyon sistemi ve 67 durak düzenlenmiştir. Ayrıca planlanan yüksek rezervli katlı otopark projesi yapılmamıştır. Bu alanda dikkate değer tek başarı trafik levhalarının üretimi ve montajıdır.

Son olarak, ulaşım sisteminin fiziki altyapısını iyileştirmek ve geliştirmek amacı kapsamında akıllı teknolojik sistemlerin oluşturulması, trafiğin yönetilmesi ve yönlendirilmesinde kısmi bir ilerleme sağlanmıştır. Trafik Kontrol Merkezi'nin yapımı tamamlanmış, Ulaşım Koordinasyon Merkezi'nin (UKOME) rutin çalışmaları sürdürülmüştür. Buna karşın, Alo Ulaşım hattının kurulması sağlanamamıştır. Öte yandan 38 araçta *online* izleme ve kayıt sistemi planlansa da sadece 11 araçta sistem kurulabilmiştir.

Şehir içi, kırsal mahalle ve çevre yolların imalatı, mevcut yolların bakım ve onarımlarının yapılması hedefinde ise görece bir başarı sağlanmıştır. Merkez ilçelerde imar yollarının yapımı; yol üst yapılarının tamamlanması ve kaldırım çalışmaları büyük oranda tamamlanmıştır. Yine, kent merkezinde asfalt yenileme, bakım ve onarım çalışmaları; kırsal bölgelerdeki mahalle yollarının yapım, bakım ve onarımları çalışmaları ve üstgeçit, altgeçit ve cadde düzenleme çalışmalarında hedefler büyük oranda başarılmıştır. Bununla birlikte planlanan refüj, peyzaj, yol ve kavşak düzenlemeleri çalışmaları büyük oranda yapılmadan kalmıştır. Kulp, Bismil ve Hani ilçelerine otopark yapılması planlansa da sadece Bismil Otoparkı tamamlanmıştır.

4.2. Çevre hizmetleri

Ulaşım Hizmetleri'ne kıyasla Çevre Hizmetleri'nde 2017 yılında daha iyi bir performans sergilenmiş ve faaliyet bazında %60,50 başarı elde edilmiştir. Çevre koruma ve kontrol alanlarında başarısız bir performans sergilenirken, park, bahçe ve yeşil alanlarda dikkate değer oranda ilerleme sağlanmıştır. Tarım ve hayvancılığın desteklenmesiyle kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesine dönük çalışmalarında ise vasat bir tablo ortaya çıkmıştır.

Bu alanda üç stratejik amaç belirlenmiştir. İlk olarak, doğayı ve doğal kaynakları korumak, çevre kirliliğini önlemek, kentteki atıkları uygun yöntemlerle toplamak, taşımak ve bertaraf etmek amacı kapsamında kurumun tükettiği enerjiyi yenilenebilir enerji kaynağından sağlama hedefi önemli oranda başarılmıştır. Bu kapsamda, yıllık 450 bin TL'den fazla gelir sağlayan yenilenebilir enerji üretimi sağlanmış, Güneş Evi'yle konuya dair toplumsal farkındalık oluşturma çalışmaları sürdürülmüştür. Ayrıca yatırım amaçlı iki fizibilite çalışması yapılmıştır.

Buna karşın, kentteki atıkların kaynağında ayrıştırılarak bertaraf edilmesi, çıkan atık miktarının azaltılması konusunda farkındalık oluşturma çalışmalarından çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin aktarma istasyonunun ve düzenli depolama alanının rehabilite edilmesi, Diyarbakır Entegre Atık Yönetim Projesi'nin tamamlanması, düzenli depolama sahasının inşası, Ergani, Bismil, Hani ve Dicle atık transfer istasyonlarının yapımı, Ergani, Bismil ve Dicle katı atık depolama sahaslarının rehabilitasyonu, Atık Ayırma Tesisi, Ekoloji Parkı gibi projelerin hiçbiri yapılmamıştır. Katı atık yönetimi alanında rutin olarak yapılan ilçe belediyelerinin topladığı atıkları düzenli depolama sahasına taşıma ve tıbbi atık toplama faaliyetleri yürütülmüştür. Ayrıca kaynağında ayrıştırmaya dair farkındalık çalışmaları yapılmıştır.

İl genelinde çevresel kirliliğin önüne geçmek ve bu amaçla önleyici faaliyetleri gerçekleştirmek hedefi kapsamında görece iyi bir ilerleme sağlanmıştır. Gürültü kirliliği ve hafriyata ilişkin denetimler büyük oranda yapılmıştır. Yine gürültü haritası çıkarılmıştır. Bununla birlikte önemli bir yatırım olan Hafriyat Depolama Sahası'nın yapımı planlansa da yapılamamıştır. Yine, rutin yapılan ana arterlerin temizlik işleri büyük oranda sağlanmıştır.

İkinci stratejik amaç olarak modern park, bahçe ve yeşil alanları ile yaşanılabilir bir şehir geliştirmek belirlenmiştir. Bu alanda planlanan çalışmalar büyük oranda tamamlanmıştır. Kişi başına düşen yeşil alan miktarını artırmak için planlanan Tema Park, Hamravat Parkı, yaşlılara yönelik Yaşam Parkı, Yeni Hal Kavşağı ve Mahabad Kavşağı çevre düzenleme ve peyzaj çalışmaları, Silvan Yolu yonca kavşağının düzenlenmesi, Kent Meydanı gibi çoğu çalışma önemli oranda tamamlanmıştır. Bu hedef kapsamında belirlenen iki dikey bahçe uygulaması yapılmamıştır. Mevcut yeşil alanların korunması ve modernizasyonu hedefi de önemli oranda başarılmıştır.

Bitki üretiminin canlandırılması ve teşvik edilmesi hedefi %98 oranında tamamlanmıştır. Bu kapsamda belirlenen 200 kişiye bahçivanlık eğitimleri verilmiş; fidan, çalı ve çiçek üretimleri sağlanmıştır.

Çevre Hizmetleri alanında, son olarak kırsal kalkınma için tarımsal ve hayvansal üretime katma değer kazandırmak amaçlanmıştır. Bu alandaki çalışmalarda vasat bir tablo ortaya çıkmıştır. Sulama ve hayvan içme suyu göleti, bent ve tarımsal sulama kanallarının yapımı, bakımı ve onarımı; yine meyve ve sebze bahçelerinin oluşturulmasına dönük çalışmalarda hedefler çok sınırlı düzeyde başarılmıştır. Ekolojik Köy Projesi, tarım ve hayvancılıkta kooperatiflerin geliştirilmesi ve desteklenmesi, yerel ürün festivalinin organizasyonu çalışmaları hayata geçirilmemiştir. Buna karşın, çiftçilere ve üreticilere dönük eğitim çalışmalarını düzenleme; organik tarımı destekleme, geliştirme ve ürünlere marka değeri kazandırma; kestane ve fıstık ağaçlarını koruma ve yetiştiriciliğini yaygınlaştırma faaliyetleri büyük oranda tamamlanmıştır.

Hayvancılığın canlandırılması, organik ürün üretiminin desteklenmesi hedefi kapsamında planlanan çalışmaların büyük bir bölümü yapılmamıştır. Arıcılığın desteklenmesi, organik bal üretiminin sağlanması ve geliştirilmesi faaliyetinde ilerleme sağlanmamıştır. Yine, ipek böcekçiliğini geliştirme hedefiyle beş adet besleme evi yapımı ve 40 bin adet besleme askısı dağıtımı planlanmıştır. Buna karşın, besleme evleri yapılmazken, 20 bin askı dağıtılmıştır.

4.3. İmar ve şehircilik

İmar ve Şehircilik alanında üç stratejik amaç altında faaliyetler planlanmıştır. Planlama çalışmalarında sınırlı bir ilerleme sağlanırken, kentsel dönüşüm alanında hedefler büyük oranda başarılmıştır. Buna karşın, tarihî ve kültürel mirası koruma kapsamında herhangi bir faaliyet yapılmamıştır. İmar ve Şehircilik alanında sağlanan başarı oranı faaliyet sayısı bazında %61,75 olarak hesaplanmıştır.

Kentin planlı gelişiminin, dengeli, bütünsel, sürdürülebilir ve yenilikçi olmasını sağlamak amacı altında, 1/25.000 Nazım İmar Planı'nın tamamlanması, altyapı çalışmalarının ruhsatlandırılması ve tek bir merkezden denetim ve koordinasyonun sağlanması faaliyetleri büyük oranda sağlanmıştır. Buna karşın ilçe merkezlerinde 1/5.000 Nazım İmar planlarının hazırlanmasında çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. On ilçe hedeflenirken, dört ilçede çalışmalar tamamlanmıştır. Yine, kent meydanlarının oluşturulması ve yeraltı çarşılarının düzenlenmesi çalışmaları yapılmamıştır. Öte yandan, kurumsal proje yapımlarının gerektiği alanlarda kamulaştırma faaliyetleri bir bütün olarak tamamlanmıştır. Bu kapsamda, Ahmet Arif Caddesi ve Rızvan Ağa Caddesi ile Turgut Özal Bulvarı'nı birbirine bağlayan aksın açılması amacıyla belirlenen kamulaştırma işlemleri tamamlanmıştır.

İkinci stratejik amaç olarak mekânsal dönüşüme ihtiyaç duyulan alanların düzenlenmesi belirlenmiştir. Bu kapsamda belirlenen yaklaşık 900 haneyi kapsayan saha çalışması tamamlanmıştır. Bununla birlikte, bu alanda bir uygulama söz konusu yıl için planlanmamıştır.

Son olarak, tarihî ve kültürel varlıkları koruyarak, tanıtarak ve sürdürülebilirliğini sağlayarak kültürel mirasın yaşatılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda planlanan çalışmaların hiçbiri yapılmamıştır. Çiftahan, tarihî değirmenler ve en az bir ilçede tescilli bir yapının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin hazırlanması, tarihî çeşmelerin günlük hayata kazandırılması bu kapsamda yapılmayan ana faaliyetlerdir.

4.4. Sağlık ve sosyal hizmetler

Sağlık ve Sosyal Hizmetler alanında dokuz stratejik amaç ve 17 stratejik hedef etrafında faaliyetler planlanmıştır. Diğer stratejik alanlara kıyasla hem geniş hem de farklı öğeleri içeren bir alan olan Sağlık ve Sosyal Hizmetler 2017 yılında görece başarının sağlandığı alanlardan biridir. Faaliyet bazlı performans sonucuna göre bu alanda planlanan hedefler %75,00 oranında gerçekleştirilmiştir.

İlk olarak, dezavantajlı gruplara yönelik koruyucu ve önleyici çalışmalar yürütmek, ilgililerin yaşam kalitelerini ve sosyal refahlarını hak ve fırsat eşitliği temelinde artırmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda aynı ve nakdi yardımlar, ikram çeşmesi, ramazan çadırları, giysi bankası, Hoş Geldin Bebek Projesi, taziye evleri, misafirhane, yaşlılara dönük kişisel destekler gibi çalışmalar büyük oranda başarıyla tamamlanmıştır. Süperpark Sosyal Hizmetler Kampüsü'nde sosyal, mesleki ve teknik eğitimlerin verilmesi ve bilinçlendirme çalışmalarında hedefler tamamına yakın bir oranda başarılmıştır.

Çocuklara ve kadınlara dönük çalışmalarda da önemli bir ilerleme sağlanmıştır. Çocuk işçiliği ve istismarına dönük farkındalık çalışmaları, çocuklara yönelik ders ve sınavlara hazırlık desteği, sosyal, kültürel ve sanatsal atölyelerin düzenlenmesi, çocuk oyun odaları ve kreşler, çocuk yaz kampı bu dönemde yapılan çalışmalardır. Bu alanda sağlanan en önemli başarı 45 adet semt spor sahası ve yüzme havuzunun yapımıdır.

Engellilere dönük çalışmalar da önemli oranda yapılmıştır. Engellilere dönük eğitim çalışmaları, psiko-sosyal destek ve danışmanlık hizmetleri, hobi atölyeleri, engelsiz bireylere dönük işaret dili eğitimleri, sesli kütüphane kapasitesinin artırılması, spor şenliklerinin organize edilmesi, tekerlekli sandalyelerin bakım ve onarımlarının yapılması, engellilerin sosyal hayata katılımını güçlendirmek üzere servis aracı hizmetleri bu alanda görece başarının sağlandığı temel faaliyetlerdir.

İkinci olarak, şehirde yaşayan vatandaşların bedensel sağlıklarının gelişimi için spor olanakları sunma amacı kapsamında planlanan faaliyetlerde kısmi bir ilerleme sağlanmıştır. Spora erişim imkânı kısıtlı mahallelerde spor etkinliklerinin düzenlenmesi, eğitimler eşliğinde açık alanlarda spor yapılması, spor merkezlerinde düzenli eğitimlerin verilmesi başarı sağlanan alanlardır. Buna karşın, ulusal ve yerel spor organizasyonlarının düzenlenmesi ve amatör spor kulüpleri ile okul takımlarına spor malzemesi yardımı konusunda planlanan faaliyetlerde çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. 50 kulüp ve 50 okula yardım yapma hedeflenirken, uygulamada iki kulübe ve 12 okula yardım yapılmıştır.

Üçüncü olarak, madde kullanımının önüne geçerek bağımlılık oranını düşürmek ve bağımlıların sosyal hayata katılımını sağlamak amacı kapsamında planlanan faaliyetlerde sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Madde bağımlılığıyla ilgili alan araştırması faaliyeti yapılmamıştır. Konuya dair farkındalık ve duyarlılık çalışmaları ise üçte bir oranında yapılmıştır. Buna karşın, risk

gruplarına psiko-destek hizmeti sunma, mobil ekiplerle metruk alanlarda çalışmalar yapma gibi faaliyetler tamamlanmıştır.

Dördüncü olarak, kadının toplumsal ve ekonomik yaşama katılımını artırmak amacı kapsamında belirlenen faaliyetlerde de sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Konuya dair kent genelinde toplumsal farkındalık yaratma çalışmaları büyük oranda başarısız olmuştur. Kadına yönelik şiddet, çocuğu ihmal ve istismardan koruma, Kadının İnsan Hakları Eğitimi Programı (KİHEP), diğer il ve ilçe belediyeleriyle konuya dair işbirliği geliştirme gibi çalışmalar planlansa da yapılmamıştır. Yine, kadınların toplumsal yaşama katılımlarının artırılması hedefiyle il genelinde şehir planlaması ve yapı mimarisinde kadın dostu çözümler üretmeye dönük çalışmaların hiçbiri hayata geçirilmemiştir. Buna karşın risk altındaki kadınların korunması ve yaşama yeniden katılımlarının güçlendirilmesi hedefi kapsamında planlanan çalışmalarda görece başarı sağlanmıştır. Kadınlara dönük danışmanlık çalışmaları, kadın sığınma evi ve ilk adım istasyonu hizmetleri bu dönemde de sürmüştür. Kadın istihdamını güçlendirme çalışmaları ise önemli oranda gerçekleştirilmiştir. Kadın İstihdamını Geliştirme Merkezi (KİGEM) çalışmaları yapılmış ve kadın ve ailelere dönük hizmet üreten birimlerin mekân ve tefrişat ihtiyaçlarının karşılanması sağlanmıştır.

Beşinci olarak, kent ekonomisinin güçlendirilmesi amacı kapsamında esnaf ve üreticilerin hibelere, ulusal ve uluslararası fonlara erişiminin sağlanması için eğitim, destek ve danışmanlık hizmeti faaliyetleri planlanmıştır. Hibe ve fon kaynaklarına erişim konusunda dikkate değer bir çalışma yapılmazken, üretim ve istihdama dönük eğitimlerin tamamı yapılmıştır. Bu kapsamda, 19 esnaf ve üreticiyle işbirliği yapılmış, tekstil teknolojileri ve hazır giyim alanında 180 kişiye eğitim verilmiş ve 75 kişi istihdam edilmiştir. Ayrıca, 54 kişiye uygulamalı girişimcilik eğitimi verilmiştir.

Altıncı olarak, halkın sağlık ve yaşam konforu için üretimden sofraya gıda güvenliğini sağlamak amaçlanmış ve bu kapsamda planlanan denetim ağırlıklı çalışmalar büyük oranda tamamlanmıştır. Kurban kesimleri için alanların düzenlenmesi ve mevcut alanların denetimi, ruhsatlandırma, gıda denetimi için ilgili kurumlar arası işbirliğini geliştirme, gıda üretim ve satış alanlarında denetimler gerçekleştirme, semt pazarlarının rehabilitasyonu gibi çalışmalar başarıyla tamamlanmıştır. Yine, il genelinde tüketim bilincini geliştirmek ve Beyaz Bayrak uygulamasını yaygınlaştırmak için planlanan eğitim ve farkındalık çalışmalarının tamamı yapılmıştır. Bu dönemde bir ilçede mezbaha yapımı planlanmış ancak yapılmamıştır.

Yedinci olarak, sağlık alanında koruyucu, önleyici ve destekleyici hizmetler sunmak amaçlanmış ve planlanan faaliyetler büyük oranda gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, sağlık merkezi ve gezici sağlık araçları ile koruyucu sağlık hizmetleri verilmiş, sağlık eğitimi organize edilmiş, reçete gerektirmeyen ilaç destekleri yapılmış, hasta nakil desteği sağlanmış ve gezici sağlık aracıyla kırsal mahallelerde sağlık taramaları yapılmıştır. Önleyici bir sağlık hizmet olarak rutin ilaçlama faaliyetleri belirlenen hedeflere uygun şekilde yapılmıştır.

Sekizinci olarak, dinî ve kültürel değerlere uygun defin hizmetlerinin sunulması, mezarlıklar, taziye evleri ve ibadethanelerin yapım, bakım ve onarımı amaçlanmıştır. Bu kapsamda planlanan çalışmalarda dikkate değer oranda bir başarı sağlanmıştır. Rutin çalışmaların yanı sıra 54 mezarlıkta çevre düzenlemesi sağlanmıştır.

Son olarak, hayvan hak ve refahını gözetmek kapsamında, hayvanların bakımı, sağlık kontrolü ve tedavileri büyük oranda yapılmıştır. Hayvan Bakımevi'nde 12.465, mobil araçlarla 3.329 olmak üzere toplam 15.794 hayvanın bakımı yapılmış, bakımevi bu dönemde kısmi olarak yenilenmiş, toplumsal farkındalık oluşturmak amacıyla materyaller üretilmiş ve dağıtılmıştır.

4.5. Kültür ve turizm

Kültür ve Turizm 2017 yılındaki en başarısız alan olmuştur. Bu kapsamda iki stratejik amaç ve yedi stratejik hedef kapsamında planlanan faaliyetler sadece %35 oranında gerçekleştirilmiştir.

Diyarbakır'daki farklı dil, kültür ve inançları koruma, canlandırma ve yeni nesillere aktarma; etkin, yaygın ve erişilebilir kültürel ve sanatsal hizmetler sunma amacı kapsamında belirlenen faaliyetler çok düşük oranda gerçekleştirilmiştir. Kültürel hafızanın canlı tutulması ve yeni nesillere aktarılması hedefi kapsamında planlanan faaliyetler, rutin hizmet alımları dışında yapılmamıştır.

Kütüphane kapasitesinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması hedeflense de rutin kütüphane hizmeti dışında herhangi bir adım atılmamıştır. Kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması kapsamında planlanan kitap fuarı, kitap basımı, edebî türlerde etkinlik düzenlenmesi, her yönüyle "4 Mevsim Diyarbakır" fotoğraf arşivinin oluşturulması gibi çalışmalar yapılmamıştır.

Tiyatro alanında planlanan çalışmaların yarısı yapılmıştır. Tiyatro festivali ve opera gösterisinin düzenlenmesi, bağımsız tiyatro gruplarına ait oyunların

sergilenmesi, oyun metni yazma yarışması faaliyetleri yapılmamıştır. Buna karşın, tiyatro eğitimlerinin düzenlenmesi ve amatör grupların oyunlarını sergilemesi faaliyetleri yapılmıştır.

Kentin sanatsal etkinlik ve organizasyonlarla kültürel açıdan canlı tutulması hedefi kapsamında belirlenen faaliyetlerin yaklaşık yarısı yapılmıştır. Konservatuvar bünyesinde 17 atölyede 342 kişi eğitimlere katılmıştır. Müzik Hafıza Merkezi çalışmaları büyük oranda sürdürülmüştür. 12 adet ulusal ve uluslararası sergi açılmış, 192 sinema gösterimi yapılmış ve yedi müzik festivali düzenlenmiştir.

Buna karşın, çocuk kültür sanat okulu kapsamında etkinliklerin düzenlenmesi, film festivali organizasyonu, kültür sempozyumlarının düzenlenmesi, ilçelerde kültür merkezlerinin yapılması, El Cezeri Bilim ve Teknoloji Merkezi'nin kurulması faaliyetlerinde dikkate değer bir ilerleme sağlanmamıştır. Çok dilli hizmet verilerek kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması hedefi kapsamında sadece belediye personellerinin dil ile ilgili algı ve tutumları anketinin yapılması ve dil ile ilgili materyallerin basılması planlanmıştır. Buna rağmen, söz konusu çalışma da yapılmamıştır.

İkinci stratejik amaç olarak, Diyarbakır'ı bölgenin turizm merkezi haline getirme belirlenmiş ve yerel, ulusal ve uluslararası ölçekte tarihî, doğal ve kültürel değerleriyle tanıtımının yapılması ve rehberlik hizmeti sunulması hedeflenmiştir. Bu kapsamda belirlenen faaliyetler önemli ölçüde tamamlanmıştır. Ulusal ve uluslararası turizm fuarlarına katılmak, turizm haftasını etkinliklerle kutlamak, doğal ve kültürel mirası tanıtmak, tarihi ve turistik noktalara geziler düzenlemek, doğa yürüyüşleri yapmak ve tematik alanlarda tanıtıcı materyaller hazırlamak yapılan temel çalışmalardır. Buna karşın, Turizm Master Planı'nın hazırlanması ve yeni bir turizm enformasyon bürosu açma çalışmaları planlandığı halde yapılmamıştır.

4.6. Afet yönetimi ve kent denetimi

Afet Yönetimi ve Kent Denetimi altında planlanan itfaiye ve zabıta çalışmaları faaliyet sayısı bazında en başarılı alan olmuştur. İki stratejik amaç ve beş stratejik hedef altında planlanan faaliyetler %81,60 oranında yapılmıştır.

İtfaiye hizmetleri alanında afetlere karşı önleyici tedbirler almak ve afet durumlarında uluslararası standartlarda müdahale ederek can ve mal kaybını en aza indirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda, koruyucu ve önleyici tedbir-

ler kapsamında, yangın riski yüksek bölgelerde ve ulaşımı dar olan sokaklarda hidrant noktalarının yenilenmesi ve yeni noktaların oluşturulması, kurtarma ekibinin teknolojik ve lojistik malzemelerinin temini ve personelin eğitimi, gönüllü itfaiye ekiplerinin oluşturulması, sualtı kurtarma alanında uzman personellerin yetiştirilmesi, kış şartlarında doğal afetlerde yol bakım ve onarımlarının yapılması gibi temel faaliyetler yapılmıştır. Buna karşın, lojistik merkezinin inşası ve ilçelerde hidrant noktalarının oluşturulması faaliyetleri yapılmamıştır.

İtfaiye teşkilatının modernize edilmesi hedefi sınırlı düzeyde gerçekleştirilmiştir. Mevcut itfaiye binalarının yenilenmesi yapılmazken, Bismil İtfaiye Hizmet Binası tamamlanmıştır. Sekiz adet itfaiye aracı alımı ve mevcut araçlara navigasyon sisteminin kurulması planlanmış ancak yapılmamıştır. Buna karşın, ekipman ve koruyucu teçhizatın modernizasyonu sağlanmıştır. Yine, bu dönemde planlanan önleyici tedbirler kapsamındaki eğitim ve denetim faaliyetleri planlandığı gibi tamamlanmıştır. 17 ilçede 56 okulda ve 56 özel ve resmî kurumda itfaiye eğitimleri düzenlenmiştir. Ayrıca, 206 sitede denetim yapılmış, 40 sitede site görevlilerine eğitimler verilmiştir. Yeni yapı ve işyerlerinde ruhsat başvurularında itfaiye denetimlerinin yapılması, tarihî yapılar ve sit alanlarında yangın tedbirlerinin alınması, kamu kurum ve kuruluşlarında yangına dair tedbirlerin denetimi, akaryakıt istasyonları gibi risk katsayısı yüksek işyerlerinin denetimi gibi çalışmalarda planlanan tüm faaliyetler tamamlanmıştır. İl genelinde meydana gelen 4.109 yangın, 222 sıkışmalı trafik kazası, 292 sel baskını ve 1.035 diğer kurtarma vakasına müdahale edilmiştir.

Zabıta çalışmaları kapsamında, kent genelinde denetim ve kontrol hizmetlerini zamanında ve etkili bir şekilde yürüterek halkın kamusal alanda esenliğini, sağlığını ve düzenini temin etmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda planlanan faaliyetler önemli oranda tamamlanmıştır. Bu dönemde işyerleri, sebze, meyve ve toptancı halleri; ortak kullanım alanları, nakliyeciler, toplu taşıma araçları, ticari taksiler, ağır tonajlı araçlar, ikinci sınıf gayri sıhhi müesseseler olan akaryakıt ve LPG oto gaz istasyonları denetlenmiştir.

4.7. Kurumsal yapının güçlendirilmesi

Son olarak Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi alanında üç stratejik amaç ve 14 stratejik hedef altında faaliyetler planlanmıştır. Söz konusu alanda faaliyet bazında genel başarı oranı %75,5'tir.

İlk olarak, yönetsel süreçleri iyileştirmek, planlama yaklaşımını güçlendirmek, kurumsal kapasiteyi idari, mali, mekânsal ve donanımsal açıdan iyileştirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda, kurumun orta ve uzun vadeli stratejilerinin belirlenmesi, izlenmesi, değerlendirilmesi ve kamuoyuyla paylaşılması hedefi büyük oranda başarılmıştır. Stratejik plan, idare faaliyet raporu, performans programı, idarenin yıllık iş planları gibi temel çalışmalar yapılmıştır. Bu alanda yapılmayan tek faaliyet Kurum İçi Kontrol Standartları Uyum Eylem Planı çalışmasıdır.

Muhasebe ve bütçe işlemlerinin etkili, verimli ve hesap verebilir yöntemlerle yapılması hedefi tam olarak sağlanmıştır. Bu kapsamda, bütçe planının hazırlanması ve yönetimi, Mali Durum ve Beklentiler Raporu'nun hazırlanması, bütçe uygulama sonuçlarının takibi ve raporlanması gibi rutin çalışmalar sorunsuz bir şekilde tamamlanmıştır. Yine, belediye gelir ve alacaklarının tahakkuk ettirilmesi, takip ve tahsilat işlemleri %90 oranında yapılmıştır. Destek hizmetleri kapsamında idari hizmetlerde kullanılmak üzere araç, ekipman ve malzeme temini sağlanmıştır.

Öte yandan, insan kaynaklarının yönetimi alanındaki hedefler %28 oranında başarılmıştır. Kurumsal iş analizlerinin yapılması, personel yönetim sisteminin sayısallaştırılması, personel memnuniyet anketlerinin yapılması, Etik Kurulu çalışmaları, personel devam kontrol sisteminin yenilenmesi gibi faaliyetler yapılmamıştır. Birimde sadece rutin personel özlük işlemleri sürdürülmüştür. Yenilikçi ve yaratıcı yapıya sahip bir kurumun inşa edilmesi hedefi kapsamında planlanan 18 hizmet içi eğitimin dokuzu yapılmıştır. Buna karşın personel devam sisteminin kontrolü sağlanmış, kurumda staj yapan öğrencilerin mali ve özlük haklarının takibi yapılmış ve performans bilgileri bir veri tabanında kayıt altına alınmıştır.

Çalışana ve çalışma ortamına yönelik koruyucu, önleyici tedbirlerin alınması hedefi büyük oranda başarılmıştır. Örneğin, 1.200 çalışanın 995'ine temel iş sağlığı ve güvenliği ile ilkyardım eğitimleri verilmiştir. Yine 20 birimde acil durum eylem planı hazırlanmış ve 10 birimde risk değerlendirme çalışmaları yapılmıştır. Tüm çalışanların periyodik sağlık muayenesi sağlanmıştır.

Belediye iştiraki hizmet tesislerinin çoğaltılmasıyla öz gelirlerin artırılması, üretim ve istihdamın geliştirilmesi hedefi kapsamında iki mekânın işletmesi devralınmıştır.

İkinci olarak, kurumsal yapının koordinasyonunu sağlamak, yurttaşları belediye hizmetleri hakkında bilgilendirmek, karar ve denetim süreçlerine

katmak, kurumun halkla ilişkiler standartlarını yükseltmek, hizmet üretiminde sürekliliğini temin etmek için araç ve makine ihtiyacını karşılamak amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Belediye Meclisi ve encümen faaliyetlerinin organize edilmesi, sonuçlarının kamuoyuna duyurulması ile posta ve arşiv işlemleri büyük oranda başarılmıştır.

Belediye faaliyetlerinin koordine edilmesi, tanıtım, ağırlama ve etkinliklerle halka duyurulması hedefinde orta düzeyde bir başarı sağlanmıştır. Bu kapsamda, Beyaz Masa ve Çağrı Merkezi üzerinden gelen talepler büyük oranda karşılanmıştır. Yine, meclis, encümen, ihtisas komisyonları, koordinasyon toplantıları, ana hizmet birimleriyle toplantılar planlara uygun şekilde yapılmıştır. Buna karşın, STK, kurum/kuruluş ve muhtarlaraya yönelik çalışmalarda 40 ziyaret ve 24 etkinlik planlanmış, 12 ziyaret ve 12 etkinlik düzenlenmiştir. Yine, vatandaşlara yönelik memnuniyet anketi yapılmamıştır.

Belediye faaliyetlerinin halka duyurulması hedefine dönük faaliyetler büyük oranda tamamlanmıştır. Bu kapsamda, belediye çalışmaları basın bülteni, Web TV ve web sayfası ile yerel ve ulusal basının değerlendirilmesi yoluyla halka duyurulmuş, belediyeye ilişkin medya takibi yapılmış, kurum faaliyetlerine ilişkin *online* memnuniyet anketleri düzenlenmiştir.

Kurumsal yeniden yapılanmayla ortaya çıkan, mekân, araç ve ekipman ihtiyaçlarının giderilmesinde dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Dört ilçede Büyükşehir Belediyesi hizmet koordinasyon merkezi planlanmış, sadece biri yapılmıştır. Yol hizmetleri için 28 araç alımı hedeflenmiş, ancak altı araç alımı gerçekleşmiştir. Yine, otogarın yenilenmesi faaliyeti yapılmamıştır. Buna karşın, Konukevi bilgi evine dönüştürülmüş, sağlık merkezi için hibe edilen yapı tadilattan geçirilerek hizmete açılmıştır.

Son olarak, bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanımını sağlayarak, kurumun bilişim alanındaki altyapı ihtiyaçlarını karşılamak; teknolojik açıdan kurumsal yönetim sistemini geliştirmek, hizmet alanlarıyla ilgili doğru bilgiye hızlı erişim sağlamak amaçlanmıştır. Bu kapsamda planlanan otomasyon sisteminin yenilenmesi çalışmaları kapsamında satın alma işlemleri yapılmış, ancak sistem kurum içerisinde etkin bir şekilde kurulamamış ve uygulamaya geçmemiştir. Bu alandaki altyapı %60 oranında tamamlanırken, 25 modülün sadece dördü sisteme dahil edilmiş, 110 birimin hiçbiri elektronik doküman yönetim sistemini kullanmaya başlayamamıştır. Yine 200 kişinin e-imza kullanması planlansa da bu alanda herhangi bir ilerleme sağlanamamıştır.

Teknolojik altyapı alanında stratejik öneme sahip olan Coğrafik Bilgi Sistemi'nin (CBS) kurulması planlansa da yapılmamıştır. Park ve meydanlarda Wi-Fi altyapısının oluşturulması yapılmayan bir diğer faaliyettir. Bu alanda ilerleme sağlanan tek alan kurum iletişiminde dijital santral ve IP telefon altyapısına geçilmesidir. Bu alanda esas olarak, bilgisayar, yazıcı, çevre donanımları, sarf malzemeleri gibi ürünlerin temin edilmesi, bakım ve onarımlarının yapılması, kullanıcı şikâyetlerinin giderilmesi ve taleplerinin karşılanması gibi rutin işlemler yapılmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'ne atanan kayyum liderliğindeki yönetimin birinci yıl uygulamaları, 2017-2021 Stratejik Planı, 2017 Performans Programı, 2017 Faaliyet Raporu ve 2017 yılına ait Stratejik Plan İzleme ve Değerlendirme Raporu baz alınarak yapıldı. Yapılan detaylı incelemeler sonucu 13 ana hususun altı çizilebilir.

1. 2015-2019 Stratejik Planı yerine hazırlanan yeni stratejik planda HDP'nin temsil ettiği ana akım Kürt siyasetinin politik vizyonunu yansıtan ve yerel yönetim deneyimi ile Kürt meselesinin çözümü arasında ilişki kuran boyutları elenmiş ve kurumun beş yıllık planı geleneksel belediye hizmetleri etrafında yeniden yapılmıştır. Bu anlamıyla 2017-2021 Stratejik Planı esas olarak 2015-2019 Stratejik Planı'nın stratejik alanlar kapsamında daraltılmış/elenmiş/ayıklanmış bir versiyonu olduğu söylenebilir. Bu ayıklama 2017 Performans Programı'na doğrudan yansımıştır. Özetle, Kürt meselesi etrafında dile gelen kimlik talepleri, yerelleşme, yerel ve ulusal ölçekte siyasi yönetime katılım, yine ana akım Kürt siyasetinin siyasi vizyonunu ve söylemi içerisinde kurucu bir yer tutan toplumsal cinsiyet eşitliği, ekoloji gibi öğeler belediyenin uygulama planlarından çıkarılmıştır. 2015 ve 2016 yıllarının planlarında yer alan 13 stratejik alan, 2017 yılı planında yediye indirilmiştir. Demokratik Özyönetim, Diyarbakır'ın Çoklu Kimliği: Diller, Kültürler ve İnançlar, Kadın Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Yerel Ekonomiye Güçlendirme, Kırsal Bölgenin Gelişimi elenen ana öğelerdir. Söz konusu alanlar içerisinde Yerel Ekonomiye Güçlendirme ve Kırsal Bölgenin Gelişimi diğer stratejik alanlar içerisinde dağıtılmış, bununla birlikte önemli bir yer tutmuştur. Öte yandan demokratik katılım mekanizmalarının inşası, çoğulcu kimlik politikaları kapsamında farklı dillerin, dinlerin ve kültürlerin korunması ve geliştirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması büyük oranda elenmiştir. Söz konusu alanlarda yer alan sınırlı öğeler de çok sınırlı düzeyde gerçekleştirilmiştir.

2. 2017 yılı içerisinde Türkiye’de hâkim olan geleneksel belediye hizmetleri baz alınmıştır. Bu anlamıyla belediye çalışmaları (1) Ulaşım Hizmetleri, (2) Çevre Hizmetleri, (3) İmar ve Şehircilik, (4) Sağlık ve Sosyal hizmetler, (5) Kültür ve Turizm, (6) Afet yönetimi ve Kent Denetimi ile (7) Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi’yle sınırlandırılmıştır.

3. Kışanak ve Anlı döneminde olduğu gibi 2017 yılı içerisinde de stratejik amaç ve hedefler düzeyinde bir zamansal önceliklendirmeye gidilmemiştir. Özetle beş yıllık planda yer alan tüm stratejik amaç ve hedefler 2017 Performans Programı’nda da yer almıştır. Beş yıllık plana dayalı olarak yıllık plan hazırlanırken, esas olarak faaliyet düzeyinde bir eleme ve ölçeklendirme/kademelendirme yapılmıştır.

4. Performans programı kurum içi bilgiyle sınırlandırılmış, şehirdeki diğer paydaşların katılımı sağlanmamıştır. Bu anlamıyla yıllık kurumsal planlama süreci vatandaşların, muhtarların, sivil toplum aktörlerinin katılımı olmaksızın hazırlanmıştır. Ayrıca, sadece kurum içi bilgiye dayalı olarak hazırlanan performans programının izlenmesi ve değerlendirmesi de sadece kurum içi yapılarla sağlanmıştır. Bununla birlikte, Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü tarafından oluşturulan izleme ve değerlendirme sistemi yapılan çalışmaları aylık olarak düzenli takip etmeye olanak tanımıştır. Ayrıca izleme ve değerlendirme süreci faaliyetlerin gerçekleşme düzeyine göre sayısallaştırılmıştır. Her ne kadar sayısallaştırmada süre, bütçe ve toplumsal etki gibi parametreler açısından farklılık arz eden her bir faaliyete eşit ağırlık verilse de sayısal yönetim yaklaşımının olması ve sınırlı da olsa uygulanması not etmeye değerdir.

5. 2017 Performans Programı’nda planlanan faaliyetler için öngörülen toplam bütçe 845,12 milyon TL’dir. Buna karşın, 641,61 milyon TL gelir elde edilmiş ve 678,52 milyon TL harcama yapılmıştır. Söz konusu rakamlar elde edilen gelirin üçte biri kadar fazla bir bütçe öngörüldüğünü, bu anlamıyla önceki yıllarda görülen mali disiplin, planlama ve bütçe yönetimi alanındaki iyileşme ihtiyacının devam ettiğini gösteriyor. Performans programında stratejik alanlar bazında bütçe dağılımına bakıldığında, en yüksek pay Ulaşım Hizmetleri (%38,46) ile Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi (%28,23) alanlarına aktarılmıştır. Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi alanında bütçe payının yüksekliği esas olarak personel maaşlarını içermesinden kaynaklanmıştır. Söz konusu iki alanı %17,53 ile Çevre Hizmetleri, %9,71 ile Sağlık ve Sosyal Hizmetler takip etmiştir. İmar ve Şehircilik alanına %2,09 oranında bütçe ayrılırken, Kültür ve Turizm alanına %2,16, Afet Yönetimi ve Kent Denetimi alanına %1,82 pay ayrılmıştır.

6. Genel uygulama sonuçlarına bakıldığında planlanan faaliyetlerin önemli oranda gerçekleşmiştir. Stratejik hedefler kapsamında planlanan faaliyetlerin gerçekleşme oranı anlamında kurumun genel başarı performansı %65,49 olarak hesaplanmıştır. Önceki iki yıla göre planlanan faaliyetlerin sayısal olarak uygulamaya geçirilme oranı daha fazladır. Stratejik alanlar bazında tabloya bakıldığında, Afet Yönetimi ve Kent Denetimi (%81,50), Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi (%75,50) ile Sağlık ve Sosyal Hizmetler'de (%75,00) planlanan faaliyetler önemli oranda gerçekleştirilmiştir. Çevre Hizmetleri (%61,89) ile İmar ve Şehircilik alanında (%61,75) vasat bir performans sergilenirken, öte yandan Ulaşım (%48,14) ile Kültür ve Turizm (%35,00) alanında planlanan faaliyetlerde %50 hedefi bile sağlanamamıştır.

7. 2015 ve 2016 yıllarında olduğu gibi, 2017 yılında da belediyenin en başarılı olduğu alan yol yapımı, bakımı ve onarımı olmuştur. Yine, önceki iki yılda olduğu gibi 2017 yılı içerisinde de kurumsal kaynakların önemli bir kısmı yol çalışmalarına ayrılmıştır. 2015 yılında toplamda 918 kilometre yolda birinci ve ikinci kat sathi kaplama yapılırken, 410 kilometre stabilize yol yapılmıştır. 2016 yılında ise 849 kilometre birinci ve ikinci kat sathi kaplama yapılırken, 424 kilometre stabilize yol yapılmıştır. 2017 yılında ise 1.239 kilometre birinci ve ikinci kat sathi kaplama, 173 kilometre stabilize yol yapılmıştır. Söz konusu veriler kurumsal kaynaklar içerisinde en yüksek payı alan yol çalışmalarında bir kurumsal sürekliliğin olduğunu gösteriyor.

8. Yol çalışmalarının yanı sıra, 2017 yılı içerisinde Çevre Hizmetleri kapsamında park ve bahçe çalışmalarında önemli bir mesafenin alındığı görülüyor. Bu dönemde kent merkezinde dört adet sosyal donatılara sahip büyük ölçekli park ve yeşil alan bölgesi oluşturulmuştur.

9. Sağlık ve Sosyal Hizmetler alanı görece olarak planlanan faaliyetlerde başarının sağlandığı bir alandır. Bununla birlikte, söz konusu alanda esas olarak ayni ve nakdi yardımların dağıtımı, ilaçlama, defin ve mezarlık hizmetleri, mesleki eğitim kursları, hayvan bakımevi gibi rutin işlerde planlanan faaliyetlerin yapımında başarı sağlanmıştır. Söz konusu rutin işler dışında en önemli çalışma spor tesislerinin yaygın şekilde yapımıdır. Öte yandan, 2015 ve 2016 yılında devam eden mesleki eğitim alanlarının istihdamı sorunu çözülememiş, gıda güvenliğinde rutin ve sınırlı denetimlerden ve Beyaz Bayrak uygulamasından öteye yenilikçi modeller geliştirilmemiştir.

10. Kültür ve Turizm alanı 2017 yılında en az ilerlemenin sağlandığı stratejik alan olmuştur. Söz konusu alanda yerel kültürü korumaya ve canlandırmaya dönük faaliyetler yok denecek kadar azdır. 2015 ve 2016 yılında merkezî bir

yer tutan belediye hizmetlerinde çok dilliliğe geçiş çalışmaları planlardan tamamen çıkarılmıştır. Tiyatro, sinema, müzik, festival gibi alanlarda etkinliklerle kültürel ve sanatsal açıdan canlı bir kentin inşasına dönük faaliyetler çok sınırlı düzeyde planlanmış ve planlanan çalışmalar da kısmi olarak yapılmıştır. Turizmi destekleme kapsamındaki çalışmalarda ise çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır.

11. Yerel ekonomiyi güçlendirme ve kırsal kalkınma kapsamında tarım ve hayvancılığı destekleme alanında sembolik faaliyetler dışında dikkate değer bir çalışma yapılmamıştır. 2014 yılında uygulamaya giren yasayla birlikte büyükşehir belediyelerinin yetki sahaları şehir merkezlerinden il sınırlarına genişlemiştir. Ayrıca, daha önce esasında kentsel alanda hizmet üreten belediyeler kırsal alanda hizmet üreten kurumlara dönüşmüştür. Bununla birlikte, kurumsal hizmet alanını şehir merkezinden il sınırlarına genişletme çalışmalarında 2015 ve 2016 yıllarında olduğu gibi 2017 yılında da çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Kırsal kalkınma alanında planlanan belediye hizmetleri çok sınırlı düzeyde kalırken, uygulamada söz konusu çalışmalarda çok az ilerleme sağlanmıştır.

12. 2017 yılında orta ve uzun vadeli yatırım niteliği taşıyan projelerde dikkate değer bir çalışma yapılmamış ve ilerleme sağlanmamıştır. Kayyum yönetimiyle birlikte yol yapımı ile park, bahçe ve yeşil alanlarda görece bir mesafe sağlansa da, esas olarak geçmiş dönemde yapılan rutin çalışmalar sürdürülmüştür. Bu anlamıyla, yönetimin değişmesiyle birlikte belediye hizmet alanları daha dar bir çerçevede yorumlanmış ve bu alanda rutin işler sürdürülmüştür. Buna karşın, toplu ulaşım sisteminde planlanmasına rağmen iki yıldır yapılamayan Hafif Raylı Sistem Projesi, kent meydanlarının oluşturulması, çevre koruma alanında stratejik öneme sahip olan ve Diyarbakır'a önümüzdeki on yıllarca hizmet edecek Entegre Katı Atık Yönetim Sistemi, kurumsal yapıyı güçlendirmeye dönük teknolojik yatırımlar ve e-belediye hizmetlerine geçiş, 13 çevre ilçesinde Büyükşehir Belediyesi'nin hizmet üretme kapasitesini artıracak Büyükşehir Belediyesi Koordinasyon Merkezlerinin ve ilçe otogarlarının yapımı; park, bahçe ve yeşil alan yapımı başta olmak üzere kurumun mekânsal ve donanımsal ihtiyaçlarına yönelik yatırım projeleri, kurumsal öz kaynakları geliştirmek üzere belediye şirketlerinin kuruluşu gibi stratejik önemdeki yatırımlar planlansa da yapılmamıştır. Bu dönemde yatırım niteliği taşıyan ve tamamlanan ana çalışmalar şunlardır: Otogar Güneş Enerjisi Santrali, 50 kilometre uzunluğundaki sulama kanallarının yapımı ve toplu taşıma filosu için 22 otobüs alımı.

13. Geçmiş yllarda çok dilli belediye hizmetlerinin sunumu ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında sınırlı da olsa iyi ve yeni uygulamalar geliştirilmiştir. Bununla birlikte, 2017 yılı içerisinde belediye hizmetlerinde yenilikçi modellerin geliştirilmesi konusunda dikkate değer bir çalışma yapılmamıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

PLANDAN EYLEME: KAYYUM DÖNEMİ

2018 Yılı Belediye Hizmetleri

GİRİŞ

Bu bölümde uygulama süreçlerinin son yılı, kayyum liderliğindeki yönetimin ikinci yılı olan 2018 yılı belediye hizmetleri ele alınıyor. Önceki üç bölümde olduğu gibi stratejik plan, performans programı, faaliyet raporu ve stratejik plan izleme raporu gibi kurumsal belgeler analizin temel kaynağını oluşturuyor.

Yıllar arasında kıyaslamalar yapabilmek için, önceki bölümde kullanılan yöntem ve sıralama bu bölümde de esas alındı. Bu kapsamda, ilk olarak 2018 Performans Programı dört ana başlıkla irdelendi: planlama süreci, stratejik amaç ve hedefler, bütçe dağılımı ile izleme ve değerlendirme süreci. İkinci olarak, uygulama süreçlerinin genel performans sonuçları değerlendirildi. Üçüncü olarak, öne çıkan çalışmalar/faaliyetler/projeler ele alındı. Son olarak, 2017 Performans Programı'na esas teşkil eden yedi stratejik alanda detaylı incelemeler yapıldı.

1. 2018 PERFORMANS PROGRAMI

1.1. Planlama süreci

2018 Performans Programı da önceki üç program gibi sadece kurum içi bilgiyle hazırlanmıştır. Dış paydaşların katılımı konusunda herhangi bir yapı ve mekanizma inşa edilmemiştir. 2017-2021 Stratejik Planı esas alınarak ve faaliyetler düzeyinde kimi süzmeler ve elemeler yapılarak 2017 Performans Programı hazırlanmıştır.

1.2. Stratejik amaç ve hedefler

Stratejik amaç ve hedefler düzeyinde performans programı irdelendiğinde, 2017 yılı için hazırlanan programda olduğu gibi, 2018 yılı için hazırlanan programda da stratejik planda yer alan 25 stratejik amaç ile 63 stratejik hedefin tamamı performans programında yer almıştır. Buna karşın stratejik

planda 459 faaliyet yer alırken, performans programında önceki yıl olduğu gibi 391 faaliyete yer verilmiştir. Söz konusu stratejik amaç ve hedeflerin yedi stratejik alan bazında dağılımı Tablo 5.1'de sunulmuştur.

Tablo 5.1: 2017-2021 Stratejik Planı ile 2018 Performans Programı'nda stratejik amaç ve hedefler

	Stratejik Alanlar	2017-2021 Stratejik Planı		2018 Performans Programı	
		Stratejik Amaç	Stratejik Hedef	Stratejik Amaç	Stratejik Hedef
1	Ulaşım Hizmetleri	3	7	3	7
2	Çevre Hizmetleri	3	9	3	9
3	İmar ve Şehircilik	3	4	3	4
4	Sağlık ve Sosyal Hizmetler	9	17	9	17
5	Kültür ve Turizm	2	7	2	7
6	Afet Yönetimi ve Kent Denetimi	2	5	2	5
7	Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi	3	14	3	14
TOPLAM		25	63	25	63

1.3. Bütçe dağılımı

2018 Performans Programı için öngörülen toplam bütçe 981,6 milyon TL'dir. Bütçeleme çalışmasında önceki yıl benimsenen yöntem sürdürülmüş ve personel giderleri ve idari giderlerle birlikte bir bütçelemeye gidilmiştir. Bu husustan kaynaklı olarak 2017 Performans Programı'nda olduğu gibi 2018 Performans Programı'nda da personel giderleri, destek hizmet giderleri gibi bütçe kalemlerinin yer aldığı Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi alanının bütçe payı yüksek çıkmıştır.

Bütçenin yedi stratejik alan bazında dağılımına bakıldığında, Ulaşım Hizmetleri'nin bütçe payı içerisindeki ağırlığı sürmüştür. Stratejik planda beş yıllık dönem için Ulaşım Hizmetleri'ne %43,03 oranında bir pay ayrılmıştır. Bununla uyumlu bir şekilde, Ulaşım Hizmetleri'ne 2017 yılı içerisinde %38,46; 2018 yılı içerisinde ise %44,43 oranında bir pay ayrılmıştır.

Ulaşım Hizmetleri'ni takip eden en önemli kalem Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi'dir. Stratejik planda söz konusu alan için ayrılan pay %29,09'dur. Bu oran 2017 yılında %28,23, 2018 yılında ise %26,39 olmuştur. 2018 yılı içerisinde Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi'ne ayrılan toplam 259 milyon TL'nin

yaklaşık 160,5 milyon TL'si sadece personel giderleri, destek hizmetleri ve araç ve ekipman ihtiyaçları için ayrılmıştır. Söz konusu üç alan için ayrılan bütçenin toplam bütçe içerisindeki payı %16,35'tir.

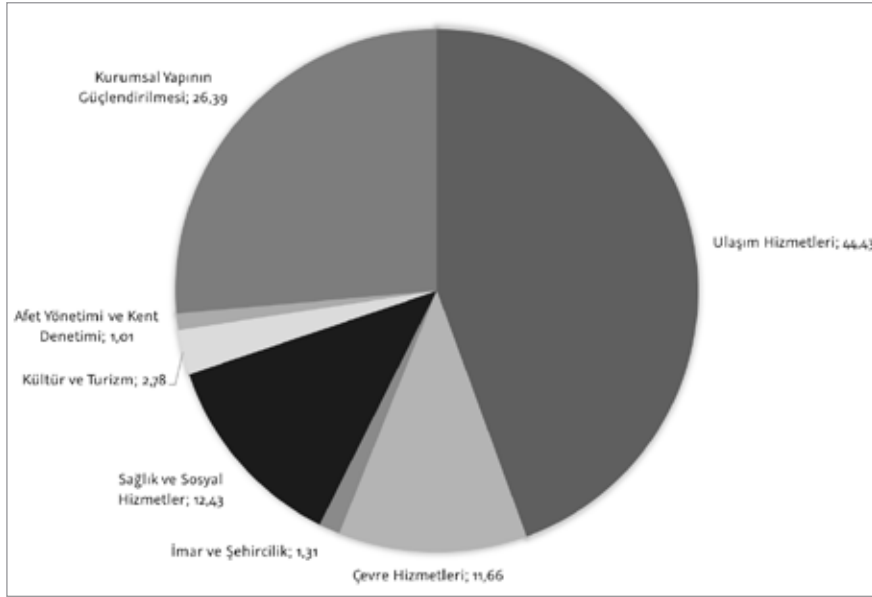
Ulaşım Hizmetleri ve Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi alanlarından sonra en yüksek bütçe payları Sağlık ve Sosyal Hizmetler ile Çevre Hizmetlerine ayrılmıştır. Sağlık ve Sosyal Hizmetler için beş yıllık dönem için ayrılan oran %8,43'tür. 2017 yılında söz konusu alana %9,71 oranında pay ayrılırken, 2018 yılında %12,43 oranında pay ayrılmıştır. Sağlık ve Sosyal Hizmetler alanında ilk iki yılda, stratejik planın beş yıllık dönem için öngördüğü oranın üstünde bir bütçe ayrılmıştır. Çevre Hizmetleri alanında stratejik planın öngördüğü bütçe payı %13,93'ütr. Söz konusu alana 2017 yılında %17,53; 2018 yılında ise %11,16 ayrılmıştır. 2017 yılında alanda sağlanan artış, 2018 yılındaki düşüşle dengelenmiştir.

Yukarıda özetlenen, Ulaşım, Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi, Sağlık ve Sosyal Hizmetler ile Çevre Hizmetleri alanlarına stratejik planda ayrılan toplam bütçe oranı %94,48'dir. 2017 yılında bu oran %93,93; 2018 yılında ise %94,90 olmuştur. Başka bir ifadeyle, İmar ve Şehircilik, Kültür ve Turizm ile Afet Yönetimi ve Kent Denetimi alanlarına ayrılan toplam pay %6 civarında kalmıştır. 2018 Performans Programı'nda yedi stratejik alana ayrılan bütçe miktarları ve toplam bütçe içerisindeki payları Tablo 5.2 ve Grafik 5.1'de sunulmuştur.

Tablo 5.2: 2018 Performans Programı'nda stratejik alanlara göre bütçe dağılımı

Stratejik Alanlar	Bütçe (TL)	Pay (%)
Ulaşım Hizmetleri	436.058.900	44,43
Çevre Hizmetleri	114.408.500	11,66
İmar ve Şehircilik	12.856.000	1,31
Sağlık ve Sosyal Hizmetler	121.989.605	12,43
Kültür ve Turizm	27.315.000	2,78
Afet Yönetimi ve Kent Denetimi	9.904.010	1,01
Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi	259.022.985	26,39
TOPLAM	981.555.000	100,00

Grafik 5.1: 2018 Performans Programı'nda stratejik alanlara göre bütçe dağılımı (%)

1.4. İzleme ve değerlendirme

Performans programını sadece kurum içi süreçlerle izleme ve değerlendirme, dış paydaşları dışarıda tutma eğilimi önceki üç performans programında olduğu gibi 2018 yılı programında da devam etmiştir. Strateji geliştirme birimi 2018 Performans Programı için de bir izleme raporu kaleme almış ve üst yönetime sunmuştur. Bununla birlikte, önceki üç rapor gibi bu rapor da şehirdeki vatandaşlar, muhtarlar ve sivil toplum kuruluşları gibi dış paydaşlarla paylaşılmamıştır.

2. GENEL PERFORMANS SONUÇLARI

2017 Performans Programı'nda 845,13 milyon TL öngörülürken, 2018 yılında bu rakam 981,56 milyon TL olmuştur. Bununla birlikte, önceki yıl yaşanan sapmalar, 2018 yılında da yaşanmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin 2018 yılı net geliri 678,52 milyon TL olarak gerçekleşirken, buna karşın toplam harcama miktarı 876,35 milyon TL olmuştur. Daha açık bir ifadeyle gelirlerin %44,66'sı kadar gider planlanmıştır. Uygulama ise giderler gelirleri %29,16 oranında aşmıştır.

Önceki üç yılda olduğu gibi, bütçe gerçekleştirmeleri stratejik alanlara göre değil, ana hizmet birimleri ve bütçe kalemlerine göre tutulmuştur. Bütçe harcamaları içerisinde, mal ve hizmet alımları %45,20, sermaye giderleri %39,78 ve

personel giderleri ise %10,13 oranında gerçekleşmiştir. Önceki bölümlerde not edildiği üzere, mal ve hizmet alımlarında dikkate değer bir personel gideri kalemi bulunuyor. Zira belediye hizmetleri yürüten çoğu personel hizmet alımı yoluyla özel işletmeler üzerinden istihdam ediliyor. Bununla birlikte, söz konusu personeller belediye memurları ve işçileri gibi kamusal hizmet üretiyor. 2018 yılında belediye hizmeti sunan toplam 3.360 personelin 958'si belediye memuru ve işçisi statüsünde çalışırken 2.402 kişi hizmet alımı kapsamında çalıştırılmıştır. Hizmet alımı yoluyla istihdam edilen personel oranı %71'dir.

2017-2021 Stratejik Planı'nı içinde yer alan 25 stratejik amaç ve 63 stratejik hedefin tamamı 2017 Performans Programı'nda da yer almıştır. Buna karşın stratejik planda 459 faaliyet bulunurken, 2018 Performans Programı'nda 391 faaliyete yer verilmiştir. 2018 yılı için hazırlanan Stratejik Plan İzleme Raporu'na göre söz konusu faaliyetlerden 173'ünde (%44,25) %100'lük hedefe ulaşılmıştır. Buna karşın, başlayan 153 (%39,13) faaliyet tamamlanamamış, 65 (%16,62) faaliyet ise yapılmamıştır. Bu çalışmada, faaliyetler bazında genel başarı performansı %65,89 olarak hesaplanmıştır. Tablo 5.3'te 2018 yılı uygulamalarının genel performans gösteriliyor.

Tablo 5.3: 2018 yılı uygulamalarının genel performans göstergeleri

Performans Programı'nda öngörülen toplam bütçe (TL)	981.555.000,00
Net gelir (TL)	876.350.378,02
Birimlerin toplam harcaması (TL)	678.521.133,30
Bütçe gerçekleşme oranı (%)	89,28
Planlanan faaliyet sayısı	391
Tamamlanan faaliyet sayısı (%100 ve üstü hedefle)	173
Tamamlanan faaliyetlerin oranı (%)	44,25
Başlayan ancak tamamlanmayan faaliyet sayısı	153
Başlayan ancak tamamlanmayan faaliyetlerin oranı (%)	39,13
Yapılmayan faaliyetlerin sayısı	65
Yapılmayan faaliyetlerin oranı (%)	16,62
Faaliyet sayısı bazında genel başarı oranı (%)	65,89

2018 Faaliyet Raporu ve Stratejik Plan İzleme ve Değerlendirme Raporu, ana hizmet birimleri bazında faaliyet sayısına göre performans ölçümü yapmaya uygun veri içermemektedir. Bununla birlikte belirlenen her bir stratejik alanda stratejik hedef bazlı bir performans ölçümü yapılmıştır. Buna göre, stratejik alanlar içerisinde, Sağlık ve Sosyal Hizmetler ile Kurumsal Yapının

Güçlendirilmesi alanlarında sırasıyla %77,59 ve %75,29 performans sonuçlarıyla görece bir başarı sağlanmıştır. Öte yandan, Ulaşım Hizmetleri alanında %65,14, Afet Yönetimi ve Kent Denetimi alanında %64,60 ve Çevre Hizmetleri alanında %58,67 performans oranlarıyla sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Öte yandan, İmar ve Şehircilik ile Kültür ve Turizm alanları sırasıyla %32,50 ve %48,71 oranlarıyla hedeflerin çok gerisinde kalmıştır.

Stratejik alanlar bazında performans sonuçları Tablo 5.4'te sunulmuştur.

Tablo 5.4: Stratejik alanlara göre performans sonuçları, 2018

Stratejik Alanlar	Alana Ayrılan Bütçe Payı (%)	2017 Başarı Oranı (%)	2018 Başarı Oranı (%)
Ulaşım Hizmetleri	44,43	48,14	65,14
Çevre Hizmetleri	11,66	60,50	58,67
İmar ve Şehircilik	1,31	61,75	32,50
Sağlık ve Sosyal Hizmetler	12,43	75,00	77,59
Kültür ve Turizm	2,78	35,00	48,71
Afet Yönetimi ve Kent Denetimi	1,01	81,60	64,60
Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi	26,39	75,50	75,29
Stratejik Hedefler Bazında Genel Başarı Oranı		65,49	65,89

3. ÖNE ÇIKAN ÇALIŞMALAR/FAALİYETLER/PROJELER

Önceki yıllarda olduğu gibi 2018 Faaliyet Raporu'nda da stratejik alanlar bazında analizlerden önce ana hizmet birimleri bazında yapılan belli başlı çalışmalar özetlenmiştir. Tablo 5.5'te ana hizmet birimleri bazında 2018 yılında öne çıkan çalışmalar/faaliyetler/projeler sıralanmıştır.

Önceki üç yıldan farklı olarak, 2018 yılında rutin çalışmalar dışında yeni yatırımlar ve yeni çalışma alanları sınırlı düzeyde gerçekleştirilmiştir.

Ulaşım Hizmetleri alanında önceki yıllarda olduğu gibi asıl yatırımlar yol yapımlarına yapılmıştır. Önceki yıla kıyasla çok daha sınırlı olsa da 470 kilometre asfalt yol (birinci ve ikinci kat sathi kaplama) ve 729 kilometre stabilize yol yapılmıştır. Ayrıca 50 otobüs alınarak toplu taşıma filosunun kapasitesinde dikkate değer bir artış sağlanmıştır. Bu alanda son olarak Trafik Eğitim Parkı tamamlanmıştır. Kentin toplumsal hafızasında önemli bir yeri olan Alıpınar Köprüsü'nün yenilenmesi ve Bismil Otogarının yapımı ulaşım alanında not edilmesi gereken diğer çalışmalardır.

Çevre ve yeşil alanlar konusunda önceki yıla kıyasla çok sınırlı bir çalışma yapılmıştır. Bu alanda toplam 2.000 metrekare alana sahip bir Engelsiz Yaşam Parkı oluşturulmuştur.

Sosyal Hizmetler alanında, Engelliler İçin Aktif Yaşam Merkezi, Mardinkapı Kadın Yaşam Merkezi, Hanımlar Lokali ve Spor Merkezi tamamlanarak hizmete açılmıştır.

2018 yılı içerisinde öne çıkan bir diğer önemli çalışma kırsal kalkınma amaçlı sulama kanallarının yapımıdır. 2017 yılında 50 kilometre uzunluğunda sulama kanalı yapılmıştır. 2018 yılında ise söz konusu çalışmalar sürdürülmüş ve 38 kilometre daha sulama kanalı inşa edilmiştir.

Diğer yıllara oranla, 2018 yılında farklılık yaratan çalışmalar daha sınırlıdır ve ağırlıklı olarak rutin çalışmalar yürütülmüştür. Sonraki bölümde yedi stratejik alanın her biri için detaylı incelemeler yapılmıştır.

Tablo 5.5: 2018 yılında öne çıkan çalışmalar/faaliyetler/projeler

Fen işleri
Alıpınar Köprüsü yenilendi.
Bismil Otogarı tamamlandı.
Engelliler için Aktif Yaşam Merkezi tamamlandı ve hizmete girdi.
Gençlik ve Spor Hizmetleri
I. Büyükşehir Belediyesi Bisiklet Yarışması düzenlendi.
Kadın ve Aile Hizmetleri
Mardinkapı Kadın Yaşam Merkezi açıldı.
Hanımlar Lokali ve Spor Merkezi açıldı.
Kırsal Hizmetler
38 kilometre uzunluğunda sulama kanalı yapıldı.
Park ve Bahçeler
2000 metrekare alandan oluşan Engelsiz Yaşam Parkı tamamlandı.
Ulaşım
Trafik Eğitim Parkı açıldı.
50 otobüs satın alınarak toplu taşıma filosu genişletildi.
Yol Yapım ve Altyapı Koordinasyon
İl genelinde 470 km yolda birinci ve ikinci kat sathi kaplama yapıldı.
İl genelinde 729 kilometre stabilize yol yapıldı.

4. STRATEJİK ALANLARA GÖRE PERFORMANS SONUÇLARI

4.1. Ulaşım hizmetleri

Ulaşım Hizmetleri alanında üç stratejik amaç ve yedi stratejik hedef kapsamında planlanan çalışmalarda performans hedeflerinin %65,14'ü başarılmıştır. Bu alanda orta ve uzun vadeli yatırım niteliği taşıyan projelerde dikkate değer bir ilerleme sağlanmazken, yol yapımında kısmi bir ilerleme kat edilmiştir. Buna karşın, rutin çalışmalar ise önemli oranda tamamlanmıştır.

İlk olarak, erişilebilir, çevre dostu, ekonomik, güvenli ve konforlu ulaşım hizmeti sunma amacı kapsamında planlanan çalışmaların yaklaşık yarısı başarılmıştır. Ulaşım konforunun alternatif sistemlerle yükseltilmesi hedefi başarılamamıştır. Bu kapsamda planlanan, Hafif Raylı Sistem Projesi, hafif raylı sisteme entegre otobüs yolları projesi, teleferik projesi, akaryakıt istasyonu yapım projesi ve bisiklet istasyonlarının yapımı gibi projeler yapılmamıştır. Bu hedef kapsamında yapılan faaliyetler 50 otobüs alımı ve planlanan 2.000 bisikletin 489'unun dağıtımıdır.

Toplu ulaşım standartlarının yükseltilmesi amacıyla toplu taşıma araçlarının ve toplu taşıma düzeninin iyileştirilmesi çalışmalarında faaliyetlerin üçte ikisi yapılmıştır. Bu kapsamda, 20 otobüs güzergâhı revize etmek ve on yeni güzergâh oluşturmak hedeflenmiş, uygulamada 19 durak revize edilirken, 39 yeni durak oluşturulmuştur. Buna karşın, kent merkezinde çalışan minibuslerin toplu taşıma kriterlerine uygun olarak dönüşümlerinin sağlanması faaliyeti yapılmamıştır. Birim bünyesindeki rutin ulaşım hizmetlerinin sürdürülmesi, araçların bakım ve onarımlarının gerçekleştirilmesi, il ve ilçe terminallerinin denetimi gibi çalışmalar yapılmıştır.

Toplu ulaşım sisteminde teknolojik altyapının modernizasyonun sağlanması hedefi kapsamında planlanan çalışmalar büyük oranda yapılmıştır. Bu kapsamda 12 akıllı durak yapılmış, 450 belediye otobüsünde ücretsiz internet hizmeti verilmeye başlanmış ve Diyarkart kullanımını yaygınlaştırmak için 45 yeni bayi kurulmuştur.

Ticari toplu taşıma mevzuatının revize edilmesi ve vatandaşların Ulaşım Hizmetleri alanında farkındalıklarının artırılması çalışmalarının yaklaşık yarısı tamamlanabilmiştir. Üç ilçede ticari toplu taşıma hizmeti veren araçlara ilişkin düzenleme hedeflenmiş, ikisi başarılmıştır. Buna karşın baraj gölü bulunan ilçelerde su yolu taşımacılığına ilişkin düzenlemeler yapılmamıştır. Trafik Eğitim Merkezi tamamlanmış, ancak planlanan farkındalık çalışmaları

yapılmamıştır. Yolcu Hakları Bildirgesi hazırlansa da bu kapsamda planlanan farkındalık çalışmaları yapılmamıştır.

İkinci olarak, ergonomik bir ulaşım altyapısı planlama ve uygulamak amaçlanmıştır. Bu kapsamda kent trafiğinin düzenlenmesi ve yayalaştırmanın yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Hedefler kısmi olarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, 22 sinyalizasyon sistemi kurulmuş, rutin trafik levhası üretimi ve montajı sağlanmış, yol çizgileme çalışmaları sürdürülmüş, 59 durak düzenlenmiştir. Buna karşın, Ulaşım Master Planının revizyonu %22 oranında kalmış, yüksek rezervli katlı otopark projesi yapılmamış, şehirlerarası ve uluslararası ağır tonajlı nakliye araçlarının yük indirme ve duraklama yapacağı lojistik merkezi oluşturulmamıştır.

Son olarak, ulaşım sisteminin fiziki altyapısını iyileştirmek ve geliştirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda, akıllı teknolojik sistemlerin oluşturulması, trafiğin yönetilmesi ve yönlendirilmesi hedefi kapsamındaki faaliyetlerin neredeyse tamamı yapılmıştır. Bu kapsamda, Alo Ulaşım hattı oluşturulmuş, 20 otobüste *online* izleme ve kayıt sistemi kurulmuş, rutin Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Şehir içi, kırsal mahalle ve çevre yollarının imalatı, mevcut yolların bakım ve onarımlarının yapılması hedefi kapsamında planlanan çalışmaların yaklaşık dörtte üçü tamamlanmıştır. Bu kapsamda, merkez ilçelerde yeni imar yollarının altyapı ve sanat yapıları ile üstyapı bileşenleri yapılmış; kaldırım, refüj, peyzaj, yol ve kavşak düzenlemeleri ile büyük onarım işleri önemli oranda tamamlanmıştır. Yine, kent merkezinde asfalt yenileme, bakım ve onarım çalışmaları sürdürülmüştür. Öte yandan, kırsal bölgelerdeki mahalle yollarının yapım bakım ve onarımlarının yapılması kapsamında 1.100 km yolun sathi kaplaması planlanmış, ancak bunun 470 km'si tamamlanabilmiştir. Buna karşın, 300 kilometre stabilize yol yapımı hedeflenirken, uygulamada 729 kilometre stabilize yol yapılmıştır. Bu dönemde ayrıca Kulp, Bismil, Hani, Ergani ve Çermik ilçe otoparklarının yapımı planlanmış, ancak sadece Bismil otoparkı tamamlanabilmiştir.

4.2. Çevre hizmetleri

Çevre Hizmetleri alanında üç stratejik amaç ve dokuz stratejik hedef kapsamında planlanan faaliyetlerde genel başarı performansı %58,67 olmuştur. Atık yönetimi alanında vasat bir tablo ortaya çıkmış ve yatırım niteliği taşıyan faaliyetlerin neredeyse hiçbiri yapılmamıştır. Buna karşın park, bahçe ve yeşil alan ile kırsal kalkınma alanlarında kısmi bir başarı sağlanmıştır.

İlk olarak, doğayı ve doğal kaynakları korumak, çevre kirliliğini önlemek, kentteki atıkları uygun yöntemlerle toplamak, taşımak ve bertaraf etmek amaçlanmıştır. Bu alandaki çalışmaların yaklaşık yarısı yapılmıştır. Belediye-nin enerji tüketimini yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılaması hedefi kapsamında Karacadağ Güneş Enerji Sistemi kurulması hedeflenmiş ancak yapılmamıştır. Buna karşın, Sümerpark ve İl Otogarı'ndaki güneş enerji sis-temleri çalışmaya devam etmiş ve Güneş Evi kapsamında planlanan toplumsal farkındalık oluşturmaya dönük faaliyetler sürdürülmüştür.

Çevre koruma alanında stratejik öneme sahip olan atık yönetimi alanında önceki üç yılda olduğu gibi 2018 yılında da dikkate değer bir mesafe alına-mamıştır. Düzenli Depolama Sahası'nın kurulması, ilçe belediyelerinin atık bertaraf sahalarının rehabilitasyonu ve atık transfer istasyonlarının yapımı, Geri Dönüşüm (Ekoloji) Parkı gibi faaliyetlere yıllık planda yine yer verilmiş ancak bir mesafe alınamamıştır. Evsel atıkların ve tıbbi atıkların bertarafına dönük rutin işler dışında kaynağında ayrıştırma ve bitkisel atık yağlar konu-sunda toplumsal farkındalık artırıcı 104 eğitimin 36'sı tamamlanmıştır. Yine, yıl içerisinde toplam 60 okuldan 1,6 ton atık pil toplanmıştır.

İl genelinde çevresel kirliliklerle mücadelede etkin ve verimli kontrollerin, önleyici faaliyetlerin ve denetimlerin yapılması hedefi kapsamında da dik-kate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Görüntü ve gürültü kirliliğini ön-lemeye dönük denetimlerin yaklaşık yarısı gerçekleştirilmiştir. Çevresel Gü-rültü Haritası çalışması önceki yıl olduğu gibi 2018 yılında da yapılmamıştır. Hafriyat denetiminde hedefler gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, planla-nan Yeni Hafriyat Sahası'nın yapımı sağlanamamıştır. Buna karşın, Büyükşeh-ir Belediyesi'nin sorumlu olduğu 118 ana arterlerde rutin temizlik işleri ise önemli oranda yapılmıştır.

İkinci olarak, modern park, bahçe ve yeşil alanlarıyla yaşanılabilir bir şehir inşası amaçlanmıştır. Bu kapsamda kişi başına düşen yeşil alan miktarını ar-tırmak hedefi önemli oranda başarılmıştır. Bu dönemde, önceki yıldan kalan Tema Park, Ahmet Arif Parkı, Yeni Hal Kavşağı ve Mahabad Kavşağı düzenle-me çalışmaları tamamlanmıştır. Buna karşın, hedeflenen iki ilçenin sadece birinde park yapılmış, Kent Ormanı'nın donatılarak mesire alanına dönüştü-rülmesi ve Eğil Tabiat Parkı'nın halkın kullanımına açılması sağlanamamıştır.

Mevcut yeşil alanların korunması ve modernizasyon hedefi kapsamındaki faaliyetler de büyük oranda tamamlanmıştır. Şehrin bitkilendirilmesi ve kent mobilyalarıyla donatılması, şehir girişleri peyzaj projelerinin yapılması,

çocuk parkı ve spor aletlerinin rehabilitasyonu, Sümerpark ve Newroz Parkı'nın rehabilitasyonu, teslim alınan yeşil alanların bakımı ve onarımı gibi çalışmalar büyük oranda yapılmıştır. Buna karşın, surların çevre düzenlenmesi ve peyzajının yapılması, surların aydınlatılması, çocuk sokağı yapım projesi gibi faaliyetlerde dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır.

Bitki üretiminin canlandırılması ve teşvik edilmesi hedefi kapsamında rutin üretim çalışmaları sürdürülürken, planlandığı gibi 200 kişiye eğitim verilmiştir. Bununla birlikte, yeni fidanlık ve sera alanı oluşturma faaliyeti yapılmamıştır.

Son olarak, kırsal kalkınma için tarımsal ve hayvansal üretime katma değer kazandırmak amaçlanmıştır. Tarımsal faaliyetlerde planlanan çalışmalar büyük oranda hayata geçirilirken, hayvansal üretimin desteklenmesine dönük çalışmalar yapılmamıştır. Tarımsal üretimi destekleme kapsamında 25 mahallede 50 kilometre sulama kanalı hedeflenmiş, 38 kilometrelik kısmı tamamlanmıştır. Yine bir sulama havuzu, üç sulama bendi, iki hayvan içme suyu göleti yapımı ile üç sulama kanalı ve on gölet onarımı planlandığı gibi yapılmıştır. Organik tarımı desteklemek, geliştirilmek ve marka değeri kazandırmak kapsamında meyve fidanı, tohum, gübre yardımları, organik tarıma dönük eğitimler büyük oranda tamamlanmıştır. Yine, 125 dekar alanda meyve yetiştiriciliği için fidan dikimi yapılmıştır. Altı adet meyve/sebze bahçesi oluşturulmuş, tarım ve hayvancılığı desteklemek için beş kooperatifle işbirliği yapılmıştır. Buna karşın, 200 dekar alanda organik sebze yetiştirme ve yerel ürün festivali organize etme çalışmaları başarılamamıştır.

Hayvancılık sektörünün canlandırılması, organik ürün üretiminin desteklenmesi hedeflense de bu alandaki faaliyetlerde dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Organik köy yumurtası ve tavukçuluğu, su ürünleri yetiştiriciliği, mandıra işletmeciliği, ipek böcekçiliği alanlarında öngörülen faaliyetler yapılmamıştır. Bu alanda dikkate değer tek çalışma 60 arıcının desteklenmesidir.

4.3. İmar ve şehircilik

İmar ve Şehircilik alanında genel olarak oldukça başarısız bir tablonun olduğu görülüyor. Üç stratejik amaç ve dört stratejik hedef kapsamında planlanan çalışmalarda başarı oranı %32,50 olarak hesaplanmıştır. Planlama çalışmalarında çok sınırlı bir ilerleme sağlanırken, kentsel dönüşüm ile kültürel mirasın korunmasına dönük faaliyetler yapılmamıştır.

Kentin planlı gelişiminin dengeli, bütünsel, sürdürülebilir ve yenilikçi olması amacı kapsamında belirlenen hedefler kısmi olarak gerçekleştirilmiştir. Rutin imar planı değişiklikleri, imar durum belgesi temini ile adres ve numarataj işlemleri dışında kalan faaliyetlerde dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Halihazır haritaların güncellenmesi ve il geneli 1/25.000 Nazım İmar Planı'nın revizyonu çalışmaları yapılmamıştır. Sekiz ilçenin 1/5.000 Nazım İmar planlarının güncellenmesi planlanmış, sadece ikisi tamamlanmıştır. Ofis Yeraltı Çarşısı'nın girişlerinin düzenlenmesi %50 oranında yapılmıştır.

Kurumsal proje yapımlarının gerektirdiği alanlarda kamulaştırma faaliyetlerinin yapımında hedeflerin dörtte üçü tamamlanmıştır. Bu kapsamda, harita ve kamulaştırmalara ilişkin dosyaların incelenmesi, kamulaştırmaların ve yıkım işlemlerinin yapımı sağlanmıştır.

İkinci stratejik amaç kentsel dönüşüm gerektiren alanların rehabilite edilmesi ve sağlıksız yaşam koşullarının iyileştirilmesi için çalışmaların yapılmasını, düzenli yaşam alanlarının oluşturulmasına katkı sağlanmasını içeriyor. Bununla birlikte, bu amaca yönelik sadece kentsel dönüşüme ilişkin saha çalışmaları planlanmış ancak bu faaliyetler de yapılmamıştır.

Son olarak, kültürel mirasın yaşatılması amacıyla, tarihî ve kültürel varlıkları korumak, tanıtmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak amaçlanmıştır. Bu kapsamda, tarihi değirmenlerin restitüsyon ve restorasyon çalışmaları, en az bir dış ilçede tescilli bir yapının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin hazırlanıp, onarımların gerçekleştirilmesi, yine tarihi çeşmelerin günlük hayata kazandırılması önceki yıl olduğu gibi planda yer almıştır. Bununla birlikte, söz konusu çalışmalar 2018 yılında da yapılmamıştır.

4.4. Sağlık ve sosyal hizmetler

Sağlık ve Sosyal Hizmetler %77,59 oranıyla yedi stratejik alan içerisinde en fazla başarının sağlandığı alan olmuştur. Bu alanda dokuz stratejik amaç ve 17 stratejik hedef altında faaliyetler planlanmıştır. Dezavantajlı gruplara dönük ayni ve nakdi yardımlar, spor hizmetleri, kadınların ekonomik ve toplumsal yaşama katılımını güçlendirme, koruyucu sağlık hizmetleri, defin ve mezarlık hizmetleri, hayvanların bakımı ve tedavisi alanında planlanan çalışmalar büyük oranda yapılmıştır. Buna karşın, engellilere dönük hizmetler ile madde bağımlılığıyla mücadele alanında sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır.

İlk olarak, dezavantajlı gruplara yönelik koruyucu ve önleyici çalışmalar yürütmek, ilgililerin yaşam kalitelerini, sosyal refahlarını, hak ve fırsat eşitliği

temelinde artırılmasına katkı sunmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda, ihtiyaç sahiplerine sosyal ve ekonomik açıdan gerekli yardımların yapılması hedefi kapsamında planlanan faaliyetlerin neredeyse tamamı yapılmıştır. İftar çadırları, aynı ve nakdi yardımlar, Hoş Geldin Bebek Projesi, yaşlılara evde bakım ve temizlik desteği, hasta yakınlarına dönük misafirhane hizmeti, ikram çeşmeleri bu alanda öne çıkan çalışmalardır. Yine sosyal hizmetler kampüsündeki sosyal, mesleki ve teknik eğitimlerin verilmesi, bilinçlendirme çalışmaları ve eğitim altyapısının desteklenmesi faaliyetleri büyük oranda tamamlanmıştır.

Çocuk, genç ve ailelere yönelik koruyucu ve önleyici hizmetlerin sunulması, sosyal ve kültürel etkinliklerle kişisel gelişimlerine katkı sunma hedefi kapsamındaki faaliyetler önemli oranda yapılmıştır. Çocuk işçiliği, ihmal ve istismar gibi alanlarda farkındalık oluşturma, sınavlara yönelik ders destekleri, çocuklar için kültürel, sanatsal ve sosyal etkinlikler organize etme, kreş hizmetleri ve oyun odaları, çocuk yaz kampı, oyuncak ve kitap destekleri, ailelere dönük danışmanlık hizmetleri dikkate değer ilerlemelerin sağlandığı temel çalışma sahalarıdır. Buna karşın, bu dönemde planlanan 15 spor sahasından sadece biri tamamlanmıştır. Yine Kadınlar İçin Atölye ve Çocuk Oyun Evi planlandığı halde yapılmamıştır.

Engellilere dönük çalışmalarda kısmi bir ilerleme sağlanmıştır. Engelli bireylere yönelik eğitim ve farkındalık çalışmaları ile bilişsel ve sosyal yaşama yönelik atölyeler sınırlı düzeyde gerçekleşmiştir. Engelliler için istasyon kurma, var olan istasyonların bakım ve onarımlarını yapma, kuruma ait binaları engellilerin erişimine uygun hale getirme, Engelliler-Otistik Anaokulu ve İş Okulu Yapımı gibi faaliyetler planlandığı halde yapılmamıştır. Buna karşın, hobi atölyelerinin düzenlenmesi, engelsiz bireylere dönük işaret dili eğitimleri, engellilere yönelik psiko-sosyal destek ve engelli haklarına ilişkin danışmanlık hizmetleri, sesli kütüphane kapasitesinin geliştirilmesi, spor şenliklerinin organizasyonu, çalışanlara dönük farkındalık eğitimleri, engelliler için Aktif Yaşam Merkezi'nin kurulması gibi faaliyetler büyük oranda tamamlanmıştır.

İkinci olarak, yaygın ve erişilebilir spor faaliyetleriyle şehirde yaşayan vatandaşların bedensel sağlıklarına katkı sunma amaçlanmıştır. Bu kapsamda planlanan tüm faaliyetler yapılmıştır. Spora erişim imkânının kısıtlı olduğu mahalle ve semtlerde spor olanaklarını geliştirilmesi, eğitmenler eşliğinde açık alanlarda spor yapılması, spor merkezinde ve yaz-kış spor okullarında temel branşlarda düzenli eğitimlerin verilmesi, ulusal ve yerel spor orga-

nizasyonlarının düzenlenmesi, amatör spor kulüplerinin desteklenmesi bu alanda yapılan temel çalışmalardır.

Üçüncü olarak, madde kullanımının önüne geçerek bağımlılık oranını düşürmek ve bağımlıların sosyal hayata katılımını sağlamak amacı kapsamında planlanan çalışmalar önemli oranda yapılmıştır. Madde bağımlılığı konusunda farkındalık ve duyarlılık oluşturma, risk altındaki gruplara psiko-destek hizmetlerinin verilmesi, metruk binalar, parklar ve riskli alanlarda madde kullananlara yönelik mobil ekip çalışmalarının yapılması başarının sağlandığı temel faaliyetlerdir. Buna karşın, madde bağımlılığı konusunda alan araştırması yapma, bağımlıların tedavisi için psiko-destek çalışmaları, ilgili alandaki belediye biriminin kapasitesini artırıcı çalışmalarda sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır.

Dördüncü olarak, kadınların toplumsal ve ekonomik yaşama katılımlarının artırılması amaçlanmış ve planlanan faaliyetler büyük oranda tamamlanmıştır. Bu kapsamda, kadınlara yönelik toplumsal farkındalık çalışmalarının neredeyse tamamı yapılmıştır. Kadına yönelik şiddet, önleyici ve bilgilendirici sağlık, çocuk ihmali ve istismarı, kadının insan hakları farkındalık çalışmalarının ana başlıklarını oluşturmuştur. İl genelinde şehir planlaması ve yapı mimarisinde düzenlemeler yaparak kadının toplumsal yaşama katılımını artırmak hedefi kapsamında bir adet bebek bakım istasyonu yapımı, parklarda denetimlerin yapılması, kadınlara dönük sportif faaliyetlerin düzenlenmesi, Kadın Dayanışma Merkezi olmayan ilçelerde saha araştırması yapma, Kadın Dayanışma Merkezi yapımı gibi faaliyetler tamamlanmıştır. Buna karşın, kaldırım işgallerinin sonlandırılması, kadınlara dönük spor merkezlerinin yapımı, kadınlar için havuz yapımı gibi faaliyetler ya yapılmamış ya da çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır.

Kadınlara yönelik çalışmalar kapsamında son olarak risk altındaki kadınların korunması, yaşama yeniden katılımlarının kolaylaştırılması ile ayrımcı ve şiddet içeren yaklaşımların önlenmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamdaki çalışmalar önemli oranda yapılmıştır. Danışmanlık hizmetlerinin çeşit ve niteliğinin artırılması, 8 Mart ve 25 Kasım gibi özel günlerde etkinliklerin düzenlenmesi, Kadın Sığınma Evi ve İlk Adım İstasyonu hizmetlerinin sürdürülmesi, Kadın Yaşam Merkezi'nin açılması, bu alanda başarının sağlandığı belli başlı çalışmalardır.

Öte yandan, kadın istihdamını güçlendirmeye dönük çalışmalarda dikkate değer bir ilerleme sağlanmamıştır. Kadınlara yönelik mesleki kursların açılması, Mor Bayrak uygulaması, Kadın İstihdamını Geliştirme Merkezi (KİGEM)

kapsamında danışmanlık hizmetinin verilmesi yapılan temel çalışmalardır. Buna karşın, semt pazarlarında %10 oranında kadın kotasının uygulanması, kadın istihdamına dönük işletmelerle görüşme, Doğduğum Yerde Doymak İstiyorum Projesi kapsamında mevsimlik işçilerin desteklenmesi, kadın kooperatiflerinin kuruluşu ve desteklenmesi çalışmaları yapılmamıştır.

Beşinci olarak, kent ekonomisinin gelişimine, yönlendirmeler ve desteklemelerle katkı sunmak amaçlanmıştır. Bu alanda sadece belediye bütçesinin kent ekonomisine katkı sunacak şekilde düzenlenmesi amacıyla bir çalıştay planlanmış, ancak bu da yapılmamıştır.

Altıncı olarak, halkın sağlık ve yaşam konforu için üretimden sofraya gıda güvenliği amaçlanmıştır. Bu kapsamda, işyeri çalışma şartlarının uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi, semt pazarlarının rehabilite edilmesi, hayvan kesimlerinin ve satışlarının kontrol altına alınması ve Beyaz Bayrak uygulaması kapsamında toplumsal farkındalığın geliştirilmesi hedefi büyük oranda başarılmıştır.

Yedinci olarak, sağlık alanında koruyucu, önleyici ve destekleyici hizmetler sunmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda planlanan çalışmaların neredeyse tamamı yapılmıştır. Sağlık merkezi ve gezici sağlık aracıyla koruyucu sağlık hizmetleri verilmiştir. Ayrıca, reçete desteği, hasta nakil desteği, gebe kadınlara dönük süt desteği hizmetleri sunulmuştur. Bu alanda, koruyucu sağlık hizmeti olarak ilaçlama faaliyetleri ve konuya dair toplumsal farkındalık oluşturma çalışmaları sürdürülmüştür. Bu kapsamda, 44 gündüz ve 45 gece ekibiyle 58 araçla ilaçlama faaliyetleri yapılmıştır.

Sekizinci olarak, dinî ve kültürel değerlere uygun defin hizmetlerinin sunulması, mezarlıklar, taziye evleri ve ibadethanelerin yapım, bakım ve onarımlarının gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda rutin çalışmaların yanı sıra, üç yeni cenaze aracı alımı ve 50 mezarlığın çevre düzenlemesinin yapımı sağlanmıştır. Buna karşın, yeni mezarlık alanının oluşturulması ve en az bir mezarlık alanında kiosk kuruluşu sağlanamamıştır.

Son olarak, Hayvan Bakımevi'nde bakım, sağlık kontrolü ve tedavi hizmetleri sunarak hayvan hak ve refahını gözetmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda planlanan faaliyetlerin neredeyse tamamı yapılmıştır. Bakımevinde 4.013 sahipsiz hayvanın kaydı yapılmış ve 11.497 aşı, iç dış parazit, kısırlaştırma ve cerrahi müdahale işlemi yapılmıştır. Toplumsal farkındalık çalışmaları yapılarak toplamda 201 hayvanın sahiplendirilmesi sağlanmıştır. Bu alanda ayrıca bakımevinin onarımı kısmi olarak gerçekleştirilmiştir.

4.5. Kültür ve turizm

Kültür ve Turizm alanında yapılan çalışmalarda başarı oranı %48,71'de kalmıştır. Bu alanda yapılan çalışmalar iki stratejik amaç ve yedi stratejik hedef altında organize edilmiştir. Genel olarak yerel kimliklerin korunması ile kültürel ve sanatsal hizmetler alanında planlanan çalışmalarda vasat bir performans sergilenirken, turizm alanında tanıtım ve rehberlik çalışmaları önemli oranda gerçekleştirilmiştir.

Kültür ve Turizm alanında ilk olarak farklı dil, kültür ve inançları korumak, canlandırmak ve yeni nesillere aktarmak; etkin, yaygın ve erişilebilir kültürel ve sanatsal hizmetler sunmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda kültürel hafızanın canlı tutulması ve yeni nesillere aktarılması kapsamında planlanan Cemil Paşa Konağı Kent Müzesi'nde sergilerin düzenlenmesi, Kendi Oyuncagımı Kendim Yapıyorum Projesi, Diyarbakır mutfağını tanıtıcı etkinliklerin yapılması çalışmaları büyük oranda yapılmıştır.

Kentin dil, kültür ve edebî varlıklarını yansıtan, modern kütüphanecilik hizmetlerinin kapasitesini geliştirmeye ve hizmetleri yaygınlaştırmaya dönük faaliyetlerde dikkate değer bir başarı sağlanamamıştır. Rutin kütüphane hizmetlerinin yanı sıra planlanan otomasyon sisteminin yenilenmesi, çocuk, halk, oyuncak kategorilerinde kütüphanelerin yapımı sağlanamamıştır. Buna karşın, yeni bir kütüphane açılmış ve 121 yeni kitap temin edilmiştir.

Kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması hedefi kapsamında planlanan çalışmalar yapılmamıştır. Diyarbakır Kitap Fuarı'nın organize edilmesi, Diyarbakır Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları'ndan kitapların basımı, edebî türlerde etkinlik ve organizasyon düzenleme, 4 Mevsim Diyarbakır Fotoğraf Arşivi'ni oluşturma planlanan ancak yapılmayan temel faaliyetlerdir.

Buna karşın tiyatro alanında planlanan çalışmalar kısmi olarak yapılmıştır. Bu dönemde üç adet yetişkin oyunun prömiyeri yapılmış, altı ulusal ve uluslararası festivale katılım sağlanmış, iki festival düzenlenmiş, liseler arası tiyatro şenliği organize edilmiş, tiyatro eğitimi alanında 17 atölye düzenlenmiş ve 620 kişinin katılımı sağlanmıştır. Buna karşın, ilçelerde tiyatro oyunlarının sergilenmesi, iki çocuk oyununun prömiyerlerinin yapılması, iki opera gösterisinin organizasyonu, oyun metni yazma yarışması yapılmamıştır.

Kentin sanatsal etkinlikler ve organizasyonlarla kültürel açıdan canlandırılması çalışmaları vasat bir düzeyde gerçekleştirilmiştir. Konservatuvar bünyesinde 5.009 kişinin farklı dallarda atölyelere katılımı sağlanmış, Müzik

Hafıza Merkezi çalışmaları sürdürülmüştür. Ulusal ve uluslararası alanda 11 sergi açılmış ve il genelinde 244 film gösterilmiştir. Buna karşın, çocuk kültür sanat okulu faaliyetleri, film festivali ve müzik festivalinin düzenlenmesi, kültür sempozyumunun yapılması, Eğil ilçesinde kültür merkezinin yapımı, El Cezeri Bilim ve Teknoloji Merkezi'nin kurulması faaliyetleri yapılmamıştır.

Belediyede çok dilli hizmet verilerek kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması kapsamında sadece belediye personelinin dil ile ilgili algı tutumlarını ölçmeye dönük bir anket çalışması yapılması planlanmış, söz konusu çalışma da yapılmamıştır.

Kültür ve sanat alanındaki başarısızlığa karşın, turizm alanında görece bir başarı elde edilmiştir. Bu alanda Diyarbakır'ın yerel, ulusal ve uluslararası ölçekte tarihî, doğal ve kültürel değerleriyle tanıtımının yapılması, rehberlik hizmeti sunulması yoluyla bölgenin turizm merkezi haline gelmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda beş ulusal ve uluslararası fuara katılım planlanmış, dördüne katılım sağlanmıştır. Turizm haftasında üç etkinlik kapsamında 12 mekâna gezi düzenlenmiştir. Doğal ve kültürel mirasın tanıtılması amacıyla tarihî ve turistik noktalara 25 gezi düzenlenmiş ve 1.127 kişinin katılımı sağlanmıştır. Yine tur operatörlerine dönük iki adet tanıtım gezisi organize edilmiş ve 30 firmanın katılımı sağlanmıştır. Öte yandan, turizm çalışmaları kapsamında tanıtıcı materyallerin basımı yapılmamıştır.

4.6. Afet yönetimi ve kent denetimi

İtfaiye ve zabıta hizmetleri Afet Yönetimi ve Kent Denetimi başlığı altında toplanmıştır. İki stratejik amaç ve beş stratejik hedef kapsamında planlanan çalışmalarda genel başarı performansı %64,50 oranında kalmıştır. İtfaiye hizmetleri kapsamın yapılan çalışmalarda daha düşük bir performans sergilenirken, zabıta çalışmalarında başarı oranı daha yüksek olmuştur.

İtfaiye hizmetleri alanında afetlere karşı önleyici tedbirler almak ve afet durumlarında uluslararası standartlarda müdahale ederek can ve mal kaybını en aza indirmek hedeflenmiştir. Bu kapsamda doğal afetler öncesi ve sonrasında koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması hedefi kapsamında planlanan faaliyetlerin çok sınırlı bir kısmı yapılmıştır. Kent merkezindeki 10 hidrantın yenilenmesi ve 30 yeni hidrantın kurulması planlanmış, uygulamada yenilemeler yapılamazken 38 yeni hidrant oluşturulmuştur. Personel eğitiminde planlanan çalışmalar dörtte bir oranında tamamlanmıştır. Buna karşın, 20 gönüllüye eğitim verilmesi faaliyeti tam başarıyla sağlanmıştır. Sualtı kurtarma ekiplerinin kapasitesini artırmaya dönük çalışmalarda başarı sağlanamamıştır.

İtfaiye teşkilatının modernizasyonu hedefi kapsamında planlanan hiçbir çalışma yapılmamıştır. İki itfaiye aracının alımı, iki ekipmanın, 21 koruyucu teçhizatın ve üç ilçede yangın santral sisteminin yenilenmesi, 10 ilçede kayıt cihazının alınması ve on araca navigasyon sistemlerinin kurulması faaliyetlerine planda yer verilse de bu alanlarda herhangi bir ilerleme sağlanamamıştır.

Öte yandan, rutin itfaiye eğitimleri ve denetim çalışmaları yüksek başarı oranıyla gerçekleştirilmiştir. 17 ilçede 50 okul ve 50 kurumda eğitimler verilmiş, 277 sitede, ruhsat başvurusu yapan 1.218 işyerinde ve 62 kamu kurumunda denetimler yapılmış ve dört tarihi yapıda yangın tedbirleri alınmıştır. Ayrıca, 25 umuma açık işyeri (AVM ve oteller), 24 akaryakıt istasyonu ve mesleki sanayi sitesinde yer alan 60 işyeri denetlenmiştir. Bu dönemde ayrıca rutin itfaiye hizmetleri sürdürülmüştür. Bu kapsamda, 3.388 yangın, 170 sıkıştırmalı trafik kazası, 140 sel baskını ve 850 diğer türde kurtarma vakasına müdahale edilmiştir.

Zabıta hizmetleri alanında kent genelinde denetim ve kontrol hizmetlerini zamanında ve etkili şekilde yürüterek halkın kamusal alanda esenliğini, sağlığını ve düzenini temin etmek amaçlanmıştır. Zabıta alanında planlanan faaliyetlerin büyük bir kısmı tamamlanmıştır. Bu kapsamda 16.025 işyeri denetlenmiştir. Denetim çalışmaları kapsamında ayrıca hal alanlarında bulunan 23.458 araç ve işyeri incelenmiştir. Yine, 47.760 toplu taşıma aracı, 4.558 ticari taksi ve 3.004 ağır tonajlı araçta denetimler yapılmıştır. Son olarak, zabıta çalışmaları kapsamında kaçak büfe, kaçak yapı, hurda araçlar, dilenciler ve seyyar satıcılara müdahale edilmiştir.

4.7. Kurumsal yapının güçlendirilmesi

Sonuncu stratejik alan olan Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi çalışmaları üç stratejik amaç ve 14 stratejik hedef altında planlanmıştır. Faaliyetlerin gerçekleştirilmesi bazında, söz konusu alanda %75,29 oranında başarı sağlanmıştır. Öte yandan daha detaylı bir inceleme yapıldığında, rutin idari faaliyetlerde ve belediye hizmetleri hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesinde önemli bir başarının elde edildiği, buna karşın, insan kaynakları yönetimin iyileştirilmesi, belediye öz kaynaklarının artırılması, teknolojik altyapının yenilenmesi ve geliştirilmesi alanlarda dikkate değer bir başarısızlığın olduğu görülmüştür.

İlk olarak, yönetsel süreçleri iyileştirmek, planlama yaklaşımını güçlendirmek, kurumsal kapasiteyi idari, mali, mekânsal ve donanımsal açıdan iyileştirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda, stratejik plan, performans programı,

faaliyet raporu, idarenin yıllık iş planları gibi kurumsal belgelerin hazırlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi; muhasebe ve bütçe işlemlerinin etkili, verimli ve hesap verebilir yöntemlerle yapılması; belediye gelir ve alacaklarının tahakkuk ettirilmesi, takip ve tahsilat işlemlerinin yürütülmesi gibi çalışmalarda tam başarı sağlanmıştır. Kurumun destek hizmetleri standartlarının yükseltilmesi, tedarik sürecinin etkin yönetimi hedefi önemli oranda gerçekleştirilmiştir.

Öte yandan, etkin ve verimli bir personel yönetim sisteminin kurulması, iş analizleri çerçevesinde gerekli insan kaynağının sağlanması, motivasyonun artırılması hedefi kapsamındaki faaliyetlerde dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Personel bilgilerinin elektronik ortama taşınması, personel memnuniyet anketlerinin yapılması, Etik Kurulu çalışmaları, personel devam kontrol sisteminin yenilenmesi gibi çalışmalar yapılmamıştır. Buna karşın rutin personel özlük işlemleri yürütülmüştür. Yine, personellere yönelik 25 hizmet içi eğitim programı düzenlenmiştir.

Çalışana ve çalışma ortamına yönelik koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması kapsamında planlanan faaliyetlerin büyük çoğunluğu yapılmıştır. Bu kapsamda 750 çalışana iş sağlığı eğitimleri verilmiş, beş adet acil eylem planı hazırlanmış, bir adet tatbikat yapılmıştır. Yine, bu dönemde 500 personelin periyodik sağlık muayenesi yapılmıştır. İş sahalarında risk analizlerinin yapılması, kişisel koruyucu donanımların kullanımlarının sağlanması, toz, buhar, aydınlatma gibi alanlarda ortam ölçümleri, saha ve sağlık gözetimi, ağır ve tehlikeli işlerde çalışanlara dönük muayene ve rapor hizmetleri gibi çalışmaların büyük bir çoğunluğu tamamlanmıştır.

Belediye iştiraki hizmet tesislerinin çoğaltılmasıyla öz gelirlerin artırılması, üretim ve istihdamın geliştirilmesi kapsamında dikkate değer bir çalışma planlanmamıştır. Bununla birlikte hedeflenen 750 bin TL sermaye aktarımı sağlanmıştır.

İkinci stratejik amaç olarak, kurumsal yapının koordinasyonunu sağlamak, yurttaşları belediye hizmetleri hakkında bilgilendirmek, karar ve denetim süreçlerine katmak, kurumun halkla ilişkiler standartlarını yükseltmek, hizmet üretiminde sürekliliği sağlamak için araç ve makine ihtiyaçlarını karşılamak amaçlanmıştır.

Bu kapsamda, Belediye Meclisi ve encümeni çalışmalarının düzenlenmesi ve sonuçlarının kamuoyuna duyurulması büyük oranda sağlanmıştır. Halkla iletişim faaliyetlerinde de planlanan faaliyetlerin çok büyük bir çoğunluğu

yapılmıştır. Bu kapsamda, ilçelerde halkla ilişkiler bürolarının açılması, mobil halkla ilişkiler bürolarının kurulması; Beyaz Masa ve çağrı merkezine gelen taleplerin ilgili birimlere aktarılması ve çözümüne katkı sunulması; vatan-daş memnuniyet anketlerinin yapılması; STK, kamu kurum ve kuruluşları ile muhtarlara yönelik organizasyonların yapılması; belediye hizmetlerine ilişkin tanıtımların yapılması ve faaliyetlerin yazılı ve görsel olarak vatan-daşlara iletilmesi yüksek düzeyde başarının sağlandığı temel faaliyetlerdir.

Öte yandan, kurumsal yeniden yapılanmayla birlikte ortaya çıkan mekân, araç ve ekipman ihtiyaçlarının karşılanması konusunda dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Bismil, Hani, Lice, Eğil ve Hazro ilçelerinde Büyükşehir Belediyesi hizmet koordinasyon merkezlerinin kurulması planlanmış, ancak sadece Bismil’de faaliyet tamamlanmıştır. Yine, büyük ölçekli gayrimenkul bakım ve onarım faaliyetlerinin hiçbiri yapılmamıştır. Toplamda 49 araç alımı hedeflenmiş, ancak ikisi gerçekleştirilmiştir.

Son olarak, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımını sağlamak, kurumun bilişim alanındaki altyapı ihtiyaçlarını karşılamak; teknolojik açıdan kurumsal yönetim sistemini geliştirmek, hizmet alanlarıyla ilgili doğru bilgiye hızlı erişim sağlamak amacı kapsamında planlanan faaliyetler çok sınırlı düzeyde gerçekleştirilmiştir. Önceki yıldan devam eden otomasyon sisteminin yenilenmesi ve uygulanmasında sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Sistem altyapısı %90 oranında sağlanırken, 15 modülün sadece dokuzu sisteme entegre edilebilmiştir. Toplamda 125 birimin elektronik doküman yönetim sistemini kullanması planlanmış ancak bu konuda bir ilerleme sağlanamamıştır. 200 kullanıcının e-imza sistemini kullanması hedeflenmiş, 152 kişinin kullanımı başarılmıştır. Yine stratejik önemdeki Coğrafik Bilgi Sistemi 2018 yılında da kurulamamıştır.

Kurumun iletişim ve teknoloji tedariklerinin sağlanması hedefi de sınırlı düzeyde sağlanmıştır. Lisansların satın alınması sağlanamazken, güncelleme-lerde %50 oranında başarı sağlanmıştır. Öte yandan, otomasyon veri yedekleme sisteminin kurulması, kurum güvenlik sisteminin teknolojik olarak geliştirilmesi planlanmış, ancak kamera ve kayıt cihazı alımı dışında bu alanda bir mesafe kat edilememiştir. Öte yandan, yazılım ve donanım sorunlarının çözümüne dönük bilgisayar, yazıcı ve çevre birimlerinin alımı, bakım ve onarımlarının yapımı gibi rutin bilgi-işlem hizmetleri sürdürülmüştür.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin 2018 yılı uygulamaları incelendi. Önceki üç yılda olduğu gibi, yapılan incelemelerde kurumun hazırladığı ve kamuoyuyla paylaştığı stratejik plan, performans programı ve yıllık faaliyet raporu esas alındı. Sonuç olarak 14 hususun altı çizilebilir.

1. 2017 yılında olduğu gibi 2018 yılında da performans programı 2017-2021 Stratejik Planı'nda belirlenen yedi stratejik alan baz alınarak hazırlanmıştır. Belediye çalışmaları Ulaşım Hizmetleri, Çevre Hizmetleri, İmar ve Şehircilik, Sağlık ve Sosyal Hizmetler, Kültür ve Turizm, Afet Yönetimi ve Kent Denetimi ile Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi'yle sınırlandırılmıştır. Bu anlamıyla, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin çalışmaları planlanırken, stratejik amaç ve hedefleri belirlenirken, 2017 yılında olduğu gibi 2018 yılında da Türkiye'de hâkim olan geleneksel belediye hizmetleri anlayışı sürmüştür.

2. Zamansal önceliklendirmenin yapılmaması önceki üç yılda olduğu gibi 2018 yılında da sürmüştür.

3. Önceki üç performans programı gibi 2018 Performans Programı da sadece kurum içi bilgiyle hazırlanmıştır. Yine performans programının izlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda kurum dışı bir yapı ve mekanizma inşa edilememiş ve belediye dışındaki diğer toplumsal aktörlerin planlama sürecini katılımı sağlanamamıştır. Vatandaşların belediye hizmetlerine katılımı esas olarak "halkla ilişkiler" kapsamında ele alınmış ve sınırlı bir bilgilendirme ile kalmıştır. Vatandaşların, sivil toplum örgütlerinin ve muhtarların çok sınırlı düzeyde ve bilgilendirme ile sınırlandırılmış bir şekilde katılımı konusundaki kurumsal tercihler, 2015-2018 dönemi içerisinde büyük oranda devam etmiştir.

4. Belediye hizmetlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü tarafından dikkate değer bir kurumsal altyapı oluşturulmuştur. İzleme ve değerlendirme süreçlerinde sayısal yönetim teknikleri ve araçları da etkin kullanılmaktadır. Bu durum kurum dışı izleme ve denetleme süreçleri için dikkate değer bir kurumsal altyapı sunuyor. Bununla birlikte, stratejik amaç ve hedefler ile birimlerin başarı performanslarının hesaplanmasında kullanılan sayısallaştırma yöntemi objektif bir tablo ortaya koymaktan uzaktır ve geliştirilmesi gerekir. 2015 yılından itibaren kullanılan yöntemde, süre, bütçe ve toplumsal etki bakımından farklılık arz eden faaliyetlerin ağırlıklandırılmaması, başka bir ifadeyle her faaliyete eşit düzeyde bir ağırlık verilmesi yapılan hesaplamaları sorunlu hale getiriyor.

Örneğin kamu kurum ve kuruluşlarına geri dönüşüm kutularının yerleştirilmesiyle, şehre en az 30 yıl hizmet edecek Entegre Katı Atık Yönetim Sistemi'nin aynı ağırlıkta değerlendirilerek puanlama yapılıyor.

5. 2018 Performans Programı'nda 981,6 milyon TL bir bütçe öngörülmüştür. Bununla birlikte toplam gelir 678,52 milyon TL, toplam gider ise 876,35 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu rakamlar mali disiplin, planlama ve bütçe yönetiminde iyileşme ihtiyacının devam ettiğini gösteriyor. Performans programında bütçe dağılımına bakıldığında 2017 yılına benzer bir tablonun olduğu görülüyor. Belediyenin asıl iş/faaliyet/yatırım kalemlerini oluşturan sermaye giderleri %39,1 oranında gerçekleşmiştir. Öte yandan bütçe payları bakımından Ulaşım Hizmetleri (%44,03) ve Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi (%26,39) alanları yine en yüksek payı almıştır.

6. Genel uygulama sonuçlarına bakıldığında, stratejik hedefler düzeyinde, faaliyetlerin ve performans hedeflerinin gerçekleşme oranı %65,89'dur. Stratejik alanlar bazında performans sonuçlarına bakıldığında, en başarılı alan %77,59 ve %75,29 ile sırasıyla Sağlık ve Sosyal Hizmetler ile Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi olmuştur. Söz konusu iki alanı %65,14 ile Ulaşım Hizmetleri, %64,60 ile Afet Yönetimi ve Kent Denetimi, %58,67 ile Çevre Hizmetleri takip etmiştir. İmar ve Şehircilik alanında performans sonucu %32,50 oranında kalırken, Kültür ve Turizm alanında bu oran %48,71 olarak gerçekleşmiştir.

7. Önceki üç yıldan farklı olarak, 2018 yılı içerisinde yatırım niteliği taşıyan faaliyetler oldukça sınırlı düzeyde kalmıştır. Rutin işler dışında, yatırım niteliği taşıyan ve hizmet alanını genişleten çalışmalar Bismil Otogarı, Engelliler için Aktif Yaşam Merkezi, Mardinkapı Kadın Yaşam Merkezi, Hanımlar Lokali ve Spor Merkezi, 38 kilometre sulama kanalı, Trafik Eğitim Parkı ve yol yapımlarıyla sınırlı kalmıştır.

8. Önceki üç yılda olduğu gibi 2018 yılında da yol yapım, bakım ve onarımı çalışmaları kurumsal faaliyetler içerisinde büyük bir yer tutmuştur. Bununla birlikte, 2018 yılında yol yapım çalışmalarında kurumsal hedefler başarılammıştır. Toplamda 1.100 kilometre yolda sathi kaplama yapılması ve 300 kilometre stabilize yol yapımı hedeflenmiştir. Bununla birlikte, uygulamada 470 kilometre sathi kaplama ve 729 kilometre stabilize yol yapımı gerçekleştirilmiştir.

9. Çevre Hizmetleri'nde rutin işler dışında 2018 yılında dikkate değer bir yatırım yapılmamıştır. Entegre Katı Atık Yönetim Sistemi Projesi alanında dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Yine, park, bahçe ve yeşil alan

üretimi alanında yapılan çalışmalar 2017 yılının çok gerisinde kalmıştır.

10. Sağlık ve Sosyal Hizmetler 2017 yılında olduğu gibi 2018 yılında da en başarılı alanların başında gelmiştir. Bununla birlikte söz konusu alanda esas başarı rutin sürdürülen faaliyetlerde sağlanmıştır. Öte yandan madde bağımlılığı gibi sorun alanlarında çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır.

11. 2017 yılında olduğu gibi 2018 yılında da Kültür ve Turizm çalışmaları oldukça sınırlı düzeyde kalmıştır. Kültürel, sanat ve turizm alanında vasat bir performans sergilenirken, çok dilli belediyecilik alanında 2017 yılında olduğu gibi dikkate değer bir planlama yapılmamıştır. Söz konusu alanda sadece bir personel anketinin yapımı öngörülmüş, söz konusu anket faaliyeti de 2017 yılında olduğu gibi yapılmamıştır.

12. Şehrin sosyoekonomik ve mekânsal gelişim açısından önem arz eden imar ve şehircilik çalışmaları en başarısız alan olmuştur. Planlı kentsel gelişim alanında çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır.

13. Yerel ekonomiyi güçlendirme ve kırsal kalkınma alanlarında yapılan çalışmalar da oldukça sınırlı kalmıştır. Sulama kanallarının yapımı gibi önemli işler başarılı da, belediye çalışmaları esas olarak kentsel alanlarda gerçekleştirilmiştir. Kent ekonomisine dair faaliyetlerde ise sembolik çalışmalardan öteye gidilememiştir. 6360 Sayılı Yasa'yla birlikte her ne kadar Büyükşehir Belediyesi'nin yetki alanı şehir merkezinden il sınırlarına genişlese de geçmiş üç yılda olduğu gibi 2018 yılında da belediye esas olarak kentsel alanda faaliyet yürüten bir kurum olarak kalmış ve kırsal hizmet üreten bir kuruma dönüşmemiştir.

14. Geçmiş yıllarda olduğu gibi 2018 yılında da kurumsal yenilikçilik ve yaratıcılık çok düşük düzeylerde kalmıştır.

ALTINCI BÖLÜM

ALTYAPI HİZMETLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

(2015-2016 / 2017-2018)

GİRİŞ

Bu bölümde Diyarbakır Su ve Kanalizasyon İdaresi (DİSKİ) çalışmaları ele alınıyor. DİSKİ, diğer hizmet birimlerinden farklı olarak Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı bir genel müdürlük olarak faaliyetlerini yürütmektedir. Bu anlamda idari olarak belediye bürokrasisinden farklılaşmış, özgün bir yapıya ve bütçeye sahip bir kurumdur. DİSKİ çalışmalarını, doğrudan Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi başkanı ve meclisine bağlı olarak sürdürmektedir.

DİSKİ, il genelinde içme suyu temini ve dağıtımı, kullanılmış sular ile yağış sularının uzaklaştırılması, içme suyu ve atık su arıtma tesislerinin yapımından sorumludur. Söz konusu çalışmalarını yürütmek için etüt-proje, insan kaynakları, abone hizmetleri, mali hizmetler, hukuki hizmetler, destek hizmetleri, halkla ilişkiler gibi belediye bürokrasisine benzer bir kurumsal yapıya sahiptir. Özgün bir idari yapıya ve ayrı bir bütçeye sahip olan DİSKİ, Büyükşehir Belediyesi'ne uyumlu şekilde kendi özgün stratejik planını ve buna bağlı olarak yıllık performans programlarını ve faaliyet raporlarını hazırlamaktadır.

Birinci bölümde, DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı ile –yıllık performans programları ile faaliyet raporları dikkate alınarak– Diyarbakır'daki altyapı çalışmalarının 2015-2018 dönemi inceleniyor. Büyükşehir Belediyesi'nden farklı olarak Kayyum Cumali Atilla yönetimi DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı'nı yenilememiştir. Dolayısıyla eşbaşkanlar Gültan Kışanak ve Fırat Anlı döneminde hazırlanan ve sonraki yönetimin de esas aldığı plan ana hatlarıyla birinci bölümde özetleniyor. İkinci bölümde, dört yıllık çalışmaların incelenmesi ve kıyaslanması için bir çerçeve oluşturuluyor. Üçüncü ve dördüncü bölümlerde, Kışanak-Anlı dönemi 2015-2016 performans programları, faaliyet raporları kıyaslamalarına dayalı olarak irdeleniyor. Beşinci ve altıncı bölümlerde, benzer bir kıyaslama kayyum dönemi için yapılıyor. Son bölümde ise her iki yönetim dönemi karşılaştırmalı olarak analiz ediliyor.

1. DİSKİ 2015-2019 STRATEJİK PLANI

1.1. Planlama süreci

DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı hazırlanırken kurum içi bilgi ve tecrübe kadar vatandaşlar, muhtarlar ve kentteki örgütlü gruplar gibi dış paydaşların bilgi ve tecrübelerine başvurulmuştur. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planlama süreci kapsamında organize edilen muhtar toplantıları ve forumlar ile hane halkı anketi sonuçları DİSKİ Stratejik Planlama sürecinde bir girdi olarak değerlendirilmiştir. Söz konusu bilgilerin yanı sıra, DİSKİ, 72 kurumu kapsayan bir dış paydaş anketi çalışması da yapmıştır.

Dış paydaşların görüş, beklenti, talep ve önerilerini planlama sürecine dahil etmek üzere 17 ilçe kaymakamlığı ve belediye başkanlığı başta olmak üzere toplam 70 kuruluşa dış paydaş anket formları gönderilmiş ve 42 kurumdan geri dönüş sağlanmıştır. Söz konusu anketler analiz edilerek paydaşların görüş, öneri ve beklentileri sınıflandırılarak planlama sürecine dahil edilmiştir.

17 ilçede yapılan toplantılara toplam 778 muhtar katılmıştır. Söz konusu toplantılarda muhtarların görüş, öneri ve talepleri hem sözlü hem de yazılı olarak alınıp değerlendirilmiştir. Söz konusu toplantı sonuçları hem genel olarak hem de ilçe bazında raporlanmıştır. Bu raporlarda, hizmet alanları bağlamında kıyaslamalar yapılmıştır. Ayrıca, hizmet alanları bazında ilçe kıyaslamaları yapılmıştır. Sıralama her bir ilçede farklı olsa da yol yapımı, su temini ve kanalizasyon hizmetleri öne çıkan ilk üç başlık olmuştur.

Toplamda 1.547 kişinin katıldığı 15 tematik forumda dile getirilen öneriler niteliksel bir analizle değerlendirilmiş ve öne çıkan talepler sınıflandırılarak planlama sürecine dahil edilmiştir.

Son olarak, 17 ilçede 7.800 kişinin katıldığı hane halkı anketinde DİSKİ hizmet alanlarına giren sorular özel olarak değerlendirilmiş ve raporlanmıştır. Bu kapsamda içme suyu, kanalizasyon, atık sular, yağmur suları ve abonelik hizmetleri hem kendi içinde hem de ilçe bazında kıyaslanarak analiz edilmiştir.

Yukarıdaki süreçler dikkate alındığında, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı'nın hazırlanmasında esas alınan katılımcı planlama sürecinin DİSKİ planlama sürecine yansıdığı görülüyor. DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planlama süreci sadece kurumsal bilgiyle sınırlandırılmamıştır. Vatandaşlar, muhtarlar, diğer kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, kanaat ön-

derleri, aktivistler gibi diğer paydaşların görüş, beklenti, talep ve önerilerine başvurulmuştur. Söz konusu önerilerin stratejik amaç, hedef ve faaliyetlerin/projelerin belirlenmesinde etkili olduğu görülüyor.

1.2. Stratejik amaç ve hedefler

DİSKİ kurumsal vizyonunu “suya erişim hakkının temel insan hakkı olduğu bilinci ile su ve kanalizasyon hizmetlerinde yüksek kalitede hizmet sunan, sürekli gelişen ve alanında güven duyulan örnek bir kurum olmak” olarak belirlemiştir. Buna göre DİSKİ, “kentlin yerleşim birimlerinin gelişimine paralel olarak su temini ve dağıtımını yeterli ve sürekli bir şekilde halkın kullanımına sunmak, atık suları insan sağlığına ve çevreye zarar vermeden bertaraf etmek amacıyla tesisler kurmak ve işletmek” sorumluluğunu üstlenmiştir.

DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı'nda Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı'ndan farklı bir format kullanılmıştır. Faaliyetlere/projelere yer verilmeyip sadece stratejik amaç ve hedefler belirlenmiştir. Bununla birlikte, detaylı bir inceleme yapıldığında stratejik planlarda esas alınan stratejik amaç, stratejik hedef ve faaliyetler/projeler arasında kurulan hiyerarşik ilişkinin etkin şekilde yapılmadığı görülüyor. Çoğu durumda stratejik hedef olarak belirlenen işler faaliyetleri/projeleri ifade ediyor.

Belirlenen ana stratejik amaçlar ana hizmet birimleri olan daire başkanlıkları bazında aşağıda sunuluyor:

İçme Suyu Temini

- Merkezî su temin sisteminin mevcut koşullarını iyileştirmek,
- Merkezî su temin sisteminde, nüfus artışına bağlı olarak su ihtiyacını optimize etmek ve bu amaçla gerekli planlamayı yapmak,
- İçme ve kullanma suyuyla ilgili yönetmeliklerdeki bütün parametrelerin analizlerini eksiksiz yapmak ve yapılan analizlerin uluslararası düzeyde güvenilirliğini sağlamak,
- Yenilenebilir enerji kullanımını sağlamak (veya enerji maliyetlerini azaltmak),
- Su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde etkin, verimli ve sağlıklı olarak yönetimini sağlamak.

İçme Suyu Dağıtımı

- İş sağlığı ve güvenliği konusunda gerekli tedbirlerin alındığı ve uygulamaların/denetimlerin yapıldığı bir birim olmak,
- Araç ve ekipmanı nitelikli ve yeterli duruma kavuşturmak,
- İçme suyu şebekesi malzemelerini uluslararası standartlara ve kaliteye uygun bir şekilde tedarik etmek ve verimli bir stok yönetimi kurmak,
- Teknik altyapı varlığını doğrulamak, kayıt altına almak ve yönetsel açıdan güçlendirmek,
- İşletme koşullarını güçlü kılarak ileri AB şehirleri düzeyinde bir dağıtım sistemi oluşturmak,
- Abone hizmetlerini daha etkin ve verimli hale getirmek.

İçme Suyu Yatırımları

- İçme suyu bulunmayan yeni mahallelerin (köy ve mezra) içme suyu sorunlarını çözmek,
- İmara yeni açılan bölgelerin ve içme suyu şebekesi olmayan ilçelerin içme suyu projelerini yapmak ve şebeke döşemek,
- İçme suyu rezerv kapasitesini artırmak ve depolardaki gerekli inşaat, izolasyon vb. çalışmaları tamamlamak,
- Mevcut isale hattını ve içme suyu şebekesini rehabilite etmek,
- Gözeli Su Havzası'nı rehabilite etmek,
- Kuraklığın olumsuz etkilerinin en aza indirmek.

Atık Su ve Yağmur Suyu Yönetimi

- Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışabilmesi için makine ve ekipman konusunda güçlendirilmesini sağlamak,
- Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak.

Atık Su ve Yağmur Suyu Yatırımları

- Kentsel gelişime paralel olarak atık su sistemini genişletmek ve sistemin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak,
- Mevcut yerleşim alanları için yağmur suyu şebekesi yapmak ve yeni gelişme alanları için yağmur suyu sistemi tasarlamak.

Yenilenebilir Enerji Yatırımları

- Enerji alanındaki yatırımlarla enerji maliyetlerini azaltmak.

İnsan Kaynakları

- Personel yönetiminden insan kaynakları yönetimine geçiş için sistemler kurmak, uygulamaya geçirmek ve sürdürülebilirliğini sağlamak,
- Her yıl çalışan memnuniyet araştırması yapmak ve sonuçlarını projelendirerek iyileşme sağlamak,
- Personelin moral ve motivasyonunu yükseltecek etkinliklerde bulunmak,
- Etkili bir eğitim, yönetim sistemi kurmak ve uygulamak.

Strateji ve Mali Hizmetler

- Mali hizmetlerin verimliliğini ve etkinliğini artırmak,
- Tahsilatı kolaylaştırıcı ve artırıcı çalışmalar yapmak.

Bilgi İşlem

- Abone odaklı yaklaşımlarla iş ve işlemlerde kullanıcı memnuniyetini artırmak,
- Bilgi işlem teknolojisini geliştirmek ve birimler arası entegrasyonu sağlamak,
- Yönetim sistemlerini kurmak ve bilgi yönetimini geliştirmek.

Destek Hizmetleri

- Makine parkı kapasitesini güçlendirmek ve sürekli modernize etmek,
- Kurum içi idari faaliyetlerin hızlı ve etkin yürütülmesini sağlamak, kurumun ihtiyaçlarını % 100 oranında karşılamak,
- Tüm tesislerin güvenlik sistemlerinin kurulmasını sağlamak.

İşletmeler 1. Bölge ve 2. Bölge

- İlçelerde başlatılan teşkilatlanma sürecini tamamlamak ve kaynak eksikliklerini gidermek,
- Her şube müdürlüğü sorumluluk alanındaki yerleşimlerde mevcut durum analizi, kaynak planlaması ve çözüm planlamasını yapmak,

- İlçe merkezlerinde tüm su kullanıcılarını abone yapmak,
- 6360 Sayılı Yasa öncesinde, ilgili kurumlarca tespit edilmiş ve halihazırda çalışmayan veya kısmen faal olan içme suyu/kanalizasyon sistemlerini rehabilite ederek işletme standartlarını yükseltmek,
- Başta yönetici personel ve muhtarlar olmak üzere, kapasite/bilinç artırıcı eğitimler vermek.

Basın Yayın – Halkla İlişkiler

- Vatandaşa daha iyi bir halkla ilişkiler hizmeti vermek,
- Kurum hizmetlerini daha iyi bir şekilde kamuya tanıtmak ve bilinçlendirme çalışmaları yapmak,
- Daha iyi bir hizmet vermek için vatandaş memnuniyeti araştırması yaparak sonuçlara göre gerekli değişikliklerin yapılmasını sağlamak,
- Su yapılarının envanterini çıkarmak.

1.3. Bütçe dağılımı

DİSKİ 2015-2019 Stratejik Plan çalışmasında herhangi bir bütçe analizi yapılmamıştır. Kurumun gelir ve giderlerine ilişkin herhangi bir bilgiye yer verilmeyen planda, belirlenen stratejik amaç ve hedefler için gerekli bütçe de hesaplanmamıştır. Bu anlamda söz konusu amaç ve hedeflerin mali açıdan gerçekçi olup olmadığı konusunda herhangi bir değerlendirme yapmak mümkün değildir.

1.4. İzleme ve değerlendirme

Stratejik planda izleme ve değerlendirme sistemlerine ilişkin sadece kurum içi izleme ve değerlendirme mekanizması öngörülmüştür. Buna göre, stratejik plana bağlı olarak hazırlanan yıllık performans programları dört aylık periyodlarla yılda üç kez izlenecektir. Buna karşın vatandaşlar, muhtarlar, STK'lar gibi kurum dışı aktörlerin stratejik planın uygulama sürecini izlemesi ve değerlendirmesine ilişkin herhangi bir yapı ya da mekanizma öngörülmemiştir. Bu konuda dikkate değer tek mekanizma yılda bir kez yapılması planlanan vatandaş memnuniyet anketidir.

2. YILLIK KIYASLAMALAR İÇİN ESAS ALINAN ÇERÇEVE

DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı'na bağlı olarak sonraki yıllarda yıllık performans programları hazırlanmış ve uygulama süreçleri yıllık faaliyet rapor-

larında değerlendirilmiştir. Stratejik amaç ve hedefler düzeyinde 2015-2018 yılları arasında herhangi bir önceliğe gidilmemiş, stratejik amaç ve hedefler dört yıl boyunca değişmeden süreklilik arz etmiştir. Sadece her yıl kısmi bir elemeye gidilerek bazı stratejik amaçlara ya da hedeflere yer verilmemiştir. Esas değişimler, yıllık planlarda stratejik amaç ve hedefler kapsamında belirlenen performans göstergelerinde olmuştur.

Faaliyet ve proje sonuçları kurum tarafından altı başlıkta takip edilmiştir. Bu başlıklar şunlardır:

1. İçme suyu ve atık su yatırım faaliyetleri
2. İçme suyu işletme faaliyetleri
3. Atık su işletme faaliyetleri
4. Su sağlığı ve çevre koruma faaliyetleri
5. Abone hizmetleri
6. Kurumsal faaliyetler

Söz konusu başlıklarda performans sonuçları analiz edildikten sonra ana hizmet birimleri (daire başkanlıkları) bazında belirlenen stratejik amaç ve hedeflere göre performans sonuçları sayısal olarak takip edilmiştir.

Bu çalışmada yıllık analizler ve kıyaslamalar yapılırken, stratejik amaç ve hedeflerin dört yıllık dönem boyunca büyük oranda sabit kaldığı göz önünde bulundurularak her yıl devam eden rutin işler inceleme dışında tutulmuştur.

Kıyaslamalar genel bütçe analizlerinin yanı sıra, ilgili yılda yapılan yatırımlar baz alınarak yapılmıştır. Bu kapsamda, yukarıdaki altı madde içerisinde içme suyu ve atık su işletme faaliyetleri, abone hizmetleri ile insan kaynakları, bilgi-işlem, destek hizmetleri, mali hizmetler gibi kurumsal faaliyetler kıyaslama dışında tutulmuştur.

Asıl kıyaslama “içme suyu ve atık su yatırımları” ile “su sağlığı ve çevre koruma” faaliyetleri üzerinden yapılmıştır. 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 Sayılı Yasa’yla birlikte DİSKİ’nin yetki alanının şehir merkezinden il sınırlarına genişlediği dikkate alınarak, kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmaları da söz konusu incelemelere dahil edilmiştir.

Bu kapsamda kıyaslanan temel stratejik amaçlar Tablo 6.1’de sunulmuştur:

Tablo 6.1: Kıyaslamaya dahil edilen stratejik amaçlar

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik amaç
İçme Suyu Temini	17	Su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde etkin, verimli ve sağlıklı olarak yönetimini sağlamak
İçme Suyu Dağıtımı	20	İçme suyu şebekesi malzemelerinin uluslararası standartlara ve kaliteye uygun bir şekilde tedarik etmek ve verimli bir stok yönetimi kurmak
	22	İşletme koşullarını güçlü kılarak ileri AB şehirleri düzeyinde bir dağıtım sistemi oluşturmak
İçme Suyu Yatırımları	24	İçme suyu bulunmayan yeni mahallelerin (köy ve mezra) içme suyu sorunlarını çözmek
	25	İmara yeni açılan bölgelerin ve içme suyu şebekesi olmayan ilçelerin içme suyu projelerini yapmak ve şebeke döşemek
	26	İçme suyu rezerv kapasitesini artırmak ve depolardaki gerekli inşaat, izolasyon vb. çalışmaları tamamlamak
	27	Mevcut isale hattını ve içme suyu şebekesini rehabilite etmek
	28	Gözeli Su Havzası'nı rehabilite etmek
Atık Su ve Yağmur Suyu Yönetimi	30	Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışabilmesi için makine ve ekipman konusunda güçlendirilmesini sağlamak
	31	Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak
Atık Su ve Yağmur Suyu Yatırımları	32	Kentsel gelişime paralel olarak atık su sistemini genişletmek ve sistemin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak
	33	Mevcut yerleşim alanları için yağmur suyu şebekesi yapmak ve yeni gelişme alanları için yağmur suyu sistemi tasarlamak
Yenilenebilir Enerji Yatırımları	34	Enerji alanındaki yatırımlarla enerji maliyetlerini azaltmak
Kurumsal Yapılanma ve Genişleme	10	Makine parkı kapasitesini güçlendirmek ve sürekli modernize etmek
	35, 40	İlçelerde başlatılan teşkilatlanma sürecini tamamlamak ve kaynak eksikliklerini gidermek
	38, 43	6360 Sayılı Yasa öncesinde, ilgili kurumlarca tespit edilmiş ve halihazırda çalışmayan veya kısmen faal olan içme suyu/kanalizasyon sistemlerini rehabilite ederek işletme standartlarını yükseltmek

3. 2015 YILI UYGULAMALARI VE SONUÇLARI

2015 yılı uygulamaları ve sonuçları, ilgili yılın performans programı ve faaliyet raporları üzerinden analiz ediliyor. Söz konusu incelemede ilk olarak bütçe analizleri yapılıyor. İkinci olarak, Tablo 6.1'deki stratejik amaçlar düzeyinde planlanan ile gerçekleşen faaliyetler kıyaslanıyor. Son olarak performans programını planlama, uygulama süreçlerini izleme, denetleme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin katılım mekanizmaları değerlendiriliyor.

3.1. Bütçe analizleri

DİSKİ 2015 Performans Programı incelendiğinde, planlanan faaliyetler/projeler için öngörülen toplam bütçe 212 milyon TL'dir. Ayrılan bu bütçe içerisinde, personel giderleri 40,78 milyon TL (toplam bütçenin %19,43'ü) iken, iş ve yatırım kalemlerini oluşturan mal ve hizmet alımı ile sermaye giderleri için ayrılan toplam bütçe 140,93 milyon TL'dir. Başka bir ifadeyle, toplam bütçenin yaklaşık %19,23'ü personel giderlerine ayrılırken, %66,48'i rutin iş ve yatırımlara ayrılmıştır.

Tablo 6.2 Bütçe sonuçları, 2015

Kalemler	Miktar (TL)	Yüzde (%)
Öngörülen toplam bütçe	212.000.000	100,00
Personel giderleri	40.777.000	19,43
Mal ve hizmet alımları	88.388.000	41,69
Sermaye giderleri	35.714.000	16,85
Gerçekleşen gelirler	246.999.106	116,51
Gerçekleşen giderler	191.947.091	90,54
<i>Planlanan Yatırımlar</i>		
Mal ve hizmet alımları ile sermaye giderleri içerisinde yatırım nitelikli çalışmalara ayrılan bütçe (Tablo 6.1'deki stratejik amaçlar)	94.500.000	41,45
İçme suyu temini ve dağıtım çalışmaları ile bu alanda yapılacak yatırımlara ayrılan bütçe	33.435.000	14,66
Atık su ve yağmur suyu çalışmaları ve yatırımlarına ayrılan bütçe	36.415.000	15,97
Yenilenebilir enerji yatırımlarına ayrılan bütçe	4.000.000	1,75
Kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalarına ayrılan bütçe	20.650.000	9,06

Tablo 6.1'deki stratejik amaçlar düzeyinde btce incelendiğinde, toplamda 94,5 milyon TL'nin söz konusu amaçlar kapsamında planlanan yatırımlara ayrıldığı görülüyor. Bu da toplam btcenin %41,45'ine denk düşüyor. İçme suyu temini, dağıtımı çalışmaları ile bu alanda yapılacak yatırımlar için 33,44 milyon TL (%14,66), atık su ve yağmur suyu yatırımları için 36,42 milyon TL (%15,97), yenilenebilir enerji yatırımları için 4 milyon TL (%1,75) ve kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmaları için 20,65 milyon TL (%9,) btce ayrıldığı görülüyor.

Btce açısından uygulama sürecine bakıldığında, 2015 yılı içerisinde faaliyetler sonucunda gelirler toplamı 247 milyon TL, giderler toplamı ise 191,95 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Sonraki yıla 55,05 milyon TL devredilmiştir. Btce sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 6.2'de özetlenmiştir.

3.2. Altyapı yatırımları ve performans sonuçları

2015 yılında yapılan yatırım nitelikli çalışmalar esas olarak içme suyu, atık su ve yağmur suyu, yenilenebilir enerji yatırımları ile kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalarını kapsamaktadır. Toplam 212 milyon TL olan kurumsal btcenin 94,5 milyon TL'si (%41,45) söz konusu çalışmalara ayrılmıştır.

Söz konusu çalışmaların ne düzeyde gerçekleştiği kurum tarafından takip edilmiş ve stratejik amaç ve hedefler düzeyinde analiz edilerek 2015 Faaliyet Raporu'nda yer verilmiştir. Stratejik amaç ve hedefler kapsamında belirlenen performans hedeflerinin gerçekleşme düzeyleri, btceleri dikkate alınarak hesaplandığında, planlanan yatırımların %83,50 oranında¹ hayata geçirildiği görülüyor.

İçme suyu alışmaları

İçme suyu temini ve dağıtımı çalışmaları ile bu alandaki yatırımların, faaliyet ve projelerin btce büyüklükleri dikkate alındığında %90,62 oranında gerçekleştirildiği görülüyor.

Tablo 6.3'te detayları görüldüğü üzere, içme suyu temini konusunda ilçe merkezlerinde ve kırsal bölgede 100 mahallede dezenfekte sisteminin kurulması planlanmış, ancak 59 mahallede söz konusu çalışma yapılmıştır.

¹ Yatırımlardaki başarı oranı hesaplanırken, her bir yatırım faaliyetinin planlanan btcesi ile faaliyetin gerçekleşme oranı çarpılarak elde edilen tutarın toplamı, yatırımlara ayrılan toplam btceye bölünerek hesaplanmıştır. İçme suyu, atık su ve yağmur suyu, yenilenebilir enerji yatırımları ile kurumsal yapılanma ve genişleme alanındaki başarısını oranlarının hesaplanmasında da aynı yöntem kullanılmıştır.

İçme suyu dağıtımı konusunda, dört çalışma planlanmış üçü tamamlanmıştır. Toplam 2,5 milyon TL bütçesi olan kapalı stok sahasına %50 oranında tamamlama çalışması yapılmamıştır. Buna karşın, toplam 4 milyon TL bütçesi olan tüm basınç katlarında hidrolik modellemeyi tamamlama, basınç katlarında 50 adet izole bölge oluşturma ve 20 kilometre AÇB borusunu HDPE borusuyla değiştirme çalışmaları tamamlanmıştır.

İçme suyu yatırımları kapsamında beş stratejik amaç kapsamında dokuz ana çalışma planlanmıştır. İlk olarak, içme suyu bulunmayan mahallelerin sorunlarını çözmek için yeni mahallelerin (köy ve mezra) 30'unda içme suyu sistemi kurmak ve 18'inde ise sondaj kuyularının elektrik tesislerini yapmak planlanmış, 118 mahallede içme suyu sistemi, 31 mahallede elektrik tesisi yapılmıştır.

Tablo 6.3: İçme suyu yatırımları performans sonuçları, 2015

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
İçme Suyu Temini	17	Su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde etkin, verimli ve sağlıklı olarak yönetimini sağlamak	İlçe merkezlerinde ve kırsal bölgede 100 mahallede dezenfekte sistemi kurmak	1.000.000	59,0
İçme Suyu Dağıtımı	20	İçme suyu şebekesi malzemelerinin uluslararası standartlara ve kaliteye uygun bir şekilde tedarik etmek ve verimli bir stok yönetimi kurmak	Kapalı stok sahasını %50 oranında tamamlamak	2.500.000	0,0
	22	İşletme koşullarını güçlü kılarak ileri AB şehirleri düzeyinde bir dağıtım sistemi oluşturmak	Tüm basınç katlarında hidrolik modellemeyi tamamlamak	1.000.000	100,0
			Basınç katlarında 50 adet izole bölge oluşturmak	1.000.000	100,0
			20 kilometre AÇB borusunu HDPE borusuyla değiştirmek	2.000.000	100,0

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
İçme Suyu Yatırımları	24	İçme suyu bulunmayan yeni mahallelerin (köy ve mezra) içme suyu sorunlarını çözmek	30 yeni mahallenin (köy ve mezra) içme suyu sistemini tesis etmek	1.500.000	393,3
			18 yeni mahallenin sondaj kuyularının elektrik tesislerini yapmak	180.000	172,2
	25	İmara yeni açılan bölgelerin ve içme suyu şebekesi olmayan ilçelerin, içme suyu projelerini yapmak ve şebeke döşemek	Dört adet ilçenin içme suyu projesini hazırlamak	240.000	25,0
			60 kilometre içme suyu şebekesi döşemek	6.000.000	270,0
	26	İçme suyu rezerv kapasitesini artırmak ve depolardaki gerekli inşaat, izolasyon vb. çalışmaları tamamlamak	Beş adet 100 metreküp depo yapmak	750.000	200,0
			Beş adet 50 metreküp depo yapmak	375.000	440,0
	27	Mevcut isale hattını ve içme suyu şebekesini rehabilite etmek	Ana isale, depolar arası bağlantı ve şebekedeki 128 kilometre uzunluğundaki çelik boruların 25 kilometrelik kısmının katodik koruma çalışmalarını tamamlamak	350.000	0,0
	28	Gözeli Su Havzası'nı rehabilite etmek	Gözeli Su Havzası'ndaki 18 adet sondaj kuyusunun ve kaynaktaki mekanik elektrik rehabilitasyonunu gerçekleştirmek	540.000	16,7
			Gözeli Su Havzası'ndaki 11 kilometre uzunluğundaki ana isale hattını tamamen yenilemek	16.000.000	0,0
	29	Kuraklığın olumsuz etkilerini en aza indirmek			
TOPLAM				33.435.000	

İkinci olarak, imara yeni açılan bölgelerin ve içme suyu şebekesi olmayan ilçelerin içme suyu projelerini yapmak ve şebeke döşemek üzere dört ilçede içme suyu projesi hazırlama ve 60 kilometre uzunluğunda içme suyu şebekesi döşeme planlanmıştır. Uygulamada, sadece bir ilçenin projesi hazırlanırken, 162 kilometre uzunluğunda içme suyu şebekesi döşenmiştir.

Üçüncü olarak, içme suyu rezerv kapasiteni artırmak ve depolardaki gerekli inşaat, izolasyon vb. çalışmaları tamamlamak kapsamında 100 metreküp ve 50 metreküp kapasiteli depolardan beşer adet yapmak hedeflenmiştir. Uygulamada ise 10 adet 100 metreküp kapasiteli, 22 adet 50 metreküp kapasiteli depo yapılmıştır.

Dördüncü olarak, mevcut isale hattını ve içme suyu şebekesini rehabilite etmek kapsamında toplam 128 kilometre uzunluğundaki çelik boruların 25 kilometrelik kısmında katodik koruma hedeflense de yapılamamıştır.

Son olarak, Gözeli Su Havzası'nı rehabilite etmek amacıyla, alanda bulunan 18 sondaj kuyusunun ve kaynaktaki mekanik elektrik rehabilitasyonu ve 11 kilometre uzunluğundaki ana isale hattını yenileme hedeflenmiştir. Buna karşın, sadece üç kuyuda rehabilitasyon çalışması yapılırken, isale hattı yenilenememiştir.

Atık su ve yağmur suyu

Atık su ve yağmur suyu alanında planlanan çalışmaların, projelerin bütçe büyüklükleri dikkate alındığında %83,51 oranında gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 6.4'te detayları görüldüğü üzere, atık su ve yağmur suyu yönetimi alanında iki stratejik amaç kapsamında beş çalışma planlanmıştır. Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışabilmesi için makine ve ekipman kapasitesinin artırılması kapsamında dört adet vakumlu ve itici vidanjör ile bir adet kanal görüntüleme cihazı alımı ve 750 adet pik kapağın kompozit kapakla değiştirilmesi planlanmış, ancak her üç çalışma da yapılamamıştır. Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışması kapsamında kanalizasyon şebeke bilgisinin %20 oranında G.İ.S ortamına taşınması hedefi tamamiyle gerçekleştirilmiştir. Ayrıca toplam 160 kilometre uzunluğunda kanalizasyon şebekesinin temizlenmesi planlanmış, uygulamada ise 250 kilometre temizlenmiştir.

Atık su ve yağmur suyu yatırımları kapsamında iki stratejik hedef ve dört faaliyet/proje belirlenmiştir. Kentsel gelişime paralel atık su sistemini genişletmek ve sistemin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak için 40

kilometre uzunluğunda kanalizasyon şebekesi döşeme planlanmış, 26 kilometre tamamlanmıştır. Avrupa Birliği hibe fonu yani Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA-Instrument for Pre-accession Assistance) desteğinde Batı kolektörünün kalan 4 kilometrelik kısmının yapımı ve bir ilçenin atık su arıtma tesisinin inşası planlandığı gibi tamamlanmıştır. Son olarak IPA desteğiyle 60 kilometre yağmur suyu şebekesi döşenmiştir.

Tablo 6.4: Atık su ve yağmur suyu yatırımları performans sonuçları, 2015

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
Atık Su ve Yağmur Suyu Yönetimi	30	Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışabilmesi için makine ve ekipman konusunda güçlendirilmesini sağlamak	Dört adet vakumlu ve itici özellikli vidanjör almak	3.000.000	0,0
			Bir adet kanal görüntüleme cihazı almak	450.000	0,0
			750 pik kapağı kompozit kapakla değiştirmek	280.000	0,0
	31	Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak	Kanalizasyon şebeke bilgilerini %20 oranında C.I.S ortamına aktarmak	75.000	100,0
		160 kilometre kanalizasyon şebekesini temizlemek	310.000	156,3	
Atık Su ve Yağmur Suyu Yatırımları	32	Kentsel gelişime paralel atık su sistemini genişletmek ve sistemin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak	40 kilometre kanalizasyon şebekesi döşemek	7.000.000	65,0
			IPA desteğinde Batı kolektörünün kalan dört kilometrelik kısmını tamamlamak	2.800.000	100,0
			Bir ilçenin atık su arıtma tesisini tamamlamak	5.500.000	100,0
	33	Mevcut yerleşim alanları için yağmur suyu şebekesi yapmak ve yeni gelişme alanları için yağmur suyu sistemi tasarlamak	IPA desteğinde kent içinde 60 kilometre yağmur suyu şebekesi döşemek	17.000.000	100,0
TOPLAM				36.415.000	

Yenilenebilir enerji yatırımları

Yenilenebilir enerji yatırımlarıyla enerji maliyetlerini azaltmak için her biri iki milyon TL bütçeye sahip iki proje planlanmış ancak gerçekleştirilmemiştir. Üç adet hidroelektrik santralının (HES) %50 oranında tamamlanması planlanmış ancak sadece %1 oranında bir mesafe alınmıştır. Yine, DİSKİ tesislerinde güneş enerjisi santrali (GES) ve HES projeleriyle enerji tüketimini %5 azaltmak hedefi sağlanamamıştır.

Tablo 6.5: Yenilenebilir enerji yatırımları performans sonuçları, 2015

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
Yenilenebilir Enerji Yatırımları	34	Enerji alanındaki yatırımlarla enerji maliyetlerini azaltmak	Üç adet HES'i %50 oranında tamamlamak	2.000.000	1,0
			DİSKİ tesislerinde GES ve HES projeleriyle enerji tüketimini %5 oranında düşürmek	2.000.000	0,0
TOPLAM				4.000.000	

Kurumsal yapılanma ve genişleme

2014 yılında yürürlüğe giren 6360 Sayılı Yasa'yla birlikte Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin ve ona bağlı olan DİSKİ'nin sorumluluk alanı şehir merkezinden il sınırlarına genişlemiştir. Bu durum tüm belediye hizmetlerinde olduğu gibi DİSKİ çalışmalarında da kurumsal yapılanmayı ve genişlemeyi ihtiyaç haline getirmiştir. DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı'nda bu hususa özel bir önem verilmiş ve bu kapsamda stratejik amaçlar belirlenmiştir. Söz konusu stratejik amaçlar için 2015 Performans Programı'nda 20,65 milyon TL bütçe planlanmıştır.

Tablo 6.5'te detayları görüldüğü üzere, makine parkı kapasitesini güçlendirmek ve sürekli modernize etmek amacıyla 45 adet araç ve iş makinesi temini ve bir adet araç/iş makinesi hangarı yapımı planlanmış ancak yapılamamıştır.

İlçelerde başlatılan teşkilatlanma sürecini tamamlama ve kaynak eksikliklerini gidermek için 12 ilçede birimler oluşturmak, 50 adet iş makinesi temin

etmek ve 394 personel istihdam etmek hedeflenmiştir. Uygulama sürecinde, taşrada bulunan 13 ilçenin tamamında şube müdürlükleri kurulmuş, 55 iş makinesi temin edilmiş ve 443 personel istihdam edilmiştir. Söz konusu çalışmalarla il genelinde teşkilatlanma çalışmaları önemli oranda tamamlanmıştır.

Son olarak 6360 Sayılı Yasa öncesinde, ilgili kurumlarca tespit edilmiş ve halihazırda çalışmayan veya kısmen faal olan 30 adet içme suyu/kanalizasyon sistemlerinin bakım ve onarımlarını yaparak iyileştirmek hedeflenmiştir. Uygulamada 46 tesis rehabilite edilmiştir.

Tablo 6.5: Kurumsal yapılanma ve genişleme yatırımları performans sonuçları, 2015

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
Kurumsal Yapılanma ve Genişleme	10	Makine parkı kapasitesini güçlendirmek ve sürekli modernize etmek	45 adet araç ve iş makinesi temin etmek	5.000.000	0,0
			Araç/iş makinesi hangarı yapmak	300.000	0,0
	35, 40	İlçelerde başlatılan teşkilatlanma sürecini tamamlamak ve kaynak eksikliklerini gidermek	12 ilçede şube müdürlüğü kurmak	450.000	100,0
			12 ilçede 50 adet iş makinesi temin etmek	0	110,0
			12 ilçede 394 personel istihdam etmek	12.500.000	112,4
	38, 43	6360 Sayılı Yasa öncesinde, ilgili kurumlarca tespit edilmiş ve halihazırda çalışmayan veya kısmen faal olan içme suyu/kanalizasyon sistemlerini rehabilite ederek işletme standartlarını yükseltmek	30 tesisin bakım-onarımını yapmak ve iyileştirmek	2.400.000	153,3
	TOPLAM			20.650.000	

3.3. Planlama, izleme ve değerlendirme sürecine katılım

2015 Yılı Performans Programı, DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı'na bağlı olarak kurum dışı aktörlerin katılımı olmaksızın hazırlanmıştır. Performans programının hazırlanmasında herhangi bir katılım mekanizması inşa edilmezken, planın izlenmesi ve değerlendirilmesi için çeşitli mekanizmalar oluşturulmuştur.

Tablo 6.6'da detayları görüldüğü üzere izleme ve değerlendirme çalışmalarına katılım konusunda herhangi bir kurum dışı mekanizma öngörülmemiş, kurum için izleme mekanizmaları esas alınmıştır. Kurumun dış paydaşlarla ilişkisi esas olarak yapılan çalışmaların vatandaşlara duyurulması ya da tanıtılmasıyla sınırlandırılmıştır. Alo 185 ve vatandaş anketleriyle hizmetlere ilişkin vatandaşlardan bilgi alma planlama, izleme ve değerlendirme çalışmalarına ilişkin not edilmesi gereken ikinci husustur.

2015 yılı uygulama sonuçlarına bakıldığında, ilk dikkat çeken husus iç mali denetim ile dış mali denetimin yapılmış olmasıdır.

Genel kurul tarafından atanan denetçiler, DİSKİ'nin 2015 yılı idari, teknik ve mali işlemlerine ilişkin bir inceleme yapmış ve sonuçları raporlayarak kuruma sunmuştur. Bu kapsamda personel durumu, merkez dışı ilçelerin organizasyon yapısı, yönetim kurulu kararları gibi idari faaliyetler; yatırım faaliyetleri, üretim faaliyetleri, su tüketiminin karşılanmaması gibi riskleri içeren teknik faaliyetler ve bütçe gerçekleştirmeleri, finansal tabloların analizi, tahsilat sorunu, devir alınan ilçelerin abone, tahakkuk ve tahsilat durumları, vergiler gibi hususları içeren mali faaliyetler rapor kapsamında incelenmiştir. Söz konusu incelemeler sonucunda çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Dış denetim kapsamında, DİSKİ iş ve işlemlerine dair 2015 yılı mali denetimleri Sayıştay denetçileri tarafından yapılmıştır. Aynı dönemde, mülkiye müfettişleri tarafından kurumun 2010-2014 dönemi idari yönden denetlenmiştir.

Tablo 6.6: İzleme ve değerlendirme mekanizmaları, 2015

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi
Strateji ve Mali Hizmetler	5	Mali hizmetlerde verimliliği ve etkinliği artırmak	Performans programını yılda üç kez izlemek
Basın Yayın ve Halkla İlişkiler	45	Vatandaşa daha iyi bir halkla ilişkiler hizmeti vermek	Alo 185 sistemini 13 ilçede devreye sokmak
	46	Kurum hizmetlerini daha iyi bir şekilde kamuya tanıtmak ve bilinçlendirme çalışmaları yapmak	Kurumu tanıtmaya yönelik ortalama 100 bin bilinçlendirme materyali hazırlayarak dağıtmak
			İlköğretim öğrencilerine yönelik içme suyu ve atık su tesislerine 20 kez gezi düzenlemek
			İlköğretim öğrencilerine yönelik bilinçlendirme amaçlı 20 seminer düzenlemek
47	Daha iyi hizmet vermek için vatandaş memnuniyeti araştırması yaparak sonuçlara göre gerekli değişikliklerin yapılmasını sağlamak	İki adet periyodik süreli yayın çıkarmak 2.500 kişilik vatandaş memnuniyet anketi yapmak	

Performans hedeflerine bakıldığında, mali hizmetlerde etkinlik ve verimliliği artırmaya dönük performans programının yıl içinde dört aylık dönemler halinde üç kez izlenmesi planlanmış, ancak söz konusu izleme iki kez yapılmıştır.

Vatandaşların görüş, öneri ve şikâyetlerini kuruma bildirmeleri için 13 ilçede Alo 185 hattının kurulması planlandığı gibi gerçekleştirilmiştir.

Kurum hizmetlerini daha iyi bir şekilde kamuya tanıtmak ve bilinçlendirme çalışmaları yapmak kapsamında, dört faaliyet belirlenmiştir. Planlandığı gibi 100 bin adet tanıtıcı ve bilgilendirici materyal basılmış ve dağıtılmıştır. Toplam 20 gezi programıyla 1.000 öğrencinin içme suyu ve atık su tesislerini gezmesi planlanmış, ancak 15 gezi organize edilmiş ve 650 öğrenciye ulaşılmıştır. Buna karşın, ilköğretim öğrencilerine yönelik 20 seminer organize etmek ve 300 öğrenciye ulaşmak hedeflenirken, 52 seminer organize edilmiş

ve 12.300 öğrencinin seminerlere katılımı sağlanmıştır. Yine, planlandığı gibi bir adet süreli yayın iki kez hazırlanmış ve kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Son olarak verilen hizmetler için vatandaşların görüşü, öneri ve beklentilerini tespit etmek ve hizmetlerde iyileşmeler sağlamak için 2.500 kişilik vatandaş memnuniyeti araştırması yapmak planlanmış, ancak yapılmamıştır.

4. 2016 YILI UYGULAMALARI VE SONUÇLARI

4.1. Bütçe analizleri

2016 Performans Programı'nın kapsadığı faaliyetler/projeler için öngörülen toplam bütçe 228 milyon TL'dir. Toplam bütçenin 212 milyon TL olduğu 2015 Performans Programı'na kıyasla bu %7,55 oranında bir bütçe artışını ifade ediyor.

Bütçe kalemlerinin dağılımına bakıldığında, personel giderleri için 42,63 milyon TL (toplam bütçenin %18,69'u) bütçe ayrılırken iş ve yatırım kalemlerini oluşturan mal ve hizmet alımları ile sermaye giderleri için toplamda 150,75 milyon TL (%66,12) tahsis edilmiştir. Söz konusu kalemlere ayrılan bütçe payları önceki yıllara uyumludur. Önceki yıl personel giderlerine %19,43 pay ayrılırken, iş ve yatırım kalemlerine ayrılan pay %66,48'dir.

Tablo 6.1'deki stratejik amaçlar düzeyinde bütçe incelendiğinde, toplamda 76,52 milyon TL bütçenin yatırım nitelikli iş ve projelere ayrıldığı görülüyor. Önceki yılda söz konusu bütçenin 94,5 milyon TL olduğu dikkate alındığında, yatırım nitelikli işlerde %19,02 oranında bir azalmaya gidildiği görülüyor.

Yatırım nitelikli işlerin toplam bütçe içerisindeki payı %33,56'dır. İçme suyu temini ve dağıtım çalışmaları ile bu alanda yapılacak yatırımlara ayrılan bütçe 34,73 milyon TL (%15,23) iken, atık su ve yağmur suyu çalışmalarına 16,90 milyon TL (%7,41), kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalarına ise 24,89 milyon TL (%10,92) tahsis edilmiştir. Önceki yıldan farkı olarak yenilenebilir enerji alanında ise herhangi bir yatırım yapılmamıştır.

Bütçe açısından uygulama sonuçlarına bakıldığında, 2016 yılı içerisinde gelirler toplamı 277,35 milyon TL olurken, giderler toplamı 315,20 milyon TL olmuştur. Önceki yılda planlanan bütçe ile gerçekleşen bütçe arasında sınırlı bir fark varken, 2016 yılında sapma payları oldukça fazladır. Öngörülen bütçenin %21,65 kadar fazla gelir elde edilirken, giderlerde öngörülenden %38,25 sapma yaşanmıştır. Bütçe sonuçlarına ilişkin veriler aşağıdaki Tablo 6.7'de özetlenmiştir.

Tablo 6.7: Bütçe sonuçları, 2016

Kalemler	Miktar (TL)	Yüzde (%)
Öngörülen toplam bütçe	228.000.000	100,00
Personel giderleri	42.625.000	18,70
Mal ve hizmet alımları	102.486.000	44,95
Sermaye giderleri	48.260.000	21,17
Gerçekleşen gelirler	277.351.060	121,65
Gerçekleşen giderler	315.199.815	138,25
<i>Planlanan Yatırımlar</i>		
Mal ve hizmet alımları ile sermaye giderleri içerisinde yatırım nitelikli çalışmalara ayrılan bütçe (Tablo 6.1'deki stratejik amaçlar)	76.973.000	33,76
İçme suyu temini ve dağıtım çalışmaları ile bu alanda yapılacak yatırımlara ayrılan bütçe	34.730.000	15,23
Atık su ve yağmur suyu çalışmaları ve yatırımlarına ayrılan bütçe	16.902.500	7,41
Yenilenebilir enerji yatırımlarına ayrılan bütçe	0	0,00
Kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalarına ayrılan bütçe	24.891.000	10,92

4.2. Altyapı yatırımları ve performans sonuçları

2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da yatırım nitelikli çalışmalar esas olarak içme suyu, atık su ve yağmur suyu ile kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalarını kapsamaktadır. 2015 yılından farklı olarak 2016 yılında yenilenebilir enerji yatırımlarına yer verilmemiştir. Toplam 228 milyon TL olan kurumsal bütçenin %33,56'sı yatırım nitelikli çalışmalara ayrılmıştır. 2015 yılı içerisinde yatırım nitelikli işlere ayrılan toplam bütçe 94,5 milyon TL iken bunun toplam bütçe içerisindeki payı %41,45'ti. Bir önceki yıla kıyasla 2016 yılında yatırımlara ayrılan kaynakların azaldığı görülüyor.

Söz konusu çalışmaların ne düzeyde gerçekleştiği kurum tarafından takip edilmiş ve 2016 Faaliyet Raporu'nda sonuçlara sayısal olarak yer verilmiştir. Stratejik amaç ve hedefler kapsamında belirlenen performans hedeflerinin gerçekleştirme düzeyleri, bütçeleri dikkate alınarak hesaplandığında, planlanan yatırımların %73,11 oranında hayata geçirildiği görülüyor.

İçme suyu çalışmaları

İçme suyu temini ve dağıtımını çalışmaları ile bu alandaki yatırımların, faaliyet ve projelerin bütçe büyüklükleri dikkate alındığında hedeflerden öteye gendiği görülüyor. Faaliyetlerin bütçe ağırlıkları bazında gerçekleşme oranları dikkate alındığında %115,75 oranında başarı sağlandığı görülüyor.

Tablo 6.8'de detayları görüldüğü üzere, içme suyu temini konusunda önceki yıldan farklı olarak sınırlı bir çalışma planlanmıştır. Su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde etkin, verimli ve sağlıklı olarak yönetimini sağlamak başlıklı stratejik amaç kapsamında ilçe merkezlerinde ve kırsal bölgede 50 mahallede dezenfekte sisteminin kurulması planlanmış ve 47 mahallede çalışmalar başarıyla tamamlanmıştır.

İçme suyu dağıtımını konusunda, planlanan çalışmalarda çok sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. İşletme koşullarını güçlü kılarak ileri AB şehirleri düzeyinde bir dağıtım sistemi oluşturma başlıklı stratejik amaç kapsamında planlanan üç çalışmanın ikisi yapılmazken, üçüncüsü %25 oranında tamamlanmıştır. Bu kapsamda, tüm basınç katlarında hidrolik modellemeyi tamamlama ve basınç katlarında 100 adet izole bölge oluşturma çalışmalarında herhangi bir mesafe alınamamıştır. 20 kilometre uzunluğunda AÇB borusunu HDPE borusuyla değiştirmek planlansa da sadece 5 kilometre bu çalışma yapılabildiği görülmüştür.

İçme suyu yatırımları kapsamında bazı çalışmalar hiç yapılamazken bazı çalışmalarda ise hedeflerden öteye gidilmiştir. İlk olarak, içme suyu bulunmayan yeni mahallelerin (köy ve mezra) 30'unda içme suyu sistemi tesis etme, 25'inde ise sondaj kuyularının elektrik tesislerini yapma hedeflenmiştir. Uygulamada, 98 mahallede içme suyu sistemi tesis edilirken, 27 mahallede elektrik tesisi yapılmıştır.

İkinci olarak, imara yeni açılan bölgelerin ve içme suyu şebekesi olmayan ilçelerin içme suyu projelerini yapmak ve şebekelerini döşemek amacı kapsamında 60 kilometre içme suyu şebekesi döşemek planlanırken, uygulamada 251 kilometre şebeke döşenmiştir.

Üçüncü olarak, içme suyu rezerv kapasitesini artırmak ve depolardaki gerekli inşaat, izolasyon vb. çalışmaları tamamlamak kapsamında 100 metreküp ve 50 metreküp kapasiteli 10'ar depo yapmak planlanmıştır. 100 metreküp kapasiteli depolar yapılamamıştır. Bununla birlikte, 50 metreküp kapasiteli depolardan 46 adet yapılmıştır.

Dördüncü olarak, Gözeli Su Havzası'nı rehabilite etmek kapsamında planlanan 18 adet sondaj kuyusunu ve kaynaktaki mekanik elektrik rehabilitasyonunu gerçekleştirme ile Gözeli Su Havzası'ndaki 11 kilometre uzunluğundaki ana isale hattını tamamen yenileme faaliyetleri 2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da planlandığı halde yapılmamıştır.

Faaliyet sayısı bazında planlanan bazı çalışmalar yapılmasa da, bütçe bakımından büyük ölçekli işlerde planlanan çalışmalardan çok daha fazlası yapıldığı için içme suyu alanında faaliyetlerin bütçe ağırlıkları dikkate alındığında başarı oranı %115,75 olarak hesaplanmıştır. Örneğin, Gözeli isale hattının yenilenmesi gibi büyük ölçekli projeler yapılamazken, planlanan içme suyu şebekesi 60 kilometre iken 251 kilometre yapılmıştır.

Tablo 6.8: İçme suyu yatırımları performans sonuçları, 2016

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
İçme Suyu Temini	17	Su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde etkin, verimli ve sağlıklı olarak yönetimini sağlamak	İlçe merkezlerinde ve kırsal bölgede 50 mahallede dezenfekte sistemini kurmak	500.000	94,0
İçme Suyu Dağıtımı	20	İçme suyu şebekesi malzemelerinin uluslararası standartlara ve kaliteye uygun bir şekilde tedarik etmek ve verimli bir stok yönetimi kurmak			
	22	İşletme koşulları güçlü kılınarak ileri AB şehirleri düzeyinde bir dağıtım sistemi oluşturmak	Tüm basınç katlarında hidrolik modellemeyi tamamlamak	1.000.000	0,0
			Basınç katlarında 100 adet izole bölge oluşturmak	1.000.000	0,0
			20 kilometre AÇB borusunu HDPE borusuyla değiştirmek	2.000.000	25,0

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
İçme Suyu Yatırımları	24	İçme suyu bulunmayan yeni mahallelerin (köy ve mezra) içme suyu sorunlarını çözmek	30 yeni mahallenin (köy ve mezra) içme suyu sistemini tesis etmek	1.800.000	326,7
			25 yeni mahallenin sondaj kuyularının elektrik tesislerini yapmak	300.000	108,0
	25	İmara yeni açılan bölgelerin ve içme suyu şebekesi olmayan ilçelerin içme suyu projelerini yapmak ve şebeke döşemek	60 kilometre içme suyu şebekesi döşemek	6.960.000	418,3
	26	İçme suyu rezerv kapasitesini artırmak ve depolardaki gerekli inşaat, izolasyon vb. çalışmaları tamamlamak	10 adet 100 metreküp depo yapmak	1.600.000	0,0
			10 adet 50 metreküp depo yapmak	850.000	460,0
	27	Mevcut isale hattını ve içme suyu şebekesini rehabilite etmek			
	28	Gözeli Su Havzası'nı rehabilite etmek	Gözeli Su Havzası'ndaki 18 adet sondaj kuyusu ve kaynaktaki mekanik elektrik rehabilitasyonunu gerçekleştirmek	720.000	0,0
			Gözeli Su Havzası'ndaki 11 kilometre uzunluğundaki ana isale hattını tamamen yenilemek	18.000.000	0,0
29	Kuraklığın olumsuz etkilerini en aza indirmek				
TOPLAM				34.730.000	

Atık su ve yağmur suyu

Atık su ve yağmur suyu alanında planlanan çalışmaların ve projelerin bütçe büyüklükleri dikkate alındığında %81,63 oranında gerçekleştiği görülüyor.

Tablo 6.9'da detayları görüldüğü üzere, atık su ve yağmur suyu yönetimi alanında iki stratejik amaç kapsamında beş çalışma planlanmıştır. Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışabilmesi için makine ve ekipman kapasitesinin artırılması kapsamında dört adet vakumlu ve itici vidanjör ile bir adet kanal görüntüleme cihazı alımı ve 800 adet pik kapağın kompozit kapakla değiştirilmesi planlanmıştır. Bununla birlikte, ilk iki çalışma yapılamazken, 2.488 pik kapak değiştirilmiştir. Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışması kapsamında kanalizasyon şebeke bilgisinin %100 oranında G.İ.S ortamına taşınması hedefi tamamiyle gerçekleştirilmiştir. Ayrıca toplam 192 kilometre uzunluğunda kanalizasyon şebekesinin temizlenmesi planlanmış ve uygulamada 247 kilometreye ulaşılmıştır.

Atık su ve yağmur suyu yatırımları alanında kentsel gelişime paralel atık su sistemini genişletmek ve sistemin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak amacıyla 40 kilometre kanalizasyon şebekesi döşeme ve bir ilçede atık su arıtma tesisi yapmak planlanmıştır. Uygulamada arıtma tesisi hedeflendiği gibi yapılırken, kanalizasyon şebekesinin ise 40 kilometresinin 39'u tamamlanmıştır.

Tablo 6.9: Atık su ve yağmur suyu yatırımları performans sonuçları, 2016

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
Atık Su ve Yağmur Suyu Yönetimi	30	Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışabilmesi için makine ve ekipman konusunda güçlendirilmesini sağlamak	Dört adet vakumlu ve itici özellikli vidanjör almak	3.200.000	0,0
			Bir adet kanal görüntüleme cihazı almak	450.000	0,0
			800 pik kapağı kompozit kapakla değiştirmek	298.000	306,0
	31	Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak	Kanalizasyon şebeke bilgilerini %100 oranında G.İ.S ortamına aktarmak	82.500	100,0
			192 kilometre kanalizasyon şebekesini temizlemek	372.000	128,6
Atık Su ve Yağmur Suyu Yatırımları	32	Kentsel gelişime paralel atık su sistemini genişletmek ve sistemin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak	40 kilometre kanalizasyon şebekesi döşemek	7.000.000	97,5
			Bir ilçenin atık su arıtma tesisini tamamlamak	5.500.000	100,0
	33	Mevcut yerleşim alanları için yağmur suyu şebekesi yapmak ve yeni gelişme alanları için yağmur suyu sistemi tasarlamak			
TOPLAM				16.902.500	

Kurumsal yapılanma ve genişleme

2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmaları devam etmiştir. Bu kapsamda çeşitli çalışmalar planlanmış ve söz konusu çalışmalara toplamda 24,89 milyon TL bütçe ayrılmıştır.

Tablo 6.10'da detayları görüldüğü üzere, makine parkı kapasitesini güçlendirmek ve sürekli modernize etmek amacıyla 15 adet araç ve iş makinesi temini ve bir adet araç/iş makinesi hangarı yapımı planlanmış ancak yapılamamıştır.

Tablo 6.10: Kurumsal yapılanma ve genişleme yatırımları performans sonuçları, 2016

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
Kurumsal Yapılanma ve Genişleme	10	Makine parkı kapasitesini güçlendirmek ve sürekli modernize etmek	15 adet araç ve iş makinesi temin etmek	2.341.000	0,0
			Araç/iş makinesi hangarı yapmak	300.000	0,0
	35, 40	İlçelerde başlatılan teşkilatlanma sürecini tamamlama ve kaynak eksikliklerini gidermek	İlçeler için 39 adet iş makinesi temin etmek	0	110,0
			İlçeler için 73 personel istihdam etmek	19.250.000	0,0
	38, 43	6360 Sayılı Yasa öncesinde, ilgili kurumlarca tespit edilmiş ve halihazırda çalışmayan veya kısmen faal olan içme suyu/kanalizasyon sistemlerini rehabilite ederek işletme standartlarını yükseltmek	37 tesisin bakım-onarımını yapmak ve iyileştirmek	3.000.000	64,9
	TOPLAM			24.891.000	

İlçelerde başlatılan teşkilatlanma sürecini tamamlama ve kaynak eksikliklerini gidermek için 39 adet iş makinesi temin etmek ve 73 personel istihdam etmek hedeflenmiştir. Uygulama sürecinde, 34 iş makinesi temin edilirken, herhangi bir personel istihdamı sağlanamamıştır.

Son olarak 6360 Sayılı Yasa öncesinde, ilgili kurumlarca tespit edilmiş ve halihazırda çalışmayan veya kısmen faal olan 37 adet içme suyu/kanalizasyon sistemlerinin bakım ve onarımlarını yaparak iyileştirmek hedeflenmiştir. Uygulamada 24 tesis rehabilite edilmiştir.

4.3. Planlama, izleme ve değerlendirme sürecine katılım

2015 yılında olduğu gibi 2016 Yılı Performans Programı da DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı'na bağlı olarak kurum dışı aktörlerin katılımı olmaksızın sadece kurum içi yapı ve mekanizmalar yoluyla hazırlanmıştır. Performans programının hazırlanmasında herhangi bir katılım mekanizması inşa edilmezken, planın izlenmesi ve değerlendirilmesi için önceki yıla benzer meka-

nizmalar oluşturulmuştur. Programda stratejik amaç ve hedefler kapsamında belirlenen ana mekanizmalar Tablo 6.11’de sunulmuştur.

Tablo 6.11: İzleme ve değerlendirme mekanizmaları, 2016

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi
Stratejik ve Mali Hizmetler	5	Mali hizmetlerde verimliliği ve etkinliği artırmak	Performans programını yılda bir kez izlemek
Basın Yayın ve Halkla İlişkiler	45	Vatandaşa daha iyi bir halkla ilişkiler hizmeti vermek	
	46	Kurum hizmetlerini daha iyi bir şekilde kamuya tanıtmak ve bilinçlendirme çalışmaları yapmak	Kurumu tanıtmaya yönelik ortalama 100 bin bilinçlendirme materyali hazırlayarak dağıtmak
			İlköğretim öğrencilerine yönelik içme suyu ve atık su tesislerine 20 kez gezi düzenlemek
			İlköğretim öğrencilerine yönelik bilinçlendirme amaçlı 25 seminer düzenlemek
47	Daha iyi hizmet vermek için vatandaş memnuniyeti araştırması yaparak sonuçlara göre gerekli değişikliklerin yapılmasını sağlamak	2.500 kişilik vatandaş memnuniyet anketi yapmak	

İzleme ve değerlendirme çalışmalarına katılım konusunda herhangi bir kurum dışı mekanizma öngörülmemiş, kurum için izleme mekanizmaları esas alınmıştır. Kurumun dış paydaşlarla ilişkisi esas olarak yapılan çalışmaların vatandaşlara duyurulması ya da tanıtılması ve yılda bir kez yapılan bir vatandaş memnuniyet anketiyle sınırlandırılmıştır.

2015 yılı uygulama sonuçlarına bakıldığında, önceki yıl olduğu gibi 2016 yılında da iç mali denetim yapılmıştır. DİSKİ Genel Kurulu tarafından atanan denetçiler iç mali denetim çalışmalarını tamamlamış ve raporlamıştır. 2015 yılından farklı olarak 2016 yılında Sayıştay tarafından herhangi bir dış denetim yapılmamıştır.

Performans sonuçlarının izlenmesi ve denetlenmesi kapsamında, ilk olarak performans programının yıl içinde üç kez izlenmesi yerine bir kez izlenmesi planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

İkinci olarak, kurum hizmetlerini daha iyi bir şekilde kamuya tanıtmak ve bilinçlendirme çalışmaları yapmak kapsamında, 100 bin tanıtıcı ve bilgilendirici materyal dağıtmak, ilköğretim öğrencilerine yönelik içme suyu ve atık su tesislerine toplam 1.000 öğrencinin katılacağı 20 gezi düzenlemek, 25 ilköğretim okulunda toplam 7.500 öğrenciye yönelik seminer düzenlemek ve iki adet periyodik süreli yayın çıkarmak planlanmıştır. Uygulamada, 20 bin materyal dağıtılmış, 1.000 öğrencinin toplamda 20 geziye katılımı sağlanmış, beş okulda toplam 2.000 öğrenciye seminer verilmiş ve iki periyodik yayın çıkarılmıştır.

Son olarak daha iyi bir hizmet vermek için planlanan 2.500 kişilik vatandaş memnuniyeti araştırması yapılmamıştır.

Yukarıdaki sonuçlar dikkate alındığında, çok sınırlı düzeyde planlanan izleme ve denetleme çalışmalarının da çok sınırlı düzeyde yapıldığı görülmüştür.

5. 2017 YILI UYGULAMALARI VE SONUÇLARI

2016 Kasım ayında kayyum olarak atanan Cumali Atilla liderliğindeki yönetim, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı yerine yeni plan hazırlarken, DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı yerine yeni bir plan hazırlamamış ve mevcut planda herhangi bir değişiklik yapmamıştır. 2015-2019 Stratejik Planı'nda belirlenen stratejik amaç ve hedefler kapsamında performans hedefleri belirlenmiştir.

5.1. Bütçe analizleri

Bütçe açısından 2017 Performans Programı incelendiğinde, söz konusu yılda planlanan faaliyetler ve projeler için toplam 356,16 milyon TL bütçe öngörülmüştür. 2016 yılında planlanan bütçenin 228,00 milyon TL olduğu dikkate alındığında bu %56,21 oranında bir artışı ifade eder. 2016 yılında gerçekleşen toplam gelire (277,35 milyon TL) göre ise bu artış %28,42'dir.

Bütçe kalemlerinin dağılımına bakıldığında, personel giderleri için 46,75 milyon TL (toplam bütçenin %13,13'ü) bütçe ayrılırken, iş ve yatırım kalemlerini oluşturan mal ve hizmet alımları ile sermaye giderleri için toplam 267,04 milyon TL (%74,98) bütçe ayrılmıştır. 2016 yılında mal ve hizmet alımları ile sermaye giderlerinin bütçe içerisindeki toplam oranı %66,12'dir.

Yıl bazlı kıyaslamaya tabi tutulan Tablo 6.1'deki stratejik amaç ve hedefler düzeyinde bütçe incelendiğinde, toplamda 29,97 milyon TL bütçenin yatırım nitelikli iş ve projelere ayrıldığı görülüyor. Bu toplam bütçe içerisinde %8,41'e denk düşmektedir. Yatırım nitelikli iş ve projelere ayrılan bütçenin 2015 yılında 94,5 milyon TL, 2016 yılında ise 76,97 milyon TL olduğu dikkate alındığında, 2017 yılında yatırımlara ayrılan bütçede büyük bir düşüşün olduğu görülüyor.

Tablo 6.12: Bütçe sonuçları, 2017

Kalemler	Miktar (TL)	Yüzde (%)
Öngörülen toplam bütçe	356.163.000	100,00
Personel giderleri	46.752.000	13,13
Mal ve hizmet alımları	123.147.000	34,58
Sermaye giderleri	143.898.000	40,40
Gerçekleşen gelirler	266.367.083	74,79
Gerçekleşen giderler	231.824.986	65,09
<i>Planlanan Yatırımlar</i>		
Mal ve hizmet alımları ile sermaye giderleri içerisinde yatırım nitelikli çalışmalara ayrılan bütçe (Tablo 6.1'deki stratejik amaçlar)	29.966.000	8,41
İçme suyu temini ve dağıtım çalışmaları ile bu alanda yapılacak yatırımlara ayrılan bütçe	12.045.000	3,38
Atık su ve yağmur suyu çalışmaları ve yatırımlarına ayrılan bütçe	14.421.000	4,05
Yenilenebilir enerji yatırımlarına ayrılan bütçe	0	0,00
Kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalarına ayrılan bütçe	3.500.000	0,98

Yatırım nitelikli işler içerisinde içme suyu alanındaki çalışmalar ve yatırımlara ayrılan bütçe 12,04 milyon TL (%3,38) iken, atık su ve yağmur suyu çalışmalarına 14,42 milyon TL (%4,05), kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalarına ise 3,50 milyon TL (%0,98) tahsis edilmiştir. Önceki yılda olduğu gibi yenilenebilir enerji alanında herhangi bir yatırım planlanmamıştır.

Bütçe açısından uygulama sonuçlarına bakıldığında, 2017 yılı içerisinde gerçekleşen toplam gelir 266,37 milyon TL, gerçekleşen toplam gider 231,82 milyon TL

olmuştur. 2016 yılında öngörülen bütçe ile gerçekleşen gelir ve giderler arasında pozitif yönde dikkate değer bir sapma yaşanmıştır. 2017 yılında ise dikkate değer oranda negatif yönde bir sapmanın olduğu görülmüştür. Planlanan bütçe 356,16 milyon TL iken, gelirler düzeyinde gerçekleşme oranı %74,79, giderler düzeyinde gerçekleşme oranı %65,09 olmuştur. Başka bir ifadeyle öngörülen gelirlerin yaklaşık dörtte üçü, öngörülen giderlerin ise yaklaşık üçte ikisi gerçekleşmiştir. Bütçe sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 6.12'de özetlenmiştir.

5.2. Altyapı yatırımlar ve performans sonuçları

2016 yılında olduğu gibi 2017 yılında da yatırım nitelikli çalışmalar esas olarak içme suyu, atık su ve yağmur suyu ile kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalarını kapsıyor. Toplam 356,16 milyon TL olan kurumsal bütçenin sadece %8,41'i yatırım nitelikli çalışmalara ayrılmıştır.

Önceki yıllarda olduğu gibi, 2017 Faaliyet Raporu'nda performans sonuçlarına sayısal olarak yer verilmiştir. Yıl bazlı kıyaslamalara konu olan yatırım nitelikli stratejik amaç ve hedefler kapsamında belirlenen performans hedeflerinin gerçekleşme düzeyleri, bütçeleri dikkate alınarak %111,25 olarak hesaplanmıştır. Başka bir ifadeyle yatırımlara ayrılan bütçe sınırlı olsa da, planlanan yatırımların gerçekleştirilmesinde başarı sağlanmıştır.

İçme suyu çalışmaları

Söz konusu yatırımlar içerisinde, içme suyu alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde sınırlı hedeflerin belirlendiği ve bunların büyük oranda gerçekleştirildiği görülüyor. Faaliyetlerin bütçe ağırlıkları bazında gerçekleşme oranları dikkate alındığında, içme suyu alanında %106,33 oranında başarılı olunmuştur.

Tablo 6.13'te detayları görüldüğü üzere, içme suyu temini konusunda önceki iki yıldan farklı olarak herhangi bir çalışma planlanmamıştır. İçme suyu dağıtımı konusunda ise sadece beş kilometre uzunluğunda AÇB borusunun HDPE borusuyla değiştirilmesi planlanmış ancak söz konusu çalışma da yapılmamıştır.

İçme suyu yatırımları alanında ise beş stratejik amaç kapsamında sekiz faaliyet planlanmıştır. İlk olarak, içme suyu bulunmayan yeni mahallelerin (köy ve mezra) 30'unda içme suyu sistemi tesis etme, 21'inde ise sondaj kuyularının elektrik tesislerini yapmak planlanmıştır. Uygulamada, 13 mahallede içme suyu sistemi kurulurken, elektrik tesisi yapımında ise herhangi bir ilerleme sağlanamamıştır.

İkinci olarak, imara yeni açılan bölgelerin ve içme suyu şebekesi olmayan ilçelerin içme suyu projelerini yapmak ve şebeke döşemek amacı kapsamında bir ilçenin içme suyu şebekesi projesi planlandığı gibi hazırlanmıştır. Ayrıca, 30 kilometre içme suyu şebekesinin döşenmesi planlanmış ve uygulamada 67 kilometre uzunluğunda şebeke döşenmiştir.

Üçüncü olarak, içme suyu rezerv kapasitesini artırmak amacıyla 100 metreküp ve 50 metreküp kapasiteye sahip depolardan beşer adet yapmak planlanmış ve yapılmıştır.

Dördüncü olarak, mevcut 128 kilometre uzunluğundaki isale hattını ve içme suyu şebekesinin 25 kilometrelik kısmını rehabilite etmek amaçlanmış ancak bu konuda herhangi bir ilerleme sağlanamamıştır.

Son olarak, Gözeli Su Havzası'nı rehabilite etme kapsamında planlanan 18 adet sondaj kuyusunu ve kaynaktaki mekanik elektrik rehabilitasyonu çalışmaları gerçekleştirilmemiştir.

Özetle, faaliyet sayısı bazında sadece dokuz yatırım faaliyeti planlanmış ve bunların sadece beşi gerçekleştirilmiştir. Bununa birlikte, genel olarak bütçesi büyük olan çalışmalarda planlanan hedeflerden öteye gidilmiştir.

Tablo 6.13: İçme suyu yatırımları performans sonuçları, 2017

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
İçme Suyu Temini	17	Su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde etkin, verimli ve sağlıklı olarak yönetimini sağlamak			
İçme Suyu Dağıtım	20	İçme suyu şebekesi malzemelerinin uluslararası standartlara ve kaliteye uygun bir şekilde tedarik etmek ve verimli bir stok yönetimi kurmak			
	22	İşletme koşullarını güçlü kılarak ileri AB şehirleri düzeyinde bir dağıtım sistemi oluşturmak	5 kilometre AÇB borusunu HDPE borusuyla değiştirmek	2.000.000	0,0

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)	
İçme Suyu Yatırımları	24	İçme suyu bulunmayan yeni mahallelerin (köy ve mezra) içme suyu sorunlarını çözmek	30 yeni mahallenin (köy ve mezra) içme suyu sistemini tesis etmek	2.100.000	43,3	
			21 yeni mahallenin sondaj kuyularının elektrik tesislerini yapmak	525.000	0,0	
	25	İmara yeni açılan bölgelerin ve içme suyu şebekesi olmayan ilçelerin içme suyu projelerini yapmak ve şebeke döşemek	Bir adet ilçenin içme suyu projesini hazırlamak	100.000	100,0	
			30 kilometre içme suyu şebekesi döşemek	4.500.000	223,3	
	26	İçme suyu rezerv kapasitesini artırmak ve depolardaki gerekli inşaat, izolasyon vb. çalışmaları tamamlamak	Beş adet 100 metreküp depo yapmak	1.000.000	100,0	
			Beş adet 50 metreküp depo yapmak	750.000	100,0	
	27	Mevcut isale hattını ve içme suyu şebekesini rehabilite etmek	Ana isale, depolar arası bağlantı ve şebekedeki 128 kilometre uzunluğundaki çelik boruların 25 kilometrelik kısmının katodik koruma çalışmalarını tamamlamak	350.000	0,0	
	28	Gözeli Su Havzası'nı rehabilite etmek	Gözeli Su Havzası'ndaki 18 adet sondaj kuyusu ve kaynaktaki mekanik elektrik rehabilitasyonunu gerçekleştirmek	720.000	0,0	
	TOPLAM				12.045.000	

Atık su ve yağmur suyu

Atık su ve yağmur suyu alanında planlanan çalışmaların, projelerin bütçe büyüklükleri dikkate alındığında %131,54 oranında gerçekleştiği görülüyor.

Tablo 6.14'te detayları görüldüğü üzere, atık su ve yağmur suyu yönetimi alanında iki stratejik amaç kapsamında beş çalışma planlanmış ve söz konusu çalışmalar büyük oranda yapılmıştır. Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışabilmesi için makine ve ekipman kapasitesinin artırılması kapsamında iki adet vakumlu ve itici vidanjör ile bir adet kanal görüntüleme cihazı alımı ve 950 adet pik kapağın kompozit kapakla değiştirilmesi planlanmıştır. Uygulamada dört adet vakumlu ve itici vidanjör ile bir adet kanal görüntüleme cihazı alınmış ve 1.067 kapak değiştirilmiştir.

Tablo 6.14: Atık su ve yağmur suyu yatırımları performans sonuçları, 2016

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
Atık Su ve Yağmur Suyu Yönetimi	30	Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışabilmesi için makine ve ekipman konusunda güçlendirilmesini sağlamak	İki adet vakumlu ve itici özellikli vidanjör almak	2.000.000	200,0
			Bir adet kanal görüntüleme cihazın almak	400.000	100,0
			950 pik kapağı kompozit kapakla değiştirmek	167.000	112,3
	31	Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak	25 kilometre kanalizasyon abone bağlantı yapmak	3.000.000	24,0
			90 kanalizasyon şebeke bilgilerini G.İ.S ortamına aktarmak	354.000	144,4
Atık Su ve Yağmur Suyu Yatırımları	32	Kentsel gelişime paralel atık su sistemini genişletmek ve sistemin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak	20 kilometre kanalizasyon şebekesi döşemek	3.000.000	255,0
			Bir ilçenin atık su arıtma tesisini tamamlamak	5.500.000	100,0
	33	Mevcut yerleşim alanları için yağmur suyu şebekesi yapmak ve yeni gelişme alanları için yağmur suyu sistemi tasarlamak			
TOPLAM				14.421.000	

Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışması kapsamında 90 kilometre uzunluğunda kanalizasyon şebeke bilgisinin G.İ.S ortamına taşınması ve 25 kilometre uzunluğunda kanalizasyon abone bağlantısının yapımı planlanmıştır. G.İ.S ortamına taşınan kanalizasyon şebekesi uzunluğu 130 kilometre olurken, sadece altı kilometre uzunluğunda kanalizasyon abone bağlantısı yapılmıştır.

Atık su ve yağmur suyu yatırımları kapsamında, mevcut yerleşim alanları için herhangi bir yatırım yapılmamıştır. Buna karşın, kentsel gelişime paralel atık su sistemini genişletmek ve sistemin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak amacıyla 20 kilometre kanalizasyon şebekesi döşemek ve bir ilçede atık su arıtma tesisi yapmak hedeflenmiştir. Uygulamada, hedeflerden öteye gidilmiş ve bir ilçede atık su arıtma tesisi yapılırken, 51 kilometre uzunluğunda şebeke döşenmiştir.

Kurumsal yapılanma ve genişleme

2017 yılında kurumsal yapılanma ve genişleme kapsamında sınırlı çalışmalar planlanmıştır. 6360 Sayılı Yasa'yla birlikte ortaya çıkan ihtiyacın büyük oranda 2015 ve 2016 yılında karşılandığı dikkate alındığında bu alandaki yatırımların sınırı olması rasyonel görünüyor. Kurumsal yapılanma ve genişleme alanında toplam 3,50 milyon TL bütçe ayrılmıştır. Bu alanda hedeflerin yaklaşık yarısı (%44,62) gerçekleştirilmiştir.

Tablo 6.15: Kurumsal yapılanma ve genişleme yatırımları performans sonuçları, 2017

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
Kurumsal Yapılanma ve Genişleme	10	Makine parkı kapasitesini güçlendirmek ve sürekli modernize etmek	14 adet araç ve iş makinesi temini	2.900.000	42,9
	35, 40	İlçelerde başlatılan teşkilatlanma sürecini tamamlama ve kaynak eksikliklerini gidermek			
	38, 43	6360 Sayılı Yasa öncesinde, ilgili kurumlarca tespit edilmiş ve halihazırda çalışmayan veya kısmen faal olan içme suyu/ kanalizasyon sistemlerini rehabilite ederek işletme standartlarını yükseltmek	32 tesisin bakım-onarımını yapma ve iyileştirme	600.000	53,1
TOPLAM				3.500.000	

Tablo 6.15'te detayları görüldüğü üzere, makine parkı kapasitesini güçlendirmek ve sürekli modernize etmek amacıyla planlanan 14 adet araç ve iş makinesinin altısı temin edilmiştir. Ayrıca, 6360 Sayılı Yasa öncesinde, ilgili kurumlarca tespit edilmiş ve halihazırda çalışmayan veya kısmen faal olan 32 adet içme suyu/kanalizasyon sistemlerinin bakım ve onarımlarını yaparak iyileştirmek hedeflenmiştir. Uygulamada 17 tesis rehabilite edilmiştir.

5.3. Planlama, izleme ve değerlendirme sürecine katılım

Planlama, izleme ve değerlendirme sürecine katılım konusunda 2015 ve 2016 yılındaki benzer bir tablonun olduğu görülüyor. Önceki iki performans programı gibi 2017 Performans Programı da kurum içi yapıların katılımıyla sınırlandırılmıştır. Programın hazırlanmasında kurum dışı aktörlerin katılımı için herhangi bir yapı ya da mekanizma inşa edilmemiştir. Önceki iki yıldan farklı olarak, Performans Programı'nın izlenmesi faaliyetine 2017 yılında yer verilmemiştir. Programda stratejik amaç ve hedefler kapsamında belirlenen ana mekanizmalar Tablo 6.16'da sunulmuştur.

Tablo 6.16: İzleme ve değerlendirme mekanizmaları, 2016

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi
Stratejik ve Mali Hizmetler	5	Mali hizmetlerde verimliliği ve etkinliği artırmak	
Basın Yayın ve Halkla İlişkiler	45	Vatandaşa daha iyi bir halkla ilişkiler hizmeti vermek	
	46	Kurum hizmetlerini daha iyi bir şekilde kamuya tanıtmak ve bilinçlendirme çalışmaları yapmak	Kurumu tanıtmaya yönelik ortalama 100 bin bilinçlendirme materyali hazırlayarak dağıtmak
			İlköğretim öğrencilerine yönelik içme suyu ve atık su tesislerine 20 kez gezi düzenlemek
			İlköğretim öğrencilerine yönelik bilinçlendirme amaçlı 25 seminer düzenlemek
47	Daha iyi hizmet vermek için vatandaş memnuniyeti araştırması yaparak sonuçlara göre gerekli değişikliklerin yapılmasını sağlamak	2.500 kişilik vatandaş memnuniyet anketi yapmak	

izleme ve değerlendirme kapsamına giren dört stratejik amaç içerisinde sadece ikisinde bazı faaliyetler belirlenmiştir. Bu kapsamda, kurum çalışmalarını tanıtmak ve toplumsal farkındalığı artırmak amacıyla önceki yıllarda olduğu gibi 100 bin tanıtım materyalinin dağıtımı, ilköğretim öğrencilerinin içme suyu ve atık su tesislerine 20 gezi düzenlemesi, 20 ilköğretim okulunda seminer verilmesi ve iki süreli yayının çıkarılması planlanmıştır. Uygulamada, 21 bin materyal dağıtılmış, sekiz gezi kapsamında 3.200 öğrencinin tesisleri ziyaret etmesi sağlanmış ve sekiz okulda 3.200 öğrenciye seminer verilmiştir. Buna karşın, planlanan iki süreli yayın çıkarılamamıştır.

Daha iyi hizmet vermek için 2.500 vatandaşla memnuniyet araştırması yapmak planlansa da söz konusu çalışma önceki iki yılda olduğu gibi yine yapılmamıştır.

6. 2018 YILI UYGULAMALARI VE SONUÇLARI

Önceki yıllarda olduğu gibi 2018 yılı uygulamaları da üç kalemden analiz edilmiştir: (1) bütçe sonuçları, (2) stratejik amaç ve hedefler düzeyinde altyapı yatırımları ve performans sonuçları ve (3) planlama, izleme ve değerlendirme süreçlerine katılım.

6.1. Bütçe analizleri

Bütçe açısından 2018 Performans Programı incelendiğinde, söz konusu yılda planlanan faaliyetler ve projeler için toplam 549 milyon TL bütçe öngörülmüştür. 2017 yılında planlanan toplam bütçenin 356,16 TL olduğu dikkate alındığında bu %54,14 oranında bir artışı ifade eder. 2017 yılında gerçekleşen toplam gelire (266,37 milyon TL) göre ise bu artış %106,11'dir. Gerçekleşen gelirin reel durumu ifade ettiği dikkate alındığında, önceki yıl elde edilen gelirin iki katından daha fazla bir gider bütçesinin planlanması, borçlanmanın yoluna gidildiğini ya da kaynak yönetiminde etkinliğin düştüğünü gösteriyor.

Bütçe kalemlerinin dağılımına bakıldığında, personel giderleri için 55,64 milyon TL (toplam bütçenin %10,13'ü) bütçe ayrılırken, iş ve yatırım kalemlerini oluşturan mal ve hizmet alımları ile sermaye giderleri için toplam 436,77 milyon TL (%79,56) bütçe ayrılmıştır. 2017 yılında mal ve hizmet alımları ile sermaye giderlerinin bütçe içerisindeki toplam oranı %74,98'dir.

Tablo 6.1'deki stratejik amaç ve hedefler düzeyinde bütçe incelendiğinde, toplamda 210,38 milyon TL tutarında bütçenin yatırım nitelikli iş ve projelere ayrıldığı görülüyor. Bu toplam bütçe içerisinde %38,32'e denk düşüyor.

Yatırım nitelikli iş ve projelere ayrılan bütçenin 2016 yılında 76,97 milyon TL; 2017 yılında ise 29,97 milyon TL olduğu dikkate alındığında, 2018 yılında yatırımlar konusunda büyük bir iddianın olduğu görülüyor.

Yatırım nitelikli işler içerisinde içme suyu alanındaki çalışmalar ve yatırımlara ayrılan bütçe 74,90 milyon TL (%13,64) iken, atık su ve yağmur suyu çalışmalarına 76,22 milyon TL (%13,97), kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalarına ise 40,49 milyon TL (%7,37) tahsis edilmiştir. Önceki yıldan farklı olarak yenilenebilir enerji alanında 18,38 milyon TL tutarında (%3,35) bir yatırım planlanmamıştır.

Planlamadaki büyük iddianın aksine, uygulama sürecinde hedeflerin altında bir gerçekleşmenin olduğu görülüyor. 2018 yılı içerisinde gerçekleşen toplam gelir 285,88 milyon TL olurken, gerçekleşen toplam gider 365,65 milyon TL olmuştur. Öngörülen bütçe gelirler düzeyinde %52,07; giderler düzeyinde ise %66,6 oranında gerçekleşmiştir. Başka bir ifadeyle gelirlerin iki katı kadar gider planlanmış, bununla birlikte uygulamada gelirlerin %127,9'u kadar harcama yapılmıştır. Bütçe sonuçlarına ilişkin veriler aşağıdaki Tablo 6.17'de özetlenmiştir.

Tablo 6.17: Bütçe sonuçları, 2018

Kalemler	Miktar (TL)	Yüzde (%)
Öngörülen toplam bütçe	549.000.000	100,00
Personel giderleri	55.636.000	10,13
Mal ve hizmet alımları	167.684.000	30,54
Sermaye giderleri	269.086.000	40,01
Gerçekleşen gelirler	285.882.785	52,07
Gerçekleşen giderler	365.646.724	66,60
<i>Planlanan Yatırımlar</i>		
Mal ve hizmet alımları ile sermaye giderleri içerisinde yatırım nitelikli çalışmalara ayrılan bütçe (Tablo 6.1'deki stratejik amaçlar)	210.375.000	38,32
İçme suyu temini ve dağıtım çalışmaları ile bu alanda yapılacak yatırımlara ayrılan bütçe	74.900.000	13,64
Atık su ve yağmur suyu çalışmaları ve yatırımlarına ayrılan bütçe	76.716.000	13,97
Yenilenebilir enerji yatırımlarına ayrılan bütçe	18.372.000	3,35
Kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalarına ayrılan bütçe	40.487.000	7,37

6.2. Altyapı yatırımlar ve performans sonuçları

2018 yılında yatırım nitelikli çalışmalar dört alanda gerçekleştirilmiştir: (1) içme suyu, (2) atık su ve yağmur suyu, (3) yenilenebilir enerji ile kurumsal yapılanma ve genişleme. Toplam 549 milyon TL olan kurumsal bütçenin %38,32'si yatırım nitelikli çalışmalara ayrılmıştır.

Önceki yıllarda olduğu gibi, 2018 Faaliyet Raporu'nda performans sonuçlarına sayısal olarak yer verilmiştir. Yıl bazlı kıyaslamalara konu olan yatırım nitelikli stratejik amaç ve hedefler kapsamında belirlenen performans hedeflerinin gerçekleşme düzeyleri, bütçeleri dikkate alınarak %92,09 olarak hesaplanmıştır. Faaliyet bazında bazı çalışmalar hiç yapılmasa da özellikle büyük bütçeli faaliyetlerde planlanan çalışmaların büyük oranda yapıldığı görülmüştür.

İçme suyu çalışmaları

Söz konusu yatırımlar içerisinde, içme suyu alanında yapılan çalışmalar irdelendiğinde sınırlı hedeflerin belirlendiği ve bunların büyük oranda gerçekleştirildiği görülmüştür. Faaliyetlerin bütçe ağırlıkları bazında gerçekleşme oranları dikkate alındığında, içme suyu alanında %122,75 oranında başarılı olunmuştur.

Tablo 6.18'de detayları görüldüğü üzere, içme suyu temini konusunda dört faaliyet belirlenmiştir. Kırsal mahallelerde bulunan 240 deponun ve on terti binasının bakım ve onarımının yapılmasında hedeflerden öteye gidiliyor. İlçe merkezlerindeki ve kırsal bölgede bulunan 300 mahallenin 192'sinde dezenfekte sisteminin kurulması sağlanıyor. Buna karşın, ilçe merkezlerinde ve grup su kaynaklarında otomatik ölçümler yapmak üzere planlanan 50 cihazın alımı sağlanamıyor.

İçme suyu dağıtım alanlarında işletme koşulları güçlü kılınarak ileri AB şehirleri düzeyinde bir dağıtım sistemi oluşturmak amacıyla belirlenen dört faaliyetin üçü yapılmazken, dördüncüsü %50 oranında tamamlanıyor. Buna göre, basınç bölgelerinde 80 adet izole bölge oluşturma, söz konusu bölgelerde debi-basınç yönetimini uygulama ve CBS/YBS-HM-SCADA-Abone Yazılımı ve Veri Tabanı Entegre Çalışması yapılmamıştır. Buna karşın, 10 kilometre uzunluğunda AÇB borusunun HDPE borusuyla değişimi hedeflenmiş ve bunun beş kilometresi tamamlanmıştır.

İçme suyu yatırımları alanında önceki yıllardan farklı olarak beş stratejik amaç içerisinde üç stratejik amaç kapsamında faaliyetler planlanmıştır. İlk olarak, içme suyu bulunmayan yeni mahallelerin (köy ve mezra) 30'unda

içme suyu sistemi tesis etme, 15'inde ise sondaj kuyularının elektrik tesislerini yapmak planlanmıştır. Ayrıca beş adet 100 metreküp kapasiteli beş adet de 50 metreküp kapasiteli su deposu yapımı hedeflenmiştir. Uygulamada, 24 mahallede içme suyu sistemi tesis edilmiş, 20 sondaj kuyusunda elektrik sistemi kurulmuştur. Ayrıca, üç adet 100 metreküp kapasiteli, 15 adet de 50 metreküp kapasiteli depo yapılmıştır.

İkinci olarak, imara yeni açılan bölgelerin ve içme suyu şebekesi olmayan ilçelerin içme suyu projelerini yapmak ve şebeke döşemek amacı kapsamında 100 kilometre uzunluğunda içme suyu şebekesi döşenmesi hedeflenmiş ve 185 kilometre döşenmiştir.

Son olarak, Gözeli Su Havzası'nı rehabilite etme kapsamında planlanan Dicle Pompa İstasyonu inşaatı, 1.650 metre Yağmur Suyu Kolektörü Projesi AB ve İller Bankası'nın hibe desteğiyle tamamlanmıştır.

Tablo 6.18: İçme suyu yatırımları performans sonuçları, 2018

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe (TL)	Tamamlanma Oranı (%)
İçme Suyu Temini	17	Su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde etkin, verimli ve sağlıklı olarak yönetimini sağlamak	İlçe merkezlerinde ve kırsal bölgede 300 mahallede dezenfekte sistemi kurmak	300.000	64,0
			Kırsal mahallelerde bulunan 240 depoda bakım ve onarım yapmak	4.320.000	107,9
			Kırsal mahallelerde bulunan on terfi binasının bakım ve onarımını yapmak	130.000	120,0
			İlçe merkezlerinde ve grup su kaynaklarında otomatik pH, bulanıklık ve klor ölçümü yapacak 50 cihaz almak	1.200.000	0,0
İçme Suyu Dağıtımı	20	İçme suyu şebekesi malzemelerini uluslararası standartlara ve kaliteye uygun bir şekilde tedarik etmek ve verimli bir stok yönetimi kurmak			
	22	İşletme koşullarını güçlü kılarak ileri AB şehirleri düzeyinde bir dağıtım sistemi oluşturmak	Basınç katlarında 80 adet izole bölge oluşturmak	0	0,0
			80 izole bölgede debi-basınç yönetimi uygulamak	250.000	0,0
			CBS/YBS-HM-SCADA-Abone Yazılımı ve Veri Tabanı entegre çalışmasını yapmak	1.200.000	0,0
			10 kilometre AÇB borusunu HDPE borusuyla değiştirmek	4.000.000	50,0

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe (TL)	Tamamlanma Oranı (%)
İçme Suyu Yatırımları	24	İçme suyu bulunmayan yeni mahallelerin (köy ve mezra) içme suyu sorunlarını çözmek	30 yeni mahallede (köy ve mezra) içme suyu sistemi tesis etmek	4.250.000	80,0
			15 yeni mahallede sondaj kuyularının ENH+Pompa teminini yapmak	1.000.000	133,3
			Beş adet 100 metreküp depo yapmak	2.000.000	60,0
			Beş adet 50 metreküp depo yapmak	750.000	300,0
	25	İmara yeni açılan bölgelerin ve içme suyu şebekesi olmayan ilçelerin içme suyu projelerini yapmak ve şebeke döşemek	100 kilometre içme suyu şebekesi döşemek (SUKAP)	25.000.000	185,0
	26	İçme suyu rezerv kapasitesini artırmak ve depolardaki gerekli inşaat, izolasyon vb. çalışmaları tamamlamak			
27	Mevcut isale hattını ve içme suyu şebekesini rehabilite etmek				
28	Gözeli Su Havzası'nı rehabilite etmek	Gözeli Su Havzası rehabilitasyonu, Dicle Pompa İstasyonu İnşaatı ve 1.650 metre Yağmur suyu Kolektörü Projesi'ni (AB ve İller Bankası hibesi) yapmak	30.500.000	100,0	
TOPLAM				74.900.000	

Atık su ve yağmur suyu

Atık su ve yağmur suyu alanında planlanan çalışmalarda, projelerin bütçe büyüklükleri dikkate alındığında %107,08 oranında başarı sağlandığı görülüyor. Dört stratejik amaç kapsamında planlanan dokuz çalışmanın dördünde hedeflerden öteye gidilirken kalan beş çalışma da büyük oranda tamamlanmıştır.

Tablo 6.19'da detayları görüldüğü üzere, atık su ve yağmur suyu yönetimi alanında iki stratejik amaç kapsamında beş çalışma planlanmıştır. Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışabilmesi için makine ve ekipman kapasitesinin artırılması kapsamında bir adet kanal görüntüleme cihazı alımı ve 800 adet pik kapağın kompozit kapakla değiştirilmesi planlanmıştır. Söz konusu cihazın alımı sağlanırken, 2.843 kapak değiştirilmiştir.

Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışması kapsamında 4,1 kilometre kanalizasyon şebekesini yenilemesi, 6 kilometre abone bağlantısının yenilemesi ve 250 kilometre uzunluğunda kanalizasyon şebekesinin temizlenmesi hedeflenmiştir. Uygulamada, 9,78 kilometre kanalizasyon şebekesi ve 8,58 kilometre uzunluğunda abone bağlantısı yenilenmiş ve 243 kilometre uzunluğunda kanalizasyon şebekesi temizlenmiştir.

Atık su ve yağmur suyu yatırımları kapsamında, kentsel gelişime paralel atık su sistemini genişletmek ve sistemin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak amacıyla merkezde 30 kilometre ve kırsal mahallede 40 kilometre olmak üzere toplam 70 kilometre uzunluğunda kanalizasyon şebekesi yapımı hedeflenmiştir. Merkezde 21 ve kırsal bölgede 38 olmak üzere toplam 59 kilometre uzunluğunda şebeke döşenmiştir. Bu amaç kapsamında ayrıca, beş ilçede atık su arıtma tesisi yapımına başlamak hedeflenmiş ve dördünde çalışmalar başlatılmıştır.

Mevcut yerleşim alanları için 70 kilometre uzunluğunda yağmur suyu şebekesi ve 60 kilometre uzunluğunda kanalizasyon şebekesi döşemek hedeflenmiştir. Yağmur suyu şebekesi çalışmasında 47 kilometre tamamlanırken, kanalizasyon şebekesinde hedeflerden öteye gidilmiş ve 107 kilometre uzunluğunda şebeke döşenmiştir.

Tablo 6.19: Atık su ve yağmur suyu yatırımları performans sonuçları, 2018

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe (TL)	Tamamlanma Oranı (%)
Atık Su ve Yağmur Suyu Yönetimi	30	Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışabilmesi için makine ve ekipman konusunda güçlendirilmesini sağlamak	Bir adet kanal görüntüleme cihazı almak	500.000	100,0
			800 pik kapağı kompozit kapakla değiştirmek	240.000	355,3
	31	Atık su sisteminin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak	4,1 kilometre kanalizasyon şebekesi yenilemek	656.000	238,4
			6 kilometre abone bağlantılarını yenilemek	720.000	142,9
			250 kilometre kanalizasyon şebekesini temizlemek	0	97,2
Atık Su ve Yağmur Suyu Yatırımları	32	Kentsel gelişime paralel atık su sistemini genişletmek ve sistemin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak	30 kilometre merkez ve 40 kilometre kırsal mahalle olmak üzere toplam 70 kilometre kanalizasyon şebekesi döşemek	20.000.000	84,3
			Beş ilçenin atık su arıtma tesisi yapımına başlamak	1.500.000	80,0
	33	Mevcut yerleşim alanları için yağmur suyu şebekesi yapmak ve yeni gelişme alanları için yağmur suyu sistemi tasarlamak	70 kilometre yağmur suyu şebekesi döşemek	31.000.000	67,1
			60 kilometre kanalizasyon şebekesi döşemek	22.000.000	178,3
TOPLAM				76.616.000	

Yenilenebilir enerji yatırımları

İçme suyu ile atık su ve yağmur suyu alanlarında dikkate değer bir başarı sağlanırken, yenilenebilir enerji yatırımlarında planlanan çalışmalarda çok sınırlı bir mesafe alınmıştır. Bu alandaki başarı oranı %17,34'tür.

Yenilenebilir enerji yatırımlarıyla enerji maliyetlerini azaltmak amacıyla iki çalışma planlanmıştır. Bu kapsamda, Bismil ilçesinde GES Projesi başarıyla tamamlanırken, daha büyük ölçekli olan Pompa İstasyonu GES Projesi gerçekleştirilememiştir.

Yenilenebilir enerji yatırımları alanında yapılan çalışmaların detayları Tablo 6.20'de özetlenmiştir.

Tablo 6.20: Yenilenebilir enerji yatırımları performans sonuçları, 2018

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe (TL)	Tamamlanma Oranı (%)
Yenilenebilir Enerji Yatırımları	34	Enerji alanındaki yatırımlarla enerji maliyetlerini azaltmak	Bismil ilçesi GES Projesi'ni hayata geçirmek	3.186.000	100,0
			Pompa istasyonu GES Projesi'ni hayata geçirmek	15.186.000	0,0
TOPLAM				18.372.000	

Kurumsal yapılanma ve genişleme

2018 yılında kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalarına 40,49 milyon TL gibi dikkate değer bir bütçe ayrılmıştır. Bununla birlikte bu alanda bütçe ağırlıklı başarı oranı %40,92 olarak gerçekleşmiştir. İki stratejik amaç kapsamında planlanan üç çalışmanın ikisi yapılmazken, üçüncü çalışma yaklaşık dörtte üç oranında tamamlanmıştır.

Tablo 6.21'de detayları görüldüğü üzere, makine parkı kapasitesini güçlendirmek ve sürekli modernize etmek amacıyla planlanan 34 adet araç ve iş makinesinin temini ve makine ikmal hangar, atölye ve idari binasının projelendirilmesi ve yapımı işi yapılmamıştır. Buna karşın, 6360 Sayılı Yasa öncesinde, ilgili kurumlarca tespit edilmiş ve halihazırda çalışmayan veya kısmen faal olan içme suyu/kanalizasyon sistemlerinin bakım ve onarımlarını yaparak iyileştirmek hedeflenmiştir. Bu kapsamda, 71 tesisin rehabilite edilmesi planlanmış, bununla birlikte 52 tesiste söz konusu bakım ve onarım çalışmaları yapılmıştır.

Tablo 6.21: Kurumsal yapılanma ve genişleme yatırımları performans sonuçları, 2018

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi	Planlanan Bütçe	Tamamlanma Oranı (%)
Kurumsal Yapılanma ve Genişleme	10	Makine parkı kapasitesini güçlendirmek ve sürekli modernize etmek	34 adet araç ve iş makinesi temin etmek	12.865.000	0,0
			Makine ikmal hangar, atölye ve idari binasını projelendirmek ve yapmak	5.000.000	0,0
	38, 43	6360 Sayılı Yasa öncesinde, ilgili kurumlarca tespit edilmiş ve halihazırda çalışmayan veya kısmen faal olan içme suyu/kanalizasyon sistemlerini rehabilite ederek işletme standartlarını yükseltmek	71 tesisin bakım-onarımını yapmak ve iyileştirmek	22.622.000	73,2
TOPLAM				40.487.000	

6.3. Planlama, izleme ve değerlendirme sürecine katılım

Planlama, izleme ve değerlendirme sürecine katılım konusunda önceki yıllara benzer araç ve mekanizmalar kullanılmıştır.

Tablo 6.22'de detayları görüldüğü üzere 2018 Performans Programı da esas olarak kurum içi yapılarla sınırlı bir mekanizmayla hazırlanmıştır.

Önceki yıllarda olduğu gibi kurum denetçileri tarafından iç denetim yapılmıştır. Dış denetim çalışmaları kapsamında kurumsal raporlar Sayıştay Başkanlığı'na sunulmuştur. İç denetim kapsamında ise kurumsal çalışmalar DİSKİ Genel Kurulu tarafından görevlendirilen denetçiler tarafından idari ve mali açıdan denetlenerek raporlanmıştır.

Tablo 6.22: İzleme ve değerlendirme mekanizmaları, 2018

Hizmet Alanı	Stratejik Amaç No	Stratejik Amaç	Performans Hedefi
Stratejik ve Mali Hizmetler	5	Mali hizmetlerde verimliliği ve etkinliği artırmak	
	5 EK	Stratejik yönetim anlayışına uygun olacak şekilde güçlü bir mali yapı oluşturmak	İç Kontrol Uyum Eylem Planı'nı bir kez izlemek 2.500 işlemin ön mali kontrolünü yapmak
Basın Yayın ve Halkla İlişkiler	45	Vatandaşa daha iyi bir halkla ilişkiler hizmeti vermek	
	46	Kurum hizmetlerini daha iyi bir şekilde kamuya tanıtmak ve bilinçlendirme çalışmaları yapmak	Kurumu tanıtmaya yönelik ortalama 80 bin bilinçlendirme materyali hazırlayarak dağıtmak
			İlköğretim öğrencilerine yönelik içme suyu ve atık su tesislerine on kez gezi düzenlemek İlköğretim öğrencilerine yönelik bilinçlendirme amaçlı 40 seminer düzenlemek
47	Daha iyi hizmet vermek için vatandaş memnuniyeti araştırması yaparak sonuçlara göre gerekli değişikliklerin yapılmasını sağlamak	2.000 kişilik vatandaş memnuniyet anketi yapmak	

İzleme ve değerlendirme konusundaki performans sonuçları incelendiğinde, önceki yıllardan farklı olarak İç Uyum Kontrol Eylem Planı'nın yıl içerisinde bir kez izlenmesi ve 2.500 işlemin ön mali kontrolünün yapımı planlanmıştır. Uygulamada, söz konusu izleme çalışması yapılırken, 3.041 işlemin ön mali kontrolü yapılmıştır.

İzleme ve değerlendirme kapsamına ayrıca, kurum çalışmalarını tanıtmak ve toplumsal farkındalığı artırmak amacıyla 80 bin tanıtım materyalinin dağıtımını, ilköğretim öğrencilerinin içme suyu ve atık su tesislerine on gezi düzenlemesi ve 40 ilköğretim okulunda seminer verilmesi planlanmıştır. Uygulamada, 84.530 materyal dağıtılmış, iki gezi kapsamında 35 öğrencinin tesisleri ziyaret etmesi sağlanmış ve 32 okulda 3.000 öğrenciye seminer verilmiştir.

Daha iyi hizmet vermek için 2.000 vatandaşa memnuniyet araştırması yapmak planlansa da 994 kişilik bir anket çalışması yapılmıştır. Söz konusu ça-

İşma önceki üç yıl da planlanmış ancak yapılmamıştır. Bu anlamda, anketin kapsamı sayısal olarak sınırlı olsa da gerçekleştirilmiş olması not etmeye değerdir.

7. KIŞANAK/ANLI – KAYYUM DÖNEMİ KIYASLAMALARI

Önceki bölümlerde 2015-2018 dönemi yıl bazında üç başlık altında incelendi: bütçe sonuçları, altyapı yatırımlarına ilişkin performans sonuçları ile planlama, izleme ve değerlendirme süreçlerine katılım. Yıl bazlı analizlerden sonra bu bölümde Kışanak/Anlı dönemi ile Kayyum Atilla dönemi kıyaslaması yapıyor.

7.1. Bütçe kıyaslamaları

2015 ve 2016 yıllarını kapsayan Kışanak/Anlı döneminde planlanan toplam bütçe 440 milyon TL'dir. Bütçe gerçekleştirme düzeylerine bakıldığında toplam gelirin 524,35 milyon TL, toplam giderin ise 507,15 milyon TL olduğu görülüyor. Söz konusu rakamlar dikkate alındığında, 2015-2016 döneminde bütçe planlamasında öngörülen gelirlerden %19,17 oranında fazla gelirin elde edildiği ve %15,26 oranında fazla harcama yapıldığı görülüyor. İki yıl içerisinde gerçekleşen giderlerden 17,2 milyon TL fazla miktarda gelir elde edilmiştir.

Buna karşın, 2017-2018 yıllarını kapsayan Kayyum Atilla döneminde 905,16 milyon TL tutarında bir bütçe planlanmıştır. Bu önceki iki yıllık döneme göre iki kattan daha fazla bir bütçeye denk düşüyor. Bununla birlikte, gerçekleşen bütçeye bakıldığında, gelirlerin toplamda 552,25 milyon TL, giderlerin ise 597,47 milyon TL olduğu görülüyor. Planlanan bütçeyle gerçekleşen bütçe kıyaslandığında bu gelirler düzeyinde eksi yönde %38,99; giderler düzeyinde ise eksi yönde %33,99 oranında bir sapmanın olduğunu gösteriyor. İki yıl içerisinde yapılan harcamalar gelirlerden 45,2 milyon TL daha fazla olmuştur.

Söz konusu rakamlar 2015-2018 yılı içerisinde gerçekleşen gelir ve giderler konusunda istikrarlı bir eğilimin olduğunu gösteriyor. Bununla birlikte 2015-2016 döneminde ortalama altı birimlik bir gelir varken beş birimlik bir gider planlanmıştır. Buna karşın, 2017-2018 döneminde bütçe planlamasında büyük bir sapmanın yaşandığı görülüyor. Ortalama beş birimlik bir gelir varken, dokuz birimlik bir giderin planlandığı görülüyor.

Kışanak/Anlı ve Kayyum Atilla dönemine ait bütçe rakamları Tablo 6.23'te özetlenmiştir.

Tablo 6.23: Bütçe kıyaslamaları 2015-2016/2017-2018

Kalemler	2015-2016		2015-2016	
	Miktar (TL)	Oran (%)	Miktar (TL)	Oran (%)
Öngörülen toplam bütçe	440.000.000	100,00	905.163.000	100,00
Personel giderleri	83.402.000	18,96	102.388.000	11,31
Mal ve hizmet alımları	190.874.000	43,38	290.831.000	32,13
Sermaye giderleri	83.974.000	19,09	412.984.000	45,63
Gerçekleşen gelirler	524.350.166	119,17	552.249.868	61,01
Gerçekleşen giderler	507.146.906	115,26	597.471.710	66,01
<i>Planlanan Yatırımlar</i>				
Mal ve hizmet alımları ile sermaye giderleri içerisinde yatırım nitelikli çalışmalara ayrılan bütçe (Tablo 6.1'deki stratejik amaçlar)	171.473.000	38,97	240.341.000	26,55
İçme suyu temini ve dağıtım çalışmaları ile bu alanda yapılacak yatırımlara ayrılan bütçe	68.165.000	15,49	86.945.000	9,61
Atık su ve yağmur suyu çalışmaları ve yatırımlarına ayrılan bütçe	53.317.500	12,12	91.137.000	10,07
Yenilenebilir enerji yatırımlarına ayrılan bütçe	4.000.000	0,91	18.372.000	2,03
Kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalarına ayrılan bütçe	45.991.000	10,45	43.987.000	4,86

7.2. Altyapı yatırımlarına ilişkin kıyaslamalar

Planlanan ve gerçekleşen bütçeler arasında dikkate değer bir farklılık olduğu için uygulama sonuçlarını yapılan yatırımlar üzerinden analiz etmek yerinde olacaktır. Tablo 6.24'te görüldüğü gibi yatırımlar dört alanda yapılmıştır. Bu alanlar şunlardır:

1. İçme suyu yatırımları
2. Atık su ve yağmur suyu yatırımları
3. Yenilenebilir enerji yatırımları
4. Kurumsal yapılanma ve genişleme yatırımları

Tablo 6.24 verileri incelendiğinde, dört yatırım alanı içerisinde içme suyu ile kurumsal yapılanma ve genişleme alanında Kışanak/Anlı döneminin, atık su ve yağmur suyu ile yenilenebilir enerji yatırımları alanında Kayyum Atilla döneminde daha başarılı olduğunu görülmüştür.

6.24. Altyapı yatırımlarının kıyaslamaları, 2015-2016 / 2017-2018

Yapılan Yatırımlar	Birim	2015-2016 Dönemi	2017-2018 Dönemi
<i>İçme Suyu Yatırımları</i>			
İlçe merkezlerinde ve kırsal bölgede dezenfekte sisteminin kurulduğu mahalle sayısı	adet	147	192
Kırsal mahallelerde bakım ve onarımı yapılan depo sayısı	adet	0	259
Kırsal mahallelerde bakım ve onarımı yapılan terfi binası sayısı	adet	0	12
Tüm basınç katlarında hidrolik modellemenin tamamlanma oranı	yüzde	100	0
Basınç katlarında oluşturulan izole bölge sayısı	adet	50	0
AÇB borusu yerine döşenen HDPE borusu uzunluğu	km	25	5
İçme suyu sistemi tesis edilen yeni mahalle (köy ve mezra) sayısı	adet	216	37
Sondaj kuyularının elektrik tesisinin yapıldığı yeni mahalle (köy ve mezra) sayısı	adet	58	20
İlçe suyu projesi hazırlanan ilçe sayısı	adet	1	1
Döşenen içme suyu şebekesi uzunluğu	km	413	252
100 metreküp kapasiteli su deposu yapımı	adet	10	8
50 metreküp kapasiteli su deposu yapımı	adet	68	20
Gözeli Su Havzası'nın rehabilitasyon oranı	yüzde	0	100
<i>Atık Su ve Yağmur Suyu Yatırımları</i>			
Vakumlu ve itici özellikli vidanjör alımı	adet	0	4
Kanal görüntüleme cihazı alımı	adet	0	2
Kompozit kapakla değiştirilen pik kapak sayısı	adet	2.488	3.910
Temizlenen kanalizasyon şebekesi uzunluğu	km	497	243
Döşenen kanalizasyon abone bağlantısı uzunluğu	km	0	15
Döşenen kanalizasyon şebekesi uzunluğu	km	65	120
Batı kolektörünün kalan 4 kilometrelik kısmını tamamlama	yüzde	100	0
Aritma tesisi tamamlanan ilçe sayısı	adet	2	5
Döşenen yağmur suyu şebekesi uzunluğu	km	60	107
<i>Yenilenebilir Enerji Yatırımları</i>			
HES yapma	adet	0	0
Bismil ilçesi GES Projesi yapım işi	yüzde	0	100
Pompa istasyonu GES Projesi yapım işi	yüzde	0	0

Yapılan Yatırımlar	Birim	2015-2016 Dönemi	2017-2018 Dönemi
<i>Kurumsal yapılanma ve genişleme yatırımları</i>			
Birim (Şube Müdürlüğü) kurulan ilçe sayısı	adet	13	0
İlçeler için temin edilen araç ve iş makinası sayısı	adet	89	0
İlçelerde yapılan istihdam sayısı	adet	443	0
Bakım ve onarımlarını yapılan devralınmış tesis sayısı	adet	70	69

İçme suyu yatırımları

İçme suyu alanında Kayyum Atilla dönemine kıyasla Kışanak/Anlı döneminde daha fazla yatırım yapıldığı görülüyor. Kuşkusuz bu alanda dikkate çeken en önemli çalışma içme suyu şebekesinin döşenmesidir. 2015-2016 döneminde toplamda 413 kilometre uzunluğunda içme suyu şebekesi döşenirken, bu sayı 2017-2018 döneminde 252 kilometredir. Başka bir ifadeyle Kışanak/Anlı döneminde sonraki döneme kıyasla %63,89 oranında daha fazla içme suyu şebekesi döşenmiştir.

İşletme koşullarını iyileştirmek ve AB şehirleri düzeyinde bir içme suyu dağıtım sistemi kurma amacı kapsamında AÇB borularının HDPE borularıyla değiştirilmesi çalışmasında 2015-2016 döneminde 25 kilometre uzunluğunda bir mesafe alınırken, bu rakam 2017-2018 döneminde sadece 5 kilometre olmuştur.

Yine, yeni mahallelere (köy ve mezra) içme suyu konusunda altyapı hizmeti sunma kapsamında 2015-2016 döneminde 216 mahallede içme suyu tesisi kurulmuş ve 58 mahallede sondaj kuyularında elektrik tesisi yapılmıştır. Buna karşında, 2017-2018 döneminde 37 mahallede içme suyu tesisi, 20 mahallede ise sondaj kuyularında elektrik tesisi işi yapılmıştır.

İçme suyu rezervlerini artırmak amaçlı, depo yapımı çalışmalarına bakıldığında, 2015-2016 döneminde on adet 100 metreküp kapasiteli ve 68 adet 50 metreküp kapasiteli depo yapılırken, 2017-2018 döneminden her iki depo tipinden sırasıyla 8 ve 20 adet yapılmıştır.

Öte yandan, ilçe merkezlerinde ve kırsal bölgelerde dezenfekte sisteminin kurulması ve kırsal bölgelerdeki depoların ve terfi binaların bakım ve onarımı çalışmalarında Kayyum Atilla döneminin daha başarılı olduğu görülüyor. Kışanak/Anlı döneminde 147 mahallede dezenfekte sistemi kurulurken, Kayyum döneminde 192 mahallede çalışma yapılmıştır. Yine Kayyum döne-

minde kırsal mahallelerde 250 depo ve 10 terfi binasının bakım ve onarımı yapılırken, Kışanak/Anlı döneminde bu alanda herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Kayyum döneminde içme suyu alanında önceki döneme kıyasla başarı sağlanan bir diğer alan Gözeli su havzasının rehabilitasyonu çalışmasıdır. Önceki yıllarda planlanmasına rağmen yapılamayan yenileme ve iyileştirme çalışması 2018 yılında tamamlanmıştır.

Atık su ve yağmur suyu yatırımları

İçme suyu yatırımları alanında Kışanak/Anlı dönemi daha başarıyla atık su ve yağmur suyu yatırımları alanında Kayyum döneminin daha başarılı olduğu görülüyor. Bu alandaki en önemli çalışma hiç kuşkusuz kanalizasyon şebekesi ve yağmur suyu şebekesinin döşenme düzeyidir. 2015-2016 döneminde toplamda 65 kilometre kanalizasyon ve 60 kilometre yağmur suyu şebekesi döşenirken, 2017-2018 döneminde toplam 120 kilometre kanalizasyon ve 107 kilometre yağmur suyu şebekesi döşenmiştir. Yine 2017-2018 döneminde toplam 15 kilometre uzunluğunda kanalizasyon abone bağlantısı yapılmıştır.

Araç-ekipman kapasitesini güçlendirme ve teknik altyapıyı iyileştirme kapsamında, kayyum döneminde dört adet vakumlu ve itici özellikli vidanjör ve iki adet kanal görüntüleme cihazı alımı sağlanmış ve toplam 3.910 adet pik kapak kompozit kapakla değiştirilmiştir. Kışanak/Anlı döneminde vidanjör ve kanal görüntüleme cihazı alımı planlansa da temin edilmemiştir. Buna karşın, 2.488 pik kapak değiştirilmiştir.

Arıtma tesisi yapımına bakıldığında Kışanak/Anlı döneminde iki adet tesisin yapımı sağlanırken, Kayyum Atilla döneminde beş adet tesis yapılmıştır. Bununla birlikte hem içme suyu hem de atık su arıtma tesislerinin yıllara yayılan çalışmalar olduğu ve birçoğunun yapımına önceki yıllarda başlandığı ve ilgili dönemde tamamlandıkları not edilmelidir.

Kayyum dönemine kıyasla Kışanak/Anlı döneminde iki alanda daha fazla başarı sağlandığı görülüyor. Kayyum döneminde toplam 243 kilometre uzunluğunda kanalizasyon şebekesi temizlenirken, Kışanak/Anlı döneminde bu çalışma 497 kilometreyi kapsamıştır. Yine Kışanak/Anlı döneminde batı kolektörünün kalan dört kilometre uzunluğundaki kısmı tamamlanmıştır.

Yenilenebilir enerji yatırımları

Yenilenebilir enerji yatırımları Kışanak/Anlı döneminde gündeme gelmiş ve çeşitli yatırımlar planlanmıştır. Söz konusu alana yatırım yapma kararları Kayyum Atilla döneminde de alınmıştır. Bununla birlikte bu alanda yapılan tek çalışma Bismil ilçesinde yapılan GES Projesi'dir. Söz konusu çalışma kayyum döneminde yapılmıştır.

Kurumsal yapılanma ve genişleme yatırımları

2014 yılında uygulama giren 6360 Sayılı Yasa'yla birlikte Büyükşehir Belediyesi'nin yetki sahası Diyarbakır şehir merkezinden il sınırlarına genişlemiştir. Bu durumun bir sonucu olarak, diğer belediye hizmetleri alanında olduğu gibi altyapı alanında da kurumsal çalışmaları ve kurumsal yapıyı il geneline yayma ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Bu kapsamda, 2015-2018 döneminde kurumsal yapılanma ve genişleme çalışmalar dördüncü yatırım alanı olarak belirlenmiştir. Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, asıl yatırımın Kışanak/Anlı döneminde gerçekleştirildiği görülmüştür.

Kışanak/Anlı döneminde taşrada bulunan 13 ilçede DİSKİ birimleri oluşturulmuştur. Yine söz konusu ilçe birimlerinde kullanılmak üzere 89 araç ve iş makinasını temin edilirken, toplam 443 personel istihdam edilmiştir. Buna karşın, kayyum döneminde söz konusu üç alanda herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Buna karşın, 6360 Sayılı Yasa sonucu DİSKİ'ye devredilen tesislerin bakım ve onarımlarının yapımında her iki dönemde benzer bir performansın sergilendiği görülmüştür. 2015-2016 döneminde 70, 2017-2018 döneminde ise 69 tesisin bakım ve onarımı yapılmıştır.

7.3. Planlama, izleme ve değerlendirme süreçlerine katılım konusundaki kıyaslamalar

DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı'nın hazırlanma süreci, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı hazırlama süreciyle birlikte ele alınmıştır. DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı vatandaşlar, muhtarlar, STK'lar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının katılımıyla hazırlanmıştır. 7.800 kişilik hane halkı anketi, farklı başlıklarda organize edilen 15 tematik forum, 17 ilçeye 778 muhtarın katılımıyla düzenlenen toplantılar raporlanarak dış paydaşlardan gelen görüş ve öneriler planlama sürecine dahil edilmiştir.

Bununla birlikte, performans programlarının planlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar kıyaslandığında Kışanak/Anlı dö-

nemi ile Kayyum Atilla dönemi arasında dikkate değer bir farkın olmadığı görülüyor. Her iki dönemde de yıllık performans programları DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı'nda belirlenen stratejik amaç ve hedefler baz alınarak kurum içi yapı ve mekanizmalarla hazırlanmış ve vatandaşlar, muhtarlar, STK'lar gibi dış paydaşların katılımı sağlanmamıştır. Bu alanda planlanan tek çalışma yıllık vatandaş memnuniyet araştırmasıdır. Bununla birlikte, söz konusu araştırma her yıl planlansa da sadece 2018 yılında yapılabilmektedir.

İzleme ve değerlendirme çalışmaları kapsamında her iki dönemde de kurum içi denetim çalışmaları yapılmıştır. Yine kurumsal raporlar dış denetim amaçlı Sayıştay Başkanlığı'na gönderilmiştir.

İzleme ve değerlendirme çalışmalarında vatandaşlar, muhtarlar ve STK'lar gibi kurum dışı aktörlerin katılımı bilgilendirme çalışmalarıyla sınırlı tutulmuştur. Söz konusu bilgilendirme çalışmaları da oldukça sınırlı düzeyde kalmıştır.

Her iki dönemde planlama, izleme ve değerlendirme alanında yapılan çalışmalar Tablo 6.25'te özetlenmiştir.

6.25. Altyapı yatırımlarının kıyaslamaları, 2015-2016 / 2017-2018

Yapılan Çalışmalar	2015-2016 Dönemi	2017-2018 Dönemi
İç denetim sayısı	2	2
Dış denetim sayısı (Sayıştay denetimi)	1	0
Performans Programı'nın izlenme sayısı	3	0
İç Kontrol Uyum Eylem Planı'nın izlenme sayısı	0	1
Ön mali kontrolün yapıldığı işlem sayısı	0	3.041
Alo 185 hattının oluşturulduğu ilçe sayısı	13	-
Kurumu tanıtmaya yönelik dağıtılan materyal sayısı	120.000	105.530
İlköğretim öğrencilerine yönelik içme suyu ve atık su tesislerine düzenlenen gezi sayısı	35	10
İlköğretim öğrencilerine yönelik içme suyu ve atık su tesislerine düzenlenen gezilere katılan öğrenci sayısı	1.650	3.235
İlköğretim öğrencilerine yönelik bilinçlendirme amaçlı seminer sayısı	57	40
İlköğretim öğrencilerine yönelik bilinçlendirme amaçlı seminerlere katılan öğrenci sayısı	14.300	6.200
Periyodik yayın sayısı	4	0
Vatandaş memnuniyet anketi sayısı	0	1

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi başkanı ve meclisine bağlı olan bununla birlikte belediyeden farklı bir kurumsal yapıya sahip olan DİSKİ'nin yürüttüğü altyapı çalışmaları analiz edildi.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi eşbaşkanları Gültan Kışanak ve Fırat Anlı'nın görevden alınması ve tutuklanması sonucu merkezî hükümet tarafından kayyum olarak atanan Cumali Atilla, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı'nı yürürlükten kaldırıp söz konusu planın yerine 2017-2021 Stratejik Planı'nı hazırlarken, DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı'nı uygulamaya devam etmiştir. Söz konusu stratejik plana bağlı olarak yıllık performans programları hazırlanmıştır.

Stratejik planın yürürlükte kalması dikkate alınarak bu bölümde bütçelendirilmiş yıllık planlar olan performans programları analize konu edilmiştir. Söz konusu analizler yıl bazında üç düzeyde yapılmıştır: Bütçe analizleri, altyapı yatırımları ile planlama, izleme ve değerlendirme süreçlerine katılım. Yıl bazında üç başlıkta ilgili analizler yapıldıktan sonra, Kışanak/Anlı ve Kayyum dönemlerinin bir kıyaslaması yapılmıştır.

1. Söz konusu bölümde yapılan analizlerin ortaya çıkardığı ana bulgu şudur: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nden farklı olarak DİSKİ çalışmalarında Kayyum Cumali Atilla yönetimi döneminde dikkate değer bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Üst yönetimden ziyade DİSKİ bürokrasinin belirleyici olduğu bir deneyim ortaya çıkmıştır. Kışanak/Anlı döneminde hazırlanan stratejik amaç ve hedefler kapsamında belirlenen çalışmalar performans göstergelerinde bazı sayısal değişimler olmakla birlikte kayyum döneminde de büyük oranda sürdürülmüştür. Bu durum altyapı çalışmalarının "teknik" bir iş olarak görülmesi ya da DİSKİ'nin belediye dışında farklı bir kurumsal yapıya sahip olması gibi nedenlerden kaynaklanmış olabilir.

2. Dört yılın bütçeleri incelendiğinde, gerçekleşen gelir ve giderler düzeyinde genel olarak istikrarlı bir tablonun olduğu görülüyor. Bununla birlikte, performans hedeflerinde Kışanak/Anlı yönetimi döneminde gerçekleşen gelirlerin kısmi olarak altında bir gider planlaması yapılmıştır. Buna karşın, Kayyum yönetimi döneminde gerçekleşen gelirlerin yaklaşık üçte ikisi kadar daha fazla bir gideri içeren bir planlama yapılmıştır. Bu anlamda kaynak planlaması bağlamında Kışanak/Anlı yönetiminin daha başarılı olduğu görülüyor.

3. Uygulama sonuçlarına bakıldığında DİSKİ yatırımlarının dört alanda yoğunlaştığı görülüyor: (1) içme suyu, (2) atık su ve yağmur suyu, (3) yenilene-

bilir enerji yatırımları ile (4) kurumsal yapılanma ve genişleme. Söz konusu dört alan içerisinde içme suyu ile kurumsal yapılanma ve genişleme alanında Kışanak/Anlı yönetiminin, atık su ve yağmur suyu alanında ise Kayyum yönetiminin daha başarılı olduğu görülüyor. Kayyum yönetimi ayrıca, Kışanak/Anlı yönetiminden farkı olarak yenilenebilir enerji yatırımları içerisinde planlanan projelerden birinin gerçekleştirilmesini başarmıştır.

4. Planlama, izleme ve değerlendirme çalışmalarında iki dönem arasında dikkat çekici bir farkın olmadığı görülüyor. Vatandaşlar, muhtarlar, STK'lar gibi dış paydaşların katılımını mümkün kılacak yapı ve mekanizmaların olmadığı, kurum içi yapılarla sınırlı bir planlama yaklaşımının her iki dönemde de tercih edildiği görülüyor. Yine, planlama çalışmalarında olduğu gibi izleme ve değerlendirme çalışmalarında da dış paydaşların katılımı sağlanmamıştır. İzleme ve değerlendirme çalışmalarında bilgilendirici materyaller, ilköğretim öğrencilerine dönük geziler ve eğitim seminerleriyle sınırlı bir çalışma yürütülmüştür.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

YEREL DEMOKRASİNİN GELİŞİMİ İÇİN POLİTİKA ÖNERİLERİ

Türkiye’de vatandaşların yerel yönetimlere katılımı oldukça sınırlı düzeydedir. Kamu kaynaklarını kamudan alınan yetkiyle yönetildiği yerel yönetimlerde planlama, uygulama, izleme ve denetleme süreçleri çoğu yerde kamunun katılımı olmaksızın yönetiliyor. Yerel ihtiyaçların ve önceliklerin, orta ve uzun vadeli amaçların belirlenmesi, uygulama planlarının hazırlanması kapalı kapılar ardında bürokrasinin bilgisiyle sınırlı süreçlerde hazırlanıyor. Yine uygulama süreçlerinin izlenmesi ve denetlenmesinde bürokrasi dışındaki aktörlerin katılımı sağlanamadığından şeffaf ve hesap verebilir kurumların gelişimi sağlanamıyor.

Yerel yönetimlerde vatandaşların katılımını sağlamak her şeyden önce kamusal sorumluluk gereğidir. Zira, yerel yönetimler hem yetkilerini hem de kaynaklarını vatandaşlardan alıyorlar ve bu anlamıyla kamuya karşı sorumlu kurumlardır.

Kamusal sorumluluğun yanı sıra, yerel ölçekte farklı çıkarlara sahip toplumsal gruplar arası teması, diyalogu ve müzakereyi mümkün kılmak için de vatandaşların katılımını sağlamak gerekir. Başka bir ifadeyle yerel ölçekte demokrasinin hem işlemesi hem de derinleşmesi için katılım mekanizmalarını inşa etmek gerekir. Katılım mekanizmalarının mümkün kılacağı temas, diyalog ve müzakere ayrıca kolektif öğrenme kapasitesini artırır. Farklılıklarla temas ve müzakere düşüncelerin ve pozisyonların değişmesi, yenilenmesi ve gelişmesi için dikkate değer imkanlar sunar.

Katılım ayrıca kurumsal verimlilik ve etkinliği artırır. Zira, katılım sorunların doğru ve yerinde tespitini ve kaynakların etkili dağılımını mümkün kılar.

Son olarak, yerel ölçekte toplumsal gelişimi güçlendirmek için de katılıma ihtiyaç vardır. Yerel yönetimler sınırlı kaynaklarıyla yerel gelişimi tek başına sağlayamazlar. Bu noktada yerelin farklı toplumsal kaynaklarının yerel ihtiyaç doğrultusunda mobilizasyonu önem kazanır. Yerel yönetimler katılımcı yapılar ve süreçlerle farklı toplumsal kaynakları mobilize edebilir ve bir yandan kurumsal kaynakları kullanırken, bir yandan da çoklu kaynak mobilizasyonuna liderlik edebilirler.

Yukarıda özetlenen gerekçelerle yapılan bu araştırma, Diyarbakır'da yerel hizmetlerin sivil denetimini güçlendirerek yerel ölçekte katılımcı ve hesap verebilir kurumsal yapıların gelişimine katkı sunmayı amaçlıyor.

Çalışma kapsamında, bir örnek oluşturması açısından, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin 2015-2018 yıllarını kapsayan çalışmaları incelenmiştir. Söz konusu incelemede dört temel hedef gözetilmiştir:

1. Diyarbakır'da bulunan sivil toplum aktörlerin içerisinde yerel kamu hizmetleri ve yurttaş hakları konusunda farkındalık geliştirme
2. Kamu hizmetlerinin sivil toplum aktörleri tarafından denetimini sağlamak ve kamuda planlama, uygulama ve denetleme süreçlerinin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini desteklemek
3. Diyarbakır'da kamu ile sivil toplum arasındaki ilişkiyi güçlendirmek ve eleştirel bir işbirliği oluşturmak
4. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ile DİSKİ'nin 2020-2024 dönemi stratejik planlama süreçlerine katkı sunmak.

Çalışma kapsamında esas olarak Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan kurumsal belgeler incelendi. Dikkate alınan temel belgeler stratejik planlar, performans programları ve faaliyet raporları oldu. Bunlarla birlikte, stratejik plan izleme ve değerlendirme raporları da dikkate alındı.

Aşağıda çalışma sonucunda ortaya çıkan kritik bulgular özetleniyor. Ayrıca, söz konusu bulgular dikkate alınarak, Diyarbakır'da yerel demokrasinin güçlenmesi için büyükşehir belediyesi ile sivil toplum aktörleri için öneriler sunuluyor.

TEMEL BULGULAR

1. Kışanak ve Anlı yönetimi tarafından hazırlanan DBB 2015-2019 Stratejik Planı ile kayyum tarafından hazırlanan DBB 2017-2021 Stratejik Planı önemli farklılıklar arz ediyor. İki plan arasındaki en önemli farklılıkların başında planlama süreci geliyor. İlk planda planlama sürecinin kendisi plan kadar önemsenmiş ve yerel ölçekte farklı toplumsal aktörler arasında bir katılım, diyalog, müzakere ve öğrenme süreci olarak değerlendirilmiştir. Buna karşın, 2017-2021 Stratejik Planı esas olarak kurum içi bilgiyle hazırlanmıştır. Bununla birlikte web sitesi üzerinden yapılan anketlerle vatandaşların ve STK'ların sınırlı düzeyde de olsa görüşleri alınmıştır.

2. Her iki stratejik plan içerik olarak kıyaslandığında 2015-2019 Stratejik Planında Türkiye’de hakim olan geleneksel belediye hizmetlerinin ötesine bakan bir yerel yönetim yaklaşımının olduğu görülüyor. İmar ve şehircilik, ulaşım, çevre, sağlık hizmetleri, sosyal hizmetler, kültür ve turizm, itfaiye ve zabıta gibi geleneksel hizmet alanlarının yanı sıra, beş önemli farklılığın eklendiği görülüyor. Bu temel farklılıklar şunlardır: (1) yerelleşme ve yerel ölçekte doğrudan demokrasinin inşası, (2) çoğulcu kimlik politikaları, (3) kadın politikaları ve toplumsal cinsiyet eşitliği, (4) yerel ekonominin güçlendirilmesi ve (5) kırsal bölgenin gelişimi. İlk üç alan ana-akım Kürt siyasetinin Kürt meselesi etrafında temsil ettiği politik vizyonla doğrudan ilişkilidir ve esas olarak Kışanak ve Anlı döneminde Kürt meselesi ile yerel yönetimler arasında doğrudan ve güçlü bir bağın kurulduğunu gösteriyor. Yerel ekonominin güçlenmesine stratejik bir önem atfedilmesi de Kürt meselesi ile ilişkilendirilebilir. Zira, Diyarbakır ve çevresinin içinde bulunduğu kronikleşmiş sosyoekonomik sorunlar, bölgeler arası gelişmişlik farkı ve merkezi yönetimin bu alanda sağladığı olanakların sınırlarının, yerel kalkınma söylemini öne çıkardığı söylenebilir. Son olarak, kırsal bölgenin gelişimi esas olarak 6360 sayılı yasa ile belediyelerin kentsel alanda hizmet üreten örgütlerden hem kentsel hem de kırsal alanda hizmet üreten örgütlere dönüşmesiyle ilişkilidir. Görüldüğü kadarıyla, Kışanak ve Anlı yönetimi söz konusu yasal düzenlemeyi belediyelerin yetki alanlarını ve etkilerini genişletmeye dönük bir fırsat olarak okumuştur.

3. 2017-2021 Stratejik planı, esas olarak önceki planın elden geçirilmesi ve bazı unsurların elenerek planın sadeleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bununla birlikte, eleme ve sadeleştirmeler önceki plandan farklı olarak geleneksel bir belediye yönetimi anlayışının esas alındığını yansıtıyor. Zira, elenen temel unsurlar yukarıdaki baş alanın ilk üçü olmuştur. Yerel ekonominin güçlenmesi ile kırsal bölgenin gelişimine de daha sınırlı bir stratejik önem atfedilmiştir. Önceki planda 13 stratejik alan içerisinde yer alan yerel ekonominin güçlenmesi ve kırsal bölgenin gelişimi, yeni planda stratejik alanlar içerisinde yer almamış, söz konusu alanlar kapsamında planlanan faaliyetler ise sadeleştirilerek ulaşım, çevre, imar ve şehircilik, kültür ve turizm gibi geleneksel belediye hizmetleri içerisine serpiştirilmiştir.

4. Bütçe açısından her iki plan incelendiğinde, her iki planda da genel olarak ulaşım ağırlıklı bir kaynak dağılımının olduğu görülmüştür. Toplam kaynakların yaklaşık yarısı ulaşım hizmetlerine ayrılmıştır. Kuşkusuz ulaşım hizmetleri de stratejik planlarda esas olarak yol yapım, bakım ve onarımını ifade ediyor.

5. Adlandırılmada yaşanan kısmi bir farklılaşmayla birlikte her iki planda yer alan stratejik alanlar incelendiğinde, imar ve şehircilik dışında kalan alanlarda temel politikaların büyük oranda benzeştiği söylenebilir. İmar ve şehircilik alanında ise her iki plan farklı bir şehir tahayyülü sunuyor. İlk plan çok ölçekli bir adem-i merkezileşmeyi, tarihi ve kültürel yapıların korunmasını esas alan bir imar ve şehircilik yaklaşımını barındırıyor. Buna karşın, ikinci planda adem-i merkezileşme hedefi ile tarihi ve kültürel mirasın korunmasına dönük bağlayıcı kararların tamamı çıkarılmıştır. Buna karşın, ulaşım, çevre koruma ve kontrol, park, bahçe ve yeşil alan, sosyal politikalar, sağlık hizmetleri, yerel ekonominin güçlendirilmesi, tarım ve hayvancılık ile kırsal kalkınma, itfaiye ve zabıta hizmetleri alanındaki temel politikalarda, kurumsal öncelikler ile stratejik amaç ve hedeflerde iki stratejik plan arasında dikkate değer bir farkın olmadığı görülüyor.

6. Uygulama sonuçlarına bakıldığında, beş yıllık stratejik planlar büyük oranda yıllık planları ve faaliyetleri belirlemiştir. Bu anlamıyla, stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporları yönetsel süreçlerde etkin araçlar olarak değerlendiriliyor ve kullanılıyor.

7. Kurumsal amaçlarla ilişkilendirilmiş ve bütçelendirilmiş yıllık plan olan performans programlarının hazırlanması ve uygulama süreçlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi çalışmaları vatandaşlar, muhtarlar ve sivil toplum aktörleri gibi şehrin paydaşlarının katılımı olmaksızın, sadece kurum içi yapı ve mekanizmalarla yapılmıştır. Bu durum hem Kışanak/Anlı dönemi hem de kayyum dönemi için geçerlidir.

8. Her iki yönetim döneminin bir diğer ortak noktası belediye hizmetlerinde yol çalışmalarına verilen ağırlıktır. Dört yıl boyunca kurumsal kaynaklar stratejik planlara uygun şekilde büyük oranda yol yapım, bakım ve onarım çalışmalarına aktarılmıştır. Ulaşım hizmetleri altında ele alınan yol çalışmalarına ayrılan bütçe payları %40'ların üstünde gerçekleşmiştir.

9. Genel olarak planlanan çalışmaların uygulanma oranı oldukça düşüktür. Bu oran %47 ile %66 arasında değişiyor. Bu da kurumun reel kapasitesinden öteye amaç, hedef ve faaliyetleri önüne koyduğunu gösteriyor. Her ne kadar reel başarı performansını yansıtmaya da planlanan faaliyetlerin sayısal olarak gerçekleşme oranı kayyum döneminde daha yüksektir. Kışanak ve Anlı döneminde faaliyetler düzeyinde genel başarı oranı 2015 ve 2016 yıllarında %47,33 ve %51,68 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşın, kayyum döneminde bu oranlar 2017 ve 2018 yıllarında sırasıyla %65,49 ve %65,89 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu rakamlar planlanan işler içerisinde gerçekleşen faaliyetlerin sayısal

oranının kayyum döneminin daha yüksek olduğunu gösteriyor. Öte yandan, Kışanak ve Anlı döneminde büyük iddialarla geleneksel belediye hizmetlerinden öteye daha geniş bir alanda belediye hizmeti öngörülerek daha fazla sayıda faaliyet planlanmıştır. Buna karşın uygulama sınırlı bir ilerleme sağlanmıştır. Kayyum döneminde ise daha yalın bir planlamayla sınırlı çalışmalar planlanmış ve uygulamada faaliyetler daha yüksek oranda tamamlanmıştır.

10. Yol, yeşil alan ve kırsal kalkınma alanlarında kayyum döneminde çalışmaların çok daha etkili yapıldığı görülüyor. Özellikle 2017 yılı içerisinde yol alanına büyük yatırımlar yapılmıştır. Kent merkezinde büyük ölçekli parklar tamamlanmıştır. Kırsal kalkınma alanında tarım ve hayvancılığı desteklemeye dönük sembolik çalışmalar dört yıl boyunca sürmüştür. Öte yandan, kayyum döneminde yapılan sulama kanalları önemli bir başarı olarak not edilmelidir.

11. Kayyum yönetimi yol, yeşil alan ve kırsal kalkınma alanlardan daha başarılıyken, kültür ve sanat alanında Kışanak/Anlı dönemine kıyasla çok vasat bir performans sergilemiştir. Yukarıda belirtildiği gibi çok-dilli belediyeciliğe geçiş yönündeki faaliyetler hem stratejik plandan hem de yıllık planlardan çıkarılmıştır. Öte yandan, tiyatro, sinema, müzik, festival gibi alanlarda etkinliklerle kültürel ve sanatsal açıdan canlı bir kentin inşasına dönük faaliyetler çok sınırlı düzeyde planlanmış ve planlanan çalışmalar da kısmi olarak yapılmıştır. Kışanak/Anlı döneminde ise söz konusu çalışmalara stratejik önem atfedilmiş ve görece olarak ilerleme de sağlanmıştır.

12. Rutin belediye hizmetleri dışında yeni alanlar açma ve yatırımlar yapma konusunda Kışanak/Anlı döneminde daha başarılı bir performans sergilenmiştir. Rutin çalışmalar dışında belediye hizmetlerini daha geniş bir alana yayma, yeni çalışma alanları oluşturma, orta ve uzun vadeli yatırımlar yapma konusunda 2015-2016 yıllarında önemli hedefler belirlenmiştir. Belirlenen hedefler sayısal olarak sınırlı düzeyde gerçekleşse de, Diyarbakır şehri için önemli yatırımlar yapılmıştır. Buna karşın, kayyum döneminde daha yalın ve geleneksel belediye hizmetleriyle sınırlı bir çalışma hedeflenmiştir. Bu anlamıyla sayısal olarak daha iyi performans sergilenmiştir. Öte yandan, kayyum döneminde belediye hizmetleri büyük oranda geleneksel işlerle sınırlı kalmış, belediye hizmetlerinde yeni alanlar oluşturma ve hizmet alanlarını genişletme konusunda dikkate değer bir ilerleme sağlanamamıştır.

13. Kışanak/Anlı dönemindeki çabaya rağmen, yeni ve yaratıcı çalışmalar sınırlı düzeyde gerçekleşmiştir. Diyarbakır'dan Türkiye'nin başka şehirlerine belediye hizmetleri anlamında anlatılabilecek hikayeler oluşturulamamıştır. Bu anlamda, Kışanak/Anlı döneminde doğrudan katılıma dayalı yerel demok-

ratik modeller, çok dilli belediyecilik, toplumsal cinsiyet eşitliği, yerel ekonomiyi güçlendirme, çok düzeyli adem-i merkezileşmeye dayalı mekânsal politikalarla kır-kent, şehir merkezi ve çevre ilçeler, şehir merkezindeki ilçelerin kendi arasında dengeli bir yapı ve ilişki oluşturmak gibi özgün hedefler belirlenmiştir. Bununla birlikte, çok-dilli belediyecilik ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki kısmi ilerlemeler dışında başka yerellere anlatılabilecek özgün hikayeler oluşturulamamıştır. Kayyum döneminde ise çok daha muhafazakar bir deneyim ortaya konulmuştur. Belediye hizmetlerinde yenilikçilik ve yaratıcılık alanında not etmeye değer bir uygulama geliştirilmemiştir.

14. 2014 yılında yürürlüğe giren yasayla birlikte büyükşehir belediyelerinin yetki sahaları şehir merkezinden il sınırlarına genişlemiştir. Ayrıca daha önce kentsel alanda hizmet üreten büyükşehir belediyesinin sorumlulukları alanına tarım ve hayvancılığı destekleme, kırsal yolların yapımı gibi kırsal hizmetler de girmiştir. Özetle, 6360 sayılı yasayla birlikte büyükşehir belediyeleri kente hizmet sunan örgütlerden hem kente hem de kıra hizmet üreten örgütlere dönüşmüştür. Bununla birlikte, 2015-2018 dönemi içerisinde buna uygun bir kurumsal dönüşüm sağlanamamış, belediye hizmetleri büyük oranda kentsel alanlarda kalmıştır. Ayrıca, kentsel alanlarda bile kaynakların çoğunluğu şehir merkezindeki ilçelerin kentsel alanlarına ayrılmış, çevre ilçelerin kentsel mahallelerine sınırlı hizmet götürülmüştür. 2019-2024 döneminde büyükşehir belediyesini bekleyen en önemli kurumsal dönüşüm sorunu il genelinde hem kentsel hem de kırsal alanda dengeli bir hizmet üretimini sağlamaktır.

15. DBB'den farklı olarak DİSKİ'de kayyum yönetimiyle birlikte dikkate değer bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Bu durum hem stratejik amaç, hedefler ve faaliyetler hem bütçe planlaması ve uygulamaları hem de planlama, izleme ve denetleme süreçlerine katılım açısından geçerlidir. Kışanak/Anlı döneminde hazırlanan DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı kayyum döneminde de uygulamada kalmıştır. Yıllık performans programları da büyük oranda benzerlikler arz etmiştir. DİSKİ'nin belediye bürokrasisinden farklı bir kurumsal yapıya ve bütçeye sahip olması, yine belediyeye kıyasla daha yalın bir kurumsal yapı içermesi, çalışma alanlarının net ve sınırlı olması ve sahanın "teknik" bir alan olarak görülmesi söz konusu sürekliliğin nedenleri olabilir.

16. DİSKİ çalışmalarında uygulama sonuçlarına bakıldığında 2015-2018 döneminde DİSKİ yatırımları dört alanda yoğunlaşmıştır: (1) içme suyu, (2) atık su ve yağmur suyu, (3) yenilenebilir enerji ve (4) kurumsal yapılanma ve genişleme. Kışanak/Anlı döneminde içme suyu ile kurumsal yapılanma ve genişleme alanında; buna kıyasla, Kayyum Atilla döneminde ise atık su ve

yağmur suyu alanında daha fazla yatırım yapılmıştır. Yenilenebilir enerji yatırımları her iki yönetim döneminde de yıllık planlar içerisinde yer almıştır. Buna karşın uygulamada dikkate değer bir yatırım yapılmamıştır. Bu alanda sadece kայyım döneminde bir Güneş Enerji Santrali kurulmuştur.

Yukarıdaki bulgulara dayanılarak yerel yönetimlerde katılımı artırmak ve daha şeffaf ve hesap verebilir bir kurumsal yapı inşa etmek için hem büyükşehir belediyesinin hem de sivil toplum aktörlerinin yapması gereken çalışmalar vardır. Bu konuda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İÇİN ÖNERİLER

1. Büyükşehir Belediyesi yerel yönetimlerde katılımcı süreçleri inşa etmek için her şeyden önce etkin ve verimli bir bilgilendirme mekanizması inşa etmelidir. Zira, yönetenlerin yönetilenleri yapılan çalışmalar hakkında doğru ve etkin bir şekilde bilgilendirmesi katılımın ilk basamağını oluşturuyor.
2. Kurumsal veri ve bilgi üretiminde doğruluk, standartlaştırma, ölçülebilirlik ve yalınlık sağlanmalıdır. Özellikle zamansal kıyaslamalar yapmak için doğru bilginin belli standartlarda ve ölçmeye uygun bir şekilde üretilmesi ve sunulması gerekir. Ayrıca, üretilen bilginin bürokrasinin anlaşılması dilinden çıkarılıp sadeleştirilmesi ve okunur/anlaşılır kılınması önem arz ediyor. Aksi takdirde yerel hizmetlere katılım daha ilk basamakta uzmanlık gerektiren bir işe dönüşecektir.
3. Beş yıllık stratejik planlar, yıllık performans programları ve faaliyet raporlarının hem hazırlanma hem de izleme ve değerlendirme süreçleri yerel ölçekte katılımcı yapı ve mekanizmaların inşasında kritik araçlar olarak değerlendirilebilir. Söz konusu çalışmalara başta vatandaşlar olmak üzere, muhtarların ve sivil toplum aktörlerinin katılımı sağlanmalıdır. Stratejik Planlama çalışması beş yıllık dönem için bir kez yapılıyor. Yine, performans programları her yılın ikinci yarısında yapılıyor. Faaliyet raporları ise her yılın ilk üç ayında hazırlanıyor. Bu anlamda asgari olarak Nisan-Mayıs-Haziran ayları önceki yılın çalışmalarının değerlendirildiği ve gelecek yılın faaliyetlerinin planlandığı bir dönem olarak değerlendirilebilir. Stratejik alanlar, temel hizmet sahaları ya da Belediye Meclisi ihtisas komisyonlarında belirlenen başlıklar bilgi üretim süreçlerinin ana eksenleri olarak belirlenebilir. Söz konusu başlıklarda geçmişe ve geleceğe dönük görüş, öneri ve beklentileri belirlemek üzere muhtar buluşmaları, katılımcı bütçe forumları ve vatandaş anketleri gibi çeşitli araçlar değerlendirilebilir.

4. Belediye Meclisi ve Kent Konseyi aktif yurtttaş-STK-yerel yönetim ilişkisinde aktarma organları rolünü görerek katılımcı süreçlerin inşasında kilit bir rol oynayabilirler.

5. Stratejik planlarda sadeleşme sağlanmalıdır. Bu kapsamda, iki kademeli bir sadeleştirme sağlanabilir. İlk olarak, genel bütçeyi baz alan bir planlamadan ziyade, sabit giderler dışında kalan “iş bazlı” kaynaklar dikkate alınarak bir planlama yapılmalıdır. Böylesi bir tercih tek başına dikkate değer bir sadeleşme sağlayacaktır. İkinci olarak, rutin devam eden işler ile yeni yatırımlar/çalışmalar “rutin” (R), “yatırım” (Y) gibi kodlamalarla ayrıştırılmalıdır. Bu da rutin işler dışında yapılan yatırımları, yeni çalışmalarını izlemeyi ve değerlendirmeyi sadece belediye bürokrasi için değil, aynı zamanda dış paydaşlar için de kolaylaştıracaktır.

6. Stratejik alanlar, stratejik amaç ve hedefler düzeyinde yıl bazlı bir önceliklendirme yapılmalıdır. Geçmiş deneyimlerde zamansal önceliklendirme yapılmamıştır. İhtiyaçların doğru ve zamanında tespiti, kaynakların etkin ve verimli kullanımı esas olarak bir önceliklendirme işidir. Söz konusu önceliklendirmeler amaç ve hedef düzeyinde olduğu kadar zamansal planlamada da yapılmalıdır. Böylesi bir düzenleme yıllık planlama süreçlerini dikkate değer oranda iyileştirecektir.

7. Planlama ve uygulama süreçlerinde aynı bütçe yönetimi yaklaşımı esas alınmalıdır. Yapılan tüm işlerin son kertede bir bütçe yönetimi olduğu söylenebilir. Bu anlamda, bütçeleme planlama kadar izleme ve değerlendirme çalışmalarında da kilit önemde bir alandır. Geçmiş deneyimlerde bütçe planlamasında stratejik alanlar baz alınırken, bütçe uygulamaları ana hizmet birimleri bazında takip edilmiştir. Söz konusu yöntem, etkin bir bütçe denetimine olanak tanımıyor. Hem kurumun hem de kurum dışı aktörlerin bütçeyi denetleyebilmesi için tutarlı ve ölçülebilir bir bütçe yönetiminin sağlanması gerekiyor. Özellikle vatandaşların, muhtarların ve sivil toplum aktörlerinin bütçeyi denetleyebilmesi için birim bazlı bütçelemenin yanı sıra stratejik alan/eksen bazında da bir bütçeleme yapılmalıdır. Her iki çalışmanın birlikte yapılması ideal olmalıdır. Bununla birlikte stratejik alan bazlı bütçeleme öncelikli olmalıdır.

8. Performans ölçümünde etkin ve verimli bir sayısallaştırma yöntemi geliştirilmelidir. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi gibi 1,73 milyon nüfusa hizmet eden, binlerce çalışanı olan, altyapıdan üst yapıya, kültürden sosyal politikaya kadar farklılaşan alanlarda onlarca birimle iş yapan örgütlerde performans ölçümü sayısal yönetim teknikleri kullanılmadan mümkün değildir. Bu anlamıyla hem hizmet birimlerinde hem de kurum genelinde performansı

doğru ölçen bir yöntemin geliştirilmesi gerekir. Kullanılan mevcut yöntem önemli bir kurumsal altyapı oluşturmuştur. Bununla birlikte ihtiyacı karşılamaktan ve doğru bilgi üretmekten uzaktır. Mevcut sayısallaştırma yönteminde herhangi bir ağırlıklandırma yapılmıyor. Süre, bütçe, toplumsal etki, aciliyet gibi farklı kriterlere göre dikkate değer düzeyde farklılaşan faaliyetler eşit ağırlıkta değerlendiriliyor. Yine faaliyet için belirlenen göstergeler de aynı ağırlıktadır. Örneğin bir iş için teknik şartname hazırlanması ile aynı işin yapım süreci aynı ağırlıkta değerlendirilebilmektedir. İyi bir sayısallaştırma için kritik mesele stratejik alanlar, faaliyetler ve her bir faaliyetin performans göstergeleri düzeyinde ağırlıklandırma yapılmasıdır. Stratejik alanlar düzeyinde ağırlıklandırma, yönetimin tercihlerine bağlı olarak subjektif yapılabileceği gibi, alana ayrılan bütçe payları baz alınarak da yapılabilir. Yine, muhtar toplantıları, hane halkı anketleri gibi araçlarla “talep yoğunluğu” dikkate alınarak da bir ağırlık katsayısı oluşturulabilir. Faaliyet ve faaliyetlerin performans göstergeleri ise ilgili birim tarafından ağırlıklandırılmalıdır. Söz konusu faaliyetin birimin tüm faaliyetleri içerisindeki yeri değerlendirilerek bir ağırlık katsayısı belirlenmelidir. Böylesi bir ağırlıklandırma yapılmadan yapılacak ölçümler sağlıklı bir sonuç ortaya çıkarmayacaktır. Etkin ve verimli bir sayısallaştırma bir yandan izleme ve değerlendirme süreçlerini iyileştirecek, bir yandan da kolektif öğrenme süreci güçlendirecektir.

9. Yerel yönetim kararları etki düzeyleri dikkate alınarak referanduma sunulabilir. Referandumlar söz konusu kararların kapsamı ve etkileri dikkate alınarak mahalle, ilçe ya da şehir düzeyde olabilir.

SİVİL TOPLUM AKTÖRLERİ İÇİN ÖNERİLER

1. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinde 2005 yılından bu yana beş yıllık stratejik planlar hazırlıyor. Belediyenin son iki planının ve DİSKİ'nin son planının incelendiği bu çalışmada görüldüğü gibi, söz konusu planlar yıllık planları ve uygulamaları büyük oranda belirliyor. Sivil toplum aktörleri yerel kamu örgütleri içerisinde kritik bir role sahip olan Büyükşehir Belediyesinin çalışmalarına katılmak, yerel ölçekte katılımcı mekanizmalarla demokrasinin gelişimine katkı sunmak için stratejik planları elverişli ve etkili araçlar olarak değerlendirmelidir. Mevzuata göre yerel seçimleri takip eden altı ay içerisinde 50.000'den fazla nüfusu olan belediyeler beş yıllık dönem için stratejik planlar hazırlamak zorundadır.

2. Stratejik planlar kadar yıllık performans programları da yerel katılım süreçlerinde kritik bir araç işlevi görebilir. Yine yıllık faaliyet raporları geçmi-

şin muhasebesinin yapılması ve geleceğin planlanmasında kritik belgelerden biri olarak değerlendirilebilir. Yasa gereği belediyeler her iki belgeyi de hazırlamak ve kamuoyuyla paylaşmak mecburiyetindedir. Bu anlamda, her yıl Nisan-Mayıs-Haziran ayları yerel gündemi belirleme ve geleceği planlama dönemi olarak değerlendirilebilir.

3. Yerel siyasetçilerin ve siyasi grupların tüm katılım ve demokrasi söylemlerine rağmen, Diyarbakır'da bu güne kadar yerel hizmetlerinin planlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi süreçlerinde kapsayıcı ve katılımcı yapı ve mekanizmalar inşa edilememiştir. Bu anlamda, sivil toplum aktörleri yerel yönetimlerin alan açmasını beklemeksizin katılım mekanizmalarını kendileri inşa etmelidir.

4. Kent Konseyi gibi yapılar üzerinden belediye ve sivil toplum aktörleri arasında eleştirel bir ortaklık geliştirilebilir. Bununla birlikte, böylesi bir ortaklık olmadan da, uzman izleme ve değerlendirme raporları; kadın, çocuk, yeşil alan, ekonomi, ulaşım gibi tematik gözlem raporları, kamuoyu anketleri, yerel forumlar gibi araçlarla eleştiri, görüş, öneri, talep, beklentiler yerel yönetimlere iletilebilir.

5. Sivil toplum aktörleri yerel yönetimlere katılımı güçlendirmek için, kurumsal veri ve bilgilerin yanı sıra kendi özgün veri ve bilgilerini üretmelidir. Böylesi bir bilgi üretimi bir yandan yerel yönetimleri desteklerken, öte yandan dışsal izleme ve denetleme süreçlerini güçlendirecektir.

6. Katılımcı ve kapsayıcı bir yerel yönetim deneyiminin ilk basamağını doğru ve yerinde bir bilgilendirme oluşturuyor. Danışma, müzakere, işbirliği, ortak yönetim gibi ileri katılım mekanizmaları inşa etmek için öncelikli olarak iyi işleyen bir enformasyon sistemi kurmayı gerektiriyor. Sivil toplum aktörleri bu anlamıyla ilk iş olarak etkin bir izleme ve değerlendirme sürecini inşa etmeyi hedeflemelidir. Bir yandan doğrudan bilgi üretirken, öte yandan yerel yönetimlerden doğru, güvenilir, sade, anlaşılır ve yerinde bilgi sunmasını talep etmelidir. Bu bilgilere dayalı olarak yapılacak izleme ve değerlendirme çalışmaları genel olabileceği gibi tematik ya da sektörel bazda da gerçekleştirilebilir.

7. Güçlü bir yerel demokrasi için ilk adım olarak yerel hizmetlerin izlenmesi ve denetlenmesi amacıyla bir "yerel izleme ve değerlendirme ağı/grubu" oluşturulabilir.

8. Orta ve uzun vadede sivil toplum aktörlerinin ortaklığıyla bir "Şehir Gözlem Evi" kurulabilir.

EK:

ÇALIŞMA KAPSAMINDA İNCELENEN TEMEL BELGELER

STRATEJİK PLANLAR VE STRATEJİK PLAN İZLEME RAPORLARI

1. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı
2. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2017-2021 Stratejik Plan
3. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan 2015 Yıllık İzleme Raporu (1 Ocak – 31 Aralık 2015)
4. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan İzleme Raporu - 4. Dönem (1 Ocak – 31 Aralık 2016)
5. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2017 Yılı Stratejik Plan Değerlendirme Raporu
6. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2018 Yılı Stratejik Plan Değerlendirme Raporu
7. DİSKİ 2015-2019 Stratejik Planı

PERFORMANS PROGRAMLARI

8. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2015 Performans Programı
9. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2016 Performans Programı
10. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2017 Performans Programı
11. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2018 Performans Programı
12. DİSKİ 2015 Performans Programı
13. DİSKİ 2016 Performans Programı
14. DİSKİ 2017 Performans Programı
15. DİSKİ 2018 Performans Programı

YILIK FAALİYET RAPORLARI

16. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2015 Faaliyet Raporu
17. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2016 Faaliyet Raporu
18. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2017 Faaliyet Raporu
19. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2018 Faaliyet Raporu
20. DİSKİ 2015 Faaliyet Raporu
21. DİSKİ 2016 Faaliyet Raporu
22. DİSKİ 2017 Faaliyet Raporu
23. DİSKİ 2018 Faaliyet Raporu

Türkiye’de Kürt meselesinin çözümü ve şiddetin sonlanmasında yerel yönetimler kritik bir yere sahip olduğu söylenebilir. Kürt kimliğinin tanınması, Kürtlerin yönetime katılması ve kaynakların adil dağılımında yerel yönetimler hem uygun alanlar ve hem de etkin araçlar olarak işlev görebilir.

Kuşkusuz Türkiye’de yerel yönetim meselesi Kürt meselesine indirgenemez. Türkiye’de gerçek anlamda katılımcı demokratik siyasetin gelişmesi, toplumsal alanda çoğulculuğun hâkim kılınması, farklı toplumsal grupların yönetime katılımı, kamu yönetiminde etkinlik ve verimliliğin artışı, hesap verebilir ve şeffaf yönetimlerin inşası yerel yönetimlerle doğrudan ilişkili. Ötesi, yerel yönetimler denge ve denetleme mekanizmalarının da önemli bir parçası.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi’nin 2015-2018 dönemine odaklanan ve seçilmiş yönetimle atanmış kayyum yönetiminin şehir tahayyülleri ve eylemlerinin kıyaslandığı elinizdeki araştırma-inceleme çalışması, hem yerel yönetimleri ve yerel hizmetleri hem de hizmet ve siyaset ikiliğine sıkışmış Kürt meselesini Diyarbakır örneğinde anlamak için önemli veriler sunuyor.